

Мороз П. Д.

Система роботи з охорони праці у навчальному закладі

**Частина III
Інструкції з охорони праці
для обслуговуючого персоналу та учнів**

*Матеріали на допомогу
керівникам навчальних закладів*

Бурштин
2006 р.

Система роботи з охорони праці у навчальному закладі
(Матеріали на допомогу керівникам навчальних закладів) / Упорядник Мороз П.Д. - Бурштин. „Банах”. 2011.

У збірнику подані нормативно-правові акти з охорони праці, які діють у навчальному закладі, зразки ділової документації, необхідні для забезпечення ефективного управління системою охорони праці в закладі освіти.

Частина I „Навчання з питань охорони праці” містить матеріали, необхідні для організації навчання працівників з питань охорони праці. Навчальну програму і зміст кожної теми слід коригувати з урахуванням конкретних умов роботи трудового колективу. Подаються зразки ділової документації з питань охорони праці.

Частина II „Інструкції з охорони праці” містить набір інструкцій з охорони праці та посадових інструкцій педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Частина III „Інструкції з охорони праці” містить набір інструкцій з охорони праці обслуговуючого персоналу та учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Збірник призначений для керівників навчальних закладів та їх заступників, відповідальних за охорону праці. Особливо корисний він для новопризначених керівників навчальних закладів.

Основу збірника складають матеріали з досвіду роботи Бурштинської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2 Галицького району Івано-Франківської області.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор школи

_____ 200_ р.

**Перелік
необхідних інструкцій з охорони праці
для обслуговуючого персоналу
та учнів**

1. Для бібліотекаря
2. Для лаборанта
3. Для секретаря
4. Для кухаря
5. Для кухонного робітника
6. Для оператора котельної
7. Для оператора ПЕОМ
8. Для сторожа
9. Для двірника
10. Для гардеробниці
11. Для прибиральниці приміщень
12. При зберіганні хімічних реактивів
13. При роботі на круглопилковому (циркульному) верстаті
14. Для робітника з комплексного обслуговування (електрика)
15. Для робітника з комплексного обслуговування (столяра)
16. Для робітника з комплексного обслуговування (токаря-слюсаря)
17. Для робітника з комплексного обслуговування (слюсаря-сантехніка)
18. При роботі з тканинами (для учнів)
19. При обробці харчових продуктів (для учнів)
20. При виконанні сільськогосподарських робіт (для учнів)
21. При виконанні електромонтажних робіт (для учнів)
22. При роботі на фрезерному верстаті
23. При електропаянні
24. При роботі на токарному верстаті по дереву
25. При роботі на токарному верстаті по металу

26. При роботі з переносним електроінструментом
27. Під час ручної обробки деревини
28. Під час ручної обробки металів
29. При роботі на свердлильному верстаті
30. При роботі на фугувальному верстаті
31. При роботі на абразивному верстаті
32. Під час екскурсії на виробництво
33. Під час занять легкою атлетикою
34. Під час занять спортивними іграми
35. Під час занять плаванням
36. Під час занять гімнастикою
37. Під час спортивно-масових заходів
38. Під час занять лижною підготовкою
39. Під час занять і заходів у спортивній залі
40. Під час стрільби
41. Під час занять з прикладної фізичної підготовки
42. Під час роботи з комп'ютерами
43. Під час роботи в кабінеті фізики
44. Під час лабораторних робіт з розділу „Електричні явища”
45. Під час лабораторних робіт з розділу „Теплові явища”
46. Під час роботи в кабінеті хімії
47. Під час роботи з кислотами і лугами
48. Під час роботи зі скляним хімічним посудом
49. Під час роботи з металічним калієм і натрієм
50. Під час роботи з органічними розчинниками
51. При наданні першої медичної допомоги (хімія)
52. Під час автобусних екскурсій (для учнів)
53. При очищенні коренеплодів і картоплі
54. Під час профільного навчання з автосправи
55. Для працівників у разі виникнення надзвичайних ситуацій
56. При митті посуду

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Заступник директора

з виховної роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Заступник директора з адміністративно-
господарської роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник служби
охорони праці

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Посадова інструкція бібліотекаря

1. Загальні положення

1.1. Дана посадова інструкція розроблена на основі тарифно-кваліфікаційної характеристики бібліотекаря, Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу. При розробці інструкції враховані рекомендації щодо організації служби охорони праці в загальноосвітніх закладах Міністерства освіти і науки України.

1.2. Бібліотекар призначається і звільняється з посади директором школи.

1.3. За організацію роботи бібліотеки, бібліотечних процесів несе безпосередньо відповідальність завідуючий бібліотекою, який підпорядковується директору навчального закладу, є членом педагогічного колективу і входить до складу педагогічної ради школи.

1.4. Бібліотечні працівники підлягають атестації згідно з чинним законодавством.

1.5. Бібліотечний працівник повинен мати спеціальну бібліотечну або педагогічну освіту. Посадові оклади визначаються відповідно до діючих схем в межах асигнувань, передбачених на заробітну плату, відповідно до кваліфікаційних вимог.

1.6. Виконання робіт бібліотечним працівником, не передбачених Положенням про бібліотеку, оплачується додатково або компенсується додатковими вихідними.

1.7. У своїй діяльності бібліотекар керується Конституцією України, Законами України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про бібліотеку і бібліотечну справу”, Указами Президента України, рішеннями Кабінету Міністрів України, органів управління освіти всіх рівнів з питань бібліотечної справи, трудовим законодавством, правилами і нормами охорони праці, техніки безпеки і протипожежної охорони, а також Статутом і локальними правовими актами школи (в тому числі Правилами внутрішнього трудового розпорядку, наказами і розпорядженнями директора, даною посадовою інструкцією), трудовим договором.

1.8. Бібліотекар школи здійснює бібліотечно-інформаційне, культурно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного процесу як в урочний, так і в позаурочний час. Свою діяльність організовує спільно з педагогічним колективом, відповідно до плану роботи і рег-

ламентуючої документації, що затверджується директором школи.

1.9. Школа забезпечує правові, організаційні, фінансові та матеріальні умови, необхідні для функціонування бібліотеки, зокрема, належне зберігання, використання і поповнення фондів бібліотеки, гарантує їх цілісність, неподільність і невідчуженість.

1.10. Приміщення, обладнання, майно бібліотеки утримується школою на безстроковому і безоплатному користуванні та оперативному управлінні.

1.11. Бібліотека школи своєю діяльністю сприяє реалізації державної політики у галузі освіти і культури; дотримується принципів гуманізму і демократизму, пріоритету загальнолюдських цінностей і моралі.

1.12. Бібліотека доступна та безкоштовна для користувачів, якими є вчителі, вихователі, учні, працівники школи, батьки.

1.13. Бібліотека може надавати користувачам додаткові платні послуги згідно з чинним законодавством.

1.14. Порядок доступу до бібліотечних фондів та іншої бібліотечної інформації, перелік основних послуг і умови їх надання визначаються правилами користування бібліотекою, які затверджуються директором школи і складаються на основі типових правил користування бібліотекою.

1.15. Щоденно дві години робочого дня виділяється на виконання внутрішньої бібліотечної роботи.

1.16. Режим роботи бібліотеки встановлюється директором школи відповідно до внутрішнього трудового розпорядку з урахуванням змінності навчання. Один раз на місяць в бібліотеці встановлюється санітарний день.

1.17. Бібліотека працює згідно з планом роботи, затвердженим директором школи, який є складовою частиною плану навчально-виховної роботи школи. Річний звіт бібліотеки є складовою частиною звіту школи.

1.18. Придбання документів й інші витрати на утримання бібліотеки передбачаються за рахунок коштів школи відповідно до встановлених нормативів. Використовуються також і цільові вклади (дотації місцевих органів, спонсорів, громадських організацій, шефська допомога), надходження за додатково виконані бібліотекою роботи (послуги).

1.19. Методично-інформаційне керівництво бібліотекою, підвищення кваліфікації її працівників забезпечують органи державної ви-

конавчої влади, що опікуються установами освіти, регіональні методичні центри, обласні Інститути післядипломної освіти, Центральна освітянська бібліотека Інституту змісту і методів навчання Міністерства освіти України. Методичну допомогу бібліотеці надають Державна бібліотека України для дітей, Державна бібліотека України для юнацтва, районні, міські, обласні бібліотеки для дітей та юнацтва системи Міністерства культури і мистецтва України, спеціалізовані бібліотеки інших систем і відомств.

1.20. При бібліотеці працює читацький актив з числа учнів, вчителів і батьків, який допомагає працівникам бібліотеки у виконанні бібліотечної роботи.

1.21. Для вирішення актуальних питань діяльності бібліотеки на правах дорадчого органу може бути створена бібліотечна рада, до складу якої входять працівники бібліотеки, представники педагогічного колективу, бібліотек міста, громадськості, а також батьки та учні.

2. Функції

2.1. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів у забезпеченні всіх напрямів навчально-виховного процесу конкретного закладу у засвоєнні як програмних, так і позапрограмних вимог, у самоосвіті.

2.2. Розширення бібліотечно-інформаційних послуг на основі удосконалення традиційних і засвоєння нових бібліотечних форм і методів роботи. Введення в роботу бібліотеки новітніх технологій.

2.3. Формування в учнів вмінь та навичок бібліотечного користувача, розкриття перед ними основних (модельних, базових) функцій бібліотеки, з'ясування прав і обов'язків користувача, вихованням поваги до правил користувача своєї і будь-якої бібліотеки, популяризації бібліотечно-бібліографічних знань.

2.4. Сприяння вихованню гармонійної, морально досконалої особистості, свідомої свого громадського обов'язку, відкритої до інтелектуального і творчого розвитку.

2.5. Всебічне сприяння підвищенню фахової, педагогічної майстерності вчителів, вихователів, батьків шляхом популяризації педагогічної літератури і надання інформації про неї.

2.6. Бібліотечно-інформаційне забезпечення особистісних потреб користувачів у дозвілевій діяльності, у профорієнтаційному визначенні.

2.7. Виховання в учнів інформаційної культури – сталого прагнення до пошуку інформації, свідомого добору джерел, навичок систематизації та особистої оцінки.

2.8. Координація діяльності бібліотеки з громадськими організаціями, співпраця та взаємодія з освітянськими бібліотеками та мережею бібліотек інших систем і відомств.

3. Посадові обов'язки

3.1. Бібліотекар формує універсальний, з врахуванням профілю бібліотечний фонд, який відповідає змісту навчання у школі, його інформаційним і виховним функціям, запитам та інтересам користувачів, забезпечує його належне розміщення, облік і зберігання. В нього включаються: довідково-енциклопедичні, інформаційні видання з питань, методики навчання, психології, підручники, навчальні посібники і дидактичні матеріали, художня література, періодичні видання, ноти, ізопродукція, кінодокументи, компакт-диски (оптичні носії), картографічні матеріали, видання, що вийшли друком як в Україні, так і за кордоном.

3.2. Здійснює організацію, раціональне розміщення та облік основних і додаткових бібліотечних фондів, їх зберігання та реєстрацію.

3.3. Систематично аналізує використання бібліотечного фонду, веде роботу з його популяризації.

3.4. Обслуговує читачів у режимі абонементу та читальної зали.

3.5. Формує і веде довідково-бібліографічний апарат, використовуючи традиційні і сучасні електронні носії інформації з метою багатоаспектного бібліографічного розкриття бібліотечного фонду:

3.6. Бере участь у створенні і використанні галузевих баз даних.

3.7. За допомогою комунікативних мереж бібліотека відіграє роль центрів інформації загальноукраїнських та світових баз даних.

3.8. Вивчає інформаційні потреби вчителів, вихователів, учнів, батьків, здійснює диференційоване обслуговування читачів, використовуючи різні форми і методи індивідуальної, групової і масової роботи.

3.9. Засобами бібліотечної роботи популяризує книгу і читання, підвищує престиж освіченості і культурності, виходячи як з потреб суспільства, так і з природних прагнень особистості:

3.10. Складає і готує списки літератури на допомогу навчально-

виховній роботі школи, виконує довідкову й інформаційну роботу шляхом масового, групового та індивідуального інформування.

3.11. Веде роботу з популяризації бібліотечно-бібліографічних знань серед учнів за допомогою проведення бесід, організації книжкових виставок, оглядів, лекцій, бібліотечних уроків, надання індивідуальних і групових консультацій тощо.

3.12. Спільно з вчителями та громадськими організаціями проводить читачькі конференції, літературні та музичні вечори, курси, ігри та інші масові заходи.

3.13. Організовує та бере участь у науково-пошуковій та краєзнавчій роботі, що пов'язана з книгою, навчальним підручником та іншою формою інформації.

3.14. В межах своєї діяльності бере участь у навчально-виховному процесі в організації загальних, групових, класних, масових заходах, виставках та оглядах, передбачених планом роботи.

3.15. Координує і кооперує свою діяльність з бібліотеками інших навчальних закладів, систем і відомств щодо спільних дій та заходів в навчальній і дозвілевій діяльності:

3.16. Реалізує можливості взаємовикористання бібліотечних фондів за допомогою внутрішнього книгообміну та міжбібліотечного абонементу (МБА).

3.17. Вивчає і впроваджує в практику роботи кращий досвід бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів.

4. Права

Бібліотекар має право:

4.1. Визначати зміст та форми своєї діяльності залежно від завдань, зазначених у даному Положенні.

4.2. Розробляти правила користування бібліотекою та іншу регламентуючу документацію, що затверджується директором школи.

4.3. Визначати згідно з правилами користування бібліотекою вид і розмір компенсаційного збитку, нанесеного користувачем.

4.4. Брати участь у керівництві школою згідно з чинним законодавством.

4.5. На вільний доступ до інформації, пов'язаної із завданнями, що стоять перед бібліотекою, а саме: до навчальних програм, планів роботи школи, її структурних підрозділів.

4.6. На підтримку з боку органів освіти різного рівня та адміністрації школи в організації підвищення кваліфікації, створення необ-

хідних умов для самоосвіти, забезпечення участі в роботі метод-об'єднання бібліотечних працівників, наукових конференцій, семінарів з питань бібліотечно-інформаційної та культурно-масової роботи.

4.7. На атестацію згідно з нормативними актами Міносвіти України та Міністерства культури та мистецтва України.

4.8. На додаткову оплату праці згідно з чинним законодавством.

4.9. На щорічну відпустку в розмірі 24 робочих днів та на додаткову оплачувану відпустку (до 12 робочих днів) відповідно до колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом школи.

4.10. На представлення до різних форм заохочення, нагород та відзнак, які передбачені для працівників освіти і культури.

4.11. За домовленістю з директором і за наявності необхідної освіти, відповідно до чинного законодавства, бібліотечний працівник має право на педагогічне навантаження у школі: викладання окремих предметів, ведення гуртків і факультетів.

5. Відповідальність

5.1. За невиконання чи неналежне виконання без поважних причин Статуту, Правил внутрішнього Трудового розпорядку, законних розпоряджень директора школи та інших локальних нормативних актів, посадових обов'язків, встановлених даною інструкцією, бібліотекар несе дисциплінарну відповідальність у порядку, визначеному трудовим законодавством.

5.2. За використання методів виховання, пов'язаних з фізичним і (чи) психологічним насильством над особистістю учня, а також здійснення іншого аморального вчинку бібліотекар може бути звільнений з роботи згідно з чинним законодавством.

5.3. За порушення правил пожежної безпеки, охорони праці, санітарно-гігієнічних вимог до організації навчально-виховного процесу бібліотекар притягається до адміністративної відповідальності.

5.4. За спричинені школі чи учасникам навчально-виховного процесу збитки у зв'язку з виконанням (невиконанням) своїх посадових обов'язків бібліотекар несе матеріальну відповідальність в порядку і в межах, встановлених трудовим чи цивільним законодавством.

6. Взаємовідносини (зв'язки за посадою)

6.1. Працює згідно з графіком, складеним виходячи з 40-годинного тижня, і затвердженого директором школи.

6.2. Самостійно планує свою роботу на кожен навчальний рік. План роботи затверджується директором школи не пізніше п'яти днів після початку запланованого періоду.

6.3. Надає директору письмовий звіт про свою діяльність об'ємом, не більше п'яти машинописних сторінок протягом 10 днів після закінчення навчального року.

6.4. Повідомляє директора та службу охорони праці школи про нещасні випадки, що сталися з учасниками навчально-виховного процесу під час проведення позакласних, позашкільних заходів, у бібліотеці, організовує надання першої долікарської допомоги потерпілим, бере участь у розслідуванні.

6.5. Отримує від директора школи інформацію нормативно-правового та організаційно-методичного характеру, знайомиться з відповідними документами.

6.6. Систематично обмінюється інформацією з питань, які входять до його компетенції, з адміністрацією та педагогічними працівниками школи.

Інструкція з охорони праці для лаборанта

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція діє для лаборанта кабінетів хімії, фізики.

1.2. Лаборант приймається на роботу і звільняється з роботи на підставі наказу керівника навчального закладу відповідно до чинного законодавства.

1.3. До самостійної роботи лаборантом допускаються особи віком не менше 18 років, які пройшли спеціальне навчання з питань охорони праці, правил безпечної роботи з хімічними, їдкими та іншими шкідливими та небезпечними речовинами, пройшли медичне обстеження і не мають медичних протипоказань; пройшли вступний та первинний інструктаж з охорони праці, інструктаж з пожежної безпеки.

1.4. За даною інструкцією лаборант інструктується перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні 3 місяці (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться в журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці, у якому після проходження інструктажу повинен бути підпис інструктуючого та лаборанта.

1.5. Приміщення лабораторії повинно мати припливно-витяжну вентиляцію і бути забезпеченим первинними засобами пожежегасіння, зокрема, вуглекислотними вогнегасниками, ковдрою із негорючих матеріалів, ящиком або відром з піском і совком.

1.6. Усі матеріали й речовини повинні зберігатись відповідно до правил пожежної безпеки.

1.7. Лабораторія повинна бути забезпечена аптечкою з набором медикаментів і перев'язувальних засобів.

1.8. Лаборант повинен:

- знати властивості матеріалів і речовин, з якими працює, та їх дію на організм людини;
- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку;
- користуватися спецодягом, спецвзуттям та засобами індивідуального захисту;
- не захищувати своє робоче місце;
- не допускати сторонніх осіб на своє робоче місце;
- не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони

праці;

- виконувати тільки ту роботу, яка доручена керівником та з якої проінструктований;

- уміти надавати першу медичну допомогу потерпілим при нещасних випадках;

- уміти користуватись первинними засобами пожежегасіння;

- готувати лабораторні і практичні роботи, демонстраційні досліди, допомагати вчителю (викладачеві) під час навчальних занять у проведенні демонстраційних дослідів, лабораторних і практичних робіт;

- брати участь в підготовці і проведенні позакласної роботи, обладнанні кабінету хімії (фізики) і додержанні в ньому чистоти і порядку;

- брати участь в ремонті навчальних приладів, у виготовленні саморобних приладів і навчальних посібників;

- готувати до уроків технічні засоби навчання;

- вести щоденне спостереження за станом кабінету і лаборантської хімії (фізики), за додержанням в кабінеті хімії (фізики) правил техніки безпеки, санітарії і гігієни, правил зберігання і використання шкідливих і небезпечних речовин, протипожежної безпеки;

- проводити складські аналізи розчинів, реактивів, концентратів, готової продукції, допоміжних матеріалів, кислот, солі за установленою методикою;

- складувати складські реактиви та перевіряти їх придатність;

- проводити в лабораторних умовах синтез за заданою методикою;

- збирати лабораторні установки за наявними схемами;

- виконувати інші роботи відповідно до Єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника та розряду.

1.9. Лаборант забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту: бавовняним халатом, фартухом із прогумованим нагрудником, гумовими рукавицями, непромокальними наруківниками, захисними окулярами.

1.10. Лаборант безпосередньо підчиняється завідувачу кабінету хімії (фізики) і виконує його вказівки щодо роботи в кабінеті.

1.11. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які діють на лаборанта:

- небезпечне значення напруги в електричному колі, замикання

якого може відбутися через тіло людини;

- підвищена загазованість повітря робочої зони;
- підвищена або знижена температура поверхні обладнання, матеріалів;
- підвищена або знижена температура повітря робочої зони;
- підвищена або знижена рухомість повітря робочої зони;
- недостатня освітленість робочої зони.
- гострі кромки, задирки, шорсткість на поверхні інструментів та обладнання;
- токсична й подразнююча дія шкідливих речовин на організм людини;
- нервово-психічні перевантаження (перенапруга аналізаторів, монотонність праці);
- робота зі скляним посудом.

1.12. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення лаборантом вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Отримати завдання від завідувача навчального кабінету.
- 2.2. Перевірити стан та одягти спецодяг, спецвзуття та засоби індивідуального захисту (при роботі з хімічними реактивами і посудом – гумові рукавички).
- 2.3. Перевірити правильність і стан зберігання речовин у лаборантській.
- 2.4. Перевірити готовність обладнання до проведення лабораторних і практичних робіт.
- 2.5. Перевірити наявність і готовність первинних засобів пожежегасіння.
- 2.6. Перевірити справність вентиляції, системи водопостачання.
- 2.7. Включити припливно-витяжну вентиляцію за 10-15 хв. до початку роботи.
- 2.8. При необхідності включити вентиляцію у витяжній шафі.
- 2.9. Перед проведенням робіт із застосуванням вакууму випробувати установку на герметичність.
- 2.10. При виявленні будь-яких порушень правил зберігання реактивів, несправності обладнання та засобів захисту повідомити заві-

дувача навчального кабінету та не приступати до роботи до усунення виявлених несправностей..

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Готувати розчини із твердих лугів і концентрованих кислот дозволяється лише вчителю.

3.2. Під час приготування розчинів рідину більшої густини слід влити в густину меншої густини.

3.3. Для переміщення наборів реактивів, обладнання використовувати спеціальний візок.

3.4. При збиранні скляних приладів не прикладати підвищені зусилля.

3.5. При митті посуду щітками направляти дно посуду тільки від себе чи вниз.

3.6. Для нагрівання рідин використовувати лише тонкостінний посуд, при ньому не нахилитись над посудом і не зазирати в нього.

3.7. Для захисту очей від бризок рідини і твердих частинок користуватись окулярами.

3.8. При ремонті, обслуговуванні електричних приладів, технічних засобів навчання переконатись у відключенні їх від мережі.

3.9. Не допускати присутності учнів у лаборантській.

3.10. Точно виконувати всі вказівки вчителя, завідувача кабінету.

3.11. Всі операції, пов'язані із застосуванням або можливим утворенням і виділенням отруйних, їдких, вибухонебезпечних речовин або речовин, які мають запах, виконувати тільки у витяжній шафі при працюючій загальній вентиляції із застосуванням засобів індивідуального захисту.

3.12. Для нагрівання легкозаймистих та горючих рідин не використовувати відкрите полум'я.

3.13. Змішування або розведення хімічних речовин, що супроводжуються виділенням тепла, слід виконувати в термостійкому або порцеляновому посуді.

3.14. При нагріванні рідини у пробірці необхідно спрямовувати її у бік від себе й осіб, які перебувають поруч.

3.15. При збовтуванні розчину у колбах і пробірках закривати їх тільки пробками.

3.16. Не здійснювати відбір порцій речовин безпосередньо з великих бутлів, бочок.

3.17. Не залишати запалені пальники та інші нагрівальні прилади без нагляду.

3.18. Не зберігати будь-які речовини невідомого походження без напису й етикеток.

3.19. Зливати відпрацьовані горючі рідини, відходи кислот і лугів тільки у спеціальну тару.

3.20. При виконанні робіт зі скляним посудом дотримуватися правил:

- Під час роботи на установці, виготовленій зі скла або з елементами зі скла, в умовах, коли є хоч невелика ймовірність аварії, необхідно огородити всю установку захисним екраном з оргскла, а найнебезпечніші ділянки установки – металевою сіткою або металевим кожухом.

- При з'єднанні окремих скляних частин необхідно захищати руки тканиною.

- Щоб полегшити збирання приладів, кінці скляних трубочок змочують водою, вазеліном або гліцерином.

- Усі види механічної й термічної обробки скла слід виконувати з використанням захисних окулярів.

- Щоб обрізати кусок скляної трубки або палички, необхідно зробити на ній надріз напилком або іншим інструментом, який ріже скло, після чого взяти трубку обома руками і легким натиском у напрямі, протилежному надрізу, зламати її.

- Після розлому гострі кінці слід оплавити або обробити наждачним папером.

- Якщо хімічні реактиви надійшли в ампулах, необхідно обережно зробити надріз, як у випадку зі скляною паличкою, відламати шийку ампули, тримаючи ампулу над лотком або іншою посудиною. Потім обережно пересипати або перелити вміст ампули у заздалегідь заготовлену склянку.

- Кінці скляних трубок і паличок, що застосовують для розмішування та іншої мети, мають бути оплавлені.

- Для змішування або розбавлення речовин, що супроводжуються виділенням теплоти, а також для нагрівання хімічних речовин слід використовувати фарфоровий або тонкостінний скляний посуд.

- Пробірки, круглодонні колби, фарфорові чашки можна нагрівати на відкритому вогні, плоскодонні колби і стакани слід нагрівати тільки на металевому розсіювачі полум'я.

– Посудину з гарячою рідиною не можна закривати притертою пробкою доти, поки вона не охолоне.

– Щоб відкрити пробку в посудині, яку заїло, необхідно спочатку обережно постукати по обводу пробки знизу догори дерев'яним молоточком або брусочком. Якщо це не допомагає, потрібно обережно підігріти шийку посудини так, щоб не нагрілась вся пробка. Нагрівати можна рушником, змоченим гарячою водою, обгорнувши ним шийку посудини, або полум'ям спиртового пальника, обертаючи посудину навколо осі, не доторкаючись до полум'я. Не можна нагрівати посудину над відкритим полум'ям, якщо в посудині містяться легкозаймисті, вибухонебезпечні або отруйні речовини.

– Великі хімічні склянки слід піднімати двома руками так, щоб відігнуті краї (бортики) спиралися на вказівний та великий пальці.

– Установку або окремі частини її, які перебувають під вакуумом, слід захищати дротяним екраном (сіткою); під час роботи користуватися захисними окулярами.

– Скляні посудини, призначені для роботи під вакуумом, заздалегідь випробувати на максимальне розрідження. Перед випробуванням посудину потрібно обгорнути рушником або натягнути на неї металеву сітку. Такі самі заходи безпеки застосовують під час проведення фільтрування під розрідженням. Застосовувати плоскодонний посуд (перегонку колбу, приймач) у вакуумних установках і приладах не дозволяється.

– Тонкостінну посудину під час закривання гумовою пробкою (наприклад, при промиванні) тримати за верхню частину шийки, пробку злегка повертати, руки при цьому захищати рушником.

– Роботу з отруйними, вогне- і вибухонебезпечними речовинами, а також роботи, що проводяться під тиском або вакуумом, слід виконувати в приладах і посуді із високоякісного, термостійкого скла.

– Нагріваючи рідину в пробірці або колбі, необхідно закріплювати їх так, щоб отвір пробки або шийка колби були направлені в напрямі від себе і сусідів по роботі; при цьому посуд наповнюють рідиною не більше, ніж на третину об'єму. Протягом усього процесу нагрівання не дозволяється нахилитися над посудиною і заглядати в неї.

– При нагріванні хімічних речовин в пробірці або колбі не тримати їх руками, а закріплювати в тримачі для пробірок або в лапці штатива (затискач повинен бути біля отвору пробірки).

– Під час миття скляного посуду треба пам'ятати, що скло кри-

хке, легко ламається і тріскається від ударів, різкої зміни температури. Для миття посуду щітками („йоржками”) дозволяється направляти дно посудини тільки від себе або вниз.

3.21. При роботі з легкозаймистими (ЛЗР) та горючими речовинами (ГР) дотримуватися правил:

- Роботи з ЛЗР та ГР виконувати тільки у витяжній шафі, пристосованій для цієї роботи, у невеликих кількостях, при працюючій загальній вентиляції, вимкнених електроприладах і газових пальниках.

- Нагрівання і розгонку невеликих кількостей горючих рідин виконувати тільки на водяній лазні і закритих електроплитах.

- ЛЗР і ГР переносити у щільно закритому посуді, розміщеному у спеціальному металевому ящику з ручками.

- Зберігати ЛЗР і ГР слід у закритому товстостінному скляному посуді, поміщеному у металеві ящики з кришками, стінки і дно яких повинні бути викладені негорючим матеріалом. Загальний запас ЛЗР, що зберігається водночас, не повинен перевищувати добову потребу.

- Розлиті ЛЗР необхідно засипати піском. Забруднений пісок необхідно збирати тільки дерев'яною лопатою або совком.

- Нагрівання ЛЗР і ГР проводити тільки у кількості 0,2-0,5 л, при цьому необхідно під нагрівальний прилад ставити кювету.

- Нагрівання ЛЗР виконувати тільки у приладах, що забезпечують повну конденсацію пари, що утворюється.

- Посудини, в яких виконувались роботи з ЛЗР і ГР, після проведення роботи негайно промити гарячою водою.

3.22. При роботі з їдкими та отруйними речовинами дотримуватися правил:

- Луги, кислоти та інші їдкі й отруйні речовини набирати у піпетку тільки за допомогою гумової груші, неприпустимо засмоктувати їдкі й отруйні рідини у піпетку ротом.

- Усі роботи з кислотами, лугами та іншими їдкими і отруйними речовинами виконувати у гумових рукавичках, фартуху та захисних окулярах.

- Бутлі із кислотами утримувати в захисній металевій тарі, викладеній негорючим матеріалом, переносити й піднімати тільки вдвох.

- Переливання кислот і лугів із бутлів у більш дрібну тару виконувати вдвох за допомогою сифона і тільки під місцевою витяжною вентиляцією.

– Для приготування розчинів кислот приливати їх у воду тонкою цівкою при безперервному переміщуванні, а не навпаки.

– Великі шматки їдкою лугу розколювати на дрібні шматочки у спеціально відведеному місці, заздалегідь накривши шматки, що розбиваються, щільною тканиною (бельтингом) або папером. Рекомендується замість монолітних шматків лугу застосовувати лускоподібні. Розчиняти тверді луги слід шляхом повільного додання її невеликими шматками до води при безперервному переміщуванні. Шматочки лугу брати тільки щипцями.

3.23. Дотримуватися вимог безпеки при роботі з вакуумними системами:

– Будь-які роботи з використанням вакууму проводити у захисних окулярах або в масці.

– Уся вакуумна установка або окремі її частини, які являють найбільшу небезпеку при вибуху (скляні ємності великого об'єму), повинні бути екрановані дротяною сіткою або органічним склом.

– При необхідності нагріву або сильного охолодження частин установки спочатку створити необхідне розрідження і тільки після цього розпочати обережне нагрівання або охолодження.

– Забороняється обігрівати скляні деталі працюючої вакуумної установки відкритим полум'ям, а також використовувати для їх охолодження рідкий кисень, азот та інші низько температурні рідини, тому що це призведе до їх руйнування.

– Перегінна колба і приймальна посудина повинні бути тільки круглодонними.

3.24. Роботи у лабораторії проводити тільки на справному електрообладнанні. При виявленні дефектів в ізоляції приводів, несправності рубильників, штепселів, розеток, вилок та іншої апаратури негайно повідомити чергового електрика або особу, відповідальну за електричну безпеку у лабораторії.

3.25. Використовувати переносні лампи тільки з напругою 36 В у сухих приміщеннях і лампи з напругою 12 В у приміщеннях із підвищеною небезпекою ураження електрострумом.

3.26. У випадках припинення подачі електроенергії всі електроприлади вимкнути.

3.27. Дотримуватися вимог безпеки під час роботи у витяжній шафі:

– Перед початком роботи перевірити наявність тяги.

– Зачинити всі відділення витяжної шафи створами, крім тієї, де буде вестись робота, опустити створу нижче рівня обличчя, але не нижче 0,4 м.

3.28. Усі роботи, пов'язані з можливістю виділення вибухонебезпечних пари і газів, проводити у витяжній шафі при працюючій припливно-витяжній вентиляції.

3.29. В лабораторії не допускати обробки підлог і столів гасом, бензином та іншими органічними розчинниками. З цією метою повинні використовуватись пожежобезпечні синтетичні миючі засоби.

3.30. Не залишати на робочому місці промаслені ганчір'я, папір, бо може відбутися їх самозаймання. Промаслене ганчір'я і папір збирати у металеві ящики із щільно закритими кришками і виносити в кінці робочого дня у спеціально відведене місце за межі лабораторії.

3.31. Сушити спецодяг, хімічні реактиви та інші горючі матеріали тільки у спеціальному обладнанні.

3.32. Перевіряти наявність витоку газу тільки мильною емульсією.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Вимкнути обладнання, газові пальники, електроприлади, закрити газ, воду, вимкнути електроенергію.

4.2. Перевірити виключення електроприладів, водопровідних кранів.

4.3. Хімікати, реактиви та інші речовини і матеріали покласти у відведене для них місце. Перевірити правильність зберігання реактивів.

4.4. Перевірити наявність обладнання, яке видавалось для проведення робіт, його справність.

4.5. Спецодяг, спецвзуття та засоби індивідуального захисту покласти у відведене для них місце.

4.6. Навести порядок у лаборантській, провести вологе прибирання, протерти меблі і обладнання.

4.7. У випадку виявлення будь-яких несправностей обладнання або його відсутності повідомити завідувача кабінету.

4.8. Помити руки, лице теплою водою з милом; при можливості прийняти душ.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. До аварійних ситуацій відносяться:

- розгерметизація обладнання та тари з викидом продукту, його пари та пилу у виробниче та зовнішнє середовище;
- загоряння обладнання, матеріалів, речовин;
- відключення електропостачання, яке живить засоби захисту, обривання і коротке замикання електрокомунікацій, електрообладнання;
- руйнування лабораторного обладнання;
- пролиття кислот, лугу та інших хімікатів.

5.2. При виникненні аварійної ситуації негайно відключити всі споживачі від джерел живлення, огородити небезпечну зону, не допускати в неї сторонніх осіб; повідомити про те, що сталося, завідувача навчального кабінету або вчителя (викладача), який проводить заняття. Без його вказівки роботи не відновлювати.

5.3. Якщо є потерпілі, надавати їм першу медичну допомогу; при необхідності викликати швидку допомогу.

5.3.1. При ураженні електричним струмом негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг, застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу провести йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані негайно приступити до оживлення потерпілого і викликати швидку медичну допомогу.

5.3.2. Для надання першої допомоги при пораненні розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.3.3. При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену

кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При передбачуваному переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або рота) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозріванні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, дивлячись при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах, необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.3.4. При попаданні кислоти або лугу на шкіру, ушкоджені ділянки необхідно ретельно промити цівкою води протягом 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5%-ним розчином питної соди, а обпечену лугом – 3% - ним розчином борної кислоти або розчином оцтової кислоти.

При попаданні на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити цівкою води протягом 15-20 хвилин, після цього промити 2% - ним розчином питної соди, а при ураженні очей лугом - 2% - ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати 3% - ним розчином оцтової кислоти або 3% - ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5% - ним розчином питної соди.

При попаданні кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10% - ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3% - ним розчином оцтової кислоти.

5.3.5. При опіках вогнем, парою, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом, 3%-ним марганцевим розчином або 5%-ним розчином таніну.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.3.6. Для того щоб зупинити кровотечу, необхідно:

- підняти поранену кінцівку вгору;
- кровоточиву рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, притиснути її зверху, не торкаючись самої рани, потримати протягом 4-5 хвилин; якщо кровотеча зупинилася, то не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (із деяким натиском);

- при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується стискування кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок у суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.4. Якщо виникла пожежа, приступити до її гасіння наявними засобами пожежегасіння; при необхідності викликати пожежну частину.

5.5. Виконувати всі вказівки вчителя (викладача) щодо ліквідації небезпеки.

Інструкція з охорони праці

для секретаря

1. Загальні положення

- 1.1. Дана інструкція діє для секретаря навчального закладу.
- 1.2. На посаду секретаря приймаються повнолітні особи, які пройшли медичний огляд, мають достатній рівень загальної і мовної культури, добре знають граматику української мови, мають відповідну підготовку з машинопису, пройшли підготовку за спеціальністю оператора комп'ютерної техніки, добре володіють повнофункціональним офісним пакетом Microsoft Office XP.
- 1.3. Секретар приймається на роботу директором школи, повністю підпорядкована і підзвітна йому, працює за графіком, затвердженим директором школи.
- 1.4. Секретар безпосередньо бере участь в реалізації ухвалених рішень керівника навчального закладу.
- 1.5. Секретар є зв'язуючою ланкою між своїм керівником і підлеглими. Секретар представляє керівника навчального закладу перед іншими установами.
- 1.6. Організація робочого місця секретаря з урахуванням вимог наукової організації праці до його планування і обслуговування, а також з урахуванням вимог і можливостей використання сучасної організаційної техніки, до її устаткування і оснащення є необхідною умовою досягнення високої ефективності, оперативності і якості праці, збереження працездатності протягом всього робочого дня.
- 1.7. Робоче місце секретаря повинне бути зразком правильної організації, показником високої культури праці. Планування робочого місця секретаря повинно забезпечити максимальні зручності при виконанні покладених на нього обов'язків і відповідати вимогам економії площі приміщення.
- 1.8. Робоче місце секретаря в приймальні розташовується поряд з кабінетом керівника, в центрі кімнати, недалеко від дверей в кабінет і так, щоб легко можна було бачити тих, що входять.
- У приміщенні повинні знаходитися тільки предмети, потрібні секретарю і іншим співробітникам безпосередньо в процесі роботи.
- 1.9. Меблі для відвідувачів повинні знаходитися в приміщенні, що добре проглядається секретарем.
- 1.10. Робоче місце секретаря повинно давати можливість зру-

чно витягнути ноги, вільно вставати, міняти позу для писання, читання, роботи на персональному комп'ютері і копіювальній техніці..

Засоби оргтехніки повинні бути розміщені з урахуванням вимог ергономіки і максимальної ефективності роботи.

1.11. Ящики стола повинні легко, плавно і безшумно висуватися. Великий ящик раціонально пристосувати для вертикального зберігання матеріалів, в решті ящиків повинні бути різні спеціальні пристосування - для картотек, малої організаційної техніки, канцелярського приладдя і т.п. Необхідно постійно і строго стежити за порядком на робочому місці і в ящиках столу.

1.12. Різні технічні засоби, включаючи оргтехніку, розміщують так, щоб вони були доступні для підходу і короткочасного користування, але знаходилися під постійним наглядом секретаря. Користуватися своїм персональним комп'ютером, диктофоном, копіювальним апаратом іншим співробітникам дозволяти не слід, оскільки це може привести до серйозної поломки, а також до розмноження сторонньої інформації.

Секретар несе повну відповідальність за ту апаратуру, яка знаходиться в його кабінеті.

1.13. Секретар має знати:

- діловодство навчального закладу
- машинопис;
- правила орфографії і пунктуації;
- стандарти уніфікованої системи організаційно-розпорядливої документації;
- порядок розташування матеріалу при друкуванні різних документів;
- правила друкування ділових листів з використанням типових форм;
- правила експлуатації персонального комп'ютера, друкарських машин, диктофонів, магнітофонів;
- основи організації праці;
- основи законодавства про працю;
- правила внутрішнього трудового розпорядку;
- правила і норми охорони праці.

1.14. Секретар повинен:

- постійно підвищувати свою ділову кваліфікацію, глибоко знати технологію конторської праці, діловодства;

- сумісно використовувати досягнення сучасної техніки, раціональної організації праці і людські взаємостосунки у сфері управління;

- володіти особистими якостями: енергійністю, самодисципліною, самоконтролем, рішучістю, доброзичливістю, відчуттям справедливості, особистою привабливістю;

- бути обізнаним про місцезнаходження посадових осіб;

- правильно оформляти листування, підготовлювати та організовувати телефонні розмови;

- уміти визначати різні за значенням цілі: загальні, часткові;

- послідовно, але не дуже явно і не нав'язливо виховувати у керівника відчуття потреби в плануванні часу, принаймні, у відношенні до самої себе;

- піклуватися про календар-пам'ятку свого керівника, допомагати йому дотримуватись планування робочого дня;

- не приймати розпоряджень керівника навчального закладу, не добившись відповіді на питання, до якого терміну вони повинні бути виконані.

1.15. Секретар:

- друкує різну оперативну шкільну інформацію, довідки;

- доводить накази, розпорядження та інші документи до відома працівників школи;

- зберігає документацію в архіві школи;

- стежить за строками виконання окремих розпоряджень і доручень директора школи, виконанням його оперативних вказівок;

- веде канцелярію;

- відає особовими справами працівників школи та учнів;

- веде книгу наказів по учнівському контингенту, книги наказів і розпоряджень директора школи, книгу реєстрації вхідних і вихідних документів, алфавітну книгу обліку учнів;

- веде облік руху учнів; оформляє справи прибулих і вибулих учнів.

1.16. Робота керівника навчального закладу повинна бути добре узгоджена з роботою секретаря, секретар повинен знати, в який час керівник знаходитиметься у визначеному місці і як з ним можна зв'язатися по телефону, якщо це необхідно.

1.17. Завдання секретаря полягає в тому, щоб звільнити керівника навчального закладу від виконання нетворчих, допоміжно-тех-

нічних операцій. У його обов'язки входить виконання великого об'єму робіт зі збору, складання, оформлення, обробки усної і документальної інформації, а також з організації прийому відвідувачів, підготовки засідань і нарад, з телефонного обслуговування і т.п. Важливим чинником в роботі секретаря є хороший діловий контакт з керівником, уміння виконати роботу в стилі керівника.

1.18. Час обідньої перерви у секретаря і керівника не повинен співпадати.

1.19. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які діють на секретаря:

- підвищений рівень шуму на робочому місці (від вентиляторів процесорів та відеооплат);
- підвищене значення напруги в електричному колі, замикання якого може статися через тіло людини;
- підвищений рівень статичної електрики;
- підвищений рівень електромагнітного випромінювання;
- підвищена напруженість електричного поля;
- прямий та відбитий від екрана блиск;
- несприятливий розподіл яскравості в полі зору.
- фізичні перевантаження статичної та динамічної дії;
- нервово-психічні перевантаження (розумове перенапруження, перенапруження аналізаторів, монотонність праці, емоційні перевантаження).

1.20. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення секретарем вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Увімкнути систему кондиціювання повітря в приміщенні.

2.2. Оглянути робоче місце і привести його в порядок; впевнитись, що на ньому відсутні сторонні предмети; все обладнання і блоки ПЕОМ з'єднані з системним блоком за допомогою з'єднувальних шнурів.

2.3. Перевірити надійність встановлення апаратури на робочому столі. ВДТ має стояти не на краю стола. Повернути ВДТ так, щоб було зручно дивитися на екран - під прямим кутом (а не збоку) і трохи зверху вниз; при цьому екран має бути трохи нахиленим - нижній його

го край ближче до секретаря.

2.4. Перевірити загальний стан апаратури, перевірити справність електропроводки, з'єднувальних шнурів, штепсельних вилок, розеток, заземлення захисного екрана.

2.5. Відрегулювати освітленість робочого місця.

2.6. Відрегулювати та зафіксувати висоту крісла, зручний для секретаря нахил його спинки.

2.7. Приєднати до процесора необхідну апаратуру (принтер, сканер тощо). Усі кабелі, що з'єднують системний блок (процесор) з іншими пристроями, слід вмикати та вимикати тільки при вимкненому комп'ютері.

2.8. Ввімкнути апаратуру комп'ютера вимикачами на корпусах у послідовності: стабілізатор напруги, ВДТ, процесор, принтер (якщо передбачається друкування).

2.9. Відрегулювати яскравість свічення екрана ВДТ, мінімальний розмір світної точки, фокусування, контрастність. Не слід робити зображення занадто яскравим, щоб не втомлювати очей.

Рекомендується:

- яскравість свічення екрана - не менше 100 кд/м^2 ;
- відношення яскравості екрана ВДТ до яскравості оточуючих його поверхонь в робочій зоні - не більше 3:1;
- мінімальний розмір точки свічення - не більше 0,4 мм для монохромного ВДТ і не менше 0,6 мм для кольорового;
- контрастність зображення знаку - не менше 0,8.

2.10. Перевірити наявність і стан канцелярського обладнання, документації.

2.11. При виявленні будь-яких несправностей роботу не розпочинати, повідомити про це керівника навчального закладу.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Під час роботи на персональному комп'ютері:

3.1.1. Розташувати клавіатуру на робочому столі, не допускаючи її хитання, передбачивши можливість її поворотів та переміщень. Положення клавіатури та кут її нахилу мають відповідати побажанням секретаря. Якщо в конструкції клавіатури не передбачено простору для опори долонь, то їх слід розташовувати на відстані не менше 100 мм від краю столу в оптимальній зоні моторного поля. Під час роботи на клавіатурі сидіти прямо, не напружуватися.

3.1.2. Для зменшення несприятливого впливу на секретаря пристроїв типу „миша” (вимушена поза, необхідність постійного контролю за якістю дій) забезпечити вільну велику поверхню столу для переміщення „миші” і зручного упору ліктьового суглоба.

3.1.3. Не дозволяти сторонніх розмов, подразнюючих шумів.

3.1.4. Періодично при вимкненому комп'ютері прибирати ледь змоченою мильним розчином бавовняною ганчіркою пилюку з поверхонь апаратури. Екран ВДТ та захисний екран протирають ватою, змоченою у спирті. Не дозволяється використовувати рідину або аерозольні засоби для чищення поверхонь комп'ютера.

3.1.5. Забороняється:

– самостійно ремонтувати апаратуру, тим більше ВДТ, в якому кінескоп знаходиться під високою напругою (близько 25 кВ); ремонт апаратури виконують тільки спеціалісти з технічного обслуговування комп'ютерів, вони ж раз на півроку повинні відкривати процесор і вилучати пілососом пил і бруд, що там накопичились.

– класти будь-які предмети на апаратуру комп'ютера, канاپки, напої на клавіатуру або поруч з нею - це може вивести їх з ладу.

3.1.6. Для зняття статичної електрики рекомендується час від часу доторкатися до металевих поверхонь (батарея центрального опалення тощо).

3.1.7. Для зниження напруженості праці на ПЕОМ необхідно рівномірно розподіляти і чергувати характер робіт відповідно до їх складності. З метою зменшення негативного впливу монотонної праці доцільно застосувати чергування операцій введення тексту та числових даних (зміна змісту робіт), чергування редагування текстів та введення даних (зміна змісту та темпу роботи) і т. п.

3.1.8. Для зменшення негативного впливу виробничих факторів на здоров'я необхідно застосовувати регламентовані перерви.

Час регламентованих перерв секретаря залежно від категорії та групи робіт:

Категорія робіт	Група роботи			Час перерви при 8-годинній зміні, хв..
	А кількість знаків	Б кількість знаків	В год.	
I	20000	15000	2	20
II	21000-40000	16000-30000	2,1-4	40
III	понад 40000	понад 30000	понад 4	60

А - читання інформації з попереднім запитом (діалоговий режим роботи);

Група Б - введення інформації;

Група В - творча робота у режимі діалогу ПЕОМ (налагодження програм, переклад та редагування текстів та інше).

3.1.9. Навантаження за робочу зміну будь-якої тривалості має не перевищувати для групи робіт А - 60000 знаків, для групи робіт Б - 45000 знаків, для групи робіт В - 6 годин.

3.1.10. Тривалість безперервної роботи за ВДТ без регламентованої перерви має не перевищувати 2 години.

3.1.11. Тривалість обідньої перерви визначається чинним законодавством про працю та правилами внутрішнього трудового розпорядку.

3.1.12. При 8-годинній робочій зміні регламентовані перерви доцільно встановити:

- для I категорії робіт за ВДТ - через 2 години від початку зміни та через 2 години після обідньої перерви (кожна тривалістю 10 хв.).

- для II категорії через 2 години від початку зміни (тривалістю 15 хв.), через 1,5 та 2,5 години після обідньої перерви (тривалістю 15 та 10 хв. відповідно або тривалістю 5-10 хв. через кожную годину роботи, залежно від характеру технологічного процесу).

- для III категорії робіт - через 2 години від початку зміни, через 1,5 та 2,5 години після обідньої перерви (тривалістю 20 хв. кожна або тривалістю 5-15 хв. через кожную годину роботи, залежно від характеру технологічного процесу).

3.1.13. Під час регламентованих перерв з метою зниження нервово-емоційного напруження та втоми зорового аналізатора, що розвиваються у секретаря, усунення негативного впливу гіподинамії та гіпокінезії, запобігання розвитку позотонічної втоми рекомендується виконувати комплекс вправ виробничої гімнастики, а також в спеціально обладнаному приміщенні проводити сеанси психофізіологічного розвантаження.

3.1.14. У випадку виникнення у секретаря зорового дискомфорту та інших несприятливих суб'єктивних відчуттів, що настають, незважаючи на дотримання санітарно-гігієнічних і ергономічних вимог, режимів праці та відпочинку, слід застосовувати індивідуальний підхід у обмеженні часу робіт за ВДТ та корекцію тривалості перерв для відпочинку або проводити заміну іншими видами робіт (не пов'язаних

з використанням ВДТ).

3.1.15. Розташувати принтер необхідно поруч з процесором таким чином, щоб з'єднувальний шнур не був натягнутий. Забороняється ставити принтер на процесор.

3.1.16. Перед тим як програмувати роботу принтера, переконатися, що він знаходиться в режимі зв'язку з комп'ютером.

3.1.17. Для досягнення найбільш чистих, з високою роздільною здатністю зображень і щоб не зіпсувати апарат, має використовуватися папір; вказаний в Інструкції до принтера (звичайно густиною 60 - 135 г/м² типу Canon NP або Xerox 4024). Зрізи паперу мають бути зроблені гострим лезом без задирок - це зменшить імовірність зминання паперу.

3.1.18. Забороняється використовувати папір:

- надрукований з однієї сторони;
- густина якого виходить за межі рекомендованої;
- занадто гладкий і блискучий, а також високо текстурований;
- ламінований;
- рваний, зморщений або папір з нерегулярними отворами від діркопробивача чи стиплера;
- перфорований на декілька частин або цигарковий (основа копіювального паперу);
- фірмові бланки, заголовок яких надрукований не термостійкими фарбами, що мають витримувати 200°C протягом 0,1 с; ці фарби можуть перейти на термозакріплюючий валик і стати причиною дефектів друку.

3.1.19. Використовувати прозорі плівки, аналогічні плівки фірми ЗМ. Для друкування на прозорих матеріалах, а також конвертах мають бути застосовані відповідні лотки.

3.1.20. При зминанні паперу відкрити кришку і обережно витягнути лоток з папером. Необхідно бути уважним, щоб не обпектися під час витягування аркуша з термозакріплюючого пристрою.

3.1.21. Дотримуватися правил зберігання картриджа згідно з інструкцією фірми-виготовлювача (подалі від прямих сонячних променів, при температурі 0-35°C тощо).

3.1.22. Забороняється:

- зберігати картридж без упаковки;
- ставити картридж на торці, тобто вертикально;
- перевертати картридж етикеткою донизу;

- відкривати кришку валика і доторкатися до нього;
- самому заповнювати використаний картридж.

3.1.23. При погіршенні якості друку (сліди тонера на папері) почистити принтер зсередини від видимих слідів тонера. Перед чищенням принтер треба вимкнути.

3.1.24. Необхідно бути уважним, щоб не порвати тонкий дріт, що охороняє нитку розжарення коронатора. Коронатор належить чистити з усіх боків за допомогою спеціальної щітки до повного вилучення слідів тонера. Якщо щітки не передбачено, можна скористатися бавовняним тампоном, змоченим ізопропиловим спиртом або водою. Слідкувати, щоб рідина з тампона не капала і не потрапляла на ролики або інші пластмасові деталі.

3.1.25. Сріблястий валик і направляючу паперопровідної системи чистити тільки серветкою, зволоженою водою. У такий спосіб чистять і замок папероподавального лотка.

3.1.26. Дотримуватися обережності при чищенні термозакріплюючої системи, тому, що вона нагрівається до 200°C.

3.1.27. Необхідно бути уважним, щоб тонер не потрапив на одяг - він може залишити плями

3.2. Разом з керівником навчального закладу щодня уточнювати намічені заходи наступного дня. Робити це можна під час уранішньої доповіді про поточні справи і кореспонденцію або під час вечірньої доповіді.

3.3. Забезпечити бездокументне обслуговування керівника навчального закладу: виконання технічних функцій по забезпеченню керівника, підготовка засідань і нарад, організація прийому відвідувачів, телефонне обслуговування, підготовка відряджень, планування своєї роботи.

3.4. Забезпечувати документальне обслуговування керівника навчального закладу: складання, оформлення, редагування службових документів, реєстрація, контроль виконання, підшивання в справи і передача їх на зберігання, оформлення на персональному комп'ютері документів, ведення книг наказів.

3.5. Запрошення на конференції, збори потрібно розіслати запрошеним за 2 тижні до їх початку, причому слід просити відповісти на запрошення, оскільки необхідно знати, скільки прибуде учасників.

У запрошенні обов'язково повинне бути вказане місце проведення, час.

Потрібно поклопотатися про те, щоб при проведенні засідань

було забезпечене наступне:

- приміщення для засідань на весь час їх проведення;
- прохід запрошених без затримки (наперед скласти список запрошених і віддати на прохідну);
- обслуговування в залі засідань.

3.6. Допомогати керівнику навчального закладу в плануванні робочого часу, а також у виконанні намічених заходів, звільняючи від виконання допоміжних технічних операцій, фільтрувати потоки кореспонденції, телефонних викликів і відвідувачів. Особливу увагу проявляти до організації прийому керівником відвідувачів з особистих питань.

3.7. Забезпечити порядок розташування документів:

1) Вхідна кореспонденція: матеріали, які поступають у навчальний заклад.

2) Поточна обробка: матеріали, які вже відпрацьовані або повинні бути скоро закінчені.

3) Вихідні матеріали: те, що виходить з навчального закладу. Ці групи документів повинні бути зібрані в теки або обкладинки.

Вихідні документи необхідно розділити на:

- а) власне вихідну пошту, що йде за межі навчального закладу;
- б) документи, розповсюджені в межах навчального закладу;
- в) документи, призначені для підшивання в справу.

3.8. Поточну роботу розділити на:

1) Термінову - до виконання сьогодні (матеріали для телефонних переговорів повинні знаходитися окремо).

2) Менш термінову. Слід скласти всі разом те, що відноситься до певної справи, в одну теку або обкладинку.

3) Призначені терміни виконання роботи і прийому відвідувачів. Матеріали повинні розташовуватися в шафі із справами так, щоб і керівник, і його помічник, і інші співробітники могли відразу знайти їх. Сам список термінів повинен бути складений і встановлений в окрему теку.

4) Документи постійного вживання. Це відділення не повинне бути дуже обширним. У ньому може лежати тільки те, чим користуються особливо часто. Час від часу необхідно перевіряти, чи всі документи часто бувають потрібні в даний час. Якщо цього вчасно не робиться, то накопичується достатня кількість документів, серед яких часом важко знайти необхідний, витрачається зайвий час на його пошуки. Перевірку краще виконувати у вільний від основної діяльності

час, щоб не відволікатися і нічого не переплутати.

3.9. Знаючи режим і характер роботи керівника, у разі потреби надати допомогу співробітникам в організації прийому їх керівником; допомогти скласти документ, що задовольняє особисте прохання і т.п.

3.10. Встановити ділові контакти із співробітниками різних підрозділів. В деяких випадках виступати від імені керівника. Уміти ввічливо і чітко давати потрібні вказівки, контролювати їх виконання.

3.11. Завжди пам'ятати про необхідність дотримання службової таємниці.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Закінчити та записати у пам'ять комп'ютера файл, що знаходиться в роботі. Вийти з програмної оболонки і повернутися в середовище MS WINDOWS, після чого виконати наступні команди: **“Пуск”** (“Start”) **“Завершение работы”** (“Shut down”) **“Выключить компьютер”** (“Shut down”).

4.2. Вимкнути принтер, інші периферійні пристрої, вимкнути ВДТ і процесор. Вимкнути стабілізатор, якщо комп'ютер підключений до мережі через нього. Штепсельні вилки витягнути з розеток. Накрити клавіатуру кришкою для запобігання попаданню в неї пилу.

4.3. Прибрати робоче місце. Оригінали та інші документи покласти в ящик стола.

4.4. Ретельно вимити руки теплою водою з милом.

4.5. Вимкнути кондиціонер, освітлення і загальне електроживлення підрозділу.

4.6. Накрити машинку і комп'ютер спеціальними накидками.

4.7. Підготувати для подання керівнику навчального закладу вхідну документацію.

4.8. Навести порядок на робочому місці.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Аварійна ситуація чи нещасний випадок можуть статися в разі: ураження електричним струмом, загорання апаратури тощо.

5.2. При раптовому припиненні подавання електроенергії вимкнути комп'ютер в такій послідовності: периферійні пристрої, ВДТ, процесор, стабілізатор напруги, витягнути штепсельні вилки з розеток.

5.3. При виявленні ознак горіння (дим, запах гару), вимкнути

апаратуру, знайти джерело займання і вжити заходів щодо його ліквідації, повідомити керівника навчального закладу, не допускати в небезпечну зону сторонніх осіб.

5.4. Якщо стався нещасний випадок, необхідно потерпілому надавати першу медичну допомогу; при необхідності викликати „швидку допомогу”.

У випадку зависання програми та інших неполадок комп'ютера, при необхідності ремонту комп'ютера повідомити про це керівнику навчального закладу. Ремонт виконує кваліфікований механік.

Інструкція з охорони праці

для кухаря

1. Загальні положення

1.1. Дія даної інструкції поширюється на кухарів їдальні навчального закладу.

1.2. На посаду кухаря приймаються повнолітні особи, які мають спеціальну освіту, пройшли медичний огляд, навчання і перевірку знань з охорони праці. Прийняття на роботу і звільнення з роботи здійснюється керівником навчального закладу.

1.3. Робота кухаря проводиться у спеціально обладнаному приміщенні. Режим роботи кухаря визначається графіком, затвердженим керівником навчального закладу за погодженням з профспілковим комітетом.

1.4. Кухар, доручаючи будь-яку роботу кухонному робітнику, крім ознайомлення його з технологією процесу та умовами роботи, зобов'язаний проінструктувати його з питань охорони праці, розповісти про призначення запобіжних пристроїв, безпечні методи роботи, підготовку і прибирання робочого місця, правила особистої гігієни. Ці знання періодично перевіряються.

1.5. Вентиляційні камери, машинний відділ холодильної установи, які є причиною виникнення шуму і вібрації, розміщені окремо. У виробничих приміщеннях харчоблоку враховано розміщення в них технологічного устаткування. Кухня розрахована на розміщення устаткування для приготування їжі із сировини, а також на напівфабрикатах.

1.6. Максимальна наповнюваність обідньої зали ____ місць, виходячи з розрахунку не більше 3 посадок учнів. Із виробничих приміщень харчоблоку передбачено окремий вихід на територію подвір'я. Обідня зала обладнана столами на 4 місця. Столи щодня миють гарячою водою з кальцинованою содою та милом. Умивальники слід передбачати із розрахунку один на 20 місць, електрорушники – один на 40 місць.

1.7. Столовий посуд може бути фарфоровим, емальованим або із нержавіючої сталі, одноразовим. Не рекомендується вживання алюмінієвого посуду і забороняється застосування пластмасового посуду.

1.8. Прийом їжі проводиться в один й той же час відповідно до спеціально складеного графіка. Перед вживанням їжі обов'язково миють руки з милом і сушать рушниками.

1.9. Персонал їдальні повинен бути забезпечений спеціальним

одягом та необхідними умовами для додержання правил особистої гігієни.

1.10. Перебування сторонніх осіб у харчоблоці заборонено.

1.11. Питні фонтанчики слід розмішувати при обідній залі із розрахунку 1 на 100 учнів. Холодна і гаряча вода підведена до харчоблоку.

1.12. Повсякденний контроль за організацією і якістю харчування здійснюється адміністрацією навчального закладу, медичним персоналом, радою навчального закладу.

1.13. Медичний працівник навчального закладу здійснює щоденний контроль за якістю продуктів, що надходять до їдальні, умовами їх зберігання, дотриманням термінів реалізації, санітарно-протиепідемічним режимом харчоблоку, фактичним виконанням меню.

1.14. На кухаря можуть впливати небезпечні і шкідливі виробничі чинники:

- рухомі частини електромеханічного устаткування;
- підвищена температура поверхонь устаткування, казанів з їжею, кулінарної продукції;
- знижена температура поверхонь холодильного устаткування, напівфабрикатів;
- підвищена температура повітря робочої зони;
- підвищений рівень шуму на робочому місці;
- підвищена вологість повітря;
- підвищена або знижена рухливість повітря;
- підвищене значення напруги в електричній мережі;
- недостатня освітленість робочої зони;
- підвищений рівень інфрачервоної радіації;
- гострі кромки, задирки і нерівності поверхонь устаткування, інструменту, інвентаря, тари;
- шкідливі речовини в повітрі робочої зони;
- фізичні перевантаження;
- нервово-психічні перевантаження.

1.15. Кухар повинен:

- залишати верхній одяг, взуття, головний убір, особисті речі у гардеробі;
- перед початком роботи мити руки з милом, надягати чистий санітарний одяг, підбирати волосся під ковпак або косинку;

– працювати в чистому санітарному одязі, міняти його по мірі забруднення;

- після відвідин туалету мити руки з милом;
- при виготовленні кулінарних виробів знімати ювелірні прикраси, годинник, коротко стригти нігті і не покривати їх лаком;
- не приймати їжу на робочому місці.

1.16. Кухар особисто сповіщає керівника навчального закладу про будь-яку ситуацію, яка загрожує життю і здоров'ю людей, порушення вимог інструкції з охорони праці, про кожен нещасний випадок, що трапився на кухні чи в обідній залі, про погіршення стану свого здоров'я, зокрема про появу ознак гострого захворювання.

1.17. Дана інструкція є нормативним актом, що містить обов'язкові для дотримання кухарем вимоги з охорони праці під час виконання ним посадових обов'язків.

1.18. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення кухарем вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Застебнути одягнений санітарний одяг на всі гудзики (зав'язати зав'язки), не допускаючи звисаючих кінців одягу.

Не заколювати одяг шпильками, голками, не тримати в кишенях одягу гострі, ламкі предмети.

2.2. Перевірити роботу місцевої витяжної вентиляції, оснащеність робочого місця необхідним для роботи устаткуванням, інвентарем, пристосуваннями і інструментом.

2.3. Підготувати робоче місце для безпечної роботи:

- забезпечити наявність вільних проходів;
- перевірити стійкість виробничого столу, стелажу, міцність кріплення устаткування до фундаментів і підставок;
- надійно встановити (закріпити) пересувне (переносне) устаткування і інвентар на робочому столі, підставці, пересувному візку;
- зручно і стійко розмістити запаси сировини, напівфабрикатів, інструмент, пристосування відповідно до частоти використання і витрачання;
- перевірити наявність і справність дерев'яних решіток під ногами;

- перевірити зовнішнім оглядом:
- достатність освітлення робочої поверхні;
- відсутність звисаючих і оголених кінців електропроводки;
- справність розетки, кабелю (шнура) електроживлення, вилки, використовуваних електропобутових приладів;
- наявність і надійність заземлюючих з'єднань (відсутність обривів, міцність контакту між металевими не струмопровідними частинами машини і заземлюючим дротом). Не приступати до роботи за відсутності або ненадійності заземлення;
- наявність, справність, правильну установку і надійне кріплення огорожі рухомих частин (зубчатих, ланцюгових, і інших передач, сполучних муфт і т.п.), нагрівальних поверхонь устаткування;
- відсутність сторонніх предметів всередині і навколо вживаного устаткування;
- наявність і справність контрольно-вимірювальних приладів, а також приладів безпеки, регулювання і автоматики (наявність клейма або пломби; терміни таврування приладів; дати огляду посудин, що працюють під тиском; знаходження стрілки манометра на нульовій відмітці; цілісність скла; відсутність пошкоджень, що впливають на свідчення контрольно-вимірювальних приладів);
- відсутність тріщин, випуклостей, значних потовщень стінок посудин, пропусків в зварювальних швах, протікання в заклепувальних і болтових з'єднаннях, розривів прокладки і т.п. у варильному устаткуванні;
- стан підлоги (відсутність вибоїн, нерівностей, слизькості, відкритих трапів);
- відсутність вибоїн, тріщин і інших нерівностей на робочих поверхнях виробничих столів;
- справність вживаного інвентаря, пристосувань і інструменту (поверхні спеціальної тари, обробних дощок, ручки совків, лопаток і т.п. повинні бути чистими, гладкими, без скалок, тріщин і задирок; рукоятки ножів повинні бути щільно насадженими, неслизькими і зручними для захоплення, мають необхідний упор для пальців руки, не деформуються від дії гарячої води; полотна ножів повинні бути гладкими, відполірованими, без вм'ятин і тріщин).

2.4. Перевірити справність пускорегулюючої апаратури устаткування (пускарів, пакетних перемикачів і т.п.).

2.5. Виконати необхідне збирання устаткування, правильно

встановити і надійно закріпити знімні деталі і механізми.

2.6. Перед включенням електроплити перевірити наявність піддону під блоком конфорок і череневого листа в камері жарової шафи, що закриває тени, стан жарової поверхні. Переконалися, що перемикачі конфорок і жарової шафи знаходяться в нульовому положенні.

2.7. Перед включенням електричного казана:

- відкрити кришку казана і перевірити чистоту варильної посудини, наявність фільтру в зливному отворі і відбивача на клапані кришки, а також рівень води в пароводяному кожусі за контрольним краном;

- натисненням на рукоятку важеля виконати „підрив” запобіжного клапана (зсув його відносно сидла);

- правильно встановити межі регулювання тиску в пароводяному кожусі казана манометром електроконтакту;

- варильну посудину казана, що не перекидається, заповнити так, щоб рівень рідини був на 10-15 см нижче за верхню кромку;

- після завантаження продуктів і заливки води у варильну посудину перевірити роботу клапана на кришці, повернувши його ручку 2-3 рази навколо осі;

- відкрити повітряний кран запобіжного клапана, а при його відсутності - кран наповнювальної лійки і тримати відкритим до появи пари. Після розігрівання кожуха казана повітряний клапан (кран лійки) закрити;

- закрити кришку казана, затягнути в два прийоми накидні важелі кришки, що герметизується, спочатку до зіткнення з кришкою, потім повністю в послідовності: передні, середні, задні.

2.8. Перед початком експлуатації електросковорідки, електrofритюрниці і ін.:

- перевірити зручність і легкість відкриття відкидної кришки сковороди, а також її фіксацію в будь-якому положенні, у сковороди, що перекидається, - механізм перекидання;

- переконалися у тому, що теплоносії масляного кожуха апарата з непрямым обігрівом (сковороди, фритюрниці і ін.) відповідає типу, вказаному в паспорті;

- при заповненні масляного кожуха апарата теплоносієм стежити, щоб в нього не потрапила волога. Перед заповненням кожуха теплоносієм повинен бути прогрітий протягом 5 хвилин при температурі 250°C для видалення вологи.

2.9. Перевірити роботу реле тиску марміту для других блюд шляхом попереднього закриття вентиля для води і включення в мережу. Через деякий час повинна зажевріти сигнальна лампа „немає води”. Наповнити парогенератор водою і перевірити роботу клапана поплавця. Потім включити тени парогенератора, теплової шафи і через 40 хвилин (коли марміт буде доведений до робочого стану) заповнити мармітницю.

2.10. Перевірити справність іншого вживаного устаткування.

2.11. Про всі знайдені несправності устаткування, інвентаря, електропроводки і інших неполадках повідомити свого безпосереднього керівника і приступити до роботи тільки після усунення несправностей.

2.12. Добре провітрити приміщення, увімкнути вентиляцію.

2.13. Перевірити справність живлення електричних плиток.

2.14. Перевірити справність корпусів електрообладнання.

2.15. Перевірити наявність термостійких підставок для плиток.

2.16. Перевірити справність кухонного приладдя.

2.17. Провести цільовий інструктаж з охорони праці для кухонного робітника.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Виконувати тільки ту роботу, з якої пройшов навчання, інструктаж з охорони праці і до якої допущений працівником, відповідальним за безпечне виконання робіт.

3.2. Не допускати до своєї роботи ненавчених і сторонніх осіб.

3.3. Застосовувати необхідні для безпечної роботи справне устаткування, інструмент, пристосування; використовувати їх тільки для тих робіт, для яких вони призначені.

3.4. Дотримуватися правил переміщення в приміщенні і на території навчального закладу, користуватися тільки встановленими проходами.

3.5. Утримувати робоче місце в чистоті, своєчасно прибирати з підлоги розсипані (розлиті) продукти, жири і ін.

3.6. Не захащувати робоче місце, проходи до нього, між устаткуванням, столами, стелажми, проходи до пультів управління, рубильників, шляхи евакуації і інші проходи порожньою тарою, інвентарем, зайвими запасами сировини, кулінарною продукцією.

3.7. Використовувати засоби захисту рук при зіткненні з гарячими поверхнями інвентаря і кухонного посуду (ручки наплитних ка-

занів, дека і ін.).

3.8. Вентилі, крани на трубопроводах відкривати поволі, без ривків і великих зусиль. Не застосовувати з цією метою молотки, гайкові ключі і інші предмети.

3.9. Використовувати для розкриття тари спеціально призначений інструмент (общеньки, кліщі, бойки, консервні ножі і т.п.). Не виконувати ці роботи випадковими предметами або інструментом із задирками.

3.10. При роботі з ножем дотримуватися обережності, берегти руки від порізів.

При перервах в роботі вкладати ніж в пенал (футляр). Не ходити і не нахилиятися з ножем в руках, не переносити ніж, не вкладений у футляр (пенал).

Під час роботи з ножем не допускається:

- використовувати ножі з неміцно закріпленими полотнами, з рукоятками, що мають задирки, із затупленими лезами;
- здійснювати різкі рухи;
- нарізувати висячу сировину і продукти;
- перевіряти гостроту леза рукою;
- залишати ніж під час перерви в роботі в оброблюваній сировині або на столі без футляра;
- спиратися на мусат при правці ножа. Правити ніж об мусат треба в стороні від інших працівників.

3.11. При нарізці моноліту масла за допомогою струни користуватися ручками, не тягнути за струну руками.

3.12. Переносити продукти, сировину, напівфабрикати тільки в справній тарі. Не завантажувати тару більш номінальної маси брутто.

3.13. Не використовувати для сидіння випадкові предмети (ящики, бочки і т.п.), устаткування.

3.14. При приготуванні миючих і дезинфікуючих розчинів:

- застосовувати тільки дозволені органами охорону здоров'я миючі і дезинфікуючі засоби;
- не перевищувати встановлені концентрацію і температуру миючих розчинів (вищий 50°C);
- не допускати розпилювання миючих і дезинфікуючих засобів, попадання їх розчинів на шкіру і слизисті оболонки.

3.15. Під час роботи з використанням різного виду устаткування дотримуватися вимог безпеки, викладених в експлуатаційній докуме-

нтації заводу-виробника устаткування.

3.16. Під час експлуатації електричного казана:

- стежити за показами манометра включеного казана, не допускати перевищення тиску в пароводяному кожуху вище 0,5 кгс/см²;
- не відкривати кран рівня води і не заливати воду в пароводяний кожух нагрітого казана;
- не допускати роботу казана без завантаження;
- після кожного видалення з поверхні бульйону жиру і піни закривати кришку всіма накидними важелями;
- після закінчення варіння натиснути кнопку „Стоп” і відключити казан від мережі. Потім повернути ручку клапана на кришці казана, підняти дерев'яним стрижнем за кільце клапан-турбіну і випустити надмірну пару з варильної судини. У два прийоми ослабити болти (у зворотному порядку) і, дотримуючись обережності, відкрити кришку. Казан розвантажити, промити водою варильну посудину і трубки виходу пари. Для цього відкрити вентиль з написом „промивка”. Промивку виконувати при закритій кришці, воду злити через змиваючий кран. Клапан-турбіну вийняти з кубла, потягнувши стопор на себе, ретельно очистити, промити, просушити і встановити на місце.

3.17. При експлуатації електрофритюрниці, електросковороди, електрожаровні:

- заливати жир в жарильну ванну жаровні, фритюрниці, сковороди до включення нагріву. Не допускати попадання вологи в гарячий жир. Додавати жир в жарильну ванну слід тонким струменем. Заздалегідь жир повинен бути прогрітий при 170-180°C до припинення виділення з нього міхурів пари;
- завантажувати (вивантажувати) обсмажуваний продукт в нагрітий жир в металевій сітці (корзині), дотримуючись обережності щоб уникнути розбризкування жиру, що має температуру 150-180°C;
- після виїмки готового продукту з ванни сітку (корзину) підвісити над нею за скобу і дати стекти жиру;
- при роботі сковороди стежити за тим, щоб тени були повністю закриті теплоносієм щоб уникнути нагріву його поверхневого шару до температури запалювання;
- під час роботи жаровні стежити за чистотою скребкового і відрізного ножів;

- своєчасно вимикати сковороди, фритюрниці або переводити їх на меншу потужність. негайно відключати жарові апарати при димінні жиру;

- не включати нагрів за відсутності жиру в жаровій ванні фритюрниці (чаші сковороди), при несправному датчику реле температури і др.;

- не перекидати сковороду до відключення її від електричної мережі;

- не залишати включеними сковороди, фритюрниці і т.д. після закінчення процесу смаження;

- не зливати з жарових ванн жир в гарячому стані;

- не охолоджувати водою жарильну поверхню використовуваного апарату.

3.18. При експлуатації холодильного устаткування:

- завантаження охолоджуваного об'єму холодильного устаткування здійснювати після пуску холодильної машини і досягнення температури, необхідної для зберігання продуктів;

- кількість завантажуваних продуктів не повинна перевищувати норму, на яку розрахована холодильна камера;

- двері холодильного устаткування відкривати на короткий час і якомога рідше;

- при утворенні на охолоджуваних приладах (випарниках) інєю (снігової шуби) завтовшки більше 5 мм зупинити компресор, звільнити камеру від продуктів і провести відтавання інєю;

- при виявленні витoku хладону холодильне устаткування негайно відключити, приміщення - провітрити;

- не включати агрегат за відсутності захисного заземлення або занулення електродвигунів;

- не працювати без огорожі машинного відділення, з несправними приладами автоматики;

- не захарашувати простір біля холодильного агрегату, складувати продукти, тару і інші сторонні предмети;

- не торкатися до рухомих частин включеного в мережу агрегату, незалежно від того знаходиться він в роботі або в режимі автоматичної зупинки;

- не зберігати продукти на випарниках;

- не видаляти іній з випарників механічним способом за допомогою скребків, ножів;

- не розміщувати сторонні предмети на огорожах агрегату;
- не завантажувати холодильну камеру при знятій огорожі охолоджувача повітря, без піддону випарника, а також без піддону для стоку конденсату;
- самовільно не пересувати холодильний агрегат.

3.19. Виключити користування холодильним устаткуванням, якщо:

- струмопровідні частини магнітних пускачів, рубильників, електродвигунів, приладів автоматики не закриті кожухами;
- холодильні машини не мають захисного заземлення або занулення металевих частин, які можуть виявитися під напругою при порушенні ізоляції;
- закінчився термін чергового випробування і перевірки ізоляції електропроводів і захисного заземлення або занулення устаткування;
- зняті кришки магнітних пускачів, клемних коробок електродвигунів, реле тиску і інших приладів;
- виявлене порушення температурного режиму, іскріння контактів, часте включення і виключення компресора і т.п.

3.20. Для запобігання попаданню в повітря виробничих приміщень шкідливих речовин дотримуватися технології процесів приготування кулінарної продукції; операції по просіванню муки, крохмалю і ін. виконувати на спеціально обладнаних робочих місцях.

3.21. Для запобігання несприятливому впливу інфрачервоного випромінювання на організм кухар зобов'язаний:

- максимально заповнювати посудом робочу поверхню плит, своєчасно вимикати секції електроплит або перемикати їх на меншу потужність;
- не допускати включення електроконфорок на максимальну і середню потужність без завантаження.

3.22. Не допускати попадання рідини на нагріті конфорки електроплит, наплитний посуд заповнювати не більше ніж на 80% об'єму.

3.23. Стежити, щоб дверці робочої камери жарильної шафи плити в закритому положенні щільно прилягали до країв дверного отвору.

3.24. Не перевищувати тиск і температуру в теплових апаратах вище за межі, вказані в інструкціях з експлуатації.

3.25. Стежити за наявністю тяги в камері згорання газової уста-

новки і показниками манометрів при експлуатації устаткування, що працює під тиском.

3.26. Розташовуватися на безпечній відстані при відкритті дверей камери парового варильного апарату з метою запобігання опіку.

3.27. Включати конвеєрну піч для жаріння напівфабрикатів з м'яса тільки при включеній і справно працюючій вентиляції.

3.28. Встановлювати і знімати дека з напівфабрикатами, відкривати бічні дверці печі тільки після повної зупинки конвеєра.

3.29. Ставити казани і інший кухонний посуд на плиту, що має рівну поверхню, борти і захисні поручні.

3.30. Укладати напівфабрикати на розігріті сковороди і дека рухом „від себе”, пересувати посуд на поверхні плити обережно, без ривків і великих зусиль, відкривати кришки наплитних посудин з гарячою їжею обережно, рухом „на себе”.

3.31. Не користуватися наплитними казанами, каструлями і іншим кухонним посудом, що має деформоване дно або краї, неміцно закріплені ручки або без ручок, столовим посудом, що має тріщини, сколи, шербини.

3.32. Перед перенесенням наплитного казана з гарячою їжею заздалегідь переконатися у відсутності сторонніх предметів і слизькості підлоги на всьому шляху його транспортування. При необхідності зажадати прибирання підлоги.

3.33. Попередити про майбутнє переміщення казана працівників, що стоять поряд.

3.34. Знімати з плити казан з гарячою їжею без ривків, дотримуючись обережності, удвох, використовуючи сухі рушники або рукавиці. Кришка казана повинна бути знята.

3.35. При переміщенні казана з гарячою їжею не допускається:

- заповнювати його більш ніж на три чверті місткості;
- притискувати казан до себе;
- тримати в руках ніж або інший травмонебезпечний інструмент.

3.36. При перевезенні, установці (знятті) казанів з їжею на плиту користуватися справними візками з підйомною платформою, пересувати візки, пересувні стелажі в напрямі „від себе”.

3.37. Користуватися спеціальними стійкими і міцними інвентарними підставками при установці дек, казанів і інших місткостей для зберігання їжі.

3.38. Проводити нарізку ріпчастої цибулі у витяжній шафі.

3.39. Залежно від вигляду і консистенції нарізаного продукту користуватися різними ножами кухарської трійки, а при фігурній нарізці овочів застосовувати спеціальні карбовані ножі.

3.40. При роботі на роздачі необхідно:

- комплектувати обіди на підносах при мінімальній швидкості переміщення стрічки конвеєра;
- стежити за наявністю і рівнем води у ванні електромарміту для других страв, не допускати її сильного кипіння;
- виймати робочі місткості (мармітниці) з кубел обережно, без ривків і великих зусиль;
- включати термостат в електричну мережу тільки за наявності рідини в завантажувальній ванні;
- зливати воду з кип'ятильника тільки в посуд, встановлений на підставці біля крана.

3.41. При експлуатації електромеханічного устаткування:

- використовувати устаткування тільки для тих робіт, які передбачені інструкцією з його експлуатації;
- перед завантаженням устаткування продуктом переконатися, що приводний вал обертається в напрямі, вказаному стрілкою на корпусі устаткування;
- попереджати про майбутній пуск устаткування працівників, що знаходяться поряд;
- вмикати і вимикати устаткування сухими руками і лише за допомогою кнопок „пуск” і „стоп”;
- не торкатися до відкритих і необгороджених струмопровідних частин устаткування, оголених і з пошкодженою ізоляцією дротів;
- знімати і встановлювати змінні частини устаткування обережно, без великих зусиль і ривків;
- надійно закріплювати змінні виконавчі механізми, робочі органи, інструмент;
- завантажувати устаткування продуктом через завантажувальний пристрій (бункер, завантажувальну чашу і т.п.) рівномірно, при включеному електродвигуні, якщо інше не передбачене інструкцією з експлуатації заводу-виробника;
- дотримуватися норм завантаження устаткування;
- проштовхувати продукти в завантажувальний пристрій спеціальним пристосуванням (штовхачем, товкачем і т.п.);

- видаляти залишки продукту, очищати робочі органи устаткування за допомогою дерев'яних лопаток, скребків і т.п.;

- оглядати, регулювати, усувати виниклу несправність устаткування, встановлювати (знімати) робочі органи, витягувати застряглий продукт, очищати використовуване устаткування можна тільки після того, як воно зупинене за допомогою кнопки „стоп”, відключене пусковим пристроєм, на якому вивішений плакат „Не включати! Працюють люди!”, і після повної зупинки обертових і рухомих частин, що мають небезпечний інерційний хід;

3.42. Не допускається:

- працювати із знятими з устаткування загороджувальними і запобіжними пристроями, з відкритими дверцями, кришками, кожухами;

- поправляти ремені, ланцюги приводу, знімати і встановлювати огорожі під час роботи устаткування;

- перевищувати допустимі швидкості роботи устаткування;

- витягувати руками застряглий продукт;

- експлуатувати устаткування без завантажувальних пристроїв;

- проштовхувати (утримувати) продукт руками або сторонніми предметами;

- переносити (пересувати) включене в електричну мережу нестационарне устаткування;

- залишати без нагляду працююче устаткування, допускати до його експлуатації ненавчених і сторонніх осіб;

- складати на устаткування інструменти, продукцію, тару.

3.43. За наявності напруги (б'є струмом) на корпусі устаткування, кожусі пускорегулюючої апаратури, виникненні стороннього шуму, запаху горілої ізоляції, мимовільній зупинці або неправильній дії механізмів і елементів устаткування, його слід зупинити (вимкнути) кнопкою „стоп” (вимикачем) і відключити від електричної мережі за допомогою пускового пристрою. Повідомити про це безпосереднього керівника і до усунення несправності не включати.

3.44. Стежити за правильністю користування електричними приладами.

3.45. При користуванні ріжучими інструментами дотримуватись максимальної обережності. Чистити картоплю жолобковим ножом, рибу - скребком, м'ясо проштовхувати в м'ясорубку дерев'яною паличкою; нарізувати хліб, овочі на кухонних дошках.

3.46. Нарізування хліба, гастрономічних виробів, овочів і ін. виконувати на обробних дошках, дотримуючись правильних прийомів різання. Пальці лівої руки повинні бути зігнуті і знаходитися на деякій відстані від леза ножа.

3.47. При роботі з гарячими рідинами стежити, щоб при закипанні вміст посудини не виливався через краї, кришки гарячої посудини брати рушником і відкривати від себе. При сильному кипінні зменшити вогонь чи виключити плиту. Сковорідку варто ставити і знімати чаплією з дерев'яною ручкою.

3.48. Не допускати холостої роботи електричних нагрівачів (електропіч, електроплитки).

3.49. Забезпечити організовану видачу страв відповідно до графіка. Не допускати сторонніх осіб в харчоблок і в обідню залу. Стежити за правильністю користування електричними плитками: штепсельна вилка повинна щільно входити в гнізда штепсельної розетки.

3.50. Для готування їжі на електроплитці необхідно користатися тільки емальованим посудом.

3.51. Передавати ножі і виделки тільки ручкою вперед.

3.52. Дотримуватись обережності при роботі з ручними тертками. Щільно утримувати оброблювані продукти (фрукти, овочі й ін.), не обробляти занадто маленьких їхніх частин.

3.53. Підтримувати високу дисципліну праці, злагоженість дій працівників кухні.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Вимкнути і надійно знеструмити електронагрівальне і електромеханічне устаткування за допомогою рубильника або пристрою, який його замінює і запобігає випадковому пуску. На пусковий пристрій вивісити плакат „Не включати! Працюють люди!”.

4.2. Перед відключенням від електричної мережі заздалегідь вимкнути всі конфорки і шафу електроплити.

4.3. Не охолоджувати нагріту поверхню плити, сковороди і іншого теплового устаткування водою.

4.4. Розібрати, очистити і промити устаткування: механічне - після зупинки рухомих частин з інерційним ходом, а теплове - після повного охолодження нагрітих поверхонь.

4.5. Після закінчення роботи електросковороди:

– вимкнути нагрів і відключити використовуваний апарат від електричної мережі;

- після охолодження сковороди злити жир;
- частинки продуктів, що пригоріли до череня, зіскоблити дерев'яним скребком;
- вимити чашу гарячою (не вище 50°C) водою, залишити відкритою для просушування, а потім змазати тампоном, змоченим в жи-рі, і закрити кришкою;
- стіл і емальовані облицьовування промити гарячою водою і насухо протерти ганчіркою.

4.6. Марміт для других страв вимкнути з мережі і, при вийня-тому пристрої поплавця, ретельно промити піддон, парогенератор і мармітниці. Встановити пристрій поплавця на місце, парогенератор заповнити водою.

4.7. Закрити вентилі (крани) на трубопроводах газу, пари, холо-дної і гарячої води.

Після відключення газових установок зняти накидні ключі з пробкових кранів.

4.8. Не прибирати сміття, відходи безпосередньо руками, вико-ристовувати з цією метою щітки, совки і інші пристосування.

4.9. Перевірити якість прибирання робочих місць.

4.10. Переконайтесь у тому, що всі електричні плитки вимкнуті з мережі.

4.11. Перевірити наявність і правильність зберігання кухонного приладдя.

4.12. Забезпечити правильність зберігання продуктів відповідно до санітарних норм.

4.13. Помити руки з милом, просушити електрорушником.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При виникненні поломки устаткування, яка загрожує ава-рією на робочому місці:

- припинити його експлуатацію, а також подачу до нього елек-троенергії, газу, води, сировини, продукту і т.п.;
- відключити устаткування, що працює під тиском, при спра-цьовуванні запобіжного клапана, виприскуванні і підтіканні води;
- доповісти про вжиті заходи безпосередньому керівнику (осо-бі, відповідальній за безпечну експлуатацію устаткування) і діяти від-повідно до одержаних вказівок.

5.2. У аварійній обстановці:

- оповістити про небезпеку навколишніх людей;
- доповісти безпосередньому керівнику про випадок, що трапився, і діяти відповідно до плану ліквідації аварій.

5.3. При виявленні запаху газу в приміщенні, в якому встановлено газове устаткування:

- закрити ніс і рот мокрою серветкою;
- відкрити вікна і двері, провітрити приміщення;
- перекрити вентиля на підвідних газопроводах;
- не вмикати і не вимикати електроприлади, освітлення, вентиляцію;
- виключити користування відкритим вогнем.

Якщо після провітрювання і перевірки всіх газових кранів запах газу не зникне, перекрити газ на вході в будівлю, повідомити про це адміністрації навчального закладу, а при необхідності - викликати працівників аварійної газової служби.

5.4. Якщо в процесі роботи відбулося забруднення робочого місця жирами або порошкоподібними сипучими речовинами (мукою, крохмалем і т.п.), роботу припинити до видалення забруднюючих речовин.

5.5. Пролитий на підлозі жир видалити за допомогою ганчірки або інших жиропоглинаючих матеріалів. Забруднене місце слід промити нагрітим розчином кальцинованої соди і витерти насухо.

5.6. Для видалення сипучих порошкоподібних речовин надіти окуляри і респіратор. Невелику їх кількість обережно видалити вологою ганчіркою або пилососом.

5.7. У разі спалаху жиру не заливати його водою. Необхідно припинити його нагрів і накрити кришкою або іншим предметом (щільною тканиною), який перешкоджає доступу повітря в зону горіння.

5.8. Потерпілому при травмуванні, отруєнні і раптовому захворюванні повинні бути надані перші (долікарська) допомоги і, при необхідності, організована доставка його до установи охорони здоров'я.

5.9. У випадку пожежі:

- забезпечити евакуацію дітей з обідньої зали відповідно до плану;
- негайно повідомити керівника навчального закладу про пожежу, викликати пожежну частину за телефоном 01;

– приступити до гасіння пожежі наявними первинними засобами.

5.10. У випадку травмування:

- негайно повідомити про випадок директора школи;
- надати першу допомогу потерпілим;
- викликати медсестру, а при потребі - швидку медичну допомогу за телефоном 03.

5.11. При виявленні несправності системи опалення чи водопостачання негайно повідомити керівника навчального закладу.

Інструкція з охорони праці

для кухонного робітника

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція є нормативним актом, що містить обов'язкові для дотримання кухонним робітником вимоги з охорони праці під час виконання ним посадових обов'язків.

1.2. Дія даної інструкції поширюється на робітника кухні їдальні навчального закладу.

Інструкція визначає права та обов'язки кухонного робітника, а також встановлює правила безпеки праці.

1.3. На посаду кухонного робітника приймаються особи, не молодші 18 років, які пройшли медичне обстеження з метою визначення їх фізичного стану та відповідності вимогам цієї професії.

Прийом на роботу і звільнення з роботи проводиться на підставі наказу керівника навчального закладу.

1.4. Кухонний робітник повинен чітко знати і виконувати всі вимоги, обумовлені у даній інструкції.

1.5. Періодична перевірка знань з охорони праці кухонного робітника проводиться не рідше одного разу на 12 місяців.

Позачергові перевірки знань у них проводяться:

- а) при переході на інше підприємство;
- б) при перерві в роботі понад 6 місяців;
- в) за рішенням адміністрації або за вимогою інспектора Держпромгірнагляду.

Комісія з перевірки знань призначається наказом по навчальному закладу, до участі в її роботі може бути залучено інспектора Держпромгірнагляду.

1.6. Кухонний робітник повинен прийти на робоче місце для своєчасного і повного ознайомлення із всіма обставинами робочого дня до його настання. При незадовільному стані здоров'я треба повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи і звернутись до лікувально-профілактичного закладу.

1.7. Дана інструкція передбачає, що працівник не має обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких він допускається, навчений належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час теоретичного навчання, одержав протягом теоретичного навчання належні знання

стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими він матиме справу.

1.8. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з кухонним робітником заступник директора з адміністративно-господарської роботи перед початком виконання роботи.

1.9. Під час роботи кухонний робітник повинен забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.

1.10. Кухонний робітник повинен мати навички в наданні першої (долікарської) допомоги при нещасному випадку.

1.11. Робочим місцем кухонного робітника є кухня (з підсобними приміщеннями) навчального закладу. Робочий час визначається графіком роботи, затвердженим керівником і погоджений з профспілковим комітетом навчального закладу.

1.12. Перед допуском до самостійної роботи кухонний робітник повинен пройти:

первинний інструктаж на робочому місці

попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках, правила поведінки при виникненні аварій, правила застосування засобів захисту необхідних для безпечного виконання робіт.

перевірку знань, правил технічної безпеки.

1.13. При незадовільному результаті повторна перевірка знань працівника призначається протягом одного місяця.

1.14. Кухонний робітник у процесі роботи проходить:

перевірку знань з охорони праці - один раз в рік;

медичний огляд - один раз в рік.

1.15. Кухонний робітник повинен дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку:

особисто виконувати роботу, визначену трудовим законодавством (договором);

дотримуватись трудової і технологічної дисципліни, вживати заходи до негайного усунення причин і умов, які перешкоджають або обтяжують нормальний хід роботи, негайно повідомляти про такі випадки керівника навчального закладу;

знати і виконувати вимоги нормативних актів про ОП, заходи безпеки при роботі в кухонних приміщеннях;

співпрацювати з службою охорони праці навчального закладу в організації безпечних і нешкідливих умов праці, особисто вживати посильних заходів щодо будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю чи здоров'ю інших працівників, навколишньому середовищу, повідомляти про небезпеку керівника навчального закладу.

1.16. Кухонний робітник сповіщає кухаря про будь-яку ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок, що відбувся на виробництві, про погіршення стану свого здоров'я, зокрема про прояв ознак гострого захворювання.

1.17. Небезпечні фактори в роботі:

- рухомі частини механічного устаткування;
- переміщувані сировина, напівфабрикати, тара;
- підвищена температура поверхонь устаткування, казанів для приготування страв;
- підвищена температура повітря робочої зони;
- підвищена рухливість повітря;
- підвищене значення напруги в електричній мережі;
- гострі кромки битого посуду, задири і нерівності поверхонь устаткування, інструменту, інвентаря, тари;
- шкідливі речовини, пара в повітрі робочої зони;
- фізичні перевантаження.

1.18. Кухонний робітник повинен дотримувались правил особистої гігієни:

залишати верхній одяг, взуття, головний убір, особисті речі у вбиральні;

перед початком роботи мити руки з милом, надягати чистий санітарний одяг, підбирати волосся під ковпак або косинку або надягати спеціальну сіточку для волосся;

працювати в чистому санітарному одязі, міняти її у міру забруднення;

після відвідин туалету мити руки з милом;

не приймати їжу у виробничих і підсобних приміщеннях.

для миття рук та обличчя використовувати тільки миючі засоби, які передбачені санітарними нормами.

1.19. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення кухонним робітником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Застебнути одягнений санітарний одяг на всі гудзики (зав'язати зав'язки), не допускаючи звисаючих кінців одягу.

Не заколювати одяг шпильками, голками, не тримати в кишенях одягу гострі, крихкі предмети.

2.2. Перевірити наявність і справність необхідних для роботи інвентаря, пристосувань і інструменту; забезпечити наявність вільних проходів.

2.3. Для забезпечення безпечної роботи перевірити стійкість стелажів, міцність кріплення устаткування і підставок до фундаментів і перевірити зовнішнім оглядом:

достатність освітлення робочої зони;

відсутність звисаючих і оголених кінців електропроводки;

стан підлоги (відсутність вибоїн, нерівностей, слизькості, відкритих трапів, відкритих не захищених люків, колодязів, сторонніх предметів на шляху транспортування посуду);

наявність запобіжних скоб у візках для переміщення бочок, бідонів, візків-капустанок і др.;

наявність і справність вживаних навантажувально-розвантажувальних механізмів;

надійність закриття всіх струмопровідних і пускових пристроїв, відсутність сторонніх предметів всередині і навколо електроустаткування, що включається;

відсутність тріщин, випуклостей, значних потовщень стінок посудин, пропусків у зварювальних швах, течі в заклепувальних і болтових з'єднаннях, розривів прокладки і т.п. у казанах;

наявність і цілісність захисних поручнів, відсутність тріщин на поверхні секцій плит.

2.4. Перевірити справність пускорегулюючої апаратури, устаткування, що включається (пускатів, пакетних перемикачів, рубильників, штепсельних роз'ємів, кінцевих вимикачів і т.п.), стрічкового конвеєра для транспортування посуду (пускатів, аварійних кнопок) і роботу конвеєра на холостому ходу.

2.5. Перевірити роботу підйомно-транспортного устаткування, пускорегулюючої апаратури на холостому ходу.

2.6. Перевірити наявність води у водопровідній мережі.

2.7. Провітрити газові пальники, камери згорання і приміщення цеху для безпечного включення газових установок. Провести безпечне розпалювання пальників.

2.8. Надійно встановити (закріпити) пересувне (переносне) устаткування на виробничому столі, підставці, пересувному візку, на робочих місцях кухарів, кондитерів і інших працівників; зручно і стійко розмістити запаси сировини, напівфабрикатів.

2.9. Про всі виявлені несправності устаткування, інвентаря, електропроводки і інших неполадках повідомити кухаря і приступити до роботи тільки після їх усунення.

2.10. При експлуатації конвеєра і при виконанні навантажувально-розвантажувальних робіт, при розпалюванні газових пальників, при виконанні робіт на висоті дотримуватися вимог безпеки праці.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Виконувати тільки ту роботу, з якої пройшов навчання, інструктаж з охорони праці, і до якої допущений працівником, відповідальним за безпечне виконання робіт.

3.2. Не доручати свою роботу ненавченим і стороннім особам.

3.3. Застосовувати необхідні для безпечної роботи справне підйомно-транспортне устаткування, інструмент, пристосування; використовувати їх тільки для тих робіт, для яких вони призначені.

3.4. Дотримуватися правил переміщення в приміщенні і на території навчального закладу; користуватися тільки встановленими проходами.

3.5. Утримувати робоче приміщення в чистоті; своєчасно прибирати з підлоги розсипані (розлиті) продукти, жири і ін.

3.6. Не захаращувати проходи між устаткуванням, столами, стелажми, штабелями, проходи до пультів управління, рубильників, шляхи евакуації і інші проходи порожньою тарою, інвентарем, зайвими запасами сировини, напівфабрикатів, кулінарною продукцією.

3.7. Використовувати засоби захисту рук при зіткненні з гарячими поверхнями інвентаря і кухонного посуду (ручки наплитних казанів, дека і ін.).

3.8. Вентилі, крани на трубопроводах відкривати поволі, без ривків і великих зусиль. Не застосовувати з цією метою молотки, гайкові ключі і інші предмети.

3.9. Використовувати для розкриття тари спеціально призначений інструмент (обценьки, кліщі, бойки, консервні ножі і т.п.). Не виконувати ці роботи випадковими предметами або інструментом із задирками.

3.10. Дерев'яні бочки розкривати шляхом зняття верхнього об-

руча і подальшого звільнення остову від шийного другого обруча з одного боку бочки. При знятті обруча використовувати спеціальну набійку і молоток. Злегка ударяючи молотком по клепах (вгору), звільнити дно і вийняти його за допомогою сталевого клепа. Не допускається виймати дно бочки ударами молотка або сокири.

При розкритті металевих бочок, що мають пробки, застосовувати спеціальний гайковий ключ. Не допускається відгвинчувати пробку ударами молотка.

3.11. Переносити продукти в жорсткій тарі і лід у рукавицях.

3.12. Не переміщувати продукти, наплитні казани і тару з ножем, ріжучим або колючим інструментом у руках.

3.13. Переносити наплитний казан з гарячою їжею, наповнений не більше ніж на три чверті його місткості, удвох, використовуючи сухі рушники. Кришка казана при цьому повинна бути знята.

3.14. При перевезенні і установці казанів з їжею користуватися візком з підйомною платформою; пересувати візки, пересувні стелажі, діжі в напрямі „від себе”.

3.15. Користуватися спеціальними міцними інвентарними підставками при установці дек, казанів і інших місткостей. Не використовувати для цього несправні (нестійкі) підставки і випадкові предмети.

3.16. Не допускається спиратися на мусат при правці ножа. Правити ніж об мусат треба в стороні від інших працівників.

3.17. Переносити продукти, сировину тільки в справній тарі. Не завантажувати тару більш номінальної маси бруто.

3.18. Не використовувати для сидіння випадкові предмети (бочки, ящики і т.п.), устаткування.

3.19. При приготуванні миючих і дезинфікуючих розчинів: застосовувати тільки дозволені органами охорону здоров'я миючі і дезинфікуючі засоби;

не перевищувати встановлені концентрацію і температуру миючих розчинів (вищий 50°C);

не допускати розпилювання миючих і дезинфікуючих засобів, попадання їх розчинів на шкіру і слизові оболонки.

3.20. Під час роботи з використанням підйомно-транспортного устаткування слід:

дотримуватися вимог безпеки, викладених в експлуатаційній документації заводів-виробників устаткування;

використовувати устаткування тільки для тих робіт, які перед-

бачені інструкцією з його експлуатації;

попереджати про майбутній пуск устаткування працівників, що знаходяться поряд;

вимкати і вимикати устаткування сухими руками і лише за допомогою кнопок „пуск” і „стоп”;

дотримуватися норм завантаження устаткування;

оглядати, регулювати, усувати виявлену несправність конвеєра, витягувати застряглий предмет, очищати стрічку конвеєра тільки після того, як він зупинений за допомогою кнопки „стоп”, відключений пусковим пристроєм, на якому вивішений плакат „Не включати! Працюють люди!”, і після повної зупинки обертових і рухомих частин, що мають небезпечний інерційний хід.

3.21. При використовуванні підйомно-транспортного устаткування не допускається:

поправляти ремені, ланцюги приводу, знімати і встановлювати огорожі під час роботи устаткування;

перевищувати допустимі швидкості роботи устаткування;

залишати без нагляду працююче устаткування, допускати до його експлуатації ненавчених і сторонніх осіб.

3.22. За наявності напруги (б'є струмом) на корпусі устаткування, кожусі пускорегулюючої апаратури, виникненні стороннього шуму, запаху горілої ізоляції, мимовільної зупинки або неправильній дії механізмів і елементів устаткування, його слід зупинити (вимкнути) кнопкою „стоп” (вимикачем) і відключити від електричної мережі за допомогою пускового пристрою. Повідомити про це кухаря і до усунення несправності не включати.

3.23. Переносити (перевозити) посуд тільки на справних підносах (візках).

3.24. Тарілки у візок для збору посуду або на приймальний столик стрічкового конвеєра для транспортування посуду ставити невеликими стійкими стопками, не класти склянки одна в іншу.

3.25. Не перенавантажувати візки і підноси використаним посудом.

3.26. Негайно вилучати з використання чайний і столовий посуд, що має сколи і тріщини.

3.27. Бій посуду з підлоги прибирати за допомогою щітки і совка, не прибирати його безпосередньо руками.

3.28. При використовуванні стрічкового конвеєра для транспортування посуду не допускається:

працювати із знятими з нього загороджувальними і запобіжними пристроями, кожухами;
поправляти ремені, знімати і встановлювати огорожі під час його роботи;
перевищувати допустимі швидкості роботи;
втягувати руками застрягли предмети;
залишати без нагляду включений конвеєр, допускати до його експлуатації ненавчених і сторонніх осіб;
складати на стрічку сторонні предмети, інструмент.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Вимкнути і надійно знеструмити устаткування за допомогою рубильника або пристрою, який його замінює і запобігає випадковому пуску. На пусковий пристрій вивісити плакат „Не включати! Працюють люди!”.

4.2. Не охолоджувати нагріту поверхню плити і іншого теплового устаткування водою.

4.3. Проводити розбирання, очищення і миття устаткування: механічного – після зупинки рухомих частин з інерційним ходом, теплового – після повного охолодження нагрітих поверхонь.

Закрити вентилі (крани) на трубопроводах газу, пари, холодної і гарячої води.

4.4. Закрити завантажувальні люки, отвори і замкнути їх на замок зсередини приміщення.

4.5. Використаний інвентар (підноси і візки) промити гарячою водою з додаванням миючих засобів, обполоснути, висушити і прибрати у відведені місця зберігання.

4.6. Ганчірки для прибирання обідніх столів промити в гарячій воді з додаванням миючих засобів, просушити і прибрати в спеціально відведене місце зберігання.

4.7. Бачки і відра після видалення відходів промити 2%-им розчином кальцинованої соди, обполоснути гарячою водою і просушити. У навчальному закладі повинно бути виділене місце для миття тари для харчових відходів. Не перевищувати встановлену температуру і концентрацію миючих розчинів.

4.8. Не прибирати сміття, відходи безпосередньо руками; використовувати для цього щітки, совки і інші пристосування.

4.9. Для транспортування відходів використовувати спеціально призначений для цього транспорт.

4.10. Сміття і продуктові відходи винести (вивезти) у спеціальні контейнери.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При виникненні поломок устаткування:

- припинити його експлуатацію, а також подачу до нього електроенергії, газу, води, сировини, продукту і т.п.;
- доповісти про вжиті заходи безпосередньому керівнику (працівнику, відповідальному за безпечну експлуатацію устаткування) і діяти відповідно до одержаних вказівок.

5.2. У аварійній обстановці:

- оповістити про небезпеку навколишніх працівників;
- доповісти безпосередньому керівнику про випадок, що трапився, і діяти відповідно до плану ліквідації аварій.

5.3. При виявленні запаху газу в приміщенні, в якому встановлено газове устаткування:

- закрити ніс і рот мокрою серветкою;
- відкрити вікна і двері, провітрити приміщення;
- перекрити вентилі на підвідних газопроводах;
- не включати і не вимикати електроприлади, освітлення, вентиляцію;
- виключити користування відкритим вогнем.

Якщо після провітрювання і перевірки всіх газових кранів запах газу не зникне, перекрити газ на вході в будівлю, повідомити про це адміністрації навчального закладу, а при необхідності – викликати працівників аварійної газової служби.

5.4. Якщо в процесі роботи відбулося забруднення робочого місця жирами або порошкоподібними сипучими речовинами (мукою, крохмалем і т.п.), роботу припинити до видалення забруднюючих речовин.

5.5. Пролитий на підлозі жир видалити за допомогою ганчірок або інших жиропоглинаючих матеріалів. Забруднене місце промити нагрітим розчином кальцинованої соди і витерти насухо.

5.6. Для видалення сипучих порошкоподібних речовин надіти окуляри і респіратор. Невелику їх кількість обережно видалити вологою ганчіркою або пилососом.

5.7. Потерпілому при травмуванні, отруєнні і раптовому захворюванні повинна бути надана перша (долікарська) допомога і, при необхідності, організована доставка його до установи охорони здоров'я.

Інструкція з охорони праці

для операторів парових та водогрійних котлів

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція є нормативним актом, що містить обов'язкові для дотримання оператором парових та водогрійних котлів вимоги з охорони праці під час виконання ним посадових обов'язків.

1.2. Дія інструкції поширюється на операторів (машиністів) парових та водогрійних котлів (далі – операторів котлів) котельної навчального закладу.

Інструкція визначає права та обов'язки операторів котлів, а також встановлює порядок безпечного їх обслуговування.

1.3. Для управління та обслуговування котлів, економайзерів, трубопроводів і допоміжного устаткування (живильних насосів, установок золовидалення і т.д.) керівник навчального закладу зобов'язаний призначити операторів, що мають посвідчення на право обслуговування котлів даного типу.

1.4. Під час роботи оператор повинен мати при собі посвідчення на право обслуговування котлів.

1.5. Персонал котельної повинен чітко знати і виконувати всі вимоги, обумовлені у даній інструкції.

1.6. До обслуговування котлів можуть бути допущені особи, не молодші 18 років, які пройшли медичне обстеження з метою визначення їх фізичного стану та відповідності вимогам цих професій.

1.7. Періодична перевірка знань з охорони праці операторів котлів проводиться не рідше одного разу на 12 місяців.

Позачергові перевірки знань у них проводяться:

- а) при переході на інше підприємство;
- б) у випадку переведення на обслуговування котлів іншого типу;
- в) при переведенні котлів на спалювання іншого виду палива;
- г) при перерві в роботі понад 6 місяців;
- д) за рішенням адміністрації або за вимогою інспектора Держпромгір нагляду.

Комісія з перевірки знань призначається наказом по навчальному закладу, до участі в її роботі може бути залучено інспектора Держпромгір нагляду.

1.8. При переході персоналу на обслуговування котлів, працюючих на газоподібному паливі, повинна бути проведена додаткова перевірка знань у порядку, встановленому Правилами безпеки в газовому господарстві.

1.9. При перерві в роботі за спеціальністю більше 12 місяців оператори котлів проходять перевірку знань у комісії підприємства і, при задовільних результатах перевірки, допускаються до стажування для відновлення необхідних навичок згідно з програмою, затвердженою адміністрацією підприємства.

1.10. Оператор котлів повинен прийти на робоче місце для своєчасного і повного ознайомлення із всіма обставинами робочого дня до його настання. При незадовільному стані здоров'я треба повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи і звернутись до лікувально-профілактичного закладу.

1.11. Дана інструкція передбачає, що працівник не має обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких він допускається, навчений належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час теоретичного навчання, одержав протягом теоретичного навчання належні знання стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими він матиме справу.

1.12. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з оператором котлів заступник директора з адміністративно-господарської роботи перед початком виконання роботи.

1.13. Під час роботи оператор котлів повинен забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.

1.14. Оператор котлів повинен мати навички в наданні першої (долікарської) допомоги при нещасному випадку.

1.15. Робочим місцем оператора котлів є котельня навчального закладу. Робочий час визначається графіком роботи, затвердженим керівником і погоджений з профспілковим комітетом навчального закладу.

1.16. Перед допуском до самостійної роботи оператор котлів повинен пройти:

первинний інструктаж на робочому місці;

попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках, правила поведінки при виникненні аварій, правила застосування засобів захисту необхідних для безпечного виконання робіт;

перевірку знань, правил технічної безпеки.

1.17. При незадовільному результаті повторна перевірка знань працівника призначається протягом одного місяця.

1.18. Оператор котлів у процесі роботи проходить:

перевірку знань з охорони праці - один раз в рік;

медичний огляд - один раз в рік.

1.19. Оператор котлів повинен дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку:

особисто виконувати роботу, визначену трудовим законодавством (договором);

дотримуватись трудової і технологічної дисципліни, вживати заходи до негайного усунення причин і умов, які перешкоджають або обтяжують нормальний хід роботи, негайно повідомляти про такі випадки керівника навчального закладу;

знати і виконувати вимоги нормативних актів про ОП, заходи безпеки при роботі у котельні;

співпрацювати з службою охорони праці школи у справі організації безпечних і нешкідливих умов праці, особисто вживати посильні заходи щодо будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю чи здоров'ю або інших працівників, навколишньому середовищу, повідомляти про небезпеку керівника навчального закладу.

1.20. Небезпечні фактори в роботі:

обслуговування агрегатів і котлів, працюючих на газі і рідкому паливі;

роботи у замкнених просторах (ємностях, боксах, трубопроводах);

випробування та обслуговування парових і водогрійних котлів, економайзерів, паропроводів, трубопроводів гарячої води, пароперегрівників, теплообмінників, тепломеханічного устаткування, посудин, що працюють під тиском.

1.21. Оператор котлів повинен дотримувались правил особистої гігієни:

працювати в чистому, не порваному одязі;

пити воду тільки з бачка або з сатураторних установок;

їжу приймати в спеціально відведеному місці;
для миття рук та обличчя використовувати тільки миючі засоби,
які передбачені санітарними нормами.

1.22. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення оператором котлів вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Приймання зміни повинно проводитись з дотриманням вимог Правил внутрішнього розпорядку.

2.2. При прийманні зміни оператор зобов'язаний ознайомитися з записами в змінному журналі і спільно з оператором, що здає зміну, перевірити справність працюючих котлів і устаткування, яке відноситься до них, приладів і засобів захисту: економайзерів, бойлерів, деаераторів, сепараторів, постійної продувки, запобіжних клапанів, показчиків рівня води, автоматичних сигналізаторів гранично допустимих рівнів води, манометрів, термометрів, автоматики безпеки за всіма її параметрами, запірної і регулюючої арматури, живильних, спускних, продувальних і паротрубопроводів, живильних насосів, устаткування шлако- і золовидалення, димососів, вентиляторів, устаткування подачі палива в топці котлів і т.д.

При цьому повинна бути також перевірена справність аварійного освітлення і сигналізація для виклику адміністрації.

2.3. При підготовці котла до розпалення оператор повинен:

2.3.1. Перед розпаленням ретельно перевірити:

а) справність топки і газоходів, запірних і регулюючих приладів;

б) справність контрольно-вимірювальних приладів, арматури, гарнітури, живильних приладів, димососів і вентиляторів, а також наявність природної тяги;

в) справність устаткування для спалювання відповідного виду палива;

г) заповнення котла водою до відмітки нижчого рівня, а при наявності водяного економайзера - заповнення його водою;

д) чи тримається рівень води в котлі і чи немає пропускання води через лючки, фланці та арматуру;

е) чи немає заглушок перед і після запобіжних клапанів, на паро-, мазуто-, і газопроводах, на живильній спускній і продувній лініях;

ж) відсутність в топці і газоходах людей чи сторонніх предметів.

2.3.2. Провентилувати топку і газоходи протягом 10-15 хвилин (залежно від конструкції котла) шляхом відкриття дверей топки, піддувала, шиберів для регулювання подачі повітря, заслінок природної тяги, а при наявності димососів і вентиляторів – шляхом їх включення. До включення димососа для вентиляції топки і газоходів у котлів, працюючих на газоподібному паливі, необхідно переконатися, що ротор не торкається корпусу димососа, для чого ротор прокручується вручну. Включення димососів у вибухонебезпечному виконанні допускається тільки після провітрювання котлів природною тягою і після перевірки справності димососа.

2.3.3. Для котла, працюючого на газоподібному паливі, після виконання вимог пп.2.3.1., 2.3.2:

а) перевірити справність газопроводу і встановлених на ньому кранів і засувок (вся запірна арматура на газопроводах повинна бути закрита, а крани на продувальних газопроводах - відкриті);

б) продути газопровід через продувальну свічку, поступово відкриваючи засувку на відгалуженні газопроводу до котла. Якщо після перевірки газоаналізатором (або іншим надійним засобом) виявиться, що в газопроводі відсутня вибухонебезпечна газоповітряна суміш, свічку треба закрити;

в) переконатися у відсутності витікання газу з газопроводів, газового обладнання й арматури шляхом обмилування нарізних і фланцевих з'єднань. Користування відкритим вогнем при виконанні цієї роботи категорично забороняється;

г) перевірити за манометром відповідність тиску газу, а при двопровідних пальниках, крім того, - відповідність тиску повітря перед засівками пальників при працюючому дуттьовому вентиляторі, встановленому тиску;

д) відрегулювати тягу котла що розпалюється, встановивши розрідження в топці 2-3 мм водяного стовпчика.

2.3.4. Для котла, працюючого на рідкому паливі, температуру палива довести до величини, встановленої в інструкції, прогріти парову лінію до форсунок.

Переконавшись у справності устаткування за змінним журналом, оператор (старший оператор) повинен зробити запис про здавання і прийняття зміни.

Якщо при перевірці буде виявлена несправність устаткування, то приймаючий зміну оператор (старший оператор) повинен зробити про це запис у змінному журналі і сповістити про це особу, відповідальну за справний стан і безпечну експлуатацію котлів для прийняття відповідного рішення з цього питання і надання необхідної вказівки операторові.

2.3.5. Операторові забороняється залишати робоче місце за відсутності змінного. У випадку відсутності останнього це необхідно довести до відома особи, відповідальної за справний стан і безпечну експлуатацію котлів (начальника котельної), керуватися його вказівками.

2.3.6. Не дозволяється приймати та здавати зміну під час ліквідації аварії в котельній.

2.3.7. Оператор під час зміни не повинен ухилятися від виконання обов'язків, покладених на нього виробничою інструкцією.

2.3.8. Операторові забороняється залишати котли без нагляду до повного припинення горіння в топці, вилучення з неї решток палива і зниження тиску до нуля. Котли, які не мають цегляної кладки, допускається залишати в закритому на замок приміщенні, не очікуючи на зниження тиску до атмосферного, якщо після припинення горіння в топці і вилучення решток палива з неї, а також шлаку і золи з бункера, тиск в котлі почав знижуватися.

2.3.9. Оператор не повинен допускати в котельню сторонніх осіб. Вони можуть бути допущені тільки з дозволу адміністрації та у супроводі її представника.

2.3.10. Приміщення котельної, котли і все устаткування повинні утримуватись в справному стані і належній чистоті. Забороняється завалювати приміщення котельної чи зберігати в ньому матеріали і предмети. Проходи в котельному приміщенні і виходи з нього мають бути завжди вільними. Двері для виходу з котельної повинні легко відчинятися назовні.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. При розпаленні котлів оператор повинен:

3.1.1. Виконувати розпалення котлів тільки за наявності розпорядження, записаного в змінному журналі особою, відповідальною за

справний стан і безпечну експлуатацію котлів, чи особою, що замінює таку. В розпорядженні повинні бути зазначені тривалість заповнення котла водою та її температура. Оператор повинен бути завчасно попереджений про час розпалювання котла.

3.1.2. Виконувати розпалення котлів протягом часу, встановленого адміністрацією, при слабкому вогні, зменшеній тязі, закритому паровому вентилі і відкритому запобіжному клапані або вентилі (крані) для випуску повітря. При розпаленні котла необхідно забезпечити рівномірний прогрів його частин і завчасно ввімкнути прилад для підігріву води в нижньому барабані котла.

Застосування при розпаленні котла, працюючого на твердому паливі, легкозаймистих матеріалів (бензину, гасу та ін.), не допускається.

3.1.3. При наявності у пароперегрівача котла приладу для запобігання перегріву його елементів при розпалюванні котла ввімкнути цей прилад.

3.1.4. При наявності у водяного економайзера обвідного газоходу гарячі гази з котла необхідно спрямувати через цей газохід, закривши заслінку для пропускання газів через економайзер. Переводити гарячі гази на газохід економайзера належить після того, як установиться регулярне живлення котла.

За відсутності обвідного газоходу для попередження нагріву води в економайзері вище допустимої температури здійснювати прокачування через економайзери води, що направляється по згінній лінії в бак або дренаж.

Якщо котли мають водяні економайзери киплячого типу і рециркуляційні лінії, що з'єднують водяний простір барабана з нижніми колекторами економайзера, то перед розпалюванням котла відкрити вентиля на цих лініях.

3.1.5. Пальник котла, працюючого на газоподібному паливі, запалювати наступним чином: внести в топку до гирла пальника що включають, запальник, подати газ, поволі відкриваючи засувку перед пальником і стежити за тим, щоб він загорівся одразу, тут же почати подачу повітря, потім збільшити подачу газу і повітря, одночасно регулюючи розрідження в топці і полум'я у пальнику. Вилучити запальник з топки після одержання стійкого полум'я.

Якщо до запалювання пальника полум'я запальника згасло, негайно припинити подачу газу в пальник, вилучити запальник з топки і

провентилувати топку та газоходи протягом 10-15 хвилин. Тільки після цього можна приступати до розпалювання пальника.

При наявності у котла кілька пальників їх запалювання виконуються послідовно.

Якщо при розпаленні погаснуть всі або частина запалених пальників, негайно припинити подачу газу до них, вилучити з топки запальник і провентилувати топку та газоходи протягом 10-15 хвилин. Тільки після цього повторно запалити пальники.

Запалюючи пальники, не слід стояти проти отворів (розпалювальних люків), щоб не постраждати від випадкового викиду з топки полум'я. Оператор має бути забезпечений засобами індивідуального захисту (захисні окуляри та ін.).

Операторові забороняється:

а) запалювати в топці погаслий газ без закриття подачі газу на пальники котла попередньої вентиляції топки і газоходів;

б) запалювати газовий факел від сусіднього пальника.

Запалювання топок котлів, обладнаних автоматикою, виконувати з обов'язковим додержанням вимог Інструкції заводу-виготівника котлів або спеціалізованих пусконаладжувальних організацій з обслуговування автоматики.

3.1.6. При паровому розпиленні рідкого палива для розпалювання форсунки в топку ввести палаючий розпалювальний факел, подати пар до форсунки, а після цього - паливо шляхом поступового відкриття вентиля.

Після запалення мазуту, змінюючи подачу мазуту, пару і повітря, відрегулювати горіння.

3.1.7. При механічному розпиленні мазуту після внесення в топку палаючого розпалювального факела або включення автоматики розпалювання, причинити повітряний шибєр і, поволі відкриваючи вентиль, подати мазут в топку. Після того, як мазут займеться, відрегулювати горіння.

3.1.8. Розпалювальний факел видалити з топки лише тоді, коли горіння стане тривалим. Якщо мазут не загорівся, негайно припинити подачу його в форсунки, забрати з топки розпалювальний факел і провентилувати топку, газоходи і повітропроводи протягом 10-15 хвилин, установити причину незагоряння палива та усунути її. Тільки після цього знову приступити до розпалювання форсунки.

При наявності у котлах кількох форсунок розпалювання їх виконувати послідовно.

Якщо при розпалюванні погаснуть всі працюючі форсунки, негайно припинити подачу в них палива, видалити з топки ручні розпалювальні факели і провентилувати топку, димоходи і повітропроводи протягом 10-15 хвилин при працюючому димососі і вентиляторі. Після цього можна знову розпалювати форсунки.

Якщо погасне частина працюючих форсунок, слід негайно припинити подачу палива в ці форсунки, а потім запалити їх з допомогою палаючого ручного розпалювального факела.

Розпалюючи форсунки, не можна стояти проти отворів (розпалювальних люків), щоб не постраждати від випадкового викиду полум'я.

Операторові забороняється запалювати факел форсунки від сусідньої розжареної кладки топки (без розтоплювального факела).

3.1.9. Коли з відкритого запобіжного клапана або повітряного вентиля почне виходити пара, закрити запобіжний клапан або повітряний вентиль і відкрити продувальний вентиль за пароперегрівачем.

3.1.10. Підтягування болтів, лазів, люків під час розпалювання котла виконувати з великою обережністю, тільки нормальним ключем, без застосування подовжуючих важелів і в присутності особи, відповідальної за справний стан і безпечну експлуатацію котлів.

Для котлів з робочим тиском до 0,6 МПа (6 кгс/см²) підтягування болтів, лазів і люків допускається при тиску не більш 50 відсотків робочого тиску, від 0,6 до 6 МПа (6 до 60 кгс/см²) - при тиску не більш 0,3 МПа (3 кгс/см²), понад 6 МПа (60 кгс/см²) - при тиску не більш 0,5 МПа (5 кгс/см²).

3.1.11. При розпаленні вести контроль за переміщенням елементів котла при тепловому розширенні за показчиками переміщення (реперами).

3.2. При включенні котла в роботу оператор повинен:

3.2.1. Перевірити:

а) справність дії запобіжних клапанів, показчиків рівня води, манометра і живильних пристроїв;

б) показання знижених показчиків рівня води за показчиками рівня води прямої дії;

в) включення і працездатність автоматики безпеки, сигналізаторів і апаратури автоматичного управління котлів;

г) продувку котла.

Перевірка справності дії запобіжних клапанів, показників рівня води, манометра, а також продувка котла повинні проводитись в рукавицях, з метою виключення опіків обслуговуючого персоналу.

Забороняється пуск у роботу котлів з несправною арматурою, живильними приладами, автоматикою безпеки і засобами проти аварійного захисту і сигналізації.

3.2.2. Включення котла в паропровід необхідно виконувати поволі, після ретельного прогріву і продувки паропроводу. При прогріві стежити за справністю паропроводу, компенсаторів, опор і підвісок, а також за рівномірним розширенням паропроводу. При виникненні вібрації чи різких ударів припинити прогрів до усунення дефектів.

3.2.3. При підключенні котла до паропроводу, що знаходиться в роботі, слід пересвідчитися, що тиск в котлі є рівним або нижчим за тиск в паропроводі (але не більш як на 0,05 МПа 0,5 кгс/см²), при цьому горіння в топці зменшити. Якщо при цьому в паропроводі будуть виникати поштовхи або гідравлічні удари, негайно припинити включення котла і збільшити продувку паропроводу.

3.2.4. В міру підвищення навантаження котла зменшити продувку пароперегрівача, а при досягненні приблизно половини нормального навантаження - продувку припинити.

3.2.5. Час початку розпалювання і включення котла в роботу записати в змінному журналі.

3.3. При роботі котла оператор повинен:

3.3.1. Уважно стежити за справністю котла і всього устаткування котельної і суворо дотримувати встановленого режиму роботи котла.

3.3.2. Виявлені в процесі роботи устаткування несправності записувати в змінний журнал. Вживати термінових заходів до усунення несправностей, що загрожують безпечній і безаварійній роботі устаткування. Якщо несправності усунути власними силами неможливо, повідомити про це особу, відповідальну за справний стан і безпечну експлуатацію котлів (начальника котельної).

3.3.3. Особливу увагу під час роботи звертати на:

а) підтримування нормального рівня води в котлі і рівномірне живлення його водою. При цьому не допускати, щоб рівень води опустився нижче допустимого нижчого рівня чи підіймався вище допустимого вищого рівня;

б) підтримування нормального тиску пари (підвищення тиску в котлі вище дозволеного не допускається);

в) підтримування температури перегрітої пари, а також температури живильної води економайзера;

г) нормальну роботу пальників (форсунок).

3.3.4. Перевірка справності дії манометрів, запобіжних клапанів, показчиків рівня води і живильних насосів повинна виконуватись із записом у змінний журнал у такі терміни:

а) для котлів з робочим тиском до 1,4 МПа (14 кгс/см²) включно - не рідше одного разу на зміну;

б) для котлів з робочим тиском понад 1,4 МПа (14 кгс/см²) і до 4 МПа (40 кгс/см²) включно - не рідше одного разу на добу, (крім котлів, установлених на теплових електростанціях);

в) для котлів, установлених на теплових електростанціях, відповідно до графіка, затвердженого головним інженером.

Про результати перевірки необхідно зробити запис у змінному журналі.

3.3.5. Перевірка справності манометра виконується з допомогою триходового крана або запірних вентилів, що замінюють його, шляхом встановлення стрілки манометра на нуль.

Не рідше одного разу на 12 місяців манометри повинні бути перевірені з установленням клейма або пломби відповідно до порядку, передбаченого Держстандартом України.

3.3.6. Перевірка показчиків рівня води проводиться шляхом їх продувки. Справність знижених показчиків рівня перевіряється порівнянням їх показань із показаннями показчиків рівня води прямої дії.

3.3.7. Справність запобіжних клапанів перевіряється примусовим короткочасним їх „підривом”.

Робота котлів із зламаними чи невідрегульованими запобіжними клапанами забороняється.

Забороняється заклинювати запобіжні клапани або додатково навантажувати їх.

3.3.8. Справність всіх живильних насосів або інжекторів необхідно перевіряти шляхом короткочасного пуску кожного з них у роботу.

3.3.9. Перевірка справності сигналізації та автоматичного захисту повинна проводитись у відповідності з графіком та інструкцією, розробленими та затвердженими адміністрацією підприємства (власником котлів) в установленому порядку.

3.3.10. Закидання твердого палива на колосникові грати ручної топки здійснювати невеликими порціями, якомога швидше, при осла-

бленому або виключеному дутті. При наявності кількох завантажувальних дверець завантаження палива крізь кожні дверцята здійснювати за чергою, після того як раніш закинута в попередні дверцята паливо почне розгорятися.

Висоту шару палива на колосникових ґратах підтримувати залежно від сорту та якості палива за вказівкою адміністрації. При збільшенні навантаження котла необхідно спочатку збільшити тягу, а після цього додати дуття, при зниженні - спочатку зменшити дуття, а потім - тягу. Дверцята топку повинні бути зачинені і замкнені на клямки.

3.3.11. Якщо котел працює на газоподібному паливі для збільшення навантаження, необхідно поступово спочатку збільшувати подачу газу (а потім повітря) і відрегулювати тягу, для зменшення - спочатку убавити подачу повітря, потім газу, після чого відрегулювати тягу.

Якщо при роботі котла на газі погаснуть всі пальники або частина з них (припиниться подача повітря до пальників, що працюють із примусовою подачею повітря, чи різко підвищиться тиск газу перед пальниками), негайно припинити подачу газу до пальників, перекривши для цього вимикальну арматуру перед пальниками, провентилувати топку, газоходи і повітроводи, з'ясувати та усунути причину порушення нормального режиму горіння, після цього розпочати повторне розпалювання котла, зробивши відповідний запис у вахтовому журналі.

3.3.12. При роботі котла на рідкому паливі для збільшення навантаження додати тягу, збільшити подачу повітря, потім мазуту (на парових форсунках перед збільшенням подачі мазуту збільшити подачу пари); для зменшення - спочатку зменшити подачу мазуту, пари і повітря, а потім зменшити тягу.

У разі, якщо при роботі котла на рідкому паливі погаснуть всі форсунки, негайно припинити подачу палива (а також пари при паровому розпиленні), зменшити дуття і тягу та усунути причину припинення горіння.

3.3.13. Періодичну продувку котла проводити в терміни, встановлені згідно з графіком та інструкцією, розробленими та затвердженими адміністрацією підприємства (власником котлів), у присутності старшого по зміні оператора. Про належну продувку котла повинні бути попереджені персонал, який працює в котельній, а також особи, які ремонтують сусідні котли. До продувки переконатись у

справності водовказівних приладів, пристроїв живлення і наявності води в баках живлення, а також у тому, що котли, які знаходяться в ремонті або чистці, відключені від продувальних ліній.

Рівень води в котлі перед продувкою повинен бути трохи вищим від нормального.

Відкриття продувальної арматури виконувати обережно і поступово. При наявності двох запірних пристроїв спочатку відкрити другий від котла пристрій, а після припинення продувки спочатку закрити перший від котла пристрій.

Періодична продувка повинна виконуватися двома особами, одна з яких безпосередньо відкриває і закриває вентиля, а друга - спостерігає за водовказівними приладами. У разі виникнення в продувальних лініях гідравлічних ударів, вібрації трубопроводу чи інших відхилень від нормальних режимів роботи продувка повинна бути негайно припинена. По закінченню продувки треба переконатися, що запірні органи на продувній лінії надійно закриті і не пропускають воду.

Забороняється здійснювати продувку при несправній продувальній арматурі, відкривати і закривати арматуру ударами молотка чи інших предметів, а також за допомогою подовжуючи важелів. Час початку і закінчення продувки котла слід записати в змінному журналі.

3.3.14. Забороняється проводити під час роботи котла підчекавання заклепочних швів, заварку елементів котла і т.п.

3.3.15. Чищення ручної топки проводити при зниженому навантаженні котла, ослабленому або виключеному дутті і зниженій тязі.

При ручному золовидаленні, шлак і золу, які видаляються з топки в бункер, заливають водою в самому бункері або у вагонетці, якщо остання встановлена під шлаковим затвором в ізольованій камері. Спуск шлаку і золи виконувати з відома старшого оператора котла. Перед спуском шлаку і золи з бункера чи топки попередити всіх робітників, які знаходяться в зольному приміщенні.

При відкриванні шлакових затворів не дозволяється перебувати поблизу них.

При вилученні шлаку і золи з топки безпосередньо на робочу площадку, над місцем їх заливки включити витяжну вентиляцію.

3.3.16. Видалення з поверхні нагрівання котлів шлаку, золи обдуванням виконувати в терміни, встановлені адміністрацією підприємства (власником котлів). Перед обдуванням котла збільшити тягу.

Якщо тяга не може бути збільшена, послабити горіння в топці шляхом зменшення дуття. Обдування проводити за ходом газів, починаючи з поверхні нагрівання, розміщених у топковій камері чи в першому газоході котла. Про проведення цієї роботи необхідно попередити весь персонал, який його обслуговує.

Щоб уникнути опіків, слід ставати осторонь від дверцят.

Обдувку негайно припинити, якщо під час її проведення виникає вибивання газів через люки, а також при виявленні несправностей котла або обдувального пристрою.

3.3.17. Всі пристрої та прилади автоматичного управління і безпечної роботи котла підтримувати в справному стані і регулярно перевіряти. Порядок і терміни перевірки повинні бути вказані в інструкції, розробленій та затвердженій адміністрацією підприємства (власником котла) в установленому порядку.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Передати зміну з дотриманням вимог Правил внутрішнього розпорядку.

4.2. При зупинці роботи котла оператор повинен:

4.2.1. В усіх випадках зупинення, за винятком аварійного, необхідно проводити тільки після одержання письмового дозволу адміністрації підприємства (власника котла).

При зупиненні котла:

а) підтримувати рівень води в котлі вище середнього робочого положення;

б) припинити подачу палива в топку;

в) відключити його від паропроводів після повного припинення горіння в топці і припинення відбору пари, а при наявності пароперегрівача - відкрити продувку.

Якщо після відключення котла від паропроводу тиск в котлі підвищується, підсилити продувку пароперегрівача. Дозволяється також зробити невелику продувку котла і поповнення його водою;

г) зробити розхолодження котла і спуск води з нього в порядку, встановленому адміністрацією.

4.2.2. При зупиненні котла, який працює на твердому паливі, оператор повинен:

а) допалити при зменшених дутті і тязі рештки палива, які знаходяться в топці. Забороняється гасити паливо, яке горить, засипаючи його свіжим паливом або заливаючи водою;

- б) припинити дуття і зменшити тягу;
- в) очистити топку і бункери;
- г) припинити тягу, закривши димову заслінку, топкові і піддувальні дверцята (при механічній топці припинити тягу після охолодження грат).

4.2.3. При зупиненні котла, що працює на газоподібному паливі з примусовою подачею повітря, зменшити, а потім зовсім припинити подачу до пальників газу, а слідом за цим - повітря. При інжекційних пальниках спочатку припинити подачу повітря, а потім - газу. Після відключення всіх пальників відключити газопровід котла від загальної магістралі, відкрити продувальну свічку на відводі, а також провентилувати топку, газоходи і повітропроводи.

4.2.4. При зупиненні котла, що працює на рідкому паливі, оператор повинен:

- а) закрити подачу палива в форсунку;
- б) припинити подачу пари в парову форсунку або повітря при повітряному розпиленні;
- в) при наявності кількох форсунок проводити її виключення по-слідовно, зменшуючи дуття і тягу;
- г) провентилувати топку, газоходи, після чого закрити дуття і тягу.

4.2.5. Консервацію зупинених котлів проводити у відповідності з вказівками, зазначеними в інструкції заводу-виготівника з монтажу та експлуатації котлів.

4.3. При передачі зміни зробити відповідні записи у змінному журналі.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При аварійних ситуаціях оператор зобов'язаний:

5.1.1. Без одержання розпорядження в аварійних випадках негайно зупинити котел і повідомити про це особу, відповідальну за справний стан і безпечну експлуатацію котлів (начальника котельної) або особу, котра заміняє його.

Це він повинен зробити:

- а) при виявленні несправності запобіжного клапана або інших запобіжних пристроїв, що замінюють їх;

- б) якщо тиск в барабані котла піднявся вище дозволеного більше ніж на 10% і продовжує підвищуватися, незважаючи на припи-

нення подачі палива, зменшення тяги і дуття і посилене живлення котла водою;

в) якщо стався спуск води у котлі (нижче нижньої кромки водовказівного скла). Підживлення котла водою при цьому категорично забороняється;

г) якщо рівень води швидко знижується, незважаючи на посилене живлення котла водою;

д) якщо рівень води піднявся вище верхнього допустимого рівня і продувкою котла не вдається знизити його;

е) якщо припинена дія всіх живильних приладів;

ж) якщо припинена дія всіх показчиків рівня води;

з) якщо в основних елементах котла (барабані, колекторі, камері, жаровій трубі, вогневій коробці, кожусі топки, трубних ґратах, зовнішньому сепараторі, паропроводі і т.п.) будуть виявлені тріщини, випини, пропуски в зварних швах, обрив анкерного болта або двох чи більше зв'язувань;

и) якщо виявлена загазованість котельної з котлами, що працюють на газоподібному паливі, припинена подача газу, стався вибух газоповітряної суміші в топці котла або газоходах;

і) якщо припинено подачу електроенергії при штучній тязі, а також пошкоджені елементи котла та його обмурування, що створює загрозу для обслуговуючого персоналу або руйнування котла;

к) при недопустимому підвищенні чи зниженні тиску в тракті прямооточного котла до вмонтованих засувок;

л) при згасанні факелів в топці при камерному спалюванні палива;

м) при зниженні витрачення води через водогрійний котел нижче мінімально допустимого значення;

н) при зниженні тиску води в тракті водогрійного котла;

о) при підвищенні температури води на виході з водогрійного котла до 20 °С нижче температури насичення, яка відповідає робочому тиску води у вихідному колекторі котла;

п) при несправності автоматики безпеки чи аварійної сигналізації, включаючи зникнення напруги на цих приладах;

р) якщо виникла пожежа в котельній чи зайнялася сажа або частинки палива в газоходах, що загрожує обслуговуючому персоналу чи котлу, при цьому весь обслуговуючий персонал котельної, який працює на зміні, повинен вжити заходів до погашення пожежі згідно

з планом ліквідації можливих аварійних ситуацій і, у разі необхідності, викликати пожежну команду.

5.1.2. Причини аварійного зупинення котла записати в змінному журналі.

5.1.3. При появі течії в заклепочних швах або в місцях вальцювання труб, свищів на трубах поверхні нагріву котла, а також при інших пошкодженнях і несправностях котла, арматури, що не вимагають негайного його зупинення, терміново повідомити про це адміністрацію і зробити запис у змінному журналі.

5.1.4. При аварійному зупиненні котла оператор повинен:

а) припинити подачу палива і повітря, різко послабити тягу;
б) якомога швидше видалити паливо, що горить з топки; у виняткових випадках, якщо це необхідно, паливо, що горить, залити водою, спостерігаючи за тим, щоб струмінь води не потрапляв на стінки котла та обмурування;

в) після припинення горіння в топці відкрити на деякий час димову заслінку, а в ручних топках - топкові дверцята;

г) відключити котел від головного паропроводу;

д) випускати пару крізь підняті запобіжні клапани або аварійний вихлопний вентиль, як передбачено в п.2.6.1.

5.1.5. При зупиненні котла через спалахування сажі або внесення палива в економайзері, пароперегрівачі або газоходах негайно припинити подачу палива і повітря в топку, припинити тягу, зупинивши димососи і дуттьові вентилятори, та повністю перекрити повітряні і газові заслінки. Якщо можливо, наповнити газохід парою і після припинення горіння провентилувати топку.

5.1.6. При пожежі в котельні з котлами, які працюють на газоподібному паливі, негайно відключити газопровід котельної за допомогою засувки, встановленої поза приміщенням котельної.

Аварійна зупинка котлів на теплових електростанціях повинна здійснюватися відповідно до вимог Правил технічної експлуатації електричних станцій і мереж.

5.2. При виконанні ремонтних робіт оператор повинен:

5.2.1. До початку проведення будь-яких робіт всередині котла, з'єданого з іншими працюючими котлами загальними трубопроводами (паропровід, поживні, дренажні, спускні лінії і т.п.), а також перед оглядом чи ремонтом елементів, що працюють під тиском, відключити котел від усіх трубопроводів заглушками.

При цьому допускається відключення котлів з тиском понад 39 кгс/см² двома запірними органами, якщо між ними є дренажний пристрій з діаметром умовного проходу не менше 32 мм, що має пряме сполучення з атмосферою. В цьому випадку приводи запірних органів, а також вентилів відкритих дренажів закривати на запір так, щоб виключалася можливість ослаблення їх щільності при закритому замку. Ключ від замка повинен зберігатися в особи, яка відповідає за справний стан і безпечну експлуатацію котлів (начальника котельної). При роботі на газовому, рідкому і пиловидному паливі котел надійно роз'єднати із загальним паливопроводом.

5.2.2. Відкривання люків і лючків, а також ремонт елементів котлів проводити тільки за повної відсутності тиску. Перед відкриванням люків і лючків, розміщених у межах водяного простору, воду з елементів котлів і економайзерів видалити.

5.2.3. Виконання робіт всередині топок і газоходів котла проводити тільки при температурі не вище 50-60 °С і за письмовим дозволом (наряд-допуск) особи, відповідальна за справний стан і безпечну експлуатацію котлів (начальник котельні), після відповідної перевірки місця роботи.

5.2.4. Перед початком роботи топку і газоходи слід провентильовувати, освітити і надійно захистити від можливого проникнення газів і пилу з газоходів працюючих котлів. При цьому чистота повітря в топці і газоходах повинна відповідати вимогам санітарних норм.

При роботі котла на газо- або пиловидному паливі необхідно також надійно відключити його заглушкою від загального газо- або пилопроводу.

5.2.5. На вентилях, засувках і заслінках при відключенні дільниць трубопроводів і газоходів, а також на пускових пристроях димососів, дуттьових вентиляторів і живильниках палива вивісити плакати: „Не вмикати - працюють люди”. При цьому на пускових пристроях димососів, надувних вентиляторів і живильниках палива зняти плавкі вставки. Установку і зняття заглушок проводити за нарядом-допуском.

5.2.6. При роботі в котлі, на його майданчиках і в газоходах для електроосвітлення застосовувати напругу не вище 12 В.

5.2.7. Перед закриттям люків і лазів перевірити, і переконатися у відсутності всередині котла людей й сторонніх предметів, а також у наявності та справності приладів, що встановлюються всередині котла.

5.2.8. Якщо в котельній, яка працює на газоподібному паливі, не працювали всі котли, то при вході до неї перевірити газоаналізатором (або іншим надійним засобом) наявність газу в приміщенні.

При виявленні ознак загазованості приміщення котельної включення і виключення електроосвітлення та електрообладнання, зробленого не у вибухозахисному виконанні, розпалення котлів, а також користування відкритим вогнем забороняється.

Включення електроосвітлення і штучної примусової вентиляції дозволяється тільки після того, як перевіркою буде встановлено, що приміщення котельної не загазовано.

Інструкція з охорони праці для оператора ПЕОМ

1. Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на всіх користувачів персональними комп'ютерами в межах навчального закладу.

1.2. Приміщення з ПЕОМ повинно мати природне і штучне освітлення. При незадовільному освітленні знижується продуктивність праці оператора ПЕОМ, можливі короткозорість, швидка втомлюваність.

1.3. Не допускається розташування робочих місць ПЕОМ в підвальних приміщеннях.

1.4. Робочі місця з ВДТ і ПЕОМ при виконанні творчої роботи, яка потребує значного розумового напруження чи великої концентрації уваги, повинні бути ізольовані одне від одного перегородкою висотою 1,5 - 2,0 м.

1.5. Робочі місця з ВДТ рекомендується розмішувати в окремих приміщеннях. У разі розміщення робочих місць із ВДТ у залах або приміщеннях з джерелами небезпечних та шкідливих факторів вони повинні розташовуватись у повністю ізольованих кабінетах із природним освітленням та організованим повітрообміном.

1.6. Площа, на якій розташовується одне робоче місце з ВДТ, повинна становити не менше як 6.0 м^2 , об'єм приміщення - не менше як 20 м^3 .

1.7. Поверхня підлоги має бути рівною, без вибоїн, неслизькою, зручною для очищення та вологого прибирання, мати антистатичні властивості.

1.8. При розміщенні робочих місць повинна бути виключена можливість прямого засвічування екрана джерелом природного освітлення.

1.9. Вимоги до освітлення для візуального сприймання операторами інформації з двох різних носіїв (з екрана ВДТ та паперового носія) різні. Надто низький рівень освітленості погіршує сприймання інформації при читанні документів, а надто високий призводить до зменшення контрасту зображення знаків на екрані. Тому відношення яскравості екрана ВДТ до яскравості оточуючих його поверхонь не повинно перевищувати у робочій зоні 3:1.

1.10. Штучне освітлення у приміщеннях з ВДТ треба здійсню-

вати у вигляді комбінованої системи освітлення з використанням люмінесцентних джерел світла у світильниках загального освітлення, які слід розташовувати над робочими поверхнями у рівномірно-прямокутному порядку.

1.11. Для запобігання засвітленню екранів ВДТ прямими світловими потоками лінії світильників повинні бути розташовані з достатнім бічним зміщенням відносно рядів робочих місць або зон, а також паралельно до світлових отворів. Бажане розміщення вікон з одного боку робочих приміщень. При цьому кожне вікно повинно мати світлорозсіювальні штори з коефіцієнтом відбивання 0,5 - 0,7.

1.12. Штучне освітлення повинно забезпечити на робочих місцях ПЕОМ освітленість 300 – 500 лк.

1.13. При природному освітленні повинні бути передбачені сонцезахисні засоби, з цією метою можна використовувати плівки з металізованим покриттям або жалюзі з вертикальними ламелями, що регулюються.

1.14. Робоче місце, обладнане ВДТ, повинно бути розташоване таким чином, щоб в поле зору оператора не потрапляли вікна або освітлювальні прилади; вони не повинні знаходитися й безпосередньо за його спиною.

1.15. На робочому місці має бути забезпечена рівномірна освітленість за допомогою переважно відбитого або розсіяного світла.

1.16. Світлових відблисків з клавіатури, екрана та від інших частин ВДТ у напрямку очей оператора не повинно бути. Для їх виключення необхідно застосовувати спеціальні екранні фільтри, захисні козирки або розташовувати джерела світла паралельно напрямку погляду на екран ВДТ з обох сторін.

1.17. Для запобігання засліплення світильники місцевого освітлення повинні мати відбивачі з непрозорого матеріалу чи скло молочного кольору. Захисний кут відбивача повинен бути не менше 40°.

1.18. Не бажано, щоб одяг оператора був світлим і особливо блискучим.

1.19. Для оздоблення приміщень з ВДТ повинні використовуватися дифузно-дзеркальні матеріали з коефіцієнтами відбиття: стелі - 0,7 - 0,8; стін - 0,4 - 0,5; підлоги - 0,2 - 0,3.

1.20. Забороняється застосовувати для оздоблення інтер'єру полімерні матеріали, що виділяють у повітря шкідливі хімічні речовини.

1.21. Робочі місця з ВДТ повинні розташовуватись на відстані не менше як 1,5 м від стіни з віконними прорізами, від інших стін - на

відстані 1м; між собою на відстані не менше як 1,5 м.

1.22. Основним обладнанням робочого місця оператора ВДТ є монітор, клавіатура, робочий стіл, стілець (крісло); допоміжним - пюпітр, підставка для ніг, шафи, полиці та інше.

1.23. При розташуванні елементів робочого місця слід враховувати:

- робочу позу оператора;
- простір для розміщення оператора;
- можливість огляду елементів робочого місця;
- можливість огляду простору за межами робочого місця;
- можливість робити записи, розміщення документації і матеріалів, які використовує оператор.

1.24. Взаємне розташування елементів робочого місця не повинно заважати виконанню всіх необхідних рухів та переміщень для експлуатації ПЕОМ; сприяти оптимальному режиму праці і відпочинку, зниженню втоми оператора.

1.25. При використанні допоміжних пристосувань під ВДТ, повинна бути передбачена можливість переміщення останнього відносно вертикальної осі в межах $\pm 30^\circ$ (вправо-вліво). Для забезпечення точного і швидкого зчитування інформації поверхню екрана ВДТ слід розташовувати в оптимальній зоні інформаційного поля в площині, перпендикулярній нормальній лінії погляду оператора (користувача), який знаходиться в робочій позі. Допускається відхилення від цієї площини - не більше 45° ; допускається кут відхилення лінії погляду від нормального - не більше 30° .

1.25. Розташовувати ВДТ на робочому місці необхідно так, щоб поверхня екрана знаходилася на відстані 500 - 600 мм від очей оператора залежно від розміру екрана.

1.26. Необхідно розташовувати клавіатуру на робочому столі, не допускаючи її хитання або на окремому столі на відстані 100 - 300 мм від краю ближче до працюючого. Положення клавіатури та кут її нахилу повинен відповідати побажанням операторі (користувача) - кут нахилу в межах $5-15^\circ$.

1.27. Принтер треба розташовувати так, щоб доступ до нього оператора та його колег був зручним; щоб максимальна відстань до клавіш управління принтером не перевищувала довжину витягнутої руки (по висоті 900 – 1300 мм, по глибині 400 – 500 мм).

1.28. Конструкція робочого стола повинна забезпечувати мож-

ливість оптимального розміщення на робочій поверхні обладнання, що використовується, з урахуванням його кількості, розмірів, конструктивних особливостей (розмір ВДТ, клавіатури, принтера, ПЕОМ та інше) та характеру його роботи.

1.29. Висота робочої поверхні столу повинна регулюватися у межах 680 - 800 мм; у середньому вона повинна становити 725 мм.

1.30. Ширина і глибина робочої поверхні повинні забезпечувати можливість виконання трудових операцій в межах моторного поля, межа якого визначається зоною в межах видимості приладів і досяжності органів керування.

1.31. Поверхня стола має бути матовою, з малим відбиттям, та теплоізолюючою.

1.32. Робочий стіл повинен мати простір для ніг висотою не менше як 600 мм, шириною не менше як 500 мм, глибиною на рівні колін але не менше як 450 мм та на рівні витягнутої ноги - не менше як 650 мм.

1.33. Крісло повинно забезпечувати підтримування раціональної робочої пози під час виконання основних виробничих операцій, створювати умови для зміни пози. З метою попередження втоми крісло повинно забезпечувати зниження статичного напруження м'язів шийно-плечової ділянки та спини.

1.34. Тип робочого крісла повинен обиратися залежно від характеру та тривалості роботи. Воно має бути підйомно-поворотним і регулюватися по висоті та кутах нахилу сидіння і спинки, а також відстані спинки від переднього краю сидіння. Регулювання кожного параметра має бути незалежним і мати надійну фіксацію. Усі важелі та ручки для регулювання мають бути зручними в управлінні.

1.35. Висота поверхні сидіння повинна регулюватись у межах 400 - 550 мм. Ширина та глибина його поверхні має бути не менше як 400 мм. Поверхня сидіння має бути плоскою, передні краї - закругленими.

1.36. Сидіння та спинка крісла мають бути напівм'яким покриттям, яке не електризується та не пропускає повітря, дає можливість легкого очищення від забруднення.

1.37. Зміна кута нахилу поверхні сидіння повинна бути в межах від 15° уперед та 5° назад.

1.38. Опорна поверхня спинки крісла повинна мати висоту 280 - 300 мм, ширину - не менше як 380 мм та радіус кривизни горизонтальної площини - 400 мм. Кут нахилу спинки у вертикальній площині

повинен регулюватися у межах -30° – $+30^{\circ}$ від вертикального положення. Відстань спинки від переднього краю сидіння повинна регулюватися у межах 260 – 400 мм.

1.39. Крісла повинні мати стаціонарні або підлокітники довжиною не менше як 250 мм, шириною у межах 50 - 70 мм, що можуть регулюватися по висоті над сидінням у межах 200 - 260 мм та регулюватися по параметру внутрішньої відстані між підлокітниками у межах 350 - 500 мм.

1.40. Робоче місце має бути обладнане стійкою підставкою для ніг, параметри якої легко регулюються.

Підставка повинна мати ширину не менше як 300 мм, глибину не менше як 400 мм, з регулюванням по висоті до 150 мм та по куту нахилу опорної поверхні підставки до 20° . Поверхня підставки має бути рифленою, а по передньому краю мати бортик висотою 10 мм.

1.41. Робоче місце оператора має бути обладнане легко переміщуваним пюпітром для розташування на ньому документів, розміщеним на одному рівні з екраном та віддалений від очей оператора приблизно на таку ж відстань (припустима розбіжність цих відстаней не більше як 100 мм).

Пюпітр не повинен вібрувати і має бути стійким. Величина площини пюпітра має бути не меншою за розміри найбільшого з джерел інформації, що застосовується оператором. При необхідності перегортання оригіналу обидві його сторони повинні розташовуватися на підставці. Рукопис повинен слабо прилипати до підставки або кріпитися за допомогою спеціальних затискачів. Поверхня пюпітра має бути матовою. Пюпітр повинен мати лінійку, що легко пересувається по рядках, прозору та зручну для використання.

1.42. Рациональна поза оператора: розташування тіла, при якому ступні працівника розташовані на площині підлоги або на підставці для ніг, стегна зорієнтовані у горизонтальній площині, верхні частини рук вертикальні, кут ліктьового суглоба коливається у межах $70-90^{\circ}$, зап'ястя зігнуті під кутом не більше ніж 20° , нахил голови - у межах $15-20^{\circ}$, а також виключені часті її повороти.

1.43. Для забезпечення оптимальної робочої пози оператора (користувача) необхідно:

- засоби праці, з якими оператор має тривалий або частий зоровий контакт, повинні розташовуватися у центрі зони зорового спостереження та моторного поля;

- забезпечити відстань між найважливішими засобами праці, з якими оператор працює найчастіше, близько до 500 мм;

- трудові завдання операторів розробляти з урахуванням мінімізації перепадів яскравості між найбільш важливими об'єктами зорового спостереження.

1.44. При розташуванні екрана ВДТ на технологічному обладнанні необхідно передбачити зручність зорового нагляду у вертикальній площині під кутом $\pm 30^\circ$ від нормальної лінії погляду оператора ПЕОМ, відстань від екрана до ока працівника повинна складати 500 - 900 мм залежно від розміру екрана.

1.45. Для нейтралізації зарядів статичної електрики в приміщенні, де виконуються роботи на ПЕОМ, рекомендується збільшувати вологість повітря за допомогою кімнатних зволожувачів.

1.46. За даною інструкцією оператор інструктується перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні 6 місяців (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться в Журнал реєстрації інструктажів із питань охорони праці, в якому після проходження інструктажу повинен бути підпис інструктуючого та оператора.

1.47. До роботи на ПЕОМ допускаються особи, які пройшли спеціальне навчання, медичне обстеження, вступний інструктаж з охорони праці, інструктаж на робочому місці та інструктаж з пожежної безпеки.

1.48. Оператор повинен:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку;
- не допускати в робочу зону сторонніх осіб;
- не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони праці;
- пам'ятати про особисту відповідальність за виконання правил охорони праці та безпеку товаришів по роботі;
- уміти надавати першу медичну допомогу потерпілим від нещасних випадків;
- уміти користуватись первинними засобами пожежегасіння;
- виконувати правила особистої гігієни.

1.49. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які діють на оператора:

- підвищений рівень шуму на робочому місці (від вентиляторів процесорів та відеоплат);

- підвищене значення напруги в електричному колі, замикання якого може статися через тіло людини;
- підвищений рівень статичної електрики;
- підвищений рівень електромагнітного випромінювання;
- підвищена напруженість електричного поля;
- прямий та відбитий від екранів блиск;
- несприятливий розподіл яскравості в полі зору.
- фізичні перевантаження статичної та динамічної дії;
- нервово-психічні перевантаження (розумове перенапруження, перенапруження аналізаторів, монотонність праці, емоційні перевантаження).

1.50. За невиконання даної інструкції оператор несе відповідальність згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Увімкнути систему кондиціювання повітря в приміщенні.
- 2.2. Оглянути робоче місце і привести його в порядок; впевнитись, що на ньому відсутні сторонні предмети; все обладнання і блоки ПЕОМ з'єднані з системним блоком за допомогою з'єднувальних шнурів.
- 2.3. Перевірити надійність встановлення апаратури на робочому столі. ВДТ має стояти не на краю стола. Повернути ВДТ так, щоб було зручно дивитися на екран - під прямим кутом (а не збоку) і трохи зверху вниз; при цьому екран має бути трохи нахиленим - нижній його край ближче до оператора.
- 2.4. Перевірити загальний стан апаратури, перевірити справність електропроводки, з'єднувальних шнурів, штепсельних вилок, розеток, заземлення захисного екрана.
- 2.5. Відрегулювати освітленість робочого місця.
- 2.6. Відрегулювати та зафіксувати висоту крісла, зручний для оператора нахил його спинки.
- 2.7. Приєднати до процесора необхідну апаратуру (принтер, сканер тощо). Усі кабелі, що з'єднують системний блок (процесор) з іншими пристроями, слід вмикати та вимикати тільки при вимкненому комп'ютері.
- 2.8. Ввімкнути апаратуру комп'ютера вимикачами на корпусах у послідовності: стабілізатор напруги, ВДТ, процесор, принтер (якщо передбачається друкування).

2.9. Відрегулювати яскравість свічення екрана ВДТ, мінімальний розмір світної точки, фокусування, контрастність. Не слід робити зображення занадто яскравим, щоб не втомлювати очей.

Рекомендується:

- яскравість свічення екрана - не менше 100 кд/м²;
- відношення яскравості екрана ВДТ до яскравості оточуючих його поверхонь в робочій зоні - не більше 3:1;
- мінімальний розмір точки свічення - не більше 0,4 мм для монохромного ВДТ і не менше 0,6 мм для кольорового;
- контрастність зображення знаку - не менше 0,8.

2.10. При виявленні будь-яких несправностей роботу не розпочинати, повідомити про це керівника робіт.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Розташувати клавіатуру на робочому столі, не допускаючи її хитання, передбачивши можливість її поворотів та переміщень. Положення клавіатури та кут її нахилу мають відповідати побажанням оператора. Якщо в конструкції клавіатури не передбачено простору для опори долонь, то їх слід розташовувати на відстані не менше 100 мм від краю столу в оптимальній зоні моторного поля. Під час роботи на клавіатурі сидіти прямо, не напружуватися.

3.2. Для зменшення несприятливого впливу на оператора пристроїв типу „миша” (вимушена поза, необхідність постійного контролю за якістю дій) забезпечити вільну велику поверхню столу для переміщення „миші” і зручного упору ліктьового суглоба.

3.3. Не дозволяти сторонніх розмов, подразнюючих шумів.

3.4. Періодично при вимкненому комп'ютері прибирати ледь змоченою мильним розчином бавовняною ганчіркою пилюку з поверхонь апаратури. Екран ВДТ та захисний екран протирають ватою, змоченою у спирті. Не дозволяється використовувати рідину або аерозольні засоби для чищення поверхонь комп'ютера.

3.5. Забороняється:

- самостійно ремонтувати апаратуру, тим більше ВДТ, в якому кінескоп знаходиться під високою напругою (близько 25 кВ); ремонт апаратури виконують тільки спеціалісти з технічного обслуговування комп'ютерів, вони ж раз на півроку повинні відкривати процесор і вилучати пилососом пил і бруд, що там накопичились.

– класти будь-які предмети на апаратуру комп'ютера, канавки, напої на клавіатуру або поруч з нею - це може вивести їх з ладу.

3.6. Для зняття статичної електрики рекомендується час від часу доторкатися до металевих поверхонь (батарея центрального опалення тощо).

3.7. Для зниження напруженості праці на ПЕОМ необхідно рівномірно розподіляти і чергувати характер робіт відповідно до їх складності. З метою зменшення негативного впливу монотонної праці доцільно застосувати чергування операцій введення тексту та числових даних (зміна змісту робіт), чергування редагування текстів та введення даних (зміна змісту та темпу роботи) і т. п.

3.8. Для зменшення негативного впливу на здоров'я працівників виробничих факторів необхідно застосовувати регламентовані перерви.

Час регламентованих перерв операторів ВДТ залежно від категорії та групи робіт:

Категорія робіт	Група роботи			Час перерви при 8-годинній зміні, хв..
	А кількість знаків	Б кількість знаків	В год.	
I	20000	15000	2	20
II	21000-40000	16000-30000	2,1-4	40
III	понад 40000	понад 30000	понад 4	60

А - читання інформації з попереднім запитом (діалоговий режим роботи);

Група Б - введення інформації;

Група В - творча робота у режимі діалогу ПЕОМ (налагодження програм, переклад та редагування текстів та інше).

3.9. Навантаження за робочу зміну будь-якої тривалості має не перевищувати для групи робіт А - 60000 знаків, для групи робіт Б - 45000 знаків, для групи робіт В - 6 годин.

3.10. Тривалість безперервної роботи за ВДТ без регламентованої перерви має не перевищувати 2 години.

3.11. Тривалість обідньої перерви визначається чинним законодавством про працю та правилами внутрішнього трудового розпорядку.

3.12. При 8-годинній робочій зміні регламентовані перерви доцільно встановити:

- для I категорії робіт за ВДТ - через 2 години від початку зміни та через 2 години після обідньої перерви (кожна тривалістю 10 хв.).

- для II категорії через 2 години від початку зміни (тривалістю 15 хв.), через 1,5 та 2,5 години після обідньої перерви (тривалістю 15 та 10 хв. відповідно або тривалістю 5-10 хв. через кожен годину роботи, залежно від характеру технологічного процесу).

- для III категорії робіт - через 2 години від початку зміни, через 1,5 та 2,5 години після обідньої перерви (тривалістю 20 хв. кожна або тривалістю 5-15 хв. через кожен годину роботи, залежно від характеру технологічного процесу).

3.13. Під час регламентованих перерв з метою зниження нервово-емоційного напруження та втоми зорового аналізатора, що розвиваються у операторів, усунення негативного впливу гіподинамії та гіпокінезії, запобігання розвитку позотонічної втоми рекомендується виконувати комплекс вправ виробничої гімнастики, а також в спеціально обладнаних приміщеннях проводити сеанси психофізіологічного розвантаження.

3.14. У випадку виникнення у працюючих за ВДТ зорового дискомфорту та інших несприятливих суб'єктивних відчуттів, що настають, незважаючи на дотримання санітарно-гігієнічних і ергономічних вимог, режимів праці та відпочинку, слід застосовувати індивідуальний підхід у обмеженні часу робіт за ВДТ та корекцію тривалості перерв для відпочинку або проводити заміну іншими видами робіт (не пов'язаних з використанням ВДТ).

3.15. Розташувати принтер необхідно поруч з процесором таким чином, щоб з'єднувальний шнур не був натягнутий. Забороняється ставити принтер на процесор.

3.16. Перед тим як програмувати роботу принтера, переконатися, що він знаходиться в режимі зв'язку з комп'ютером.

3.17. Для досягнення найбільш чистих, з високою роздільною здатністю зображень і щоб не зіпсувати апарат, має використовуватися папір; вказаний в Інструкції до принтера (звичайно густиною 60 - 135 г/м² типу Canon NP або Xerox 4024). Зрізи паперу мають бути зроблені гострим лезом без задирок - це зменшить імовірність зминання паперу.

3.18. Забороняється використовувати папір:

- надрукований з однієї сторони;
- густина якого виходить за межі рекомендованої;
- занадто гладкий і блискучий, а також високо текстурований;
- ламінований;
- рваний, зморщений або папір з нерегулярними отворами від діркопробивача чи стиплера;
- перфорований на декілька частин або цигарковий (основа копіювального паперу);
- фірмові бланки, заголовок яких надрукований не термостійкими фарбами, що мають витримувати 200°C протягом 0,1 с; ці фарби можуть перейти на термозакріплюючий валик і стати причиною дефектів друку.

3.19. Використовувати прозорі плівки, аналогічні плівки фірми ЗМ. Для друкування на прозорих матеріалах, а також конвертах мають бути застосовані відповідні лотки.

3.20. При зминанні паперу відкрити кришку і обережно витягнути лоток з папером. Необхідно бути уважним, щоб не обпектися під час витягування аркуша з термозакріплюючого пристрою.

3.21. Дотримуватися правил зберігання картриджа згідно з інструкцією фірми-виготовлювача (подалі від прямих сонячних променів, при температурі 0-35°C тощо).

3.22. Забороняється:

- зберігати картридж без упаковки;
- ставити картридж на торці, тобто вертикально;
- перевертати картридж етикеткою донизу;
- відкривати кришку валика і доторкатися до нього;
- самому заповнювати використаний картридж.

3.23. При погіршенні якості друку (сліди тонера на папері) почистити принтер зсередини від видимих слідів тонера. Перед чищенням принтер треба вимкнути.

3.24. Необхідно бути уважним, щоб не порвати тонкий дріт, що охороняє нитку розжарення коронатора. Коронатор належить чистити з усіх боків за допомогою спеціальної щіточки до повного вилучення слідів тонера. Якщо щіточки не передбачено, можна скористатися бавовняним тампоном, змоченим ізопропиловим спиртом або водою. Слідкувати, щоб рідина з тампона не капала і не потрапляла на ролики або інші пластмасові деталі.

3.25. Сріблястий валик і направляючу паперопровідної системи

чистити тільки серветкою, зволоженою водою. У такий спосіб чистять і замок папероподавального лотка.

3.26. Дотримуватися обережності при чищенні термозакріплюючої системи, тому, що вона нагрівається до 200°C.

3.27. Необхідно бути уважним, щоб тонер не потрапив на одяг - він може залишити плями.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Закінчити та записати у пам'ять комп'ютера файл, що знаходиться в роботі. Вийти з програмної оболонки і повернутися в середовище MS WINDOWS, після чого виконати наступні команди: **“Пуск”** (“Start”) **“Завершение работы”** (“Shut down”) **“Выключить компьютер”** (“Shut down”).

4.2. Вимкнути принтер, інші периферійні пристрої, вимкнути ВДТ і процесор. Вимкнути стабілізатор, якщо комп'ютер підключений до мережі через нього. Штепсельні вилки витягнути з розеток. Накрити клавіатуру кришкою для запобігання попаданню в неї пилу.

4.3. Прибрати робоче місце. Оригінали та інші документи покласти в ящик стола.

4.4. Ретельно вимити руки теплою водою з милом.

4.5. Вимкнути кондиціонер, освітлення і загальне електроживлення підрозділу.

4.6. Рекомендується в спеціально обладнаному приміщенні провести сеанс психофізіологічного розвантаження і зняття втоми з виконанням спеціальних вправ аутогенного тренування.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Аварійна ситуація чи нещасний випадок можуть статися в разі: ураження електричним струмом, загорання апаратури тощо.

5.2. При раптовому припиненні подавання електроенергії вимкнути комп'ютер в такій послідовності: периферійні пристрої, ВДТ, процесор, стабілізатор напруги, витягнути штепсельні вилки з розеток.

5.3. При виявленні ознак горіння (дим, запах гару), вимкнути апаратуру, знайти джерело займання і вжити заходів щодо його ліквідації, повідомити керівника робіт, не допускати в небезпечну зону сторонніх осіб.

5.4. Якщо стався нещасний випадок, необхідно потерпілому надавати першу медичну допомогу; при необхідності викликати „шви-

дку допомогу”.

5.4.1. При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані необхідно негайно приступити до оживлення потерпілого і викликати швидку медичну допомогу.

В усіх випадках ураження струмом потерпілому заборонено рухатися, тим більше продовжувати роботу до прибуття лікаря. Заборонено закопувати потерпілого в землю, тому що це завдасть йому лише шкоду (можливість інфікувати мікробами) і приведе до втрати дорогоцінного часу для рятування.

5.4.2. Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому на рану і зав'язати її бинтом. Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.4.3. При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При передбачуваному переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку. При підозрінні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, дивлячись при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спин-

ного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах, необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.4.4. Для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно:

- підняти поранену кінцівку вгору;
- кровоточиву рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-х хвилин; якщо кровотеча зупинилася, то не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати забинтувати поранене місце (з деяким натиском);

- при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, при допомозі згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.5. Якщо виникла пожежа - викликати пожежну частину і приступити до гасіння наявними засобами пожежогасіння.

5.6. Виконувати всі вказівки керівника робіт щодо ліквідації небезпеки.

Інструкція з охорони праці

для сторожа

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція діє для сторожа навчального закладу під час виконання ними своїх обов'язків.

1.2. На посаду сторожа приймаються особи, які досягли 18-річно-го віку, пройшли медичний огляд, навчання з охорони праці, фізично здорові і здатні нести сторожову службу. Сторож зобов'язаний невідлучно перебувати в приміщенні навчального закладу, регулярно (1 раз на півгодини) здійснюючи обхід території за маршрутом „навчальний корпус – майстерня – гараж”, щоб переконатись у цілісності замків на входних дверях, віконного скла та відсутності сторонніх осіб.

1.3. Сторож повинен знати:

- зміст даної інструкції;
- осіб, що мають право на винесення і вивіз матеріальних цінностей або відвідини навчального закладу під час несення служби;
- правила і інструкції з охорони навчального закладу;
- межі навчального закладу, що охороняється, маршрут обходу території;
- номери телефонів представників адміністрації навчального закладу, що охороняється, і чергового відділення міліції;
- правила і норми охорони праці;
- призначення, пристрій і правила використання засобів протипожежного захисту;

1.4. Перевірку несення служби сторожем здійснюють директор навчального закладу, його заступник з адміністративно-господарської роботи за графіком, затвердженим директором навчального закладу. Про проведену перевірку та інструктаж робиться помітка в журналі обліку інструктажів і перевірки роботи сторожа.

1.5. Небезпека в роботі: напад зловмисників.

1.6. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку порушення сторожем вимог даної інструкції розглядається як порушення трудової дисципліни, за яке до нього може бути застосовано стягнення згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Вивчити інструкцію з охорони праці, посадову інструкцію.
- 2.2. Уточнити особливості роботи (несення служби).
- 2.3. Перевірити справність електричного ліхтаря, наявність свистка.
- 2.4. Знати кількість дверей, вікон, замків, пломб, місця знаходження телефонів, сигналізацій, засобів пожежегасіння і вміти ними користуватись.
- 2.5. Ретельно перевірити наявність і стан засобів пожежога-сіння, справність телефонного зв'язку, чергового освітлення і пожеж-ної сигналізації, стан дверей, вікон, пломби.
- 2.6. Пересвідчитися, що всі шляхи евакуації (коридори, сходові клітки, тамбури, фойє, холи, вестибулі) не захарашено, а двері еваку-аційних виходів у разі потреби можуть бути без перешкод відчинені.
- 2.7. У разі виявлення порушення протипожежного режиму і не-справностей, внаслідок яких можливе виникнення пожежі, вжити за-ходів щодо їх усунення, а в разі потреби доповісти керівнику навча-льного закладу (його заступнику з адміністративно-господарської ро-боти) і діяти за його вказівкою.
- 2.8. Розписатись в книзі прийому під охорону і здачі навчаль-ного закладу.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

- 3.1. Безвідлучно перебувати на робочому місці, біля телефону. По вказаному маршруту рухатись швидко, оглядаючи вхідні двері і вікна будівель навчального закладу.
- 3.2. Мати списки (журнали обліку) учнів, вихованців та праців-ників, що перебувають у навчальному закладі, знати місця їх розмі-щення (у закладах освіти з цілодобовим перебуванням учнів або ви-хованців).
- 3.3. Постійно мати при собі комплект ключів від дверей еваку-аційних виходів та воріт, автомобільних в'їздів на територію закладу, а також ручний електричний ліхтар.
- 3.4. Не пропускати в школу нікого, крім визначених для пере-вірки осіб (див. 1).
- 3.5. Не відволікатись іншими справами, не пов'язаними з робо-тою.
- 3.6. При проникненні в приміщення школи сторонніх осіб вжи-

ти заходів для затримання порушників, використовуючи телефон, свисток для привернення до себе уваги посадових осіб, громадян.

3.7. У випадку виявлення пошкодження дверей, вікон, стін, замків негайно повідомити про це міліцію за телефоном 01, директору школи і до їх прибуття нікого не пропускати в школу.

3.8. При прибутті в школу директора або його заступника доповідати про результати несення служби.

3.9. Звертати увагу на роботу системи водопостачання.

3.10. У темних місцях користуватись електричним ліхтариком.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Разом з особою, яка прибула для прийому школи, перевірити справність дверей, вікон, замків, пломб, майна, про що зробити запис в кінці прийому під охорону і здачу школи.

4.2. Якщо при передачі буде виявлено яка-небудь несправність або невідповідність, особа, яка прибула для прийому школи, повинна доповісти про це директору школи і діяти за його вказівкою.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У випадку пожежі:

- викликати пожежну команду за телефоном 01;
- негайно повідомити директору навчального закладу (його заступнику з адміністративно-господарської роботи);
- вжити заходів щодо гасіння пожежі первинними засобами пожежегасіння.

5.2. У випадку пошкодження системи опалення, водопостачання:

- повідомити директору навчального закладу;
- викликати чергового сантехніка;
- вжити заходів щодо збереження шкільного майна.

5.3. У випадку нападу:

- будь-якими засобами привернути увагу громадян з вулиці.

Інструкція з охорони праці для двірника

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція діє на території школи для двірника. Робочим місцем двірника є територія школи, подвір'я і сад. Конкретна зона обслуговування – подвір'я і сад.

1.2. До самостійної роботи допускаються особи, яким виповнилось 18 років, які пройшли медогляд (1 раз у рік), спеціальне навчання з питань охорони праці, інструктаж та перевірку знань з охорони праці.

1.3. Двірник повинен:

- проходити в установленому порядку інструктаж з охорони праці і виробничої санітарії;
- проходити в установленому порядку періодичні медичні огляди;
- підносити (підвозити) необхідні для прибирання матеріали і інвентар (пісок, поливальні шланги і т.п.);
- прибирати подвір'я навчального закладу від сміття;
- очищувати сад навчального закладу від листя;
- очищувати бордюри;
- здійснювати весною побілку дерев;
- у зимовий період прочищати доріжки від снігу і посипати їх піском;
- прочищати вхідні сходи в школу і прилеглі приміщення (майстерня, кухня);
- проводити підрізування кущів;
- вивозити сміття;
- надавати першу (долікарську) допомогу потерпілим при травмуванні, отруєнні і раптовому захворюванні і, при необхідності, організовувати їх доставку до установи охорони здоров'я;
- вживати заходів щодо попередження злочинів і порушень порядку на обслуговуваній ділянці, про правопорушення повідомляти у відділення міліції;
- сповіщати свого безпосереднього керівника про будь-яку ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок, що відбувся на обслуговуваній території;

- рити і прочищати канавки і лотки для стоку води;
- вмикати і вимикати освітлення на обслуговуваній території.
- забезпечувати збереження устаткування і експлуатацію поливальних кранів для миття і поливання з шлангів;
- на закріпленій території поливати зелені насадження і огорожувати їх;
- видаляти і складувати сніг в місцях, які не заважають вільному проїзду автотранспорту і руху пішоходів;
- проводити санітарну обробку бачків і відер для харчових відходів і сміття після їх очищення, дотримуючись встановленої концентрації дезинфікуючих розчинів;
- виконувати інші роботи з прибирання території.

1.4. Двірник повинен знати:

- норми і вимоги до стану зовнішнього впорядкування території, прилеглої до домоволодіння і захисту навколишнього середовища;
- вимоги до санітарного стану територій;
- планування і межі прибирання закріпленої території;
- порядок прибирання території;
- інструкції і технологічні рекомендації з прибиральних робіт;
- властивості миючих засобів і правила безпечного користування ними;
- пристрої і правила експлуатації обслуговуючого устаткування і пристосувань, які використовуються в роботі;
- правила застосування матеріалів проти ожеледі;
- адреси і номери телефонів: служб експлуатаційних організацій, найближчого відділення міліції, місцевого дільничного інспектора міліції, швидкої допомоги, пожежної частини, найближчої медичної установи, аптеки, дитячої кімнати і т.д.;
- правила безпеки при виконанні прибиральних робіт;
- порядок повідомлення свого безпосереднього керівника про всі недоліки, виявлені під час роботи;
- правила внутрішнього трудового розпорядку;
- правила і норми охорони праці, виробничої санітарії і особистої гігієни;
- правила користування засобами протипожежного захисту.

1.5. До робіт, небезпечних для життя, з можливими зараженнями інфекційними хворобами належить збирання сміття на подвір'ї школи.

1.6. Під час роботи двірник повинен дотримуватись санітарних норм і правил особистої гігієни.

1.7. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

Перед початком роботи двірник повинен:

2.1. Правильно одягнути халат і рукавиці.

2.2. Перевірити наявність і цілісність інвентаря: відра, віника березового, совка, візка, гумового взуття.

2.3. Оглянути робочу зону і переконатися у тому, що всі колодязі закриті кришками, ями і траншеї захищені, а на території немає гострих предметів, що стирчать із землі (дроту, арматури, битого крупного скла і т.п.).

2.4. Перед початком прибирання в зоні руху транспорту одягнути сигнальний жилет.

2.5. Поставити на ділянках прибирання в зоні руху транспорту з сторони можливого наїзду на встановленій відстані від робочого місця переносні огорожі, пофарбовані в яскраві кольори.

2.6. Перевірити наявність переносних огорож.

2.7. При виявленні будь-яких несправностей або відсутності обладнання, інвентаря негайно повідомити особисто директора школи, а у випадку його відсутності чергового адміністратора.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Захистити небезпечні ділянки і повідомити про це своєму безпосередньому керівнику.

3.2. Під час прибирання закріплених територій використовувати віник з ручкою без тріщин і жорстких поверхонь.

3.3. Здійснювати побілку дерев у рукавицях.

3.4. Доріжки прочищати з допомогою спеціальних лопат.

3.5. З метою запобігання інфекційних захворювань не брати сміття руками.

3.6. Уникати поранень.

- 3.7. Не спалювати сміття.
- 3.8. Очищати встановлені на території урни у міру їх заповнення (але не рідше двох разів на день) і місця їх установки.
- 3.9. Здійснювати промивку і дезинфекцію урн у міру їх забруднення.
- 3.10. Фарбувати урни в міру необхідності (але не рідше одного разу на рік).
- 3.11. Очищати кришки каналізаційних, газових і пожежних колодязів.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Після закінчення прибирання закріпленої території подвір'я, саду, скласти у спеціально відведене місце (шафу) інвентар.
- 4.2. Помити руки з милом.
- 4.3. Здати робоче місце заступнику директора з адміністративно-господарської роботи.
- 4.4. Особисто повідомити директора школи про виявлені недоліки у процесі роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. У випадку одержання травми (порізу):
 - Чисто з милом помити руки.
 - Рану не промивати водою.
 - Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю.
 - Обробити рану йодною спиртовою настояю.
 - Звернутись до медсестри, якщо неможливо надати собі першу допомогу.
- 5.2. При виникненні пожежі в школі:
 - Повідомити директора школи, викликати пожежну машину за телефоном 01.
 - Посприяти евакуації дітей з школи у безпечне місце.
 - Взяти участь в гасінні пожежі власними силами із використанням первинних засобів пожежегасіння.
- 5.3. При снігових бурях, ураганах, інших стихійних лихах:
 - Запросити всіх дітей, які перебувають на території школи, в приміщення.
 - Прибрати робочий інвентар.
 - При необхідності взяти участь в укріпленні окремих елемен-

тів будівлі, в герметизації приміщень.

5.4. При виявленні запаху газу або прориві трубопроводів (водопостачання, каналізації, опалювання і інших) викликати відповідну спеціалізовану аварійну бригаду.

Інструкція з охорони праці *для гардеробниці*

І. Загальні положення.

1.1. Дана інструкція діє для гардеробниці, яка обслуговує гардероб навчального закладу.

1.2. До самостійної роботи допускаються особи, яким виповнилося 18 років, пройшли медичний огляд і за його результатами допущені до роботи. Гардеробниця повинна пройти навчання з питань охорони праці.

1.3. Металеві вішалки у гардеробі повинні мати закруглені виступи, без задирок і шорсткості. Дерев'яні частини вішалок не повинні мати тріщин, скалок, гострих виступів.

1.4. Користуватись кнопкою електричного дзвінка можна тільки сухими руками.

1.5. Пропускати в навчальний корпус сторонніх осіб під час уроків забороняється.

1.6. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни, за яке може бути застосовано стягнення згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Одягнути робочий халат.

2.2. Переконатись в акуратності одягу, зачіски.

2.3. Перевірити справність вішалок у гардеробі.

2.4. При виявленні несправності обладнання повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Не покидати своє робоче місце до закінчення навчальних занять у навчальному закладі.

3.2. Не пропускати сторонніх осіб у гардероб.

3.3. Не займатись ніякими справами, які б відволікали увагу від гардероба.

3.4. Під час приймання одягу видавати жетон.

3.5. Одяг повісити на місце виданого жетона.

- 3.6. Стежити за збереженням майна у гардеробі.
- 3.7. Видавати одяг тільки за жетонами.
- 3.8. Не допускати зберігання в гардеробі робочого одягу, а також забрудненого.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи.

- 4.1. Переконатись у відсутності одягу на вішалках.
- 4.2. Переконатись у наявності всіх жетонів.
- 4.3. Переконатись у відсутності сторонніх предметів у гардеробі.
- 4.4. Перевірити справність обладнання.
- 4.5. У випадку виявлення порушень перелічених вимог повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

- 5.1. У випадку пожежі:
 - Негайно викликати пожежну машину за телефоном 01.
 - Негайно повідомити про пожежу директора навчального закладу чи чергового адміністратора.
 - Відкрити запасні виходи і посприяти евакуації дітей.
 - Приступити до гасіння пожежі своїми силами і засобами пожежегасіння.
 - Перш ніж увійти в приміщення, що горить, накрийтесь з головою мокрим покривалом.
 - Відчиняти двері в задимлене приміщення обережно, щоб запобігти спалаху полум'я від швидкого припливу свіжого повітря, відчиняючи двері, знаходитися збоку по ходу дверного полотна.
 - Для захисту від чадного газу дихати через зволожену тканину.
- 5.2. У випадку снігових бур, ураганів, смерчів та інших стихійних лих:
 - Закрити вхідні двері.
 - Не дозволяти нікому виходити з приміщення навчального закладу.

Інструкція з охорони праці *для прибиральниці приміщень*

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція діє на території навчального закладу для всіх прибиральниць службових приміщень.

1.2. Робочим місцем прибиральниці службових приміщень є приміщення загальною площею 500 кв. м. Конкретна зона обслуговування визначається кожного року до 1 вересня на основі фактичної мережі та закріплення класів за кабінетами і навчальними приміщеннями. Прибиранню не відлягають приміщення, закріплені за учнями 7-11 класів.

1.3. Прибиральниця службових приміщень проводить вологе прибирання приміщень, під час канікул - генеральне прибирання. Може залучатись до виконання термінових робіт, які не передбачені трудовим договором, за розпорядженням керівника навчального закладу.

1.4. До роботи допускаються особи, яким виповнилося 18 років, які пройшли медогляд (1 раз на рік), навчання, інструктаж та перевірку знань з питань охорони праці. До прибирання в ідальні навчального закладу допускаються особи тільки в спеціальному одязі (білий берет, шапочка). Під час роботи прибиральниця службових приміщень повинна дотримуватись санітарних норм і правил особистої гігієни.

1.5. До видачі прибиральницям службових приміщень належать робочі халати, гумове взуття, гумові рукавички, швабра, відро, м'яка щітка, ганчірки, квач, совок для збирання сміття, віник.

1.6. Усі приміщення навчального закладу підлягають щоденному вологому прибиранню: витиранню підвіконь, шаф, столів, парт, класної дошки. Прибирання проводиться при відкритих вікнах і фрамугах.

1.7. Прибирання класів, майстерень, навчальних кабінетів проводиться після закінчення останнього уроку, а спортивної зали – після кожного уроку і повторно після закінчення уроків, секцій. Мати в спортивній залі вибиваються не рідше одного разу на тиждень.

1.8. Туалетні приміщення прибираються після кожної перерви з використанням дезінфікуючих речовин (0,5-1% освітленого розчину хлорного вапна). Технічний інвентар для прибирання повинен

бути промаркованим і зберігатись у спеціальному приміщенні (шафи у санвузлах).

1.9. Щотижнєве прибирання шкільних приміщень проводиться щочетверга у такій послідовності: витирання пилу вологою ганчіркою з поверхні столів при відкритих вікнах, фрамугах; миття теплою водою з милом поверхні підвіконня, радіаторів опалення, дверей, панелей, миття теплою водою з лугом підлоги за допомогою швабри; вибивання матів.

1.10. Один раз на місяць проводиться прибирання в обсязі щотижневого, крім якого проводиться видалення пилу з поверхонь стін, вікон і електричної арматури м'якими щітками і ганчірками.

1.11. Генеральне прибирання проводиться в період літніх канікул (фарбування і ремонт приміщень, устаткування).

1.12. До робіт, небезпечних для життя, з можливим зараженням інфекційними хворобами, із значним фізичним навантаженням належать:

- миття вікон, підвісної освітлювальної арматури;
- прибирання санвузлів, душових, сходів, кабінету лікаря, допоміжних приміщень, кабінету хімії;
- прибирання нечистот;
- виконання робіт з хімічними речовинами;
- прибирання вестибулю, спортивної зали, харчоблоку;
- піднесення води з відром, питних бачків;
- розвантаження та навантаження важких предметів.

1.13. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даної інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни, за яке до нього може бути застосовано стягнення згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Правильно одягнути халат, шапочку або косинку.

2.2. Перевірити наявність і цілісність інвентаря: швабри, відра, гумового взуття і рукавичок.

2.3. Перед початком роботи в санвузлах одягнути гумові рукавички і взуття гумове.

2.4. Перед витиранням освітлювальної арматури переконатись у відключенні освітлювальної мережі. Рубильник на щитку і вимикачі

в приміщеннях повинні бути в положенні „Вимкнуто”.

2.5. Переконайтесь у наявності ключів від входних дверей всіх закріплених приміщань.

2.6. Перевірити цілісність віконного скла, дверних ручок і замків, освітлювальної арматури (вимикачів, світильників, електричних ламп).

2.7. Перевірити справність водорозбірних кранів, наявність води у бачках для питної води.

2.8. Перевірити наявність і стан первинних засобів пожежегасіння на пожежному щиті.

2.9. Перевірити справність водозливних бачків у санвузлах.

2.10. При виявленні будь-яких несправностей або відсутності обладнання, інвентаря негайно повідомити особисто заступника директора школи, а у випадку його відсутності - чергового адміністратора.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Під час миття підлоги використовувати швабру з ручкою без тріщин і жорстких поверхонь.

3.2. Поперечина швабри повинна бути гладкою, без гострих виступів і цвяхів.

3.3. Під час витирання освітлювальної арматури користуватися справними драбинами або надійно закріпленими підставками.

3.4. При використанні чистячи-дезінфікуючих засобів користуватись рекомендаціями щодо застосування засобу на етикетці. Використовувати засоби тільки при відсутності у санвузлах учнів та сторонніх осіб.

3.5. Вологе прибирання підлоги проводити вологою ганчіркою, закріпленою на швабрі. Не допускати розливання води по підлозі і її надмірного залишку після прибирання.

3.6. Не допускати розбризкування води і дезінфікуючих засобів на меблі, стіни, на себе.

3.7. Фарбування масляними фарбами проводити тільки при відкритих вікнах і фрамугах. Під час роботи з масляними фарбами зберігати розчинники у щільно закритій посудині. У приміщеннях, де проводиться фарбування масляними фарбами, не допускати використання відкритого вогню або електронагрівальних приладів.

3.8. Під час очищення інвентаря та обладнання від ржі, фарби з виділенням пилу використовувати захисні окуляри, а при необхідно-

сті і респіратори. Забороняється залишати у приміщеннях порожню тару з-під розчинників і фарб.

3.9. Забороняється використовувати відкритий вогонь у всіх шкільних приміщеннях.

3.10. Проходи, виходи, коридори, тамбури, сходи постійно утримувати в справному стані і нічим на захарашувати.

3.11. При перенесенні дрібних речей користуватись тарою. Забороняється класти речі вище бортів тари.

3.12. При переміщенні вантажу масою понад 16 кг користуватись механізмами.

3.13. Для протирання обладнання в майстернях використовувати спеціальні щітки і матеріал для витирання.

3.14. Прибирання у шкільній їдальні проводити тільки у спецодязі (білий халат, шапочка). Столи у шкільній їдальні витирати чистою ганчіркою з дезінфікуючим розчином.

3.15. Забороняється користування скляними посудинами, які мають будь-які тріщини.

3.16. Воду, яка використовувалась для миття підлоги, виливати у спеціально відведеному місці.

3.17. У випадку раптового захворювання, виявлення фактів порушення експлуатації чи несправності обладнання, засобів захисту та інших небезпечних та шкідливих факторів, які загрожують життю і здоров'ю учнів і працівників, повідомити директора школи або чергового адміністратора.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Після закінчення прибирання закріплених приміщень закрити вікна, фрамуги.

4.2. У прибраних приміщеннях переконатись у виключенні освітлення.

4.3. Не залишати у прибраних приміщеннях залишків води, розчинників, фарб та тари від них.

4.4. Робочий інвентар скласти у спеціально відведене місце (шафу в санвузлі).

4.5. Закрити на замок вхідні двері закріплених приміщень і здати ключі на зберігання черговому працівнику.

4.6. Помити, почистити і скласти для зберігання інвентар і засоби захисту.

4.7. Здати робоче місце (закріплені приміщення) заступнику

директора з адміністративно-господарської роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У випадку пожежі:

- Негайно повідомити про пожежу пожежну частину по телефону 01, директора школи.
- Дати сигнал тривоги по школі через радіовузол самостійно або через будь-кого з адміністративного персоналу.
- Вжити всіх заходів для евакуації дітей. Евакуація дітей починається з того приміщення, в якому виникла пожежа, а також з приміщень, яким загрожує небезпека поширення пожежі.
- Спрямувати евакуйованих дітей в безпечне місце.
- Негайно приступити до гасіння пожежі своїми силами і наявними в школі засобами пожежегасіння.

5.2. У період карантину:

- Обробку приміщення (підлога, стіни, двері, підвіконня тощо), твердих меблів проводити способом протирання ганчіркою, змоченою в одному із дезинфікуючих розчинів відповідно до вказівок медсестри.
- Килими двічі почистити щіткою, змоченою підготовленим медсестрою розчином і протягом карантину прибрати.
- Кришки унітазів мити гарячою мильною водою. Унітази, раковини протерти двічі одним із розчинів, підготовлених медсестрою, чи протерти чистячо-дезінфікуючим засобом відповідно до рекомендації щодо застосування засобу на етикетці. Використані квачі, протиральні матеріали занурити у 0,5%-ий розчин НГК чи 1%-ий розчин хлорного вапна на 30 хвилин, прополоскати та просушити. Заховати чисті квачі та притиральні матеріали у господарській шафі.
- Для гігієнічного знезараження руки обробити протягом 2 хвилин одним із розчинів: 2,5%-им водним розчином хлоргексидіну біглюконату; 0,5%-им розчином хлораміну, а потім помити милом.

5.3. У випадку виявлення пошкодження електрообладнання негайно повідомити директора школи, робітника-електрика, забезпечити охорону пошкодженого обладнання.

5.4. У випадку виявлення пошкодження системи опалення чи водопостачання негайно повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи або директора школи.

5.5. У випадку виявлення ураження людей електричним стру-

мом, встановлення факту відсутності дихання і пульсу в потерпілого негайно застосувати штучне дихання шляхом ритмічного вдихання повітря з свого рота в рот або ніс потерпілого (10-12 разів за хвилину), підтримання у потерпілого штучного кровообігу проведенням непрямого масажу серця шляхом ритмічного натискання на передню стінку грудної клітки (60-70 разів на хвилину). При цьому не можна натискувати нижче краю грудної клітки або на закінчення ребер, що може призвести до їх перелому.

5.6. У випадку надання першої допомоги при пораненні (поріз склом і інше) чисто з милом помити руки, а якщо зробити це неможливо - змастити пальці йодною настояю. Не можна торкати рану руками і промивати її водою.

Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю. Обробити йодною спиртовою настояю. Якщо рана невелика, присипати її білим стрептоцидом, покрити стерильною марлею і забинтувати.

5.7. У всіх випадках для подання медичної допомоги негайно викликати медсестру, а у тяжких випадках - швидку допомогу за телефоном 03.

Інструкція з охорони праці

при зберіганні хімічних реактивів

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція діє для лаборанта кабінету хімії.

1.2. Лаборант безпосередньо підчиняється завідувачу кабінету хімії і виконує його вказівки щодо зберігання хімічних реактивів. Несе перед завідувачем кабінету відповідальність за належне зберігання навчального обладнання, навчально-наочних посібників, посуду, хімічних реактивів і матеріалів тощо.

1.3. Хімічні реактиви зберігаються в приміщенні лаборантської у кількостях і порядку, визначених даною Інструкцією.

1.4. Основні (запасні) кількості цих речовин зберігаються в спеціальному ізольованому приміщенні.

1.5. Окремі хімічні реактиви вимагають спеціальних умов збереження.

1.6. Речовини зі склянок, що не мають етикеток, підлягають знищенню.

1.7. Вогне- і вибухонебезпечні речовини, що застосовуються в кабінетах хімії, за правилами спільного зберігання можуть бути розділені на наступні групи:

1) речовини, здатні до утворення вибухових сумішей: калій азотнокислий, кальцій азотнокислий, натрій азотнокислий, барій азотнокислий і інший нітрати, бертолетова сіль;

2) самозаймисті і самозаймисті від води і повітря речовини: калій металевий, натрій металевий, кальцій металевий, карбід кальцію, кальцій фосфорнокислий, натрій фосфорнокислий, перекис натрію, перекис барію, алюмінієвий пил, алюмінієва пудра, цинковий пил;

3) легкозаймисті і горючі речовини, тобто речовини, що легко загоряються від дії відкритого полум'я. До них відносяться:

— рідкі речовини – бензин, бензол, сірковуглець, ацетон, скипидар, толуол, ксилол, газ, спирти (етиловий, метиловий, бутиловий і ін.), діетиловий (сірчаний) ефір і ін.;

— тверді речовини – целулоїд, фосфор червоний і ін.;

4) речовини, що викликають загоряння: бром, азотна і сірчана кислоти, хромовий ангідрид, калій марганцевокислий і ін.;

5) легкогорючі речовини: сірка, вугілля й ін.

1.8. При збереженні окремих вогне- і вибухонебезпечних речо-

вин, виходячи з їхніх фізико-хімічних властивостей, потрібно дотримання додаткових заходів обережності:

а) діетиловий (сірчаний) ефір треба зберігати ізольовано від інших речовин у холодному і темному місці, тому що при збереженні сірчаного ефіру на світлі утвориться вибухова речовина — перекис етилу;

б) металеві калій і натрій повинні зберігатися в товстостінних скляних широкогорлих банках, що щільно закриваються корковою пробкою, під шаром сухого (не має вологи) гасу, парафіну чи трансформаторної олії, у ящиках з піском;

в) збереження перекису натрію дозволяється в залізних банках із щільно закриваючими їх залізними кришками чи в товстостінних банках із притертими пробками (застосування коркових пробок не допускається).

Перекис натрію — окислювач. У суміші з пальними речовинами вибухонебезпечний. Легко спалахує при змочуванні невеликою кількістю води. Зберігати в сухому місці, не допускаючи зіткнення з горючими матеріалами, охороняти від зволоження, пилу і світла;

г) сірковуглець, через підвищену летючість і вогненебезпечність, варто зберігати під шаром води. З водою сірковуглець не взаємодіє й у ній не розчиняється;

д) бертолетова сіль, марганцевокислий калій, перекис натрію, перекис водню, хлорна кислота (концентрована) і інші окислювачі не можна зберігати разом з відновниками — вугіллям, сіркою, крохмалем і ін.;

е) не можна зберігати металеві натрій і калій, а також фосфор із бромом і йодом;

є) при збереженні марганцевокислого калію варто пам'ятати, що він сприяє самозапалюванню горючих матеріалів: гліцерин при кімнатній температурі самозаймається при зіткненні з порошком марганцевокислого калію; при змочуванні порошку марганцевокислого калію міцною сірчаною кислотою утвориться неміцний продукт (Mn_2O_7), що легко розкладається з вибухом; при розтиранні порошку перманганату з сіркою чи фосфором відбувається вибух.

1.9. Ємність скляного посуду для збереження легкозаймистих рідких речовин не повинна перевищувати 1 л. При великій ємності вона забезпечується герметичним металевим футляром.

1.10. Кристалічний йод повинний зберігатися в товстостінній з темного скла банці з притертою пробкою.

1.11. Металева ртуть повинна зберігатися під шаром води в товстостінній скляній тарі з притертою пробкою. Склянка встановлюється на металевий, пофарбований олійною фарбою, чи емальований лист і зберігається в залізній шафі під замком.

1.12. У приміщенні, де зберігаються хімічні реактиви, повинні знаходитися засоби пожежегасіння: азбестова чи сукняна ковдра, вуглекислотний вогнегасник, ящик чи інша ємність з піском.

1.13. Основні небезпечні фактори: шкідливі і небезпечні речовини в кабінеті хімії, робота зі скляним посудом.

1.14. Для роботи видаються гумові рукавички, халат, окуляри.

1.15. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни.

1.16. Порушення правил збереження хімічних речовин може послужити причиною гострих отруєнь, пожеж і інших нещасних випадків.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Правильно одягнути халат, а при роботі з хімічними реактивами і посудом - гумові рукавички.

2.2. Перевірити правильність і стан зберігання речовин у лаборантській.

2.3. Перевірити готовність обладнання до проведення лабораторних і практичних робіт.

2.4. Перевірити наявність і готовність первинних засобів пожежегасіння.

2.5. Перевірити справність вентиляції, системи водопостачання.

2.6. При виявленні будь-яких порушень правил зберігання реактивів, несправності обладнання негайно повідомити вчителю.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Стежити за тим, щоб кожен реактив зберігався завжди на тому самому відведеному для нього місці.

3.2. Рідкі хімічні реактиви зберігати в товстостінних склянках із притертими пробками, тверді – у товстостінних скляних банках також із притертими пробками.

3.3. Стежити за тим, щоб на кожній склянці, банці була етикетка з точною назвою реактиву і його формулою, крім того, на тарі з

вогнебезпечними речовинами на етикетці було написано: «Вогне-небезпечно».

3.4. Не допускати зберігання хімічних речовин без етикеток чи з нерозбірливими написами.

3.5. Кожну з груп хімічних речовин зберігати окремо.

3.6. У лаборантській склянки і банки з легкозаймистими і вогнебезпечними хімічними речовинами зберігати в залізних шафах чи у спеціальних металевих ящиках, що закриваються кришкою, стінки і дно яких викладаються листовим азбестом. Ящики встановлюють на підлоги удаліні від проходів і нагрівальних приладів.

3.7. Для переміщення наборів реактивів, обладнання використовувати спеціальний візок.

3.8. При митті посуду щітками направляти дно посуду тільки від себе чи вниз.

3.9. Для захисту очей від бризок рідини і твердих частинок користуватись окулярами.

3.10. Не допускати присутності учнів у лаборантській.

3.11. Точно виконувати всі вказівки вчителя, завідувача кабінету.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Перевірити виключення електроприладів, водопровідних кранів.

4.2. Перевірити правильність зберігання реактивів.

4.3. Навести порядок у лаборантській, провести вологе прибирання, протерти меблі і обладнання.

4.4. Перевірити наявність обладнання, яке видавалось для проведення робіт, його справність.

4.5. Помити руки з милом, скласти засоби індивідуального захисту.

4.6. У випадку виявлення будь-яких несправностей обладнання або його відсутності повідомити завідувача кабінету.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі появи сильних сторонніх запахів:

- негайно повідомити завідувача кабінету;
- діяти за вказівками завідувача кабінету.

5.2. У випадку пожежі:

- викликати пожежну команду за телефоном 01;

- негайно повідомити керівника навчального закладу;
- приступити до евакуації дітей згідно з планом;
- приступити до гасіння пожежі наявними засобами пожежегасіння.

5.3. У випадку одержання травм:

- повідомити завідувача кабінету, керівника навчального закладу;
- при необхідності викликали медсестру чи швидку медичну допомогу за телефоном 03.

Інструкція з охорони праці *при роботі на круглопилковому* *(циркульному) верстаті*

1. Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на працівників, які виконують роботи на круглопилковому (циркульному) верстаті.

1.2. Після кожної зміни проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

1.3. Зберігання одягу у майстерні забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів у гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

1.4. В період щоденного виконання робіт змінювати робочий одяг і здавати його для прання необхідно не менше одного разу на тиждень.

1.5. Вхід в їдальню в робочому одязі заборонено.

1.6. Небезпеки в роботі:

- поранення при роботі без огорожень;
- поранення при викиданні пиломатеріалу при роботі без розклинюючого ножа;
- поранення при роботі без спеціального штовхальника;
- поранення осколками при обробці косошарового, недоброякісного пиломатеріалу;
- поранення рук при обпилюванні дрібних часин без відвідного клина;
- поранення рук при вийманні осколків на ходу верстата.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Правильно надягни спецодяг:

- застібни обшлага на гудзики;
- заховай волосся під берет, косинку, зав'язану без звисаючих кінців;
- надягни захисні окуляри.

2.2. Забери все зайве і не захаращуй пиломатеріалами робоче місце.

2.3. Перевір, щоб робоча частина диска пилки була оснащена ковпаком, а неробоча частина диска, розташована під столом верстата, повинна бути обгороджена спеціально пристосованими щитами.

2.4. При роботі на комбінованому верстаті стеж, щоб частина ножового вала була міцно закрита спеціальним огородженням. Не допускай одночасної роботи циркульної і фугувальної частин верстата.

2.5. Проверни кілька разів пилку і перевір, чи не б'є вона, чи міцно закріплена на валу. Оглянь пилку і переконайся в тому, що вона не має тріщин, надривів і поламаних зубів.

2.6. Оглянь, чи правильно встановлені направляюча лінійка, розклинюючий ніж (він повинний бути на 0,5 мм товстіший від пропилю деревини).

2.7. Перевір заземлення (занулення) верстата.

2.8. Випробуй правильність роботи верстата на холостому ходу шляхом включення і вимикання кнопок пускової коробки.

2.9. Перевір підготовлену для розпилювання деревину на відсутність у ній цвяхів, сучків і т.п.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. При розпилюванні пиломатеріалу по довжині стеж, щоб позад пилки був розклинюючий ніж, а при поперечному – відвідний клин.

3.2. Деревину плавно, без ривків, подавай до пилки. Надійно утримуй і просувай її вперед, не допускаючи перекошування.

3.3. При розпилюванні деревини по довжині, що перевищує довжину робочого столу, повинні бути встановлені попереду і за столом міцні опори у виді козлів з роликами.

3.4. Рух зубів пилки в місця підведення дерева повинен бути спрямований обов'язково зверху вниз.

3.5. Використовуй штовхальник для просування дерева при поздовжньому і поперечному розпилюванні.

3.6. Не подавай матеріал на пилку животом, стій збоку руху пиломатеріалу.

3.7. Не виймай і не змітай осколків на ходу верстата.

3.8. Зупини пилку при виявленні яких-небудь перебоїв чи стукоту у роботі пилки.

3.9. Відлучаючись від верстата, відключи його і дочекайся повної зупинки.

3.10. Не зупиняй і не гальмуй виключену пилку, яка ще продовжує обертатися.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Виключи верстат. Після закінчення обертання круга збери пил з верстата за допомогою щітки.
- 4.2. Приведи себе й індивідуальні засоби в порядок.
- 4.3. Верстат здай завідувачу майстерні.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту, при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки верстата, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

5.2. Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідацій пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

5.3. При погіршенні стану здоров'я повідомити завідувача майстерні, заступника з адміністративно-господарської роботи..

5.4. У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № I-НС.

Інструкція з охорони праці

для робітника з комплексного обслуговування (електрика)

1 . Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на робітника з обслуговування електрообладнання.

1.2. До самостійної роботи допускаються особи, яким виповнилось 18 років, які пройшли медогляд (1 раз у рік), не мають протипоказань до виконання вищевказаних робіт, мають відповідну професійно-технічну освіту, пройшли спеціальне навчання з питань охорони праці, інструктаж та перевірку знань з охорони праці.

1.3. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

1.4. Робітник повинен прийти на робоче місце для своєчасного і повного ознайомлення із всіма обставинами робочого дня до його настання. При незадовільному стані здоров'я треба повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи і звернутись до лікувально - профілактичного закладу. Робочий час визначається графіком роботи, затвердженим директором школи.

1.5. Дана інструкція передбачає, що робітник не має обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких він допускається, навчений належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час теоретичного навчання, одержав протягом теоретичного навчання належні знання стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими він матиме справу.

1.6. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з робітником заступник директора з адміністративно-господарської роботи перед початком виконання робіт з обслуговування електрообладнання.

1.7. Під час роботи робітник повинен забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.

1.8. Робітник повинен мати навички в наданні першої (долікар-

ської) допомоги при нещасному випадку. Електроустановки з напругою до 1000 В допускається застосовувати у виробничих приміщеннях за умови, що все електроустаткування має захищене виконання, що не допускає дотику до струмоведучих частин.

1.9. Струмопровідні частини зборок щитів, встановлені в приміщеннях і доступні для не електротехнічного персоналу, повинні бути закриті суцільними огородженнями.

1.10. До призначення на самостійну роботу чи при переведенні на іншу роботу, зв'язану з обслуговуванням електроустановок, працівник зобов'язаний пройти виробниче навчання на робочому місці.

1.11. Для виробничого навчання відповідальним за електрогосподарство школи повинний бути наданий термін, достатній для придбання практичних навичок, ознайомлення з устаткуванням, вивчення дійсних Правил і виробничих інструкцій.

1.12. Для забезпечення безпеки робіт у колах вимірювальних приладів і пристрою релейного захисту усі вторинні обмотки вимірювальних трансформаторів струму і напруги повинні мати постійне заземлення.

1.13. При необхідності розриву електричного кола вимірювальних приладів і реле коло вторинної обмотки трансформатора струму повинна бути попередньо замкнено на спеціально призначених для цього затискачах.

1.14. Штепсельні розетки для напруги 12-36 В повинні відрізнятися від розеток для напруги 127-220 В, вилки для напруги 12-36 В не повинні підходити до розеток для напруги 127-220 В.

1.15. Гвинтові гільзи патронів для ламп у мережах, де обов'язкове заземлення корпусів світильників на нульовий провід, повинні бути приєднані до нульового, а не до фазного проводу.

1.16. Приєднання переносних світильників напругою 12-36 В з переносним знижувальним трансформатором повинне здійснюватися за допомогою гнучких шлангових проводів.

1.17. Випробування і вимірювання опору ізоляції проводів, кабелів і заземлюючи пристроїв проводиться не рідше 1 рази в 3 роки.

1.18. Випробування ізоляції стаціонарних трансформаторів із вторинною напругою 12-36 В проводять не рідше 1 разу в рік, переносних трансформаторів – 1 раз у 3 місяці.

1.19. Випробування ізоляції силових кабелів, силових і освітлювальних електропроводок дозволяється робити мегомметром на напрузі 2500 В.

1.20. Опір ізоляції силових і освітлювальних електропроводок повинний бути не менший 0,5 МОм.

1.21. Опір ізоляції при знятих плавких вставках вимірюється на ділянці між суміжними запобіжниками чи за останніми запобіжниками між будь-яким проводом і землею, а також між двома будь-якими проводами. При вимірюванні опору в силових колах повинні бути відключені електроспоживачі, а також апарати, прилади і т.п.

1.22. Заземлення електроустановок необхідно виконувати:

- при напрузі 500 В і вище у всіх випадках;
- при напрузі вище 36 В змінного струму і 110 В постійного струму – у приміщеннях з підвищеною небезпекою, особливо небезпечних і в зовнішніх електроустановках.

1.23. Заземлення електроустановок не потрібне при номінальних значеннях напруги 36 В і нижче змінного і 110 В і нижче постійного струму у всіх випадках, за винятком вибухонебезпечних установок.

1.24. До частин, що підлягають заземленню, відносяться:

- корпуси електричних машин, трансформаторів, апаратів, світильників і т.п.;

- приводи електричних апаратів;

- вторинні обмотки вимірювальних трансформаторів і трансформаторів місцевого освітлення напругою 36 В, а також корпуси останніх;

- каркаси розподільних щитів, щитів керувань, шаф, металеві конструкції розподільних пристроїв, металеві кабельні конструкції, металеві корпуси кабельних муфт, металеві оболонки і броня контрольних і силових кабелів, металеві оболонки проводів, сталеві труби електропроводки й інші металеві конструкції, зв'язані з встановленим електроустаткуванням;

- металеві корпуси пересувних і переносних електроспоживачів.

1.25. В електроустановках із заземленою нейтраллю при замиканнях на землю повинне бути забезпечене надійне автоматичне відключення ушкоджених ділянок мережі.

1.26. В електроустановках із заземленою нейтраллю застосування заземлення корпусів електроустаткування без здійснення металевих зв'язку з нейтраллю трансформатора забороняється.

1.27. В електроустановках з ізольованою нейтраллю напругою вище 36 В повинна бути передбачена можливість виявлення і швидкого відшукування замикань на землю за допомогою пристроїв контро-

лю ізоляції. Використання «землі» у якості фазного чи нульового проводу в електроустановках напругою до 1000 В забороняється, тому що такі установки можуть привести до поразок електричним струмом.

1.28. Кожна установка, що заземлюється, повинна бути приєднана до заземлюючої магістралі за допомогою окремого відгалуження.

1.29. Послідовне включення в заземлений провідник кількох заземлюючих частин забороняється.

1.30. Приєднання заземлюючих провідників повинно бути виконане зварюванням, а до корпусів апаратів, машин і т.п. – зварюванням чи надійним болтовим з'єднанням.

1.31. Кінці гнучких заземлюючих провідників, застосовуваних для приєднання до корпусів апаратів, машин і т.д., повинні мати приварені наконечники.

1.32. Заземлюючі провідники, розташовані в приміщеннях, повинні бути доступні для огляду.

1.33. Поточний ремонт заземлюючих пристроїв проводиться не рідше 1 разу в рік. У нього входить – перевірка стану елементів заземлюючого пристрою, перевірка наявності кола між контуром заземлення й елементами, що заземлюють, вимірювання опору заземлюючого пристрою.

1.34. Максимально допустима величина опору пристроїв заземлюючих електроустановок напругою до 1000 В – 4 Ом.

1.35. Перевірка повного опору петлі „фаза – нуль” в установках із глухим заземленням нейтралі проводиться після закінчення монтажних робіт, перед пуском установки в експлуатацію і не рідше 1 рази в 5 років після введення.

1.36. Величина опору повинна бути така, щоб при замиканні між фазами і заземлюючі ми провідниками виникав струм короткого замикання, що перевищує не менш ніж у 3 рази номінальний струм найближчої плавкої вставки чи в 1,5 рази – струм відключення максимального роз'єднувача відповідного автоматичного вимикача.

1.37. Як заземлюючі провідники можуть бути використані:

- металеві конструкції будинків (ферми, колони до т.д.);
- сталеві труби електропроводок;
- алюмінієві оболонки кабелів;
- у будинках сталеві круглі провідники діаметром не менше 5 мм;

- у будинках прямокутні провідники перерізом не менше 24 мм;
- голі мідні чи алюмінієві провідники при відкритій прокладці відповідно перетином 4 мм², 6 мм²;
- ізольовані проводи мідні чи алюмінієві відповідно перетином 1,5 мм², 2,5 мм²;
- жили заземлюючих кабелів чи багатожильних проводів у загальній захисній оболонці з фазними жилами мідними чи алюмінієвими відповідно перетином 1 мм², 1,5 мм².

1.38. Основними захисними ізолюючими засобами в електроустановках напругою до 1000 В є діелектричні рукавички, інструмент з ізолюючими ручками і покажчики напруги; працюючі на принципі протікання активного струму. Додатковими захисними засобами в електроустановках напругою до 1000 В є діелектричні калоші, діелектричні гумові доріжки й ізолюючі підставки.

1.39. Захисні засоби, що знаходяться в експлуатації, повинні проходити випробування в терміни:

- покажчики напруги, що працюють на принципі протікання активного струму, один раз у рік, напругою 1 кВ протягом 1 хв;
- інструмент з ізолюючими ручками – один раз у рік, напругою 2 кВ протягом 1 хв;
- рукавички гумові діелектричні – один раз у 6 місяців, напругою 2,5 кВ протягом 1 хв;
- калоші гумові діелектричні – один раз у рік, напругою 3,5 кВ протягом 1 хв.

1.40. До виконуваних за розпорядженням робіт з повним чи частковим зняттям напруги в установках напругою до 1000 В відносяться: ремонт магнітних пускачів, пускових кнопок, автоматів, рубильників, реостатів, контакторів і аналогічної пускової і комутаційної апаратури за умови установки її поза щитами і зборками; ремонт окремих електроприймачів (електродвигуни, електрокалорифери і т.п.), окремо розташованих блоків керування, а також заміна плавких вставок відкритого типу, ремонт освітлювальної проводки.

1.41. У порядку поточної експлуатації можуть виконуватися:

- ремонт освітлювальної апаратури і заміна ламп (при знятій напрузі);
- догляд за щітками і їхньою заміною на електродвигунах;
- догляд за кільцями і колекторами електричних машин;
- заміна пробкових запобіжників і т.п.

1.42. Перед допуском до самостійної роботи робітник повинен пройти

- первинний інструктаж на робочому місці
- попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках, правила поведінки при виникненні аварій, правила застосування засобів захисту необхідних для безпечного виконання робіт.

- перевірку знань з питань охорони праці.

1.43. При незадовільному результаті повторна перевірка знань робітника призначається протягом одного місяця.

1.44. Робітник в процесі роботи проходить:

- перевірку знань з охорони праці - один раз в рік;
- медичний огляд - один раз в рік;

1.45. Робітник повинен дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку:

- особисто виконувати роботу, визначену трудовим законодавством (договором);

- дотримуватись трудової і технологічної дисципліни, вживати заходи до негайного усунення причин і умов, які перешкоджають або обтяжують нормальний хід роботи, негайно повідомляти про такі випадки директора школи;

- знати і виконувати вимоги нормативних актів про ОП, заходи безпеки при роботі з електрообладнанням;

- співпрацювати з службою охорони праці школи у справі організації безпечних і нешкідливих умов праці, особисто вживати по сильні заходи щодо будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю чи здоров'ю або працівників, які його оточують, навколишньому середовищу, повідомляти про небезпеку керівника навчального закладу.

1.46. Небезпечні фактори в роботі:

- експлуатація електроустановок в умовах підвищеної небезпеки;

- можливість ураження електричним струмом.

1.47. Робітник повинен дотримувались правил особистої гігієни:

- працювати в чистому, не порваному одязі;
- пити воду тільки з бачка;
- їжу приймати в спеціально відведеному місці (у шкільній їдальні);

– для миття рук та обличчя використовувати тільки миючі засоби, які передбачені санітарними нормами.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Одягнути спецодяг і підготувати необхідні інструменти. Перевірити справність інструменту і переконатися в тому, що його стан забезпечить безпеку виконання робіт.

2.2. Перед кожним уживанням захисного засобу:

– перевірити його справність і відсутність зовнішніх ушкоджень, очистити й обтерти від пилу; гумові рукавички перевірити на відсутність проколів;

– перевірити по штампі, для якої напруги припустиме застосування даного захисного засобу і чи не минув термін періодичного його випробування.

2.3. Користуватися захисними засобами, термін випробування яких минув, забороняється, тому що такі засоби вважаються непридатними.

2.4. Відключити зв'язані з підготовлюванням до робіт устаткуванням комутаційні апарати з боку живлення. У випадку, якщо напруга на устаткування може бути подана шляхом зворотної трансформації, варто відключити трансформатори з боку нижчої напруги.

2.5. На місці роботи відключити струмопровідні частини, на яких виконується робота, а також ті, до яких можна доторкнутись при виконанні роботи.

2.6. При неможливості вживання зазначених заходів повинні бути від'єднані кінці живильної лінії на розподільному щиті, зборці чи безпосередньо на місці роботи при дотриманні заходів безпеки.

2.7. Для попередження помилкової подачі напруги до місця робіт вивісити на приводах чи роз'єднувальних рубильниках плакати «Не включати – працюють люди», застосувати ізолюючі прокладки в рубильниках, автоматах і т.д.

2.8. Для захисту від поразки електричним струмом у випадку помилкової подачі напруги на відключену ділянку застосовувати переносні заземлення.

2.9. Перед використанням електроінструмент перевірити на стенді чи приладом на справність заземлюючого проводу і відсутність замикання на корпус.

2.10. Перед початком усіх видів робіт необхідно перевірити відсутність напруги на ділянці роботи. Перевірка відсутності напруги

проводиться між усіма фазами і кожною фазою відносно землі чи нульовому проводу.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Заміну згорілих плавких вставок запобіжників при наявності рубильників проводити при знятій напрузі.

3.2. Перевірити відсутність напруги показчиком напруги чи переносним вольтметром. Безпосередньо перед перевіркою відсутності напруги встановити справність застосовуваного для цієї мети показчика чи іншого приладу на струмопровідних частинах, розташованих поблизу і знаходяться під напругою. Якщо перевірений у такий спосіб прилад піддавався поштовхам або ударам, то застосовувати його без повторної перевірки забороняється.

3.3. При неможливості зняти напругу (на групових щитах, збірках) заміну плавких вставок запобіжників під напругою робити в запобіжних окулярах, у діелектричних рукавичках, користуючись діелектричними кліщами.

3.4. Роботи в електроустановках із застосуванням драбин виконувати в присутності помічника.

3.5. Дозволяється, як виняток, проведення короткочасних робіт з драбин удалині від струмопровідних частин електроустановок, що знаходяться під напругою, одноосібно за умови застосування справних приставних чи двосторонніх драбин довжиною не більше 2,5 м, що мають гумові чи сталеві наконечники. При цьому забороняється працювати з двох верхніх сходинок, ставити драбини на хитку підставку, прив'язуватися запобіжним поясом до сходинок драбини і т.д.

3.6. Проводи для замикання і для заземлення виготовити з гнучких мідних жил перерізом не менше 25 мм².

3.7. Під час роботи не переставляти і не забирати попереджувальні плакати і тимчасові огороження.

3.8. Роботи з технічного обслуговування і ремонту кабінетів виконувати за розпорядженням із записом у журналі виконання робіт. У журналі повинно бути зазначено, ким віддане розпорядження, зміст і місце роботи, категорія провадження робіт стосовно заходів безпеки, перелік технічних і організаційних заходів, час виконання роботи, прізвище, ініціали, кваліфікаційна група виконавця робіт. Після закінчення робіт у журналі повинна бути зроблена відповідна оцінка з указівкою дати і часу їхнього закінчення.

3.9. При проведенні робіт з технічного обслуговування і ремо-

нту електроустаткування в приміщенні повинні знаходитися не менш дві особи, одна з яких – виконавець робіт (електрик), а інша — спостерігач. У разі потреби однієї з цих осіб залишити приміщення, навіть короточасно, друга зобов'язана припинити роботи на електроустаткуванні і вийти з приміщення.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Вимкнути обладнання, на якому виконувалась робота.
- 4.2. Привести в порядок робоче місце, інструменти які використовувалися при роботі.
- 4.3. Прибрати огородження і попереджувальні написи.
- 4.4. Повідомити заступника директора з адміністративно - господарської роботи про всі неполадки і несправності, які виникли під час роботи, і про вжиті заходи.
- 4.5. Помити обличчя й руки теплою водою з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації безпосередньо на робочому місці, при небезпеці для людей тощо слід негайно повідомити директора школи.

5.2. У випадку відключення електроенергії слід терміново вимкнути все електрообладнання, яке знаходиться в роботі, підключення його можна виконувати тільки після того, як напруга електромережі буде відповідати нормам.

5.3. При потраплянні людини під напругу треба негайно вимкнути електроживлення верстата чи ділянки, звільнити людину від впливу електричного струму, надати першу допомогу.

5.4. У разі несправності устаткування або при сумнівах у його справності й небезпечності необхідно:

- припинити роботу, виконувані операції;
- вимкнути працюючі машини, зняти з них електроживлення;
- взяти участь в усуненні виниклої несправності чи її локалізації, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.5. У разі скоєння нещасного випадку і травмування людей треба:

- повідомити про нещасний випадок директора школи;
- звільнити потерпілого від дій травмуючого фактора;
- визначити його стан, щоб вирішити, яка потребується допомога — у першу чергу — чи є загроза життю і чи є потреба негайного

проведення штучного дихання й масажу серця, при проведенні штучного дихання і закритого масажу серця не припиняти цих дій до появи самостійного дихання і серцевої діяльності у потерпілого до прибуття медичних фахівців; смерть потерпілого можуть встановити тільки вони;

- залучити для цих дій осіб, що можуть знаходитись поблизу для спільного надання допомоги й виклику медичної допомоги;

- при прибутті медичних фахівців надавати потрібну їм допомогу;

- якщо потерпілий зможе самостійно йти до лікувально-профілактичного закладу або у медпункт – супроводити його, бо в цей час його стан може раптово погіршитись;

- якщо це можливо, намагатися зберегти предмети й обставини, за яких скоївся нещасний випадок; при неможливості цього – запам'ятати суттєві факти та обставини;

- при розслідуванні нещасного випадку за потребою повідомити про всі обставини його скоєння.

5.6. У випадку одержання травми (порізу):

- Чисто з милом помити руки.

- Рану не промивати водою.

- Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю.

- Обробити рану йодною спиртовою настоякою.

- Звернутись до медсестри, якщо неможливо надати собі першу допомогу.

Інструкція з охорони праці

для робітника з комплексного обслуговування

(столяра)

1 . Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на робітника з комплексного обслуговування, який виконує столярні роботи під час обслуговування, ремонту будівель, споруд та інвентаря школи.

1.2. До самостійної роботи допускаються особи, яким виповнилось 18 років, які пройшли медогляд (1 раз у рік), не мають протипоказань до виконання вищевказаних робіт, мають відповідну професійно-технічну освіту, пройшли спеціальне навчання з питань охорони праці, інструктаж та перевірку знань з охорони праці.

1.3. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

1.4. Столяр повинен прийти на робоче місце для своєчасного і повного ознайомлення із всіма обставинами робочого дня до його настання. При незадовільному стані здоров'я треба повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи і звернутись до лікувально-профілактичного закладу.

1.5. Дана інструкція передбачає, що робітник не має обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких він допускається, навчений належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час теоретичного навчання, одержав протягом теоретичного навчання належні знання стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими він матиме справу.

1.6. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з робітником заступник директора з адміністративно-господарської роботи перед початком виконання робіт на деревообробних верстатах чи ручним інструментом.

1.7. Під час роботи робітник повинен забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.

1.8. Робітник повинен мати навички в наданні першої (долікар-

ської) допомоги при нещасному випадку.

1.9. Робочим місцем столяра є шкільна майстерня, зоною обслуговування – будівлі і приміщення школи. Робочий час визначається графіком роботи, затвердженим директором школи.

1.10. Перед допуском до самостійної роботи працівник повинен пройти

- первинний інструктаж на робочому місці
- попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках, правила поведінки при виникненні аварій, правила застосування засобів захисту необхідних для безпечного виконання робіт.

- перевірку знань, правил технічної безпеки.

1.11. При незадовільному результаті повторна перевірка знань працівника призначається протягом одного місяця.

1.12. Столяр в процесі роботи проходить:

- перевірку знань з охорони праці - один раз в рік;
- медичний огляд - один раз в рік;

1.13. Працівник повинен дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку:

- особисто виконувати роботу, визначену трудовим законодавством (договором);

- дотримуватись трудової і технологічної дисципліни, вживати заходи до негайного усунення причин і умов, які перешкоджають або обтяжують нормальний хід роботи, негайно повідомляти про такі випадки директора школи;

- знати і виконувати вимоги нормативних актів про ОП, заходи безпеки при роботі на верстатах;

- співпрацювати з службою охорони праці школи у справі організації безпечних і нешкідливих умов праці, особисто вживати посилені заходи щодо будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю чи здоров'ю або працівників, які його оточують, навколишньому середовищу, повідомляти про небезпеку директора школи.

1.14. Небезпечні фактори в роботі:

- запиленість, шум, вібрація.

1.15. Столяр повинен дотримуватись правил особистої гігієни:

- працювати в чистому, не порваному одязі;
- пити воду тільки з бачка або з сатураторних установок;
- їжу приймати в спеціально відведеному місці (у шкільній їда-

льні);

— для миття рук та обличчя використовувати тільки миючі засоби, які передбачені санітарними нормами.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Одягнути спецодяг і підготувати необхідні інструменти.

2.2. Перевірити справність ручного інструменту і переконатися в тому, що його стан забезпечить безпеку виконання робіт.

2.3. Перед роботою з електроінструментом на напругу більше 36 В перевірити наявність і справність захисних засобів (діелектричних рукавиць, калош, килимів).

2.4. Не застосовувати захисні засоби, які мають проколи, тріщини, а також з простроченим терміном випробування.

2.5. Для перенесення до місця роботи робочого інструменту використовувати спеціальні футляри, підсумки і т.д.

2.6. Переконатись в тому, що верстат стійкий, дошка верстата рівна і гладка, коробка захисту пересовується без перешкод і має плавний затиск, всі болти і клини наглухо затягнуті і туго встановлені в гніздах, отвори в дошці верстата для встановлення опорного клину мають однакові розміри, верстат забезпечує надійний затиск матеріалу до столу зверху, затиск на ребро, вертикально і для обробки долами, стамесками, рашпілями, напилками і не допускає зсування матеріалу.

2.7. Перед роботою на деревообробних верстатах переконатись:

- в справності місцевої витяжної вентиляції;
- в надійності блокування огорожень зони різання, проводів, механізмів подачі і т.п. (з пусковими пристроями);
- в справності захисного заземлення верстата.

2.8. При огляді пили перевірте справність і надійність кріплення пилкового диску, обмежувача і упорів.

2.9. При огляді кругопильного верстата переконатись в тому, що:

— розклинюючий ніж встановлений позаду пили на одній площині з нею, а віддаль між загостреною частиною ножа і задніми зубами пили довільного діаметру не перевищує 10мм;

— направляюча лінійка паралельна площині пилкового диску, легко пересувається і надійно закріплена в потрібному положенні.

2.10. При огляді стругального верстата переконатись в тому, що встановлені стружкокидачі однакової форми, щільно прилягають до

поверхні ножів по всій їх довжині, не мають відпрацьованих, вищерблених місць.

2.11. При огляді фугувального верстата:

- встановить дві половинки стола на потрібну висоту, надійно закріпити підйомний механізм;

- перевірити надійність закріплення направляючої лінійки.

2.12. При огляді рейсмусового верстата переконайтесь:

- в справності запобіжних упорів;
- в правильному встановленні стола на висоту, що відповідає товщині оброблюваної деталі.

2.13. При огляді фрезерного верстата:

- перевірити надійність кріплення направляючої лінійки;
- переконайтесь в справності кріплення притискних пристосувань і запобіжних пристроїв.

2.14. При огляді свердлильного верстата переконайтесь в справності пристосування для затискання оброблюваного матеріалу.

2.15. Про всі виявлені несправності повідомити завідувача майстерні і без його дозволу до роботи не приступати.

2.16. Перед початком кожної роботи на верстаті завідувач майстерні особисто перевіряє технічний стан верстата, справність інструменту й пристосувань, безпеку електроприводу верстатів, і тільки після його дозволу можна приступати до роботи.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Не кладіть на верстат ручний інструмент лезом догори.

3.2. Інструменти (долота, ножі рубанків, стамески і т.п.) передавайте іншому працівникові рукояткою вперед.

3.3. Працюючи долотом або стамескою, застосовуйте тільки деревині молотки (киянки), не працюйте на льоту і на себе.

3.4. При розпилюванні вручну надійно закріпіть матеріал, не прикладайте собі на коліно. Закінчування пропилювання виконуйте уважно, щоби виключити можливість травмування падаючим матеріалом.

3.5. Працюючи рубанком, встановлюйте нахил різців у колодах для обдирочного рубанка під кутом 39° , для рубанків для чистого стругання під кутом 43° , і для подвійних рубанків під кутом 52° .

3.6. В приміщеннях з підвищеною небезпекою і поза приміщеннями використовувати електроінструмент напругою не вище 36 вольт (при роботі поза приміщенням провід, яким підводиться елект-

ропостачання до електроінструмента, повинен бути підвішений). Не можна працювати з електроінструментом на відкритому повітрі під час дощу.

3.7. При обробці деталей, які дають відлітаючу стружку, користуватись окулярами і екраном.

3.8. Не згортати стружку або опили руками, використовувати для цього гачок-щітку. Прибирання виконуйте тільки після повної зупинки обертових частин електроінструмента.

3.9. При перерві в роботі вимкнути електроінструмент і покласти його так, щоб він не міг причинити травму і не спирався ріжучою частиною на верстат.

3.10. При роботі на деревообробному верстаті:

- стежити за тим, щоб оброблюваний матеріал не мав цвяхів, шурупів і т.п.;

- обробляти тільки почищений від бруду і обледеніння матеріал;

- перевірку точності обробки деталей виконувати тільки після повної зупинки рухомих частин верстата;

- при обробці матеріалу з сучками і косими шарами знижувати швидкість подачі;

- при обробці заготовок довжиною більше 2 м користуватись опорами у вигляді козлів з роликками, встановленими попереду й позаду верстата;

- змащування механізмів верстата, чистку від стружки виконувати тільки після повної зупинки верстата;

- оброблений матеріал і деталі скласти в тару або штабелювати висотою не більше 1,5 м від підлоги.

3.11. Під час роботи на пилі:

- встановити на потрібну величину (по ширині дошки) і надійно закріпити обмежувач вильоту пили;

- стояти під час роботи збоку від диска пили;

- не підбирати обрізки матеріалу під час його обробки.

3.12. Під час роботи па круглопилальному верстаті для повздовжнього розпилювання:

- розпилюваний матеріал підводити до пили обережно з наступним натиском, перебуваючи при цьому збоку від матеріалу;

- при розпилюванні матеріалу, коротшого ніж 300 мм і вузкого ніж 30 мм застосовувати спеціальні пристосування (шаблони, каретки з механічною подачею);

– допилювання матеріалу виконувати за допомогою штовхача (ручного або встановленого на верстаті);

– розпилювання одночасно декількох заготовок пачкою допускається при наявності спеціального пристосування.

3.13. Торцювання матеріалів довжиною менше 30 мм на круглопильному верстаті для поперечного розпилювання при ручній подачі виконувати, використовуючи спеціальні пристосування, які забезпечують безпеку утримання і затиску оброблюваного матеріалу.

3.14. Оброблюваний на стругальному верстаті матеріал підводити до ножового валу плавно, без поштовхів. Найменша довжина оброблюваного матеріалу на верстаті з механічною подачею повинна бути на 100 мм більша від віддалі між осями переднього і заднього подаючих валів.

3.15. Стругання заготовок коротше 400 мм і тонше 30 мм на фугувальному верстаті при ручній подачі виконувати тільки з допомогою спеціальних колодок - штовхачів.

3.16. На фугувальному верстаті з механізмом подачі стругання двох або більше деталей виконувати при надійному кріпленні і затиску кожної спеціальним пристосуванням.

3.17. На рейсмусовому верстаті одночасне стругання двох або більше заготовок різної товщини виконувати при умові надійного затиску подаючими валами кожної з них.

3.18. Під час роботи на фрезерному верстаті:

– криволінійне фрезерування деталей виконувати тільки із застосуванням спеціальних цулаг гачками;

– при фрезеруванні гачками або дисками оброблюваний матеріал підводите до ріжучого інструменту з допомогою пристосувань;

– при роботі без направляючої лінійки використовуйте салазки або шаблони, які вкидаються на кільце нижче фрези;

– фрезерування деталей перерізом 40×40 мм виконувати в спеціальних пристосуваннях;

– при відсутності механічної подачі заготовок застосовувати штовхачі;

– не обробляти деталі зворотнім ходом верстата;

– не використовувати підкладки під фрези.

3.19. При встановленні склесних деталей в центрах токарного верстата використовувати надійні металеві опори пластин з шинами і гумовими отворами, відповідно до кута центру.

3.20. При обробці на токарному верстаті деталей довжиною бі-

льше 800 мм використовувати відповідний люнет.

3.21. Зачистку на верстаті виточених заготовок шкуркою виконувати за допомогою спеціальних колодок.

3.22. При роботах на свердлильному верстаті:

- зміну свердла виконувати при повній зупинці патрона;
- не працювати в рукавицях.

3.23. При роботах, пов'язаних з приготуванням і використанням смоли і клею:

- готувати клей в приміщеннях., які обладнані витяжними шафами;
- синтетичні смоли і клей зберігати в спеціальних шафах, які обладнані витяжною вентиляцією, в тарі з щільно закритими покритими кришками;
- в міру використання смол і клеїв виносити порожню тару із приміщення в спеціально відведені місця;
- при використанні казеїнових і синтетичних смоляних клеїв для захисту рук використовувати гумові рукавиці.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Вимкнути обладнання, на якому виконувалась робота.

4.2. Привести в порядок робоче місце, інструменти які використовувалися при роботі, почистити від стружки і скласти у відведені місця. Не використовувати для прибирання верстатів, інструментів і спецодягу стиснене повітря. Не виконувати прибирання голими руками.

4.3. Повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи про всі неполадки і несправності, які виникли під час роботи, і про вжиті заходи.

4.4. Після закінчення роботи не затримуватися у майстерні.

4.5. Помити обличчя й руки теплою водою з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації безпосередньо на робочому місці, при небезпеці для людей тощо слід негайно повідомити керівника навчального закладу.

5.2. У випадку відключення електроенергії слід терміново вимкнути все електрообладнання, яке знаходиться в роботі, підключення його можна виконувати тільки після того, як напруга електромережі буде відповідати нормам.

5.3. При потраплянні людини під напругу треба негайно вимкнути електроживлення верстата чи ділянки, звільнити людину від впливу електричного струму, надати першу допомогу.

5.4. У разі несправності устаткування або при сумнівах у його справності й небезпечності необхідно:

- припинити роботу, виконувати операції;
- вимкнути працюючі машини, зняти з них електроживлення;
- звернутися до завідувача майстерні;
- взяти участь в усуненні виниклої несправності чи її локалізації, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.5. У разі скоєння нещасного випадку і травмування людей треба:

- повідомити про нещасний випадок керівника навчального закладу;
- звільнити потерпілого від дій травмуючого фактора;
- визначити його стан, щоб вирішити, яка потребується допомога – у першу чергу – чи є загроза життю і чи є потреба негайного проведення штучного дихання й масажу серця, при проведенні штучного дихання і закритого масажу серця не припиняти цих дій до появи самостійного дихання і серцевої діяльності у потерпілого до прибуття медичних фахівців; смерть потерпілого можуть встановити тільки вони;
- залучити для цих дій осіб, що можуть знаходитись поблизу для спільного надання допомоги й виклику медичної допомоги;
- при прибутті медичних фахівців надавати потрібну їм допомогу;
- якщо потерпілий зможе самостійно йти до лікувально-профілактичного закладу або у медпункт – супроводити його, бо в цей час його стан може раптово погіршитись;
- якщо це можливо, намагатися зберегти предмети й обставини, за яких скоївся нещасний випадок; при неможливості цього запам'ятати суттєві факти та обставини;
- при розслідуванні нещасного випадку за потребою повідомити про всі обставини його скоєння.

5.6. У випадку одержання травми (порізу):

- Чисто з милом помити руки.
- Рану не промивати водою.
- Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю.
- Обробити рану йодною спиртовою настоякою.
- Звернутись до медсестри, якщо неможливо надати собі першу допомогу.

Інструкція з охорони праці

для робітника з комплексного обслуговування (токаря-слюсара)

1. Загальні положення

1.1. Дана інструкція діє на території школи для робітника з комплексного обслуговування обладнання при виконанні токарних і слюсарних робіт.

1.2. До самостійної роботи допускаються особи, яким виповнилось 18 років, які пройшли медогляд (1 раз у рік), спеціальне навчання з питань охорони праці, інструктаж та перевірку знань з охорони праці.

1.3. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

1.4. Дана інструкція передбачає, що робітник не має обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких він допускається, навчений належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час теоретичного навчання, одержав протягом теоретичного навчання належні знання стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими він матиме справу.

1.5. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з робітником заступник директора з адміністративно-господарської роботи перед початком виконання робіт на токарному верстаті чи ручним інструментом.

1.6. Під час роботи на токарному верстаті робітник повинен забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.

1.7. Робітник повинен мати навички в наданні першої (долікарської) допомоги при нещасному випадку.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Прийти на робоче місце для своєчасного і повного ознайомлення із всіма обставинами робочого дня до його настання. При не-

задовільному стані здоров'я треба повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи і звернутись до лікувально-профілактичного закладу.

2.2. Одягти спецодяг, привести його у належний стан так, щоб було зручно і безпечно працювати – довге волосся заправити, одяг застібнути. Взуття повинне бути на низьких підборах .

2.3. Перевірити наявність, справність і готовність до використання засобів індивідуального захисту; захисні окуляри, рукавиці слід мати при собі та використовувати їх при необхідності.

2.4. Отримати (при потребі) інструмент, пристосування, матеріали для роботи, додаткові засоби захисту і перевірити їхню справність. Зовнішнім оглядом переконатися:

- у надійності кріплення всіх нарізних сполучень;
- у легкості й плавності руху всіх ходових частин;
- у справності струмоведучого шлангового кабелю і захисного заземлення.

2.5. Перевірити написи про термін випробування і безпечного використання; не користуватися, якщо термін прострочений.

2.6. Переконатися, що поблизу місця роботи немає легкозаймистих матеріалів, рідин.

2.7. Оглянути й упорядкувати робоче місце, прибрати усе зайве з-під ніг; якщо підлога слизька – потурбуватися, щоб її витерли або зробити це самому.

2.8. Підготувати робоче місце. Підготувати і розташувати інструмент, устаткування та матеріали на робочому місці так, щоб вони не заважали в роботі.

2.9. Перевірити міцність механічного закриття огорожень рухомих частин і електрообладнання.

2.10. Відрегулювати місцеве освітлення верстата так, щоб робоча зона була досить освітлена і світло не сліпило ока. Якщо потрібно, протерти арматуру й світильник.

2.11. Змастити при потребі верстат; при змащенні користуватися тільки відповідними пристосуваннями.

2.12. Розмістити шланги, що підводять охолоджувальну рідину так, щоб унеможливити їх зіткнення з різальним інструментом і частинами верстата, що рухаються. Охолоджувальну рідину подавати тільки насосом.

2.13. Приготувати гачок для видалення стружки.

2.14. Оглянути верстат і перевірити його справність на холосто-

му ході та на низьких обертах, при цьому відійти трохи убік від небезпечної зони. При цьому перевірити:

- справність органів керування (механізмів головного руху, подачі, пуску, зупинки руху тощо);
- справність системи змащення й охолодження (перекоонатися в тому, що змащення й охолоджувальна рідина подаються нормально й безперебійно);
- справність фіксації важелів вмикання й вимикання (перекоонатися у неможливості мимовільного перемикаання з холостого ходу на робочий);
- чи немає заїдань або зайвої слабини в частинах верстата, що рухаються, особливо в шпинделі, у поздовжніх і поперечних ковзанках супорта;
- підготовлений для обробки матеріал на відсутність у ньому таких вад і недоліків, що можуть привести до поломки верстата або травмування, а також — до браку в роботі.

2.15. Розкласти на робочому місці інструменти індивідуального користування. Перевірити стан ручних інструментів. Користуватися інструментами тільки за їх призначенням.

2.16. Установити робочі органи верстату і надійно закріпити їх. Надійно закріпити різальний інструмент.

2.17. Надягнути захисні окуляри.

2.18. Перед початком кожної роботи на верстаті завідувач майстерні особисто перевіряє технічний стан верстата, справність інструменту й пристосувань, безпеку електроприводу верстатів, і тільки після його дозволу можна приступати до роботи.

2.19. Про всі виявлені несправності повідомити завідувача майстерні і без його дозволу до роботи не приступати.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Уважно стежити за роботою обладнання і його станом.

3.2. Установити і надійно закріпити різальний інструмент й оброблювану деталь.

3.3. Дотримувати протягом роботи на верстаті та під час його технічного обслуговування вимоги інструкції з його експлуатації або іншого документа, що його замінює (технічний опис, підручник тощо), а при виконанні обробки деталей – технологічних карт і умов.

3.4. Перевірити, щоб оброблювана деталь не виступала за межі верстата.

3.5. Стояти збоку руху оброблюваного матеріалу при обробці великих за розміром деталей.

3.6. Бути уважним і обережним наприкінці обробки деталі на верстаті. При виході свердла з матеріалу заготовки зменшити його подачу.

3.7. Надягати захисні окуляри під час зачищення поверхонь деталей.

3.8. Зачищати деталі на верстаті напилком чи шкуркою, прикріпленими до твердої оправы. При роботі тримати рукоятку оправы лівою рукою.

3.9. Користуватися захисними мазями й пастами для змазування рук при застосуванні охолодження емульсією, оліями, скипидаром і гасом.

3.10. Застосовувати захисні пристрої при обробці металів, що дають стружку, а також при дробленні сталевих стружки при обробці: спеціальні стружковідвідники, прозорі екрани для захисту обличчя.

3.11. Застосовувати різці зі спеціальними стружкозламними пристроями при обробці в'язких металів, що дають суцільну стружку.

3.12. Остерігатися намотування стружки на оброблюваний предмет або різець і не направляти закручену стружку на себе. Користуватися стружкозламувачем.

3.13. Застосовувати спеціальні щітки й обтиральний матеріал для протирання устаткування. Зберігати використані обтиральні матеріали у спеціальних металевих шухлядах із кришками.

3.14. Зупинити верстат і вимикати електродвигун при:

- відлученні від верстата навіть на короткий час;
- тимчасовому припиненні роботи;
- прибиранні, змащенні, чищенні верстата;
- виявленні несправності в устаткуванні;
- підтягуванні болтів, гайок та інших сполучних деталей верстата;

- розміщенні, вимірі та зніманні деталі;
- перевірці чи зачищенні крайки різця, що ріже;
- знятті й надяганні ременів на шківи верстата.

3.15. Застосовувати для укладання деталей, що оброблюються, належні пристосування.

3.16. Не захарашувати проходів і робочих місць готовою продукцією, матеріалами й відходами. Забраковані деталі й відходи складати тільки на спеціально відведене місце.

3.17. Укладати інструмент на призначені для нього місця при короткочасних перервах у роботі.

3.18. Вмикати і вимикати електрообладнання сухими руками.

3.19. При тривалому перебуванні в скованій позі в перервах виконувати рекомендовані фізкультурні вправи, а при безупинній роботі — влаштовувати перерви в роботі.

3.20. Постійно стежити за справним і безпечним станом інструменту, пристосувань, матеріалу й виробів; під час роботи з ними приділяти увагу вимогам безпеки праці.

3.21. Під час виконання слюсарних операцій на верстаті міцно закріплювати оброблювану деталь у лещатах або у затискачах. Важіль лещат опускати плавно, щоб не одержати травму рук.

3.22. Не нахилятися до інструмента, що наточується, для спостереження за ходом заточення.

3.23. При користуванні гайковим ключем остерігатися його зриву, правильно накладати ключ на гайку і не повертати їм гайку ривком.

3.24. Під час роботи:

- не працювати на верстаті в рукавицях, а також із забинтованими пальцями без гумових напальчників;
- не тримати пальці рук біля патрону, бо це може привести до їх травми;
- не торкатися працюючих частин верстата;
- не перевіряти пальцями якість поверхні, що обпилюється;
- робити вимір оброблюваних деталей і знімати їх тільки після зупинки верстата;
- розбирати і регулювати інструмент, що ріже, після від'єднання верстата від живильної мережі;
- не підтримувати руками незакріплену деталь при обробці;
- зупиняти або гальмувати вимкнені робочі частини верстату тільки після його повної зупинки;
- не нахиляти голову близько до рухомих частин чи різального інструменту;
- не передавати й приймати предмети через обертіві частини верстата;
- не випускати з-під різця довгу стружку;
- не знаходитись у площині обертання абразивного кола при заточуванні різального інструменту.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Зупинити верстат і вимкнути його.
- 4.2. Упорядкувати робоче місце: прибрати відходи, очистити верстати і столи від забруднення, акуратно скласти деталі й заготовки.
- 4.3. Прибрати інструмент, пристосування у відведені для них місця. Навести чистоту й порядок у шафці для інструменту.
- 4.4. Вимити обличчя й руки теплою водою з милом.
- 4.5. Після закінчення робочого часу не затримуватися у майстерні.
- 4.6. Особисто повідомити заступника керівника з адміністративно-господарської роботи про виявлені недоліки у процесі роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації безпосередньо на робочому місці, при небезпеці для людей тощо слід негайно повідомити керівника навчального закладу.

5.2. У випадку відключення електроенергії слід терміново вимкнути все електрообладнання, яке знаходиться в роботі, підключення його можна виконувати тільки після того, як напруга електромережі буде відповідати нормам.

5.3. При потраплянні людини під напругу треба негайно вимкнути електроживлення верстата чи ділянки, звільнити людину від впливу електричного струму, надати першу допомогу.

5.4. У разі несправності устаткування або при сумнівах у його справності й небезпечності необхідно:

- припинити роботу, виконувані операції;
- вимкнути працюючі машини, зняти з них електроживлення;
- звернутися до завідувача майстерні;
- взяти участь в усуненні виниклої несправності чи її локалізації, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.5. У разі скоєння нещасного випадку і травмування людей треба:

- повідомити про нещасний випадок керівника навчального закладу;
- звільнити потерпілого від дій травмуючого фактора;
- визначити його стан, щоб вирішити, яка потребується допомога – у першу чергу – чи є загроза життю і чи є потреба негайного проведення штучного дихання й масажу серця, при проведенні штуч-

ного дихання і закритого масажу серця не припиняти цих дій до появи самостійного дихання і серцевої діяльності у потерпілого до прибуття медичних фахівців; смерть потерпілого можуть встановити тільки вони;

- залучити для цих дій осіб, що можуть знаходитись поблизу для спільного надання допомоги й виклику медичної допомоги;

- при прибутті медичних фахівців надавати потрібну їм допомогу;

- якщо потерпілий зможе самостійно йти до лікувально-профілактичного закладу або у медпункт – супроводити його, бо в цей час його стан може раптово погіршитись;

- якщо це можливо, намагатися зберегти предмети й обставини, за яких скоївся нещасний випадок; при неможливості цього – запам'ятати суттєві факти та обставини;

- при розслідуванні нещасного випадку за потребою повідомити про всі обставини його скоєння.

5.6. У випадку одержання травми (порізу):

- Чисто з милом помити руки.

- Рану не промивати водою.

- Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю.

- Обробити рану йодною спиртовою настоякою.

- Звернутись до медсестри, якщо неможливо надати собі першу допомогу.

Інструкція з охорони праці

для робітника з комплексного обслуговування

(слюсаря-сантехніка)

1 . Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на робітника з комплексного обслуговування, який виконує слюсарні, сантехнічні роботи під час обслуговування трубопроводів системи опалення, питного і гарячого водопостачання, каналізації будівель школи.

1.2. До самостійної роботи допускаються особи, яким виповнилося 18 років, які пройшли медогляд (1 раз у рік), не мають протипоказань до виконання вищевказаних робіт, мають відповідну професійно-технічну освіту, пройшли спеціальне навчання з питань охорони праці, інструктаж та перевірку знань з охорони праці.

1.3. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, порушення працівником вимог щодо охорони праці, передбачених даною інструкцією, розглядається як порушення трудової дисципліни згідно з чинним законодавством.

1.4. Робітник повинен прийти на робоче місце для своєчасного і повного ознайомлення із всіма обставинами робочого дня до його настання. При незадовільному стані здоров'я треба повідомити заступника директора з адміністративно-господарської роботи і звернутись до лікувально-профілактичного закладу. Робочий час визначається графіком роботи, затвердженим директором школи.

1.5. Дана інструкція передбачає, що робітник не має обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких він допускається, навчений належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час теоретичного навчання, одержав протягом теоретичного навчання належні знання стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими він матиме справу.

1.6. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з робітником заступник директора з адміністративно-господарської роботи перед початком виконання робіт з обслуговування системи опалення, холодного і гарячого водопостачання, каналізації.

1.7. Під час роботи робітник повинен забезпечуватися спеодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціа-

льного взуття та інших засобів індивідуального захисту.

1.8. Робітник повинен мати навички в наданні першої (долікарської) допомоги при нещасному випадку.

1.9. Перед допуском до самостійної роботи робітник повинен пройти

- первинний інструктаж на робочому місці
- попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках, правила поведінки при виникненні аварій, правила застосування засобів захисту необхідних для безпечного виконання робіт.

- перевірку знань, правил технічної безпеки.

1.10. При незадовільному результаті повторна перевірка знань працівника призначається протягом одного місяця.

1.11. Слюсар-сантехнік повинен знати:

- види і призначення санітарно-технічних матеріалів і устаткування;

- сортамент і способи вимірювання діаметрів труб і арматури;

- призначення і правила застосування ручних і механізованих інструментів;

- принцип дії, призначення і особливості ремонту санітарно-технічних трубопровідних систем центрального опалювання, водопостачання, каналізації і водостоків;

- види деталей санітарно-технічних систем, з'єднань труб і кріплень трубопроводів;

- способи свердління і пробивання отворів;

- пристрій і способи ремонту трубопровідних санітарно-технічних систем з сталевих і полімерних труб;

- способи розмітки місць установки приладів і кріплень;

- правила установки санітарних і нагрівальних приладів;

- пристрій і способи ремонту різних санітарно-технічних трубопровідних систем;

- способи встановлення дефектних місць при випробуванні трубопроводів;

- правила випробування санітарно-технічних систем і арматури;

- способи підготовки і випробування казанів, бойлерів, калориферів і насосів;

- норми витрати матеріалів і запасних частин.

1.12. Слюсар-сантехнік виконує наступні функції:

- забезпечує справний стан, безаварійну і надійну роботу обслуговуваних систем центрального опалювання, водопостачання, каналізації і водостоків, правильну їх експлуатацію, своєчасний якісний ремонт;
- вивчає умови роботи даних систем, виявляє причини передчасного зносу, вживає заходи по їх попередженню і усуненню;
- бере участь в ліквідації несправностей в роботі систем, їх ремонті, монтажі, регулюванні і випробуваннях, а саме здійснює:
 - розбирання, ремонт і збірку складних деталей і вузлів санітарно-технічних систем центрального опалювання, водопостачання, каналізації і водостоків;
 - сортування труб, фасонних частин, арматури і засобів кріплення;
 - підготовку пасма, розчинів і інших допоміжних матеріалів;
 - транспортування деталей трубопроводів, санітарно-технічних приладів і інших вантажів;
 - комплектування зганянь муфтами і контргайками, болтів - гайками;
 - свердлення або пробивання отворів у конструкціях.
 - установку і закладення кріплень під трубопроводи і прилади;
 - комплектування труб і фасонних частин стояків;
 - угруповання і доугруповання чавунних радіаторів на місці ремонту;
 - з'єднання трубопроводів, опалювальних панелей, санітарно-технічних кабін і блоків;
 - кріплення деталей і приладів;
 - розмітку місць установки контрольно-вимірювальних приладів;
 - зміну ділянок трубопроводів з чавунних труб;
 - установку дефектних місць при випробуванні трубопроводів.
- бере участь в розробці заходів щодо підвищення надійності, якості роботи обслуговуваних систем центрального опалення, водопостачання, каналізації і водостоків;
- бере участь в складанні заявок на матеріали, запасні частини, інструмент і забезпечує їх економне і раціональне витрачання;
- здійснює комплексні випробування санітарно-технічних систем, ревізію і випробування апаратури після ремонту;

- готує відремонтовані системи до здачі в експлуатацію.

1.13. Працівник повинен дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку:

- особисто виконувати роботу, визначену трудовим законодавством (договором);
- дотримуватись трудової і технологічної дисципліни, вживати заходи до негайного усунення причин і умов, які перешкоджають або обтяжують нормальний хід роботи, негайно повідомляти про такі випадки директора школи;
- знати і виконувати вимоги нормативних актів про ОП, заходи безпеки при обслуговуванні системи опалення, гарячого і холодного водопостачання, водовідведення;
- співпрацювати з службою охорони праці школи у справі організації безпечних і нешкідливих умов праці, особисто вживати посилені заходи щодо будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю чи здоров'ю або працівників, які його оточують, навколишньому середовищу, повідомляти про небезпеку директора школи.

1.14. Небезпечні фактори в роботі:

- робота в колодязях;
- робота в комунікаціях;
- робота на теплових мережах.

1.15. Робітник повинен дотримувались правил особистої гігієни:

- працювати в чистому, не порваному одязі;
- пити воду тільки з бачка або з сатураторних установок;
- їжу приймати в спеціально відведеному місці (у шкільній їдальні);
- для миття рук та обличчя використовувати тільки миючі засоби, які передбачені санітарними нормами.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Одягнути спецодяг і підготувати необхідні інструменти.

2.2. Підготувавши необхідний інструмент, засоби, упевнитися в їх справності.

2.3. Впевнитися у наявності всіх умов для безпечного виконання роботи.

2.4. Одягнути захисну каску, виставити огороження і попереджувальні плакати в зоні виконання робіт.

2.5. Перевірити справність електричного ліхтарика при підго-

товці до роботи на горищі, в колодязі чи в підвалі.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Робота в небезпечних місцях: колодязях, каналах комунікацій а також на тепловій мережі виконується разом із помічником (працівником обслуговуючого персоналу).

3.2. Працювати в підземних спорудах, резервуарах при температурі не вище 33°C дозволяється в особливих випадках (при аварії, якщо вона являє небезпеку життя людей, виходу з ладу обладнання) з дозволу заступника директора школи з адміністративно-господарської роботи і під його безпосереднім керівництвом з вжиттям всіх заходів для недопущення опіків.

3.3. При температурі вище 33°C роботи виконувати в теплому спецодязі.

3.4. При наявності води в резервуарі (колодязі) користуватись гумовим взуттям.

3.5. Забороняється виконання робіт в підземному приміщенні, резервуарі при рівні води вище 200 мм над рівнем підлоги, і при температурі води вище 33°C.

3.6. При виконанні видів робіт забороняється:

- самостійно вносити зміни в роботу будь-якої технологічної схеми шляхом закриття (відкриття) засувки, вентилів та іншої запірної арматури;

- підключати чи відключати електрообладнання і електроапаратуру за винятком освітлювальних пристроїв;

- працювати з несправною переносною лампою, несправним інструментом і пристосуваннями;

- нарізувати гайкові ключі за допомогою другого ключа чи труби;

- ставити металеві пластини в зів ключа;

- відкривати і закривати кришку люків колодязів не призначеними для цього предметами, застосовується для цього лапка довжиною 500мм;

- виконувати підтяжку бортів фланцевих з'єднань трубопроводів гарячої води при тиску в них вище 5кг/см²;

- знаходитись в зоні роботи вантажопідйомних чи землерийних механізмів.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Привести в порядок робоче місце, інструменти які використовувалися при роботі.

4.2. Повідомити заступника керівника навчального закладу з адміністративно-господарської роботи про всі неполадки і несправності, які виникли під час роботи, і про вжиті заходи.

4.3. Помити обличчя й руки теплою водою з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації безпосередньо на робочому місці, при небезпеці для людей тощо слід негайно повідомити керівника навчального закладу.

5.2. При потраплянні людини під напругу треба негайно вимкнути електроживлення ділянки, звільнити людину від впливу електричного струму, надати першу допомогу.

5.3. У випадку пориву трубопроводу холодного або гарячого водопостачання викликати аварійну бригаду, попередити заступника директора з адміністративно-господарської роботи.

5.4. У разі несправності устаткування або при сумнівах у його справності й небезпечності необхідно:

- припинити роботу, виконувати операції;
- взяти участь в усуненні виниклої несправності чи її локалізації, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.5. У разі скоєння нещасного випадку і травмування людей треба:

- повідомити про нещасний випадок керівника навчального закладу;

- звільнити потерпілого від дій травмуючого фактора;
- визначити його стан, щоб вирішити, яка потребується допомога – у першу чергу – чи є загроза життю і чи є потреба негайного проведення штучного дихання й масажу серця, при проведенні штучного дихання і закритого масажу серця не припиняти цих дій до появи самостійного дихання і серцевої діяльності у потерпілого до прибуття медичних фахівців; смерть потерпілого можуть встановити тільки вони;

- залучити для цих дій осіб, що можуть знаходитись поблизу для спільного надання допомоги й виклику медичної допомоги;

- при прибутті медичних фахівців надавати потрібну їм допомогу;

- якщо потерпілий зможе самостійно йти до лікувально-профілактичного закладу або у медпункт – супроводити його, бо в цей час його стан може раптово погіршитись;

- якщо це можливо, намагатися зберегти предмети й обставини, за яких скоївся нещасний випадок; при неможливості цього – запам'ятати суттєві факти та обставини;

- при розслідуванні нещасного випадку за потребою повідомити про всі обставини його скоєння.

5.6. У випадку одержання травми (порізу):

- Чисто з милом помити руки.

- Рану не промивати водою.

- Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю.

- Обробити рану йодною спиртовою настоякою.

- Звернутись до медсестри, якщо неможливо надати собі першу допомогу.

Інструкція з охорони праці

при роботі з тканинами (для учнів)

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час уроків трудового навчання з розділу „Робота з тканинами”.

Заняття з трудового навчання проводиться у спеціально обладнаному приміщенні.

Робоче місце учня повинно бути обладнане так, щоб виключити будь-яку можливість нещасного випадку. Воно має бути обладнане спеціальними пристроями: тумбочками, висувними ящиками, полічками. Робочі інструменти не повинні виступати за край стола.

Електричні швейні машини повинні бути заземлені.

Доручаючи будь-яку роботу учневі, учитель ознайомлює його з технологією процесу, будовою швейної машинки, умовами роботи, безпечними умовами праці.

Учні не допускаються до практичної роботи, до самостійної роботи і обслуговування будь-якого обладнання без відповідного навчання цій роботі і перевірки знань з техніки безпеки в межах навчальної програми.

Небезпечні і шкідливі фактори:

- можливість ураження електричним струмом при використанні несправних електричних швейних машинок;
- робота з праскою;
- робота з голками, ножицями, шпильками.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Перевірити стан приладдя, яке буде використовуватись: голки і шпильки повинні бути без іржі, ножиці із зімкнутими лезами.
2. Перевірити стан заземлення електричних швейних машинок.
3. Волосся забирати під косинку. Кінці краваток і косинок не повинні звисати.
4. Перевірити наявність термоізоляційної підставки для праски.
5. Зайняти таке положення, щоб робочий матеріал був максимально освітлений.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Під час ручного шиття:

- Шити з наперстком, не іржавою голкою.
- Зберігати голки і шпильки у визначеному місці (спеціальній коробці, на подушечці і т.п.), не залишати їх на робочому місці (столі), забороняється голки, шпильки брати в рот.
- Прикріплювати викрійки і тканини гострими кінцями шпильок у напрямку від працюючого.
- 2. При роботі з ножицями:
 - Зберігати ножиці у визначеному місці (коробці).
 - Ножиці варто класти зімкнутими лезами, спрямованими від працюючого.
- 3. При роботі на швейній машині:
 - Забороняється близько нахилитися до рухомих частин машини.
 - Не можна тримати пальці рук біля лапки.
 - Перед сточуванням переконатися у відсутності шпильок чи голок на лінії шва і виробу.
- 4. При роботі з праскою:
 - Не залишати включену в мережу електричну праску без нагляду.
 - Включати і виключати праску сухими руками, тільки за вилку.
 - Ставити праску на азбестову, мармурову чи керамічну підставку.
 - Стежити за нормальною роботою праски, про всі несправності повідомляти вчителю.
 - Стежити за тим, щоб подошва праски не торкалася шнура.
 - Під час роботи стояти на гумовій доріжці (якщо підлога бетонна).

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Прибрати робоче місце.
2. Переконатись в тому, що швейна машинка і електрична праска вимкнуті з мережі.
3. Перевірити наявність і правильність зберігання швейного приладдя.
4. Здати робоче місце вчителю або черговому.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку виявлення запаху горілого матеріалу негайно вимкнути швейну машинку і праску з мережі, повідомити про це вчителю.
2. У випадку травмування негайно повідомити це вчителю;
3. У непередбачених випадках чітко виконувати вказівки вчителя.

Інструкція з охорони праці

при обробці харчових продуктів (для учнів)

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час уроків трудового навчання з розділу „Обробка харчових продуктів”.

Заняття з трудового навчання проводяться у спеціально обладнаному приміщенні.

Вчитель трудового навчання, доручаючи роботу учневі, крім ознайомлення його з технологією процесу та умовами роботи, зобов'язаний проінструктувати його з питань охорони праці, розповісти про призначення запобіжних пристроїв, безпечні методи роботи, підготовку і прибирання робочого місця, правила особистої гігієни. Ці знання періодично перевіряються.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і охорону праці.

До виконання практичних робіт з трудового навчання допускаються тільки ті учні, які пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці у встановленому порядку.

Проведення інструктажу учнів оформляється в журналі реєстрації інструктажів а охорони праці, класному журналі.

Про кожний нещасний випадок, що трапився в майстерні, порушення вимог інструкції з охорони праці учень негайно повідомляє вчителя. Небезпечні і шкідливі фактори:

можливість ураження електричним струмом при неправильному користуванні електричною плитою;

робота з гарячими рідинами;

робота з різучими інструментами, кухонним інвентарем.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Перевірити справність шнурів живлення електричних плиток.
2. Перевірити справність вилок на шнурів живлення і корпусів розеток.
3. Перевірити наявність термостійких підставок для плиток.
4. Перевірити справність кухонного приладдя.
5. Пройти цільовий інструктаж з охорони праці для учнів.
6. Добре помити руки з милом.
7. Підготувати до роботи кухонний інвентар, скласти його так,

щоб було зручно користуватись ним.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Стежити за правильністю користування електричними плитками: штепсельна вилка повинна щільно входити в гнізда штепсельної розетки.

2. Перед включенням плитки перевірити справність шнура живлення. Спираль (відкрита) не повинна виступати над поверхнею кераміки плитки. Установлювати плитку треба на вогнетривку підставку (цегла, азбест і т.п.).

3. Не допускається вимикання вилки електричної плитки шарпанням за шнур.

4. Для готування їжі на електроплитці необхідно користатися тільки емальованим посудом.

5. При користуванні ріжучими інструментами дотримуватись максимальної обережності.

6. Чистити картоплю жолобковим ножом, рибу – скребком.

7. М'ясо прошковували в м'ясорубку дерев'яною паличкою.

8. Нарізувати хліб, овочі на кухонних дошках.

9. Передавати ножі і виделки тільки ручкою вперед.

10. При роботі з гарячими рідинами стежити, щоб при закипанні вміст посудини не виливався через краї.

11. При сильному кипінні скоротити чи вогонь виключити плиту.

12. Кришки гарячої посудини брати рушником і відкривати від себе.

13. Нарізування хліба, гастрономічних виробів, овочів і ін. робити на обробних дошках, дотримуючись правильних прийомів різання.

14. Пальці лівої руки повинні бути зігнуті і знаходитися на деякій відстані від леза ножа.

15. Необхідно дотримуватись обережності при роботі з ручними тертками. Щільно утримувати оброблювані продукти (фрукти, овочі й ін.), не обробляти занадто маленьких їхніх частин.

16. Сковорідку варто ставити і знімати чаплією з дерев'яною рукою.

17. Дотримуватись високої дисципліни праці.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Прибрати робоче місце.

2. Переконатись у тому, що електрична плитка вимкнута з ме-

режі.

3. Перевірити наявність і правильність зберігання кухонного приладдя.

4. Здати робоче місце вчителю або черговому.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку виявлення запаху горілої електропроводки негайно вимкнути електричні плити з мережі, вияснити причину появи запаху, негайно повідомити про це вчителя.

2. У випадку пожежі швидко вийти з приміщення, чітко виконуючи вказівки вчителя, дотримуючись плану евакуації.

3. У випадку травмування негайно повідомити про це вчителя.

Інструкція з охорони праці *при виконанні сільськогосподарських робіт* *(для учнів)*

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час уроків трудового навчання з розділу „Сільськогосподарські роботи”.

Під час уроків трудового навчання і практичних робіт всі учні повинні вміти користуватися засобами індивідуального захисту залежно від виду робіт (в полі, на ділянці, в саду).

Учні не допускаються до робіт в середині теплиць та до робіт із транспортування, готування та застосування отрутохімікатів.

Час перенесення вантажів учнями має становити не більш як 1/3 робочого часу в разі максимальної маси вантажу, що переноситься відповідно до ДНАОП 0.03—3.29—96 „Граничні норми підймання і переміщення вантажів неповнолітніми”.

Максимальна маса вантажу для школярів: 11-12 років – до 4 кг, 13-14 років – до 5 кг, 15 років: хлопчики – 12 кг, дівчатка – 6,0 кг, 16 років відповідно 14 і 7 кг і 17 років – 17,0 і 8.0 кг.

Діти 8-9 років користуються 4-літровими лійками, але з відміткою на 1,5 л менше, ніж для дітей 11-13 років.

Маса граблів, щіток, мітел, лопат не повинна перевищувати 400-600 г для дітей молодшого шкільного віку, для середнього віку не повинна бути більшою за 6-8 кг і для старшого віку – більше 12-16 кг.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

а. Перевірити інструменти, інвентар, який буде використовуватись під час виконання сільськогосподарських робіт.

б. Не використовувати ручний інструмент та інвентар, ручки якого мають тріщини або шорсткі поверхні. У випадку виявлення дефектів поверхонь ручок повідомити про це вчителя.

с. У випадку наявності медичних протипоказань фізичної праці повідомити про це вчителя.

д. Продумати види робіт, порядок їх виконання, ознайомитись з інструкцією з питань безпеки праці й виробничої санітарії, пожежної безпеки й безпеки руху.

е. Навчитись безпечним прийомам праці, правилам користування ручним інвентарем для обробітку землі та засобами індивідуального захисту.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Уникати тривалого перебування в одноманітній незручній позі, а також виконання однієї й тієї самої роботи.

2. Працю треба організовувати так, щоб окремі операції виконувати по черзі.

3. Відпочивати у спеціальних місцях, які захищені від дії прямих сонячних променів. Відстань від місць відпочинку до місця роботи не повинна перевищувати 50 м.

4. З дозволу вчителя змінювати види робіт або операцій з обов'язковим проходженням інструктажу з безпеки на робочому місці.

5. Дотримуватись правил безпечної праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки.

6. Застосувати безпечні методи праці з використанням запобіжних і захисних засобів.

7. Під час екскурсії на сільськогосподарське підприємство пройти вступний інструктаж, у процесі якого ознайомитись з правилами поведінки на території сільськогосподарського підприємства, правилами безпеки під час обслуговування сільськогосподарських машин, верстатного обладнання, тварин, загальними правилами електробезпеки, пожежної безпеки, прийомами надання першої долікарської допомоги потерпілому.

8. Під час сівби зернових культур і соняшника не вживати насіння як їжу, тому що перед сівбою ці культури обробляють пестицидами та агрохімікатами.

9. Під час роботи з мінеральними добривами дотримуватись вимог безпеки і відповідних санітарно-гігієнічних умов праці.

10. Не кидати й не залишати без нагляду ручний інструмент, який може стати причиною травм.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Прибрати робоче місце.

2. Після закінчення сільськогосподарських робіт скласти у спеціально відведене місце (шафу) інвентар.

3. Помити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку травмування негайно повідомити про це вчителя.
2. Під час грози, зливи:
 - польові роботи припинити;
 - не використовувати як захист одинокі дерева;
 - не стояти і не бігти на відкритому місці;
 - не перебувати біля місць, обладнаних громовідводом.
3. У випадку одержання травми (порізу):
 - Чисто з милом помити руки.
 - Рану не промивати водою.
 - Очистити рану механічно, використовуючи стерильну марлю.
 - Обробити рану йодною спиртовою настоякою.
 - Звернутись до медсестри, якщо неможливо надати собі першу допомогу.
4. У випадку погіршення стану здоров'я припинити роботу і повідомити про це вчителя.

Інструкція з охорони праці

при виконанні електромонтажних робіт (для учнів)

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів, які виконують електромонтажні роботи на уроках трудового навчання або на занятті технічного гуртка.

Всі учні повинні пройти медичний огляд з метою визначення можливості допуску їх до роботи з майстерні. На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і схорону праці.

До виконання практичних робіт допускаються тільки ті учні, які пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці у встановленому порядку. Проведення інструктажу учнів оформляється в журналі реєстрації інструктажів з охорони праці, класному журналі.

Проводи, які використовуються для приєднання елементів схем, повинні мати цілу, міцну ізоляцію без видимих пошкоджень. Використання неізольованих проводів не допускається. З'єднувальні проводи повинні бути гнучкими.

Приєднання елементів схем виконується тільки багатожильними проводами перерізом до 1 мм . Для інших проводів дозволяється з'єднання тільки паянням з попередньою скруткою.

Складання, монтаж приладів, електродвигунів, електротехнічних схем слід проводити на робочих місцях без напруги. Перед початком роботи слід вимкнути з мережі напругу (вимкнути рубильник, вийняти запобіжник і т.п.).

Потрібно пам'ятати, що напруга вище 12 В при силі струму 0,1 А в сирих і 36 В у сухих приміщеннях при недотриманні правил електробезпеки небезпечна для життя людини.

Перевірку складання схем слід проводити на одному з робочих місць, обладнаному автотрансформатором, а також оснащеною засобами захисту (гумові рукавиці, килимок, калоші, окуляри та справна контрольна лампа-пробник).

Основною причиною нещасних випадків є оголені проводи, робота з приладами під напругою. Вмикати струм у готову схему можна лише після огляду і дозволу вчителя.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Правильно одягни спецодяг (фартух з наруківниками або халат і головний убір: берет чи косинку. При ньому слід старанно підібрати волосся і заправити кінці косинки).

2. Розклади на робочому місці інструменти індивідуального користування в порядку, встановленому вчителем. На робочому місці не повинно бути нічого зайвого.

3. Перевір стан інструментів. Ручки плоскогубців, кусачок і т.д., повинні мати ізолююче покриття. Рукоятки викруток повинні бути з ізоляційного матеріалу. Користуйся інструментами тільки за призначенням.

4. Підготуй матеріали і розклади їх на робочому місці так, щоб все було видно і не заважало в роботі.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Монтувати і збирати електричні схеми, робити в них переключення можна лише при відсутності напруги.

2. Схему збирай так, щоб проводи не перехрещувалися, не були натягнуті і не схрещувалися петельками.

3. При паянні використовуй як флюс каніфоль. Строго виконуй інструкцію з техніки безпеки при електропаянні.

4. При роботі біля електричних приладів і машин стеж, щоб руки, одяг, волосся не торкались обертових деталей і оголених провідників.

5. Зібрану монтажну схему дозволяється включати тільки після огляду її вчителем.

6. Забороняється перевіряти наявність напруги пальцями.

7. В усіх випадках виявлення ушкоджень електропроводки, устаткування, вимірювальних приладів треба негайно виключити рубильник і довести до відома вчителя.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Виключи рубильник. Відключи схему (прилад) від живлення електрострумом.

2. Вимірювальні прилади, інструменти поклади так, як були спочатку до роботи. Перевір їхній стан.

3. Прибери робоче місце від відходів, пилу і зайвих деталей, користуючись щіткою.

4. Приведи себе і спецодяг у порядок.

5. З кабінету виходь з дозволу вчителя.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки, електропаяльника, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідація пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС.

Потім потрібно діяти залежно від характеру аварії: надання першої допомоги потерпілим, ліквідація пожежі, місцеве відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

Роботу в аварійних випадках, а також короткочасні невідкладні роботи по усуненню несправностей обладнання, які можуть призвести до аварій, дозволяється проводити без попереднього запису в журналі не менше ніж двом особам з кваліфікаційною групою не нижче ІІІ.

Роботи в аварійних випадках повинні виконуватись з виконанням всіх технічних заходів, які забезпечують їх безпеку, з наступним оформленням запису в журналі проведення робіт.

Електродвигун повинен негайно виключатись з мережі при:

- нещасному випадку (або загрозі його), який вимагає негайно зупинки двигуна;
- появи диму або вогню з двигуна або його пускорегулюючої апаратури;
- вібрації, яка загрожує цілісності електродвигуна та іншого обладнання;
- поломці приводного механізму;
- зниженні кількості обертів, яка супроводжується швидким нагріванням електродвигуна.

Трансформатор повинен відключатись від мережі при підвищенні температури його обмоток (або кожуха), а також при появі диму з обмоток.

Зміну ламп освітлення і запобіжників дозволяється проводити електромонтеру або вчителю тільки при вимкнутій напрузі. Під напругою дозволяється замінювати тільки запобіжники пробочного типу при знятому навантаженні.

Інструкція з охорони праці

при роботі на фрезерному верстаті

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на осіб, які виконують роботи на фрезерному верстаті.

Вчитель трудового навчання, доручаючи будь-яку роботу учневі, крім ознайомлення учня з технологією процесу, будовою верстата та умовами роботи, зобов'язаний проінструктувати його з питань охорони праці, розповісти про призначення запобіжних пристроїв, безпечні методи роботи, підготовку і прибирання робочого місця, правила особистої гігієни. Ці знання періодично перевіряються.

Відповідальність за виконання правил техніки безпеки, охорону життя і здоров'я учнів під час роботи в майстерні несе директор школи і вчитель трудового навчання.

Всі учні повинні пройти медичний огляд з метою визначення можливості допуску їх до роботи в майстерні. Допуск учнів до роботи на верстатах без попереднього медичного огляду не дозволяється.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і охорону праці.

До трудового навчання учнів допускаються тільки ті вчителі, які пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці у встановленому порядку.

Проведення інструктажу учнів оформляється в журналі реєстрації інструктажів а охорони праці, класному журналі.

Про кожний нещасний випадок, що трапився в майстерні, порушення вимог інструкції з охорони праці вчитель негайно повідомляє директора школи особисто.

Після кожної зміни, протягом якої виконувались роботи, проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

Зберігання одягу у майстерні по металу забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів у гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

Вхід у їдальню в робочому одязі заборонено.

Небезпеки в роботі:

- Поранення рук і пальців.
- Перелом ліктьової кістки.
- Замотування волосся оправкою фрези і скальпування.

– Поранення очей стружкою, що відлітає при обробці крихких металів.

Нещасні випадки при роботі на фрезерних верстатах відбуваються внаслідок:

- 1) відсутності чи несправності огороження;
- 2) неміцного кріплення деталі й інструмента;
- 3) несправності і притуплення ріжучого інструмента;
- 4) надягання і знімання ременя на ходу верстата;
- 5) несправності електроустаткування, і, зокрема, заземлення;
- 6) безладдя на робочому місці.

Але, крім зазначених, можливі й інші нещасні випадки, характерні для роботи на металорізальних верстатах.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Надягни й упорядкуй свій спецодяг:
 - застібни обшлага рукавів на гудзики;
 - заховай волосся під берет, косинку, зав'язану без звисаючих кінців;
 - надягни захисні окуляри.
2. Оглянь верстат і перевір його справність на холостому ході; перевір, чи на місці всі огороження і чи справні вони.
3. Перевір справність робочого і допоміжного інструмента.
4. Перевір справність захисного заземлення.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Встанови і надійно закріпи фрезу й оброблювану деталь.
2. Не клади нічого на верстат і не спирайся на нього.
3. Не відволікайся під час роботи сторонніми справами і розмовами.
4. Користуйся тільки справними інструментами.
5. Не хапайся за ремінь, фрезу, за працюючі частини верстата.
6. Не прибирай стружку руками, а користуйся для цього щіткою й іншим інвентарем.
7. Не гальмуй верстат, натискаючи руками на ремінь чи шків.
8. Не працюй на верстаті зі знятими огороженнями.
9. Не відлучайся від верстата, не зупинивши його попередньо.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 1.Зупини верстат.
- 2.Видали стружку з верстата і витри ретельно його й інструмент.
- 3.Упорядкуй робоче місце. Змаж верстат.
- 4.Здай учителю верстат і робоче місце.
- 5.Приведи до порядку одяг.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту, при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки верстата, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідацій пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС

Інструкція з охорони праці при електропаянні

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на учнів, які виконують паяльні роботи за допомогою електропаяльника.

Всі учні повинні пройти медичний огляд з метою визначення можливості допуску їх до роботи в майстерні. Допуск учнів до роботи без попереднього медичного огляду не дозволяється.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і охорону праці.

До трудового навчання учнів допускаються тільки ті вчителі, які пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці у встановленому порядку.

Проведення інструктажу учнів оформляється в журналі реєстрації інструктажів а охорони праці, класному журналі.

Про кожний нещасний випадок, що трапився в майстерні, порушення вимог інструкції з охорони праці вчитель негайно повідомляє директора школи особисто.

Фронтальне виконання учнями паяльних робіт не допускається.

Кількість робочих місць, обладнаних для паяння, повинна складати $1/4 - 1/3$ кількості робочих місць учнів у майстерні.

Спеціалізовані робочі місця для виконання паяльних робіт повинні бути обладнані місцевими витяжними пристроями, система вентиляції цих робочих місць має бути автономною. Під час виконання паяльних робіт приміщення потрібно забезпечили притічним повітрям, яка подається у верхню зону і складає 90% об'єму витяжки.

Після кожної зміни, протягом якої виконувались паяльні роботи, проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

Зберігання одягу у приміщенні, де приводиться паяння, забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів, у яких проводяться паяльні роботи, в гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

Робочі поверхні столів і ящиків для зберігання інструментів покриваються гладким матеріалом. Допускається фарбування внутрішньої поверхні ящика для інструментів масляною фарбою.

Поверхні столів, ящиків повинні в кінці кожної зміни чиститись

і промиватись мильним розчином.

Робочі місця забезпечуються пінцетами для переміщення стержнів або кусків сплаву. Сплави і каніфоль повинні розміщуватись у кюветах.

Для доставки і зберігання на робочих місцях свинцевих сплавів і виробів, покритих цими сплавами, потрібно мати достатню кількість зручної тари.

В період щоденного виконання паяльних робіт змінювати робочий одяг і здавати його для прання необхідно не менше одного разу на тиждень.

Вхід в їдальню в робочому одязі заборонено.

Обов'язково чистити зуби і полоскати ротову порожнину перед прийняттям їжі і після закінчення паяльних робіт. Зберігання зубних щіток в робочому одязі і чистка зубів у приміщенні майстерні не допускається

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Правильно надінь спецодяг.
2. Підготуй і перевір справність інструменту, електропаяльника і пристроїв. Переконайся у справності ручки електропаяльника і проводів.
3. Перевір надійність заземлення робочого стола.
4. Переконайся, що поблизу немає легкозаймистих матеріалів.
5. Про всі виявлені несправності повідом учителю і без його дозволу до роботи не приступай.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Користуйся електропаяльником обережно, не кидай і не використовуй його як ударний інструмент.
2. При паянні остерігайся розбризкування розплавленого припою і не торкайся гарячих місць руками, щоб не обпектись.
3. При короткочасних перервах в роботі клади нагрітий електропаяльник на спеціальну підставку:
4. При відлученні з робочого місця вимкни електропаяльник, не виключай вилку з розетки ривком за провід.
5. При паянні, луженні і роботі з кислотами користуйся гумовими рукавичками і захисними окулярами.
6. Всі хімічні речовини, які використовуються при паянні, зберігай у скляному посуді з притертими скляними пробками. На кожній

посудині повинен бути напис з назвою речовини.

7. Травлення виробів перед луженням і травлення кислоти для приготування хлористого цинку проводь під витяжною шафою і в спеціально відведеному приміщенні.

8. Будь обережний з флюсами для паяльних робіт. Не розливай на стіл, підлогу, на одяг і взуття. Не змочуй руки і не пробуй на язик, особливо хлористий цинк.

9. Використовуй захисні окуляри під час паяння.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Вимкни електропаяльник.
2. Прибери робоче місце. Поклади на місце інструменти, пристрої, припій і флюси.
3. Приведи себе в порядок.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки, електропаяльника, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідація пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС

Інструкція з охорони праці

при роботі на токарному верстаті по дереву

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на учнів, які виконують роботи на токарному верстаті по дереву.

Вчитель трудового навчання, доручаючи будь-яку роботу учневі, крім ознайомлення учня з технологією процесу, будовою верстата та умовами роботи, зобов'язаний проінструктувати його з питань охорони праці, розповісти про призначення запобіжних пристроїв, безпечні методи роботи, підготовку і прибирання робочого місця, правила особистої гігієни. Ці знання періодично перевіряються.

Всі учні повинні пройти медичний огляд з метою визначення можливості допуску їх до роботи в майстерні. Допуск учнів до роботи на верстатах без попереднього медичного огляду не дозволяється.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і охорону праці.

Дозвіл на проведення занять в шкільних майстернях видається перед початком навчального року спеціальною комісією. Дозвіл оформляється актом.

До трудового навчання учнів допускаються тільки ті вчителі, які пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці у встановленому порядку.

Проведення інструктажу учнів оформляється в журналі реєстрації інструктажів а охорони праці, класному журналі.

Про кожний нещасний випадок, що трапився в майстерні, порушення вимог інструкції з охорони праці вчитель негайно повідомляє директора школи особисто.

Після кожної зміни, протягом якої виконувались токарні роботи, проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

Зберігання одягу у майстерні по дереву забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів, у яких проводяться токарні роботи, в гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

В період щоденного виконання токарних робіт змінювати робочий одяг і здавати його для прання необхідно не менше одного разу на тиждень.

Небезпеки в роботі:

- 1) Поранення очей стружкою, що відлітає.
- 2) Поранення рук при дотику їх до оброблюваної деталі.
- 3) Поранення рук при неправильному поводженні з різцем.
- 4) Поранення осколками погано склесної деревини, косошарової, сукуватої.

Нещасні випадки при роботі на токарних верстатах відбуваються внаслідок:

- 1) відсутності чи несправності огороження;
- 2) неміцного кріплення деталі й інструмента;
- 3) несправності і притуплення ріжучого інструмента;
- 4) надягання і знімання ремня на ходу верстата;
- 5) несправності електроустаткування, і, зокрема, заземлення;
- 6) безладдя на робочому місці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Правильно надягти спецодяг (фартух з чи наруківниками халат і головний убір: хлопчики – берет, дівчинки – косинка).
2. Перевірити надійність кріплення захисного кожуха пасової передачі.
3. Оглянути надійність приєднання захисного заземлення (занулення) до корпусу верстата.
4. Забрати з верстата всі сторонні предмети, інструменти розкласти на встановлені місця.
5. Перевірити, чи немає в заготовці сучків і тріщин, обтесати заготовку до потрібної форми, після чого надійно закріпити на верстаті.
6. Встановити підручник із зазором 2-3 мм від оброблюваної деталі і закріпити його на висоті центральної лінії заготовки.
7. Перевірити справність інструмента, що ріже, і правильність його загострення.
8. На холостому ходу перевірити роботу верстата, а також справність пускової коробки шляхом включення і вимикання його кнопок.
9. Перед початком роботи надягти захисні окуляри.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Подачу ріжучого інструмента на матеріал варто робити тільки після того, як робочий вал набере повне число оборотів. подача інструмента повинна бути пальною, без сильного натиску.

2. Вчасно посувати підручник до оброблюваної деталі, не допускати збільшення зазору.

3. Щоб уникнути травм під час роботи на верстаті забороняється:

- близько нахилити голову до верстата;
- приймати і передавати предмети через працюючий верстат;
- заміряти оброблювану деталь до повної зупинки її обертання;
- зупиняти верстат шляхом гальмування рукою оброблюваної деталі;
- відходити від верстата, не виключивши його.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Відвести супорт, виключити мотор. Укласти на свої місця інструменти.

2. Видалити з верстата стружку за допомогою щітки. Здувати стружку ротом і змити рукою забороняється.

3. Здати верстат учителю.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту, при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки верстата, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідації пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС.

Інструкція з охорони праці

під час виконання токарних робіт

для учнів

1. Загальні положення

1. Інструкція з охорони праці під час проведення токарних робіт встановлює вимоги охорони праці для учнів під час трудового (виробничого) навчання і виконання робіт на робочих місцях у майстернях навчального закладу.

2. При розробці інструкції враховано вимоги з охорони праці виготовлювачів устаткування при користуванні ним, а також відомості та вимоги, що внесені на підставі:

- аналізу документів з охорони праці для професії токар;
- описів і характеристик робіт;
- вимог технологічних регламентів з охорони праці до виробничих процесів, устаткування;
- наявності характерних небезпечних факторів і способів захисту від їхньої шкідливої дії на людину;
- аналізу характерних обставин і причин найбільш імовірних аварійних ситуацій, нещасних випадків і професійних захворювань;
- вивчення досвіду організації охорони праці, безпечних методів і прийомів роботи.

3. Вимоги інструкції з охорони праці є обов'язковими для учнів, їх невиконання є порушенням навчальної та трудової дисципліни, за яке до них застосовуються заходи впливу відповідно до чинного законодавства.

4. Ця інструкція передбачає, що учні:

- не мають обмежень за віком, статтю і медичними показниками щодо робіт, до виконання яких вони допускаються;
- навчені належним чином загальним вимогам охорони праці та виробничої дисципліни під час трудового навчання;
- одержали протягом трудового навчання належні знання стосовно технології робіт, які належить виконувати, про устаткування, інструмент, пристосування тощо, з якими вони матимуть справу протягом виробничого навчання;
- одержують потрібні види інструктажів з охорони праці, передбачені нормативно-правовими актами;
- постійно знаходяться під належним керівництвом і наглядом

вчителя (викладача).

5. Первинний інструктаж з охорони праці проводить з учнем особа, призначена керівником навчального закладу, перед початком виконання практичних робіт на токарному верстаті.

6. Повторний (періодичний інструктаж) з охорони праці проводиться з учнями один раз на 6 місяців.

7. Учні під час роботи на токарних верстатах повинні забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту робітникам і службовцям машинобудівних і металообробних виробництв:

- під час проведення робіт з охолодженням скипидаром, гасом і маслами – комбінезон віскозно-лавсановий, черевики шкіряні, окуляри захисні;

- під час робіт з сухої обробки деталей – комбінезон віскозно-лавсановий, черевики шкіряні, респіратор, окуляри захисні;

- під час обробки деталей з магнієвого сплаву – бавовняний костюм з вогнезахисним просоченням, черевики шкіряні;

- під час робіт з охолодженням емульсією – комбінезон віскозно-лавсановий, черевики шкіряні, окуляри захисні.

8. Під час роботи на токарних верстатах перенесення вантажів учнями має становити не більш як 1/3 робочого часу в разі максимальної маси вантажу, що переноситься, а саме : 5,6 - 6,3 кг - для дівчат 16-17 років, 11,2 - 12,6 кг-для хлопців 16-17 років.

9. Під час виконання токарних робіт користуватися вантажопідіймальними механізмами неповнолітнім учням не дозволяється, цю роботу можна виконувати особам, яким виповнилося 18 років і які пройшли відповідне навчання.

10. Учні повинні мати навички в наданні першої (долікарської) допомоги при нещасному випадку.

11. Нещасні випадки при роботі на токарних верстатах трапляються внаслідок:

- відсутності чи несправності огороження;
- неміцного кріплення деталі й інструмента;
- несправності і притуплення ріжучого інструмента;
- надягання і знімання ремня на ходу верстата;
- несправності електроустаткування, і, зокрема, заземлення;
- безладдя на робочому місці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Прийти на робоче місце своєчасно. При незадовільному стані здоров'я повідомити вчителя (викладача) і звернутись до лікувально-профілактичного закладу.

2.2. Одягти спецодяг, привести його у належний стан так, щоб було зручно і безпечно працювати – довге волосся заправити, одяг застібнути. Взутти взуття на низьких підборах.

2.3. Перевірити наявність, справність і готовність до використання засобів індивідуального захисту; захисні окуляри, рукавиці слід мати при собі та використовувати їх при необхідності.

2.4. Отримати (при потребі) інструмент, пристосування, матеріали для роботи, додаткові засоби захисту і перевірити їхню справність. Зовнішнім оглядом переконатися:

- у надійності кріплення всіх нарізних сполучень;
- у легкості й плавності руху всіх ходових частин;
- у справності струмоведучого шлангового кабелю і захисного заземлення.

Перевірити написи про термін випробування і безпечного використання; не користуватися, якщо термін прострочений.

2.5. Переконатися, що поблизу місця роботи немає легкозаймистих матеріалів, рідин.

2.6. Оглянути й упорядкувати робоче місце, прибрати усе зайве з-під ніг; якщо підлога слизька, потурбуватися, щоб її витерли або зробити це самому.

2.7. Підготувати робоче місце. Підготувати і розташувати інструмент, устаткування та матеріали на робочому місці так, щоб вони не заважали в роботі.

2.8. Перевірити міцність механічного закриття огорожень рухомих частин і електрообладнання.

2.9. Відрегулювати місцеве освітлення верстата так, щоб робоча зона була досить освітлена і світло не сліпило очі. Якщо потрібно, протерти арматуру й світильник.

2.10. Змастити при потребі верстат; при змащенні користуватися тільки відповідними пристосуваннями.

2.11. Розмістити шланги, що підводять охолоджувальну рідину так, щоб унеможливити їх зіткнення з різальним інструментом і частинами верстата, що рухаються. Охолоджувальну рідину подавати тільки насосом.

2.12. Приготувати гачок для видалення стружки.

2.13. Оглянути верстат і перевірити його справність на холостому ході та на низьких обертах, при цьому відійти трохи убік від небезпечної зони. При цьому перевірити:

- справність органів керування (механізмів головного руху, подачі, пуску, зупинки руху тощо);
- справність системи змащення й охолодження (перекоонатися в тому, що змащення й охолоджувальна рідина подаються нормально й безперебійно);
- справність фіксації важелів вмикання й вимикання (перекоонатися у неможливості мимовільного перемикаання з холостого ходу на робочий);
- чи немає заїдань або зайвої слабини в частинах верстата, що рухаються, особливо в шпинделі, у поздовжніх і поперечних ковзанках супорта.

2.14. Перевірити підготовлений для обробки матеріал на відсутність у ньому таких вад і недоліків, що можуть привести до поломки верстата або травмування, а також — до браку в роботі.

2.15. Розкласти на робочому місці інструменти індивідуального користування в порядку, установленому викладачем. Перевірити стан ручних інструментів. Користуватися інструментами тільки за їх призначенням.

2.16. Установити робочі органи верстату і надійно закріпити їх. Надійно закріпити різальний інструмент.

2.17. Надягнути захисні окуляри.

2.18. Перед початком кожної роботи на верстаті вчитель (викладач) особисто перевіряє технічний стан верстата, справність інструменту й пристосувань, безпеку електроприводу верстатів, і тільки після його дозволу можна приступати до роботи.

2.19. Про всі виявлені несправності повідомити вчителя (викладача) і без його дозволу до роботи не приступати.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. Уважно стежити за роботою обладнання і його станом.

3.2. Виконувати встановлення на верстат різального інструмента під наглядом вчителя (викладача), а пуск верстата до роботи – із його дозволу.

3.3. Установити і надійно закріпити різальний інструмент й оброблювану деталь.

3.4. Дотримувати протягом роботи на верстаті та під час його те-

хнічного обслуговування вимоги інструкції з його експлуатації або іншого документа, що його замінює (технічний опис, підручник тощо), а при виконанні обробки деталей – технологічних карт і умов.

3.5. Перевірити, щоб оброблювана деталь не виступала за межі верстата.

3.6. Стояти збоку руху оброблюваного матеріалу при обробці великих за розміром деталей.

3.7. Бути уважним і обережним наприкінці обробки деталі на верстаті. При виході свердла з матеріалу заготовки зменшити його подачу.

3.8. Надягати захисні окуляри під час зачищення поверхонь деталей.

3.9. Зачищати деталі на верстаті напилком чи шкуркою, прикріпленими до твердої оправы. При роботі тримати рукоятку оправы лівою рукою.

3.10. Користуватися захисними мазями й пастами для змазування рук при застосуванні охолодження емульсією, оліями, скипидаром і гасом.

3.11. Застосовувати захисні пристрої при обробці металів, що дають стружку, а також при дробленні сталевій стружки при обробці: спеціальні стружководвідники, прозорі екрани для захисту обличчя.

3.12. Застосовувати різці зі спеціальними стружкозламними пристроями при обробці в'язких металів, що дають суцільну стружку.

3.13. Остерігатися намотування стружки на оброблюваний предмет або різець і не направляти закручену стружку на себе. Користуватися стружкозламувачем.

3.14. Застосовувати спеціальні щітки й обтиральний матеріал для протирання устаткування. Зберігати використані обтиральні матеріали у спеціальних металевих шухлядах із кришками.

3.15. Зупинити верстат і вимикати електродвигун при:

- відлученні від верстата навіть на короткий час;
- тимчасовому припиненні роботи;
- прибиранні, змащенні, чищенні верстата;
- виявленні несправності в устаткуванні;
- підтягуванні болтів, гайок та інших сполучних деталей верстата;
- розміщенні, вимірі та зніманні деталі;
- перевірці чи зачищенні крайки різця;
- зняття й надяганні ременів на шків верстата.

3.16. Застосовувати для укладання деталей, що оброблюються, належні пристосування.

3.17. Не захаращувати проходів і робочих місць готовою продукцією, матеріалами й відходами. Забраковані деталі й відходи складати тільки на спеціально відведене місце.

3.18. Укласти інструмент на призначені для нього місця при короткочасних перервах у роботі.

3.19. Вмикати і вимикати електрообладнання сухими руками.

3.20. При тривалому перебуванні в скованій позі в перервах виконувати рекомендовані фізкультурні вправи, а при безупинній роботі — влаштовувати перерви в роботі.

3.21. Постійно стежити за справним і безпечним станом інструменту, пристосувань, матеріалу й виробів; під час роботи з ними приділяти увагу вимогам безпеки праці.

3.22. Під час виконання слюсарних операцій на верстаті міцно закріплювати оброблювану деталь у лещатах або у затисках. Важіль лещат опускати плавно, щоб не одержати травму рук.

3.23. Не нахилятися до інструмента, що наточується, для спостереження за ходом заточення.

3.24. При користуванні гайковим ключем остерігатися його зриву, правильно накладати ключ на гайку і не повертати їм гайку ривком.

3.25. Під час роботи:

- не працювати на верстаті в рукавицях, а також із забинтованими пальцями без гумових напальчників;
- не тримати пальці рук біля патрона, бо це може привести до їх травми;
- не торкатися працюючих частин верстата;
- не перевіряти пальцями якість поверхні, що обпилюється;
- робити вимір оброблюваних деталей і знімати їх тільки після зупинки верстата;
- розбирати і регулювати інструмент, що ріже, після від'єднання верстата від живильної мережі;
- не підтримувати руками незакріплену деталь при обробці;
- зупиняти або гальмувати вимкнені робочі частини верстату тільки після його повної зупинки;
- не нахиляти голову близько до рухомих частин чи різального інструменту;
- не передавати й приймати предмети через обертові частини верстата;

- не випускати з-під різця довгу стружку;
- не знаходитись у площині обертання абразивного кола при заточуванні різального інструменту.

3.26. Під час роботи не дозволяється без вчителя (викладача):

- змінювати робоче місце;
- починати нову роботу, якщо не отримано дозвіл вчителя (викладача);
- змінювати методи й засоби виконання роботи, які задані вчителем (викладачем);
- користуватись інструментом і застосуванням, безпечному поводженню з котрими не навчено;
- впроваджувати способи і прийоми роботи, безпечному виконанню яких не навчено;
- залишати робоче місце, знаходитись у виробничих приміщеннях, призначення і вимоги охорони праці в яких не відомі;
- виконувати розпорядження інших осіб, якщо це їм не доручено вчителем (викладачем) у присутності учня.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Зупинити верстат і вимкнути його.
- 4.2. Упорядкувати робоче місце: прибрати відходи, очистити верстат і столи від забруднення, акуратно скласти деталі й заготовки.
- 4.3. Прибрати інструмент, пристосування у відведені для них місця. Навести чистоту й порядок у шафі для інструменту.
- 4.4. Повідомити вчителя (викладача) про зауваження, що мали місце під час роботи, про прийняті чи необхідні заходи для їхнього усунення.
- 4.5. Вимити обличчя й руки теплою водою з милом чи прийняти душ.
- 4.6. Після закінчення робочого часу не затримуватися у майстерні.

5. Вимоги охорони праці в аварійних ситуаціях

- 5.1. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації безпосередньо на робочому місці, на сусідніх ділянках, при небезпеці для людей тощо слід негайно повідомити вчителя (викладача).
- 5.2. У випадку відключення електроенергії слід терміново вимкнути все електрообладнання, яке знаходиться в роботі, підключення його можна виконувати тільки після того, як напруга електромережі

буде відповідати нормам.

5.3. При потраплянні людини під напругу треба негайно вимкнути електроживлення верстата чи ділянки, звільнити людину від впливу електричного струму, надати першу допомогу.

5.4. У разі несправності устаткування або при сумнівах у його справності й небезпечності необхідно:

- припинити роботу, виконувані операції;
- вимкнути працюючі машини, зняти з них електроживлення;
- звернутися до викладача;
- взяти участь в усуненні виниклої несправності чи її локалізації, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.5. У разі скоєння нещасного випадку і травмування людей треба:

- повідомити про нещасний випадок вчителя (викладача);
- звільнити потерпілого від дій травмуючого фактора;
- визначити його стан, щоб вирішити, яка потребується допомога – у першу чергу – чи є загроза життю і чи є потреба негайного проведення штучного дихання й масажу серця, при проведенні штучного дихання і закритого масажу серця не припиняти цих дій до появи самостійного дихання і серцевої діяльності у потерпілого до прибуття медичних фахівців; смерть потерпілого можуть встановити тільки вони;

– залучити для цих дій осіб, що можуть знаходитись поблизу для спільного надання допомоги й виклику медичної допомоги;

– при прибутті медичних фахівців надавати потрібну їм допомогу;

– якщо потерпілий зможе самостійно йти до лікувально-профілактичного закладу або у медпункт – супроводити його, бо в цей час його стан може раптово погіршитись;

– якщо це можливо, намагатися зберегти предмети й обставини, за яких скіївся нещасний випадок; при неможливості цього – запам'ятати суттєві факти та обставини;

– при розслідуванні нещасного випадку за потребою повідомити про всі обставини його скоєння.

Інструкція з охорони праці

при роботі з переносним електроінструментом

1. Загальні положення

Дана інструкція діє для всіх посадових осіб і спеціалістів, які використовують переносний електроінструмент на території школи (дріль, переносний трансформатор, пила, рубанок і ін.).

Для виконання робіт з переносним електроінструментом видається халат, рукавиці, захисні окуляри. Допуск до роботи без спецодягу і засобів захисту не допускається.

Розмір і модель спецодягу повинні виключати можливість захоплення її рухомими частинами інструментів. Не повинно бути звисаючих кінців (поли, краватки, косинки і т.п.). Манжети рукавів повинні щільно охоплювати кисті руки.

Волосся повинно бути закрите головним убором і підібраним під нього.

Пуск і зупинка електроінструменту повинні бути безпечні, пускові пристрої зручні у користуванні, забезпечувати швидке і плавне включення і виключати можливість довільного включення. Наявність кількох місць включення не допускається.

Поблизу робочого місця повинен бути рубильник (кнопка „Стоп”).

Кнопки включення повинні бути заглиблені на 3-5 мм, а кнопки виключення повинні виступати над панеллю не менше ніж на 3 мм. Колір кнопок виключення - червоний. Інструмент, який має одну кнопку включення, повинен виключати можливість її довільного самоблокування.

Робота з переносним електроінструментом при невиконанні правил техніки безпеки може призвести до нещасних випадків:

- поранення ніг електроінструментом під час падіння ;
- поранення очей відлітаючою стружкою, осколками ріжучого інструмента;
- враження електричним струмом при відсутності заземлення або несправності проводки;
- поранення при неправильному кріпленні ріжучого інструмента.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Правильно одягни спецодяг.
2. Одержуючи інструмент, шляхом зовнішнього огляду переконайся:
 - в надійності кріплення всіх різьбових з'єднань;
 - в легкості і плавності руху усіх ходових частин;
 - в правильності напрямку обертання ріжучого інструменту;
 - в справності струмопровідного шлангового кабелю і захисного заземлення;
 - в надійності роботи вимикача.
3. Не виконуй робіт, які не входять до твоїх прямих обов'язків.
4. Вивчи правила надання першої допомоги і практичного застосування штучного дихання при враженні електричним струмом.
5. Одержай монтерські гумові рукавички і килимок. Попередньо перевір їх справність.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Не допускай наявності цвяхів та інших металевих предметів у матеріалі, який обробляється.
2. Не допускай сирості, забруднення, попадання стружки та інших предметів на електроапаратуру.
3. Стеж за справністю захисного заземлення інструмента.
4. Після встановлення деталі на верстаку або іншому робочому місці включи електроінструмент, подавай його так, щоб не було різкого руху або поштовху.
5. Не працюй при вібрації електроінструмента.
6. Обробляй деталі в спеціальних пакетах (шаблонах) або надійно закріплені.
7. При відлученні з робочого місця вимкни електроінструмент з мережі.
8. Став або клади електроінструмент в безпечне положення.
9. Працюючи переносним електроінструментом, стеж за кабелем живлення (не допускай його скручування, механічних пошкоджень).
10. Не проводи часткове розбирання і регулювання ріжучого інструмента без його від'єднання від мережі.
11. Не переходь з однієї ділянки роботи на іншу з не виключеним електроінструментом.
12. Зберігай електроінструмент у визначеному місці.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Відключи електроінструмент від мережі, від'єднай заземлення і очисти його від пилу і бруду;
2. Здай інструмент на зберігання;
3. Приведи себе з порядок.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Виявивши несправність електроінструменту, негайно виключи живлення.
2. Електроінструмент повинен негайно вимикатись з мережі при:
 - нещасному випадку або його загрозі;
 - появі диму або вогню з електропроводу;
 - вібрації електроінструмента;
 - поломці приводного механізму;
 - зниженні кількості обертів і швидкому нагріванні електроінструмента.
3. У випадку травми звернутись до медсестри.

Інструкція з охорони праці

під час ручної обробки деревини

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час уроків трудового навчання з розділу „Обробка деревини”.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і охорону праці. Учні не допускаються до практичної роботи, до самостійної роботи і обслуговування будь-якого обладнання без відповідного навчання цій роботі і перевірки знань з техніки безпеки в межах навчальної програми.

Ручки ручного інструменту виготовляються з сухого дерева твердих порід. Поверхня ручки повинна бути гладкою, різне зачищеною, без тріщин, задирок і сучків.

Напилки, шабери, стамески, долота, шила, ножівки і інші ручні інструменти повинні бути надійно закріплені в гладко зачищені ручки. Рвучка повинна мати довжину відповідно до розміру інструмента, але не менше 150 мм і стягнута металевими бандажними кільцями.

При роботах ударним інструментом повинні використовуватись захисні окуляри.

Сокири повинні мати гладкі леза, без задирок, вибоїн, вм'ятин і тріщин. Сокира повинна бути надійно закріплена на топорищі м'якими сталевими клинами. Поверхня топорища повинна бути гладкою, рівно зачищеною, без тріщин і надломів. Довжина ручки сокири повинна становити 2,5-3 висотам сокири.

Ріжучий інструмент потрібно правильно заточувати і не допускати тріщин, вибоїн, задирок та інших дефектів.

Стругальні інструменти (шерхебелі, рубанки, фуганки і т.п.) повинні мати гладкі, рівно зачищені колодки. Задній кінець колодки у верхній частині повинен бути закруглений.

Для протирання обладнання застосовують спеціальні щітки і обтиральний матеріал.

Пили (ножівки, поперечні, лучкові і ін.) повинні бути правильно розведені і добре заточені. Ручки пил мають бути міцно закріплені, гладко зачищені.

Використання інструментів, які не відповідають переліченим

вимогам, може призвести до травм.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Правильно одягти спецодяг (фартух з нарукавниками або халат і головний убір: берет чи косинку. При цьому слід старанно підібрати волосся і заправити кінці косинки).
2. Перевір наявності інвентаря (сидіння, щітка, совок), справності верстака (затискні коробки, упори для пиляння, затискні клини, пристрої для креслення).
3. Розклади на верстаку інструменти індивідуального використання в порядку, встановленому вчителем. На верстаку не повинно бути нічого зайвого.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Надійно закріпити оброблюваний матеріал (деревину) в затискачах верстака.
2. Користуйся інструментом лише за призначенням, справним, добре налагодженим і нагостреним.
3. Кінці полотен лучкових пилок повинні бути міцно закріплені в шоховках. Полотна розведені. Шнур повинен забезпечувати необхідний натяг полотна.
4. Стругальні інструменти повинні мати ріжок або вивіску в зензубелях, з калівках, гентелях. Задня частина колодки повинна бути округлою і гладенькою. Розщеплені частини стругів негайно змінюються. Ручка інструментів повинна бути зручною для роботи.
5. Технологічні операції (пиляння, обтісування, довбання, свердління, з'єднування деталей) виконуй на верстаті в установлених місцях, використовуючи пристрої, упори та підкладні дошки.
6. Не захарашуй верстата відходами, стружками. Своєчасно повертай вчителю інструмент загального користування.
7. Не ослабляй уваги під час роботи, стеж за правильними прийомом роботи.
8. Приготування і розігрівання клею провадь під постійним наглядом в ізольованому від майстерні приміщенні, яке має хорошу вентиляцію.
9. Користування відкритим вогнем, а також електронагрівачами в деревообробній майстерні забороняється.
10. Для запобігання травмуванню необхідно:
 - а) стежити за натягом полотна лучкової пилки;

- б) використовувати напрямляч для опори полотна інструмента при запилюванні;
- в) чистити струги (рубанок, шерхебель, фуганок) дерев'яними клинами;
- г) у випадку псування інструмента під час роботи негайно замінити його.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Залишки матеріалів, закінчені вироби здай черговому або вчителю.
2. Перевір стан інструментів і поклади їх в тому порядку, який встановив учитель.
3. Прибери своє робоче місце, користуючись щіткою. Здувати стружку ротом або змитати рукою забороняється.
4. На верстаті перевір наявність і стан клинів, а затискні коробки (задня, передня) прикрути до встановленого зазору (не більше як 2-5 мм).
5. Приведи себе в порядок.
6. З майстерні виходь з дозволу вчителя.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У разі виникнення пожежі:
 - швидко і організовано вийти з приміщення майстерні, чітко виконуючи вказівки вчителя, дотримуючись плану евакуації;
 - евакуацію почати з приміщень, де виникла пожежа, а також із приміщень, яким загрожує небезпека поширення пожежі;
 - за вказівкою вчителя зустріти викликану пожежну частину, чітко проінформувати начальника частини, що прибула, про те, чи всі діти евакуйовані з будівлі, яка горить або задимлена, і в яких приміщеннях ще є люди.
2. У разі отримання травми негайно повідомити вчителя.

Інструкція з охорони праці

під час ручної обробки металів

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час ручної обробки металів на уроках трудового навчання.

Вчитель трудового навчання, доручаючи будь-яку роботу учневі, крім ознайомлення учня з технологією процесу, умовами роботи, зобов'язаний проінструктувати його з питань охорони праці, розповісти про призначення запобіжних пристроїв, безпечні методи роботи, підготовку і прибирання робочого місця, правила особистої гігієни. Ці знання періодично перевіряються.

Всі учні повинні пройти медичним огляд з метою визначення можливості допуску їх до роботи в майстерні. Допуск учнів до роботи без попереднього медичного огляду не дозволяється.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю неповнолітніх, про техніку безпеки і охорону праці.

До виконання практичних робіт на уроках трудового навчання допускаються тільки ті учні, які пройшли інструктаж з питань охорони праці у встановленому порядку. Проведення інструктажу учнів оформляється а журналі реєстрації інструктажів з охорони праці, класному журналі.

Молотки і кувалди повинні мати поверхню бойка злегка випуклу, гладку, без вибоїн, тріщин, вм'ятин, задилок, наклепів, бути насадженими на дерев'яні ручки з стальними клинами.

Ручки ручного інструменту виготовляються з сухого дерева твердих порід. Поверхня ручки повинна бути гладкою, рівно зачищеною, без тріщин, сучків, задилок.

Напилки, викрутки, ножівки та інший ручний інструмент повинен бути надійно закріплений в гладко зачищені ручки. Ручка повинна мати довжину відповідно до розміру інструмента, але не менше 150 мм і стягнута металевими бандажними кільцями.

Ударні інструменти (зубила, просічки, кернери і т.п.) не повинні мати зношених або збитих затильників, задилок, вм'ятин, тріщин і наклепів.

При роботі ударним інструментом повинні використовуватись захисні окуляри.

Гострогубці і плоскогубці не повинні мати вищерблених руко-

яток. Губки гострогубців повинні бути гострими, невищербленими і цілими, а плоскогубці - зі справною насічкою.

Лещата повинні бути справними, міцно захоплювати деталі, мати на губках справну насічку.

У випадку наявності на інструментах перелічених дефектів і несправностей можливі травми.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

Правильно одягти спецодяг (фартух з наруківниками або халат і головний убір: берети чи косинку). При цьому слід старанно підібрати волосся і заправити кінці косинки.

1. Обробляючи метал, надінь окуляри.
2. Перевір наявність інвентаря (совок, щітка для змивання, для чистки напилків, сидіння, підставна решітка).
3. Перевіривши стан інструментів індивідуального користування, розклади їх у суворому порядку, встановленому вчителем.
4. У випадку несправності інструментів повідом про це вчителя.
5. Перевір стан верстатних лещат (губки лещат повинні бути щільно пригвинчені, насічка не спрацьована).

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Міцно закріпити деталь, що обробляється, в лещатах. Важіль лещат опускай плавно, щоб не одержати травму рук.
2. Роботу виконуй лише справними, налагодженими інструментами.
3. Для запобігання травмуванню необхідно стежити за тим, щоб:
 - а) Поверхня білків молотків, кувалд була випуклою, а не збитою;
 - б) інструменти, напилки та інші, які мають загострені кінці-хвостовики, повинні мати дерев'яні рукоятки, які щільно прилягають, встановленої форми без розколів і тріщин;
 - в) ударні різальні інструменти (зубило, вороток, кернер, крейцмейсель та ін.) мали не збиту поверхню;
 - г) довжина зубила повинна бути не менше 150 мм, а відтягнута його частина - 60-70 мм.;
 - д) під час роботи напилками пальці повинні знаходитись на верхніх напилках.

4. Не перевіряй пальцями якість поверхні, яку обпилюєш.
5. Не користуйся ключами, які мають зів більшого розміру, ніж гайка, не подовжуй рукоятку ключа накладанням двох ключів.
6. Слюсарними інструментами користуйся лише за їх призначенням.
7. Ріжучи метал ножицями, притримуй відрізану заготовку з листового металу рукою в рукавиці,

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Перевір стан інструментів, у випадку несправності їх повідом учителя.
2. Приведи в належний стан інструменти (зміни задирки на молотку, зубилі, керні). Очисти робоче місце (стружку і ошурки не здувай і не змахуй руками). Відходи поклади в спеціальний ящик.
3. Поклади інструменти в тому порядку, який встановив учитель.
4. Для запобігання псуванню надсічок на губках лещат не затискуй їх щільно, залишай щілину на 1-2 мм.
5. Приведи себе в порядок.
6. З майстерні виходь з дозволу вчителя.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У разі виникнення пожежі:
 - швидко і організовано вийти з приміщення майстерні, чітко виконуючи вказівки вчителя, дотримуючись плану евакуації;
 - евакуацію почати з приміщень, де виникла пожежа, а також із приміщень, яким загрожує небезпека поширення пожежі;
 - за вказівкою вчителя зустріти викликану пожежну частину, чітко проінформувати начальника частини, що прибула, про те, чи всі діти евакуйовані з будівлі, яка горить або задимлена, і в яких приміщеннях ще є люди.
2. У разі отримання травми негайно повідомити вчителя.

Інструкція з охорони праці

при роботі на свердлильному верстаті

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на учнів, які виконують роботи на свердлильному верстаті по металу.

Після кожної зміни проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

Зберігання одягу у майстерні по металу забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів у гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

В період щоденного виконання робіт змінювати робочий одяг і здавати його для прання необхідно не менше одного разу на тиждень.

Вхід в їдальню в робочому одязі заборонено.

Небезпеки в роботі:

- Поранення очей стружкою, що відлітає, при свердлінні металу

- Поранення рук при поганому закріпленні деталей.

Нещасні випадки при роботі на свердлильних верстатах відбуваються внаслідок:

- відсутності чи несправності огороження;
- неміцного кріплення деталі й інструмента;
- несправності і притуплення свердла;
- несправності електроустаткування і, зокрема, заземлення;
- безладдя на робочому місці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Правильно надягти спецодяг (фартух з нарукавниками чи халат, берет чи косинку).

2. Перевірити надійність кріплення захисного кожуха пасової передачі.

3. Перевірити надійність з'єднання захисного заземлення (занулення) з корпусом верстата.

4. Надійно закріпити свердел у патроні.

5. Перевірити роботу верстата на холостому ходу і справність пускової коробки шляхом вмикання і вимикання кнопки.

6. Міцно закріпити деталь на столі верстата в тисках чи кондук-

торах. Забороняється при свердлінні незакріплену деталь підтримувати руками.

7. Надягти захисні окуляри.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Не можна користатися свердлами зі зношеними корпусними хвостовиками.

2. Після того як шпиндель верстата набрав повну швидкість, свердло до деталі подавати плавно, без зусиль і ривків.

3. Перед свердлінням металевої заготовки необхідно накернувати центри отворів. Дерев'яні заготовки в місці свердління наколюються шилом.

4. Необхідна особлива увага й обережність наприкінці свердління. При виході свердла з матеріалу заготовки потрібно зменшити подачу,

5. При свердлінні великих дерев'яних заготовок деталей) на стіл під деталь кладеться обрізок дошки чи шматок багатошарової фанери.

6. Щоб уникнути травми в процесі роботи на верстаті забороняється:

а) нахилити голову близько до свердла;
б) робити роботу в рукавицях;
в) класти сторонні предмети на станину верстата;
г) змазувати чи охолоджувати свердла за допомогою мокрих ганчірок. Для охолодження свердла потрібно користуватися спеціальним пензликом;

д) гальмувати руками патрон чи свердло;

е) відходити від верстата, не виключивши його.

7. При припиненні подачі електроструму негайно виключити мотор.

8. Перед зупинкою верстата необхідно відвести свердел від деталі, після чого виключити двигун.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Після зупинки обертання свердла видалити стружку з верстата за допомогою щітки. У пазах верстатного столу стружка прибирається металевим гачком. Забороняється здувати стружку ротом чи зм'ятати рукою.

2. Відокремити свердло від патрона і здати верстат учителю.

3. Опорядитися.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту, при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки верстата, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідації пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС

Інструкція з охорони праці

при роботі на фугувальному верстаті

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на осіб, які виконують роботи на фугувальному верстаті.

Після кожної зміни проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

Зберігання одягу у майстерні по металу забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів у гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

В період щоденного виконання робіт змінювати робочий одяг і здавати його для прання необхідно не менше одного разу на тиждень.

Вхід в їдальню в робочому одязі заборонено.

Небезпеки в роботі:

- Поранення рук при роботі без чи колодок штовхальників.
- Поранення рук при роботі без огорожень ремня, ножового вала.
- Поранення рук при роботі з неправильно встановленими ножами.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Надягни й упорядкуй спецодяг:
 - застібни обшлага рукавів;
 - заправити волосся під берет, косинку, зав'язану без зви-саючих кінців;
 - надягни захисні окуляри.
2. Не допускай захаращення робочого місця.
3. Стеж, щоб непрацююча частина ножового вала була обгоро-джена.
4. Перевір міцність механічно закривається огороження робо-чої частини ножового вала.
5. При роботі на комбінованому верстаті стеж, щоб циркульна пилка була міцно закрита. Забороняється одночасна робота на фугу-вальній і круглопилкової частинах верстата.
6. Переконайся в міцності кріплення верстата.
7. Перед початком роботи перевір верстат на холостому ходу.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. При ручній подачі деревини користуйся навідними колодами чи штовхальниками.
2. Застосовуй натискне пристосування. Категорично забороняється притискати деталь рукою.
3. При обробці деталей довших за робочий стіл користуйся козлами (підставками з роликами). У крайньому випадку деталь обробляється вдвох (один деталь подає, інший приймає її і підтримує до кінця обробки).
4. Не допускай роботи на верстаті при надщербленій, гостро скошеній накладці і штовхальнику.
5. Складай матеріали і деталі акуратно, у визначене місце так, щоб вони не могли заважати в роботі.
6. Не змахуй стружку чи друзки на ходу верстата.
7. При всякому відлучення від верстата відключи його і дочекайся повної зупинки.
8. Не зупиняй і не гальмуй виключений ножовий вал, який ще продовжує обертатися.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Після припинення обертання ножового вала забори з верстата стружку і пил. Збирання проводь спеціальною щіткою-мітлою.
2. Розклади пристосування й інструменти на встановлені місця.
3. Приведи себе і спецодяг у порядок.
4. Верстат здай учителю.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту, при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки верстата, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідації пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

При погіршенні стану здоров'я повідомити вчителя.

У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС

Інструкція з охорони праці

при роботі на абразивному верстаті

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на осіб, які виконують роботи на абразивному верстаті.

Після кожної зміни проводиться миття підлоги. Сухе прибирання підлоги не допускається.

Зберігання одягу у майстерні по металу забороняється, забороняється також зберігання робочих халатів у гардеробі, призначеному для домашнього одягу.

В період щоденного виконання робіт змінювати робочий одяг і здавати його для прання необхідно не менше одного разу на тиждень.

Вхід в їдальню в робочому одязі заборонено.

Робота на заточувальних верстатах без індивідуальних засобів захисту може привести до наступного:

- травмування очей (поранення, опіки, засмічення);
- захоплення одягу, волосся незакритими деталями верстата, що рухаються
- поранення обличчя, тіла в результаті вильоту осколків чи абразиву інструмента через великий зазор підручника.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Переконайся в міцності кріплення верстата.
2. Перед початком роботи перевір верстат на холостому ходу. Правильно надягни спецодяг.
3. Перевір надійність кріплення огорожень небезпечних місць на верстаті: захисного кожуха в абразивного круга і кінців шпинделя, а також справність захисного екранчика проти абразивного пилу.
4. Шляхом огляду переконайся, чи немає тріщин і осколків на абразивному крузі.
5. Перевір справність захисного заземлення верстата.
6. Установи підручник для точки інструментів на 2—3 мм від кола абразиву і надійно закріпи його.
7. Надягни захисні окуляри чи опусти запобіжний екран.
8. Перевір верстат на холостому ходу, відійди трохи убік від небезпечної зони проти круга.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. При заточенні інструмента необхідно надійно утримувати його руками, плавно, без ривків і зусиль підводити до абразивного круга трохи вище його горизонтальної осі.

2. Не нахиляйся до інструмента, що заточується, для спостереження за ходом заточення. Момент зіткнення кола з інструментом визначай по іскрі. Момент закінчення заточення визначай після того, як круг відведений від інструмента й інструмент виведений у безпечну зону

3. Щоб уникнути травм забороняється:

- робити заточення на несправному крузі;
- працювати без захисного екрана чи окулярів,
- стояти в напрямку площини обертання абразивного круга;
- проводити заточення на бічній поверхні круга;
- визначати рукою на дотик гостроту і рівність заточених інструментів;
- класти предмети на корпус верстата;
- відходити від верстата до повної зупинки вала з абразивним кругом.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Виключи верстат. Після закінчення обертання круга збери пил з верстата за допомогою щітки.

2. Приведи себе й індивідуальні засоби в порядок.

3. Верстат здай учителю.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У разі виникнення аварій: неспрацьовування захисту, при перевантаженнях і коротких замиканнях електропроводки верстата, загорянні ізоляції, попадання під напругу і т.п., негайно натиснути кнопку аварійного відключення живлення, вимкнути рубильник.

2. Потім діяти залежно від характеру аварій: надання першої допомоги потерпілим, ліквідацій пожежі, відключення пошкодженого обладнання і виведення його в ремонт.

3. При погіршенні стану здоров'я повідомити вчителя.

4. У випадку надзвичайних ситуацій діяти згідно з вимогами інструкції № І-НС.

Інструкція з охорони праці

під час екскурсії на виробництво

1. Загальні положення

Дія інструкції поширюється на учнів, які беруть участь в екскурсії на підприємство.

Як об'єкт екскурсії вибираються цехи, ділянки, установки, на яких забезпечується повна безпека проведення екскурсії.

Місце проведення екскурсії, маршрут проходження, об'єкти демонстрації, день і час екскурсії погоджуються представником школи з адміністрацією об'єкта екскурсії й оформляються службовою запискою з підписами директора школи, керівника екскурсії від школи і представника промислового підприємства.

Керівниками екскурсії призначаються: від школи – педагогічний працівник, від підприємства (будівництва) – майстер цеху, виконроб.

Керівники екскурсії на промислові об'єкти (будівництва) повинні добре знати об'єкт екскурсії, мати кваліфікаційну групу з техніки безпеки не нижче III для установок понад 1000 В, підтверджену посвідченням установленної форми.

Керівники екскурсії відповідальні за дотримання правил техніки безпеки, промислової санітарії й охорону життя і здоров'я учнів.

Число учнів, що одночасно беруть участь в екскурсії, не повинне перевищувати 25 чоловік і узгоджується з керівником екскурсії від підприємства.

Число учнів, що одночасно беруть участь в екскурсії на закритому чи відкритому розподільному пристрої з напругою вище 1000 В, повинне бути не більше 5 чоловік, а тривалість екскурсії не більше 30 хв.

Екскурсії на об'єкти, що мають устаткування, при роботі якого учнями можуть бути отримані травми від сліпучої дії джерел світла (ламп розжарювання, електрозварювання, іскор, розпеченого металу, терморадіаційних опіків і ін.), проводяться в тому випадку, якщо адміністрація підприємства забезпечить учнів спеціальним одягом і відповідними засобами індивідуального захисту.

Екскурсія на об'єкти з установками вище 1000 В дозволяється тільки після оформлення спеціального дозволу за підписом керівника об'єкта екскурсії.

Забороняються:

- екскурсії на відкритому і закритому розподільному пристрої при настанні грози, під час дощу, туману й у темний час доби;
- екскурсії на промислові підприємства, що використовують отруйні речовини;
- екскурсії на об'єкти, що використовують радіоактивні елементи, різні рентгенівські установки, установки, що використовують струми високої частоти великої потужності (більше 0,5 кВт), на об'єкти гальванічного виробництва;
- екскурсії на установки з напругою вище 1 000 В під час їхнього ремонту;
- екскурсії на об'єкти з електроустановками понад 110 кВ;
- екскурсії в приміщення з акумуляторами при їхньому профілактичному огляді, заливанні електроліту і ремонті.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Ознайомитись із загальною характеристикою об'єкта екскурсії.
2. Ознайомитись із маршрутом проходження і запобіжними заходами, дотримання яких необхідно при проведенні екскурсії.
3. Відповідним чином одягнутись, не мати при собі предметів, що створюють небезпеку при проведенні екскурсії.
4. Повторити теоретичний матеріал, використання якого на підприємстві потрібно буде простежити.
5. Ознайомитись з вимогами даної інструкції.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Пройти інструктаж з техніки безпеки на підприємстві, де проводиться екскурсія.
2. Не чинити які-небудь впливи на об'єкти екскурсії без дозволу керівника.
3. Не проходити за огороження будівельних майданчиків, електроустановок, на яких виробляється монтаж, ремонт, налагодження чи випробування, що забезпечують безпеку проведення екскурсії.
4. Не відлучатись від екскурсійної групи без дозволу керівника.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Під керівництвом керівника екскурсії організовано вийти з об'єкта екскурсії.
2. Скласти звіт про проходження екскурсії.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку аварійної ситуації на місці екскурсії організовано вийти за вказівкою керівника екскурсії в заздалегідь обране безпечне місце.
2. При нещасному випадку екскурсанти виводяться в безпечне місце, а потерпілому надається перша допомога.

Інструкція з охорони праці

під час занять легкою атлетикою

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять легкою атлетикою на уроках фізкультури.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. На підставі даних про стан здоров'я і фізичний розвиток учнів розподіляють для занять фізичними вправами на медичні групи: а) основну; б) підготовчу; в) спеціальну.

Учні, які не пройшли медичного огляду, до уроків фізичної культури не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках фізичної культури. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять. Тимчасове звільнення від занять фізичними вправами допускається з дозволу медичного персоналу школи. Про необхідність тимчасового звільнення від уроків фізкультури потрібно попередити класного керівника.

Після перенесення хвороб учнем необхідно взяти дозвіл на відвідування уроків фізичної культури у лікаря.

Відкриті спортивні майданчики повинні бути розміщені в спортивній зоні на відстані не менш як 10 м від навчальних корпусів.

Спортивна зона пришкільної ділянки повинна мати огорожу за периметром заввишки 0,5—0,8 м. Дозволяється як огорожу використовувати кущі з неотруйними, неколючими і незапиленими плодами.

Майданчики для ігор повинні бути встановлених розмірів, рівними, очищеними від каміння та інших сторонніх предметів.

Майданчики не можна огорожувати канавами, влаштовувати дерев'яні або цегляні бровки. Не менше ніж на 2 м від майданчика не повинно бути дерев, стовпів, парканів та інших предметів, що можуть спричинити травму.

Бігові доріжки повинні бути спеціально обладнаними, не мати бугрів, ям, слизького ґрунту. Доріжка повинна продовжуватися не менше 15 м за фінішну позначку.

Ями для стрибків повинні бути заповнені піском, розпушеним на глибину 20...40 см. Пісок повинен бути чистим, ґрунт — розрівняним.

Під час сильного вітру, низької температури і підвищеної воло-

гості треба збільшувати час, відведений на розминку перед виконанням легкоатлетичних вправ.

Взуття учнів має бути на підошві, що виключає ковзання, щільно облягати ногу і не заважати кровообігу.

Під час проведення занять з метання не дозволяється перебувати в зоні кидка, перетинати цю зону. Перебуваючи поблизу зони метання, не можна повертатися спиною до напрямку польоту об'єкта метання.

Забороняється виконувати довільні кидання, залишати без нагляду спортивний інвентар для поштовхів і метання, зокрема інвентар, який не використовується в цей момент на уроці.

Зберігати і переносити спортивний інвентар для метання треба в спеціальних укладках.

Без спортивної форми учні до уроків фізичної культури не допускаються.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Ретельно розпушуйте пісок у ямі для стрибків у довжину і висоту.
2. Перед метанням гранати, м'яча подивіться, чи немає людей у напрямку метання.
3. Граблі після розпушування піску покладіть збоку зубцями вниз.
4. Перед стрибками покладіть під п'яти гумові прокладки.
5. Перед метанням м'яча, гранати у мокру погоду витирайте їх ганчіркою.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Під час групового старту на короткі дистанції біжіть тільки своєю доріжкою.
2. Не допускайте різких зупинок.
3. Ретельно розпушуйте пісок у ямі — місці приземлення.
4. Не виконуйте стрибків на нерівному, пухкому і слизькому ґрунті.
5. Не приземляйтеся на руки.
6. Не подавайте м'яч, гранату кидком.
7. Не переходьте через місця, на яких проводяться заняття з метання, бігу і стрибків.
8. Будьте особливо уважними, виконуючи вправи з метання.

9. Не стійте під час групових занять праворуч від металника, не ходіть за знаряддями без дозволу вчителя.

10. Отримуючи у сиру погоду м'яч, гранати, витирайте їх насухо.

11. Не залишайте граблі й лопати в стрибкових ямах, кладіть їх зубцями донизу.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. За вказівкою вчителя зібрати зі спортивного майданчика непотрібний спортінвентар, граблі, лопати, занести їх у складські приміщення.

2. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Якщо під час занять з'являться біль у руках, почервоніння шкіри або натерті місця (водяні пухирі) на долонях, припиніть заняття і повідомте вчителя.

2. У разі отримання травми вчитель повинен надати першу медичну допомогу та звернутись до лікаря. У разі отримання важких травм викликати швидку медичну допомогу за телефоном **03**.

3. У випадку надзвичайних ситуацій дійте згідно інструкції № 1-НС.

Інструкція з охорони праці

під час занять спортивними іграми

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять спортивними іграми на уроках фізкультури.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. На підставі даних про стан здоров'я і фізичний розвиток учнів розподіляють для занять фізичними вправами на медичні групи: а) основну; б) підготовчу; в) спеціальну.

Учні, які не пройшли медичного огляду, до уроків фізичної культури не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках фізичної культури. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять. Тимчасове звільнення від занять фізичними вправами допускається з дозволу медичного персоналу школи. Про необхідність тимчасового звільнення від уроків фізкультури потрібно попередити класного керівника.

Після перенесення хвороб учнем необхідно взяти дозвіл на відвідування уроків фізичної культури у лікаря.

Відкриті спортивні майданчики повинні бути розміщені в спортивній зоні на відстані не менш як 10 м від навчальних корпусів.

Майданчики для ігор повинні бути встановлених розмірів, рівними, очищеними від каміння та інших сторонніх предметів.

Майданчики не можна огорожувати канавами, влаштовувати дерев'яні або цегляні бровки. Не менше ніж на 2 м від майданчика не повинно бути дерев, стовпів, парканів та інших предметів, що можуть спричинити травму.

Обладнання на спортивних майданчиках (волейбольні стійки, металічні конструкції, баскетбольні щити, гандбольні, футбольні ворота) повинні бути надійно закріплені. Поверхня спортивних майданчиків повинна бути рівною, чистою, без сторонніх предметів.

Взуття учнів має бути на підошві, що виключає ковзання, щільно облягати ногу і не заважати кровообігу.

Забороняється виконувати довільні кидання, залишати без нагляду спортивний інвентар, який не використовується в цей момент на уроці.

Зберігати і переносити спортивний інвентар для метання треба в спеціальних укладках.

Без спортивної форми учні до уроків фізичної культури не допускаються.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Перевірити поверхню майданчиків, щоб не було ям, гострих предметів, розбитого скла.

2. Перевірити надійність кріплення баскетбольних щитів, кілець, стійок, воріт, сіток. М'ячі повинні бути цілими, відповідати стандартам.

3. Перевірити одяг, щоб він не сковував рухів і відповідав порі року та погодним умовам.

4. Звернути увагу на самопочуття, стан здоров'я. У випадку поганого самопочуття попередити вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. На уроки приходити тільки в м'якому взутті (без шипів).

2. Не одягати різного роду прикраси (кілечка, персні, сережки, значки). Нігті мають бути коротко обрізаними.

3. Коли в учня відвернута увага, не можна передавати йому два м'ячі (волейбольні, баскетбольні, гандбольні й футбольні) одночасно: він чекає передачі від іншого.

4. Не подавайте м'яч кидком поза грою.

5. Не переходьте через місця, на яких проводяться заняття з метання, бігу і стрибків.

6. Отримуючи у сиру погоду м'яч, витирайте його насухо.

7. Не створюйте зайвого галасу під час гри, щоб чути команди вчителя.

8. Дотримуйтесь правил гри.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. За вказівкою вчителя зібрати зі спортивного майданчика, зали непотрібний спортінвентар, занести їх у складські приміщення.

2. Організовано вийти зі спортивного залу (майданчика).

3. Не вживати холодну воду, виходити розігрітим на вулицю із спортивної зали.

4. Спортивну форму скласти у пакет.

5. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Якщо під час занять з'являться біль у руках, почервоніння шкіри або натерті місця (водяні пухирі) на долонях, припиніть заняття і повідомте вчителя.

2. У разі отримання травми, погіршення самопочуття негайно повідомити вчителя.

3. У разі отримання травми вчитель повинен надати першу медичну допомогу та звернутись до лікаря. У разі отримання важких травм викликати швидку медичну допомогу за телефоном **03**.

4. У випадку надзвичайних ситуацій дійте згідно інструкції № 1-НС.

Інструкція з охорони праці

під час занять плаванням

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять плаванням на уроках фізкультури.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. На підставі даних про стан здоров'я і фізичний розвиток учнів розподіляють для занять фізичними вправами на медичні групи: а) основну; б) підготовчу; в) спеціальну.

Учні, які не пройшли медичного огляду, до уроків фізичної культури не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках фізичної культури. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять. Тимчасове звільнення від занять фізичними вправами допускається з дозволу медичного персоналу школи. Про необхідність тимчасового звільнення від уроків фізкультури потрібно попередити класного керівника.

Після перенесення хвороб учнем необхідно взяти дозвіл на відвідування уроків фізичної культури у лікаря.

Без спортивної форми і предметів особистої гігієни (мило, рушник) учні до занять плаванням не допускаються.

Плавання учнів дозволяється організовувати тільки у спеціально відведених місцях, обмежених сигнальними буями або прапорцями, у присутності медичного працівника, тренера, інструктора, вчителя. Проводити заняття у природних водоймищах дозволяється тільки в місцях, спеціально відведених і обладнаних з цією метою, які відповідають санітарним вимогам:

- природне дно водойми в місці, виділеному для купання, повинно бути рівним; піщаним і очищеним від каміння, водоростей, металевих та інших предметів, що є небезпечними для дітей; глибина води має бути не більшою ніж 1,2 м; швидкість течії (руху) води – не більше за 0,3 м/с;

- місця купання повинні бути огорожені;

- під час проведення занять потрібно мати рятувальні засоби (рятувальні крути, мотузки, жердини, у разі необхідності рятувальні човни тощо).

Забороняється:

- купатися у водоймах, не рекомендованих санепідемстанцією через небезпеку виникнення інфекційних захворювань;
- купатися без відповідного дозволу керівників навчальних закладів у необладнаних місцях, у години, не передбачені розкладом чи режимом дня;
- використовувати рятувальні засоби, спорядження для підводного плавання для сторонніх цілей;
- запливати за обмежувальні знаки місць, відведених для купання, підпливати до моторних, парусних суден, веслових човнів, барж тощо;
- вилізати на технічні й попереджувальні знаки, буйки та інші споруди;
- стрибати у воду зі споруд, не пристосованих для цього.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Допуск учнів у воду здійснюється у присутності фахівця, призначеного директором школи згідно з розкладом. Не входити у воду без дозволу чергового і керівника.
2. Після перенесення захворювання середнього вуха вкладайте у вухо під час плавання вату, змащену вазеліном.
3. Не плавайте під час фізичної недуги і при підвищеній температурі.
4. Не вживайте їжу перед заняттям плаванням. Не купайтеся відразу після приймання їжі і великого фізичного навантаження (гри у футбол, боротьби, бігу тощо) чи спітнілим. Перерва між прийманням їжі й купанням повинна бути не менше 45-50 хв.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Плавати можна лише у спеціально відведених для цього місцях: на пляжах, водних станціях або у безпечних, перевірених місцях.
2. Входить у воду швидко і під час купання не стійте без руху.
3. Перебувайте у воді не більше 10-15 хв..
4. У жаркі сонячні дні у відкритій водоймі купайтеся в плавальній шапочці або зав'яжуйте голову білою хусткою.
5. У разі вушних захворювань, особливо під час пошкодження барабанної перетинки, не стрибайте у воду головою вниз.
6. Не залишайтеся під час пірнання довго під водою. Втопившись, спокійно вийдіть з води.

7. Відчувши озноб, швидко вийдіть із води і повідомте про це вчителя (керівника).

8. Не штовхати будь-кого у воду, особливо несподівано. Не пускувати на воді.

9. Не заходити у воду вище пояса тим, хто не вміє плавати.

10. Не стрибати з вишки, якщо поблизу від неї перебувають інші плавці.

11. Не запливати за межі місць купання, не підпливати до пароплавів, катерів чи човнів, що рухаються.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Щоб зігрітися після купання, виконайте кілька легких гімнастичних вправ.

2. Після плавання в басейні прийміть душ.

3. Вийшовши з води, витріться насухо й одразу ж одягніться.

4. Відчувши слабкість або недугу після купання, плавання, зверніться до лікаря.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У разі судоми не занурюйтесь у воду, тримайтесь на воді і кличте на допомогу.

2. У разі погіршення метеоумов (гроза, буря, дощ) припинити плавання і вийти з води; під час грози забороняється перебувати поблизу води.

3. Якщо потрапите у вир, не лякайтесь, вдихніть побільше повітря у легені і занурюйтесь у воду, зробіть ривок у бік за течією і впливайте на поверхню.

4. Якщо зводить судому (корчі), постарайтесь утриматись на воді, покличте на допомогу.

5. Надаючи допомогу потопаючому, не підпливайте до нього спереду, а допоможіть йому, буксуючи до берега.

6. У разі отримання травми вчитель повинен надати першу медичну допомогу; при важких травмах викликати швидку медичну допомогу за телефоном **03**.

При утопленні, після витягання людини з води, необхідно провести всі заходи щодо її оживлення. Якщо потерпілий при свідомості, то необхідно зняти з нього мокрий одяг, витерти насухо, одягнути в сухий одяг, зігріти гарячим чаєм. У разі критичного стану зробити штучне дихання, закритий масаж серця.

Інструкція з охорони праці

під час занять гімнастикою

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять гімнастикою на уроках фізкультури.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. На підставі даних про стан здоров'я і фізичний розвиток учнів розподіляють для занять фізичними вправами на медичні групи: а) основну; б) підготовчу; в) спеціальну.

Учні, які не пройшли медичного огляду, до уроків фізичної культури не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках фізичної культури. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять. Тимчасове звільнення від занять фізичними вправами допускається з дозволу медичного персоналу школи. Про необхідність тимчасового звільнення від уроків фізкультури потрібно попередити класного керівника.

Після перенесення хвороб учнем необхідно взяти дозвіл на відвідування уроків фізичної культури у лікаря.

Взуття учнів має бути на підшві, що виключає ковзання, щільно облягати ногу і не заважати кровообігу.

Без спортивної форми учні до уроків фізичної культури не допускаються.

Займатись на гімнастичних приладах дозволяється лише в присутності вчителя.

Усі спортивні прилади та обладнання, встановлені в закритих або відкритих місцях проведення занять, повинні бути цілком справними і надійно закріпленими.

Гімнастичні прилади не повинні мати у складальних одиницях і з'єднаннях люфтів, коливань, прогинів; деталі кріплення (гайки, гвинти) повинні бути надійно закрученими.

Гриф перекладини перед виконанням вправ і після їхнього закінчення необхідно протирати сухою ганчіркою і зачищати шкуркою.

Пластини для кріплення гаків розтяжок повинні бути щільно пригвинченими до підлоги і зрівняні у рівень з підлогою.

Колода гімнастична не повинна мати тріщин і задилок на брусі, помітного викривлення.

Опори гімнастичного козла повинні бути міцно закріплені в коробках корпусу. При висуванні ноги кома повинні вільно встановлюватися і міцно закріплюватися в заданому положенні.

Гімнастичні мати повинні впритул укладатися навколо гімнастичного знаряддя так, щоб вони перекривали площу зіскоку або передбачуваного зриву й падіння.

Місток гімнастичний повинен бути підбитим гумою, щоб запобігти ковзанню під час відштовхування.

М'ячі набивні використовують за номерами відповідно до віку і фізичної підготовки учнів.

Обладнання має бути розміщене так, щоб навколо кожного гімнастичного знаряддя була безпечна зона.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Перевірити надійність кріплення гімнастичних знарядь.
2. Уважно вислухати пояснення вчителя про те, де можуть бути зриви, і що потрібно зробити у разі невдалого виконання вправи.
3. Продумати техніку виконання вправ, правильність вибору місця для страхування.
4. У випадку погіршення самопочуття, стану здоров'я повідомити про це вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. На уроки приходити тільки в м'якому взутті (без шипів).
2. Дотримуватись вимог техніки безпеки під час виконання гімнастичних вправ.
3. Вибирати правильні способи і прийоми страхування та допомоги, враховуючи характер вправ, рівень фізичної і технічної підготовленості своїх товаришів.
4. Під час занять у гімнастичній залі використовувати магnezію або каніфоль, які зберігаються у спеціальних укладках або ящиках без розпилювання.
5. Під час виконання вправ потоком (один за одним) витримувати достатні інтервали.
6. Виконуючи стрибки і зіскоки зі спортивних знарядь, приземлятись м'яко, на носки, пружно присідаючи.
7. Не виконувати без страхування складні елементи і вправи.
8. Пам'ятайте, що під час виконання вправ на гімнастичних знаряддях безпека багато в чому залежить від їхньої справності.

9. Під час занять на паралельних брусах ширину жердин установити залежно від своїх індивідуальних даних. Ширина повинна приблизно дорівнювати довжині передпліччя.

10. Змінюючи висоту брусів, послабивши гвинти, піднімати одночасно обидва кінці кожної жердини; висовувати ніжки в стрибкових приладах по черзі з кожного боку, нахиливши прилад.

11. Підіймаючи або опускаючи жердини брусів, триматись за жердину, а не за її металеву опору. Щоразу перед виконанням вправи перевірити, чи закріплені стопорні гвинти.

12. Не виконувати вправ на знаряддях із вологими долонями, якщо на них є свіжі мозолі, а також на забруднених знаряддях.

13. Під час переміщення і встановлення гімнастичних знарядь бути уважними.

14. Не переносити і не перевозити важких гімнастичних знарядь без використання спеціальних візків і пристроїв.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. За вказівкою вчителя зібрати зі спортивної зали спортінвентар, занести його у складські приміщення.

2. Організовано вийти зі спортивного залу (майданчика).

3. Не вживати холодну воду, виходити розігрітим на вулицю із спортивної зали.

4. Спортивну форму скласти у пакет.

5. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Якщо під час занять з'являться біль у руках, почервоніння шкіри або натерті місця (водяні пухирі) на долонях, припиніть заняття і повідомте вчителя.

2. У разі отримання травми, погіршення самопочуття негайно повідомити вчителя.

3. У разі отримання травми вчитель повинен надати першу медичну допомогу та звернутись до лікаря. У разі отримання важких травм викликати швидку медичну допомогу за телефоном 03.

4. У випадку пожежі викликати пожежну службу за телефоном 01.

Інструкція з охорони праці

під час спортивно-масових заходів

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час спортивно-масових заходів.

Приміщення, в яких проводяться спортивно-масові заходи, повинні мати не менш як два виходи назовні. Відстань від найвіддаленішої точки підлоги до дверей евакуаційного виходу не повинна перевищувати 27 м. Двері, призначені для евакуації, повинні відчинятися у напрямку виходу з приміщення.

Спортивне обладнання майданчиків повинно бути надійно закріплене і відповідати вимогам безпеки.

Кількість місць у спортивній залі під час проведення спортивно-масових заходів та змагань встановлюється з розрахунку $0,7 - 1 \text{ м}^2$ на одного учня. Заповнювати залу понад установлену норму забороняється. Забороняється проводити спортивно-масові заходи та змагання у приміщеннях, на спортивних майданчиках, які не відповідають цим нормам. Коридори, проходи і виходи з будівель, призначених для евакуації людей, повинні бути вільними. Двері з приміщень під час проведення спортивно-масових заходів забороняється замикати на замок або запори, які важко відмикаються.

Біля кожних дверей повинен невідлучно перебувати черговий з числа педагогів або учнів старших класів. У приміщенні основних спортивних споруд (спортивна зала, тренажерна зала, басейн, тир) на видному місці повинні бути вивішені правила поведінки та техніки безпеки, план евакуації учнів на випадок пожежі або стихійного лиха.

На час проведення спортивно-масового заходу обов'язково організовується чергування членів добровільно-пожежної дружини школи, а приміщення забезпечується необхідною кількістю первинних засобів пожежегасіння. Використовувати засоби пожежегасіння для господарських та інших потреб, не пов'язаних із пожежегасінням, категорично заборонено.

Учні-учасники спортивно-масового заходу приходять у формі, визначеній організаторами заходу чи умовами змагань.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Ознайомитись з планом евакуації з приміщення, в якому

проводиться захід.

2. Ознайомитись з правилами проведення змагань чи з програмою проведення спортивно-масового заходу.

3. Підготувати форму, взуття відповідно до умов змагань.

4. Впевнитись у відсутності на одязі чи взутті предметів, які можуть завдати травми учасникам заходу.

5. Не приносити на захід предметів, які можуть стати причиною пожежі, вибуху чи створювати надмірний шум.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Точно виконувати заходи безпеки під час проведення заходу.

2. Не відлучатись від команди чи від учнів свого класу-уболівальників.

3. Не використовувати предмети, які створюють надмірний шум.

4. Не заважати учасникам змагань, відповідальним за проведення заходу, черговим біля виходів виконувати свої обов'язки.

5. Не збиратись групами біля виходів чи в проходах до них.

6. Не захаращувати проходи ніякими предметами.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Організовано вийти з приміщення, де проводився захід.

2. Не створювати штовханини на проходах до виходів та безпосередньо на виходах.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку пожежі:

– організовано вийти з приміщення, виконуючи команди відповідального за проведення заходу, відповідно до плану евакуації;

– при виході пропускати дітей молодшого віку;

– почати гасити пожежу своїми силами й наявними в школі засобами пожежегасіння.

2. У випадку одержання травми негайно повідомити класного керівника чи відповідального за проведення заходу.

3. У разі необхідності надати першу медичну допомогу потерпілим і викликати швидку медичну допомогу за телефоном 03.

Інструкція з охорони праці

під час занять лижною підготовкою

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять лижною підготовкою на уроках фізкультури.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. На підставі даних про стан здоров'я і фізичний розвиток учнів розподіляють для занять фізичними вправами на медичні групи: а) основну; б) підготовчу; в) спеціальну.

Учні, які не пройшли медичного огляду, до уроків фізичної культури не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках фізичної культури. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять. Тимчасове звільнення від занять фізичними вправами допускається з дозволу медичного персоналу школи. Про необхідність тимчасового звільнення від уроків фізкультури потрібно попередити класного керівника.

Після перенесення хвороб учнем необхідно взяти дозвіл на відвідування уроків фізичної культури у лікаря.

Одяг для занять на лижах повинен бути легким, теплим, не заважати рухам.

Лижний інвентар треба підбирати відповідно до своїх зростомасових даних. Кріплення лиж до взуття повинно бути зручним для користування, міцним та надійним.

Палиці повинні бути легкими, міцними й зручними, мати петлі для захвату руками, вістря для упору та обмежувальне кільце; поверхня лиж не повинна мати перекосів і бічних викривлень, тріщин, задирок і відколів, ковзна поверхня має бути просмоленою і змащеною спеціальною маззю відповідно до погодних умов.

Якщо великий мороз, необхідно стежити один за одним і повідомляти вчителя про перші ознаки обмороження.

Забороняється:

- підходити до ополонки, кататися біля них;
- ходити одному по льоду, а також збиратися на льоду великими групами;
- з'їжджати на лижах із крутих берегів прямо на лід.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Одержавши інвентар, перевірити його справність і підігнати кріплення лиж до черевиків у приміщенні школи. Підібравши взуття за розміром ноги, простежити, щоб воно було сухим. Одягнути сухі шкарпетки, пальці ніг (під час сильних морозів) обгорнути газетним папером.
2. Перед заняттям із лижної підготовки при морозі, нижчому - 10°C, або сильному вітрі одягнути теплу білизну. Якщо її немає, закласти у брюки складений трикутником папір; дівчаткам необхідно одягти бюстгальтери або закрити груди папером; надягнути шерстяні шкарпетки; вуха закрити шапкою чи навушниками, на руки обов'язково вдягнути рукавиці.
3. Стежити за міцним кріпленням лиж до черевиків. Не кататись без рукавиць.
4. Під час переміщення до місця занять рухатися строєм тільки по тротуару або лівому узбіччі дороги не більше ніж у два ряди. Під час переміщення до місця занять і назад повинні бути спеціально призначені учні, які ведуть і замикають колону. Попереду й позаду колони повинні бути супроводжувачі з червоними прапорцями.
5. У випадку погіршення самопочуття, стану здоров'я повідомити про це вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Стежте за товаришами і в разі появи ознак обмороження (побіління шкіри, втрати чутливості відкритих частин тіла, вух, носа, щік) негайно розтирайте поверхню тіла поруч із обмороженим місцем до порожевіння, після чого потрібно злегка розтерти обморожене місце.
2. Спускатися з гір треба тільки з дозволу, відповідно до черги та за сигналом учителя.
3. Між лижниками, які спускаються, необхідно дотримуватись таких інтервалів часу, які виключають будь-яку ймовірність наїзду лижників один на одного.
4. Слухайте уважно пояснення вчителя, витримуйте інтервал під час руху на лижах на дистанції 3—4 м, під час спусків не менше як на 30 м.
5. Під час спусків не виставляйте лижні палки вперед, не зупиняйтесь біля підніжжя гори, пам'ятайте, що за вами йде товариш.
6. Стрибати з лижного трампліна можна тільки після спеціаль-

ної підготовки на стрибкових лижах.

7. Під час сильного морозу відкриті частини обличчя змазуйте жиром.

8. Не заходьте на лід природних водойм далеко від берега.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Очистити лижі від снігу, льоду і здати вчителю.

2. Очистити одяг і взуття.

3. Спортивну форму скласти у пакет.

4. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Щоб уникнути потертостей, не ходіть на лижах, не катайтеся на ковзанах у тісному або вільному взутті. Відчувши біль, послабте лижні кріплення, розшнуруйте черевики і, діставши дозвіл учителя, спокійно повертайтеся до школи у супроводі дорослого або старшого товариша.

2. Якщо під час занять ви з якихось причин зійшли з дистанції (у випадку втоми або погіршення самопочуття), обов'язково попередьте вчителя (особисто або через товариша).

3. При одержанні травми негайно повідомте вчителя. У разі тяжкої травми викликати швидку медичну допомогу за номером 03.

4. У разі, коли тріснув лід і учень попав у воду, потрібно:

– зосередитись і кликати на допомогу;

– спробувати обпертись грудьми на лід і просуватись до берега, поки не досягнете безпечного місця.

Надання допомоги здійснювати за допомогою підручних засобів (лиж, лижних палиць, ременів, шарфів, дощок, мотузок).

До місця пролому не підходити, а наблизитися до нього лежачи, повзком, інакше є ризик самим провалитися під кригу.

Підручні засоби штовхати поперед себе і подавати потерпілому за три-п'ять метрів від провалу. Потім тягнути потерпілого на берег чи на міцну кригу.

Доставити потерпілого у приміщення (школу), зігріти, дати гарячого чаю, показати лікарю.

Інструкція з охорони праці

під час занять і заходів у спортивній залі

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять у спортивній залі на уроках фізкультури.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. На підставі даних про стан здоров'я і фізичний розвиток учнів розподіляють для занять фізичними вправами на медичні групи: а) основну; б) підготовчу; в) спеціальну.

Учні, які не пройшли медичного огляду, до уроків фізичної культури не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках фізичної культури. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять. Тимчасове звільнення від занять фізичними вправами допускається з дозволу медичного персоналу школи. Про необхідність тимчасового звільнення від уроків фізкультури потрібно попередити класного керівника.

Після перенесення хвороб учнем необхідно взяти дозвіл на відвідування уроків фізичної культури у лікаря.

Взуття учнів має бути на підошві, що виключає ковзання, щільно облягати ногу і не заважати кровообігу. Без спортивної форми учні до уроків фізичної культури не допускаються.

Займатись на гімнастичних приладах дозволяється лише в присутності вчителя. Учні забороняється виконувати вправи на спортивних снарядах без присутності і страхування вчителя, а також маючи на собі різного виду прикраси.

Не дозволяється приносити речі, які не потрібні на уроці або заважають його проведенню.

Спортивна зала повинна бути забезпечена вогнегасником і аптечкою, укомплектованою необхідними медикаментами і перев'язувальними засобами для надання першої медичної допомоги постраждалим.

Небезпечні чинники:

- травми при виконанні вправ на несправних спортивних снарядах, а також при виконанні вправ без страховки;
- травми при виконанні гімнастичних вправ без використання гімнастичних матів;
- травми при виконанні вправ на спортивних снарядах з воло-

гими долоньями, а також на забруднених снарядах;

- виконання вправ без розминки;
- великі фізичні навантаження, які не відповідають віковій категорії та здоров'ю учнів.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. На уроки приходити тільки в м'якому взутті (без шипів). Заходити до спортзали у брудному взутті заборонено.
2. Перевдягнутися у спортивну форму у роздягальні спортзали.
3. Не заходити і не перебувати у спортивній залі без дозволу вчителя.
4. Після дзвінка на урок за командою вчителя зайти і вишикуватися в спортзалі.
5. Уважно вислухати інструктаж вчителя.
6. Продумати техніку виконання вправ, правильність вибору місця для страхування.
7. У випадку погіршення самопочуття, стану здоров'я повідомити про це вчителя.
8. Учні, звільнені від занять, відповідають за порядок у роздягальні під час уроку.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Дотримуватись вимог техніки безпеки під час виконання гімнастичних вправ.
2. Без дозволу вчителя не користуватися спортивним обладнанням та інвентарем.
3. Берегти шкільне спортивне обладнання та спортінвентар, не псувати його, не смітити, не приносити харчові продукти у спортзалу.
4. Вибирати правильні способи і прийоми страхування та допомоги, враховуючи характер вправ, рівень фізичної і технічної підготовленості своїх товаришів.
5. Під час виконання вправ на спортивних знаряддях бути дисциплінованими, уважними, чітко виконувати вказівки вчителя.
6. Без команди вчителя не переходити від одного знаряддя до іншого.
7. Під час виконання вправ потоком необхідно дотримуватися належного інтервалу, не штовхатися, не зупинятися, щоб не було зіткнень.

Під час занять у спортзалі використовувати магнезію або кані-

фоль, які зберігаються у спеціальних укладках або ящиках без розпилювання. Не виконувати вправи на спортивних снарядах з вологими долонями.

8. Під час проведення занять з метання не дозволяється перебувати в зоні кидка, перетинати цю зону. Не можна повертатися спиною до напрямку польоту об'єкта метання. Забороняється виконувати метання без дозволу і відому вчителя.

9. Виконуючи стрибки і зіскоки зі спортивних знарядь, приземлятись м'яко, на носки, пружно присідаючи.

10. Не виконувати без страхування складні елементи і вправи.

11. Під час виконання вправ на спортивних знаряддях необхідно перебувати на безпечній відстані від місця виконання, не заважати один одному, дотримуватись правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.

12. Під час занять на паралельних брусах ширину жердин установити залежно від своїх індивідуальних даних. Ширина повинна приблизно дорівнювати довжині передпліччя.

13. Змінюючи висоту брусів, послабивши гвинти, піднімати одночасно обидва кінці кожної жердини; висовувати ніжки в стрибкових приладах по черзі з кожного боку, нахиливши прилад.

14. Підіймаючи або опускаючи жердини брусів, триматись за жердину, а не за її металеву опору. Щоразу перед виконанням вправи перевірити, чи закріплені стопорні гвинти.

15. Правильно виконувати і страхувати один одного під час виконання фізичних вправ та елементів.

16. Не виконувати вправ на знаряддях із вологими долонями, якщо на них є свіжі мозолі, а також на забруднених знаряддях.

17. Під час переміщення і встановлення гімнастичних знарядь бути уважними.

18. Не переносити і не перевозити важких гімнастичних знарядь без використання спеціальних візків і пристроїв.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. За вказівкою вчителя зібрати зі спортивної зали спортінвентар, занести його у складські приміщення.

2. Організовано вийти зі спортивної зали.

3. Не вживати холодну воду, виходити розігрітим на вулицю із спортивної зали.

4. Спортивну форму скласти у пакет.

5. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Якщо під час занять з'являться біль у руках, почервоніння шкіри або натерті місця (водяні пухирі) на долонях, припиніть заняття і повідомте вчителя.

2. У разі виявлення несправного інвентаря або отримання травми, погіршення самопочуття негайно повідомити вчителя.

3. У разі отримання травми вчитель повинен надати першу медичну допомогу та звернутись до лікаря. У разі отримання важких травм викликати швидку медичну допомогу за телефоном 03.

4. У випадку пожежі викликати пожежну службу за телефоном 01.

Інструкція з охорони праці *під час стрільби*

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час стрільби на заняттях з ДПЮ.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. До занять з допризовної підготовки допускаються учні, які пройшли медичний огляд і не мають протипоказань щодо стану здоров'я. Учні, які не пройшли медичного огляду, до занять з допризовної підготовки не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять.

Відповідно до Інструкції вогнепальну зброю і бойові припаси для навчальних цілей (навчальних стрільб) школі видають Міністерство оборони України, військовий округ (оперативне командування), військкомат і комітет ТСОУ за наявності дозволу органів внутрішніх справ згідно з нормами, установленними Міністерством оборони України за погодженням з МВС України.

Безпека учнів під час проведення занять з допризовної підготовки гарантується дотриманням вимог статутів Збройних Сил України, Курсу стрільб із стрілецької зброї, бойових машин та танків сухопутних військ (КССО, БМ, ТСВ-84), затверджених наказом Головнокомандувача сухопутних військ від 10.12.83 № 081 (далі — Курс стрільб), настанов.

Навчальне місце для виконання вправ із стрільби обладнується в тирах навчальних закладів. У зоні ведення вогню визначаються вихідне положення і вогневий рубіж, виділені добре видимими лініями й покажчиками. На вогневому рубежі повинні бути підстилки для стрільців і упори (мішечки або валики з піском чи тирсою) для стрільби лежачи.

У приміщенні для занять зі стрільби обладнуються навчальні місця, розміщуються щити з описом заходів безпеки, умов виконання підготовчих вправ стрільб з малокаліберної гвинтівки.

Навчання учнів навичкам стрільби з вогнепальної зброї бойовими патронами проводять відповідно до Курсу стрільб на стрільби-

щах і в тирах військових частин, військово-навчальних закладів. Там, де відсутні військові частини, стрільба проводиться на стрільбищах або в тирах, які належать організаціям ТСОУ, ОСОТ та спортивним організаціям. Відповідальність за організацію і проведення стрільб покладається на райвійськкомати.

У кожному тирі й на стрільбищі повинна бути аптечка або санітарна сумка для надання першої медичної допомоги.

У разі проведення стрільб у тирах або на стрільбищах, які належать ОСОТ, організаціям ТСОУ та спортивним організаціям, керівництво стрільбою здійснюється офіцерами військових комісаріатів разом з працівниками ТСОУ.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Для проведення кожної стрільби директор школи видає письмовий наказ, у якому зазначає дату, час і місце стрільби; клас і кількість учнів, які залучаються до стрільби; кількість патронів (кульок), необхідних для стрільби; кількість і номери зброї, яка використовуватиметься під час стрільби; найменування вправи стрільби; прізвище керівника стрільби, а також засоби, що потрібні для надання першої медичної допомоги.

2. До стрільби допускаються учні, що склали заліки з правил безпеки, знають матеріальну частину зброї, можуть нею користуватися, виконувати команди та прийоми підготовки до стрільби, огляд зброї, мішеней, усунення несправностей, що виникли під час стрільби.

3. Не дозволяється стріляти бойовими і малокаліберними патронами, кульками з пневматичної гвинтівки в тирі або на стрільбищі, де не гарантована безпека стрільби, а також передовіряти керівництво стрільбою комусь із учнів.

4. Учні зобов'язані вивчити правила поведінки в тирі і заходи безпеки під час поводження зі зброєю, пройти інструктаж і здати залік.

5. Згідно з Курсом стрільб на допомогу керівникові призначаються черговий стрільбища (тиру), пости оточення, спостерігачі, медичний працівник. Черговий тиру (стрільбища), пости оточення, спостерігачі призначаються з числа підготовлених учнів і підпорядковуються керівнику стрільби.

6. До стрільби необхідно оглядати зброю.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Стрільба дозволяється тільки зі справної, приведеної до нормального бою зброї.
2. Заряджати зброю і стріляти тільки за командою вчителя на вогневому рубежі.
3. У тирі і на стрільбищі не дозволяється:
 - прицілюватися та спрямовувати зброю в різні боки і в тил, а також на людей і тварин, хоч би в якому стані перебувала зброя;
 - прицілюватися в мішені навіть з незарядженої зброї, якщо в розташуванні їх перебувають люди або тварини;
 - брати зброю, торкатися чи підходити до неї без команди.
4. Під час проведення занять з вогневої підготовки на місцевості пересування дозволяється тільки дорогами і в районах, які вказані директором школи.
5. Під час стрільби чітко виконувати команди вчителя чи керівника стрільби, дотримуватись правил техніки безпеки.
6. Припинити стрільбу в разі порушення вимог безпеки, а також у разі проникнення в зону стрільби сторонніх людей і тварин.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Стрільбу припинити за командою керівника.
2. Зібрати і здати стріляні гільзи.
3. Після стрільби необхідно оглянути зброю.
4. Чистити зброю після стрільби потрібно у спеціально відведених місцях під наглядом вчителя або керівника стрільбою.
5. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку одержання травми негайно повідомити вчителя. При потребі одержати допомогу в медичного працівника, який під час стрільби перебуває на стрільбищі в районі пунктів боєпостачання, а в тирі – неподалік від керівника стрільби.
2. Про всі нещасні випадки, що сталися під час практичних занять з вогневої підготовки, потрібно негайно повідомити в найближчий медичний пункт, місцеві органи міліції та в органи освіти.

Інструкція з охорони праці

під час занять з прикладної фізичної підготовки

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час занять з прикладної фізичної підготовки з ДПЮ.

Усі учні зобов'язані пройти медичний огляд. До занять з допризовної підготовки допускаються учні, які пройшли медичний огляд і не мають протипоказань щодо стану здоров'я. Учні, які не пройшли медичного огляду, до занять з допризовної підготовки не допускаються.

Учні, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми на уроках. При цьому допускається залучення їх учителем до підготовки занять.

Безпека учнів під час проведення занять з допризовної підготовки гарантується дотриманням вимог статутів Збройних Сил України, Курсу стрільб із стрілецької зброї, бойових машин та танків сухопутних військ (КССО, БМ, ТСВ-84), затверджених наказом Головнокомандувача сухопутних військ від 10.12.83 № 081 (далі — Курс стрільб), настанов.

Розташування спортивної бази та розміщення її спортивних приладів і обладнання проводиться відповідно до Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах, затверджених наказом Держнаглядохоронпраці від 27.12.99 № 249.

Під час проведення занять з фізичної культури і спорту як на уроках, так і в позаурочний час учні користуються спеціальним спортивним одягом (спортивний костюм) та спортивним взуттям, що визначаються правилами проведення змагань з окремих видів спорту. Проводити заняття без спортивного взуття не дозволяється.

У спортивних спорудах треба мати аптечку (на відкритих спортивних майданчиках - переносну аптечку) з набором медикаментів, перев'язувальних засобів і приладдя.

Під час проведення змагань у школі необхідно вживати заходів щодо забезпечення безпеки їх учасників відповідно до постанови Кабінету міністрів від 18.12.98 № 2025 „Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення

масових культурно-видовищних заходів”.

Зберігати і переносити спортивний інвентар для метання треба в спеціальних укладках.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Перед проведенням занять з подолання перешкод необхідно перевірити справність всіх елементів єдиної смуги перешкод.

2. Під час проведення занять узимку єдину смугу перешкод потрібно очистити від снігу та криги, посипати піском місця відштовхування та приземлення.

3. Місця приземлення під час стрибків з високих перешкод необхідно перекопувати та засипати піском або тирсою.

4. Перед метанням гранати подивіться, чи немає людей у напрямку метання.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Під час занять з рукопашного бою:

– дотримуватись послідовності, темпу та амплітуди виконання вправ як у підготовчій, так і в основній частині;

– у разі виконання прийомів та дій з макетами ножів та пістолетів дотримуватись інтервалів між учнями;

– правильно виконувати прийоми страхування та самострахування;

– больові прийоми, удушення, виривання макетів ножів, викручування рук проводити плавно, повільно, без зайвої сили та негайно припиняти при першому сигналі партнера;

– удари рукою, ногою, ножом під час виконання рухів з партнером тільки позначати.

2. Під час метання гранат з місця розміщуватися з інтервалами в два—три кроки, а в разі метання в русі (поток) під час подолання єдиної смуги перешкод дотримуватись встановлених вчителем дистанцій, що унеможливають попадання гранати в учня, який біжить попереду, або встановлювати ціль збоку від напрямку руху.

Під час проведення занять з метання:

- не дозволяється перебувати в зоні кидка, перетинати цю зону;
- перебуваючи поблизу зони метання, не можна повертатися спиною до напрямку польоту гранати;
- забороняється виконувати довільні кидання, залишати без нагляду гранати, які не використовуються в цей момент на уроці;
- не подавайте гранату кидком;
- не переходьте через місця, на яких проводяться заняття з метання;
- будьте особливо уважними, виконуючи вправи з метання;
- не стійте під час групових занять праворуч від метальника, не ходіть за знаряддями без дозволу вчителя;
- отримуючи у сиру погоду гранати, витирайте їх насухо.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. За вказівкою вчителя зібрати зі спортивного майданчика необхідний спортінвентар, граблі, лопати, занести їх у складські приміщення.
2. Скласти гранати у спеціальну укладку.
3. Спортивну форму скласти у пакет.
4. Після занять ретельно вимийте руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку одержання травми негайно повідомити вчителя.
2. У разі отримання травми вчитель повинен надати першу медичну допомогу та звернутись до лікаря. У разі отримання важких травм викликати швидку медичну допомогу за телефоном **03**.
3. У випадку надзвичайних ситуацій дійте згідно інструкції № 1-НС.

Інструкція з охорони праці

під час роботи з комп'ютерами

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів, які працюють з комп'ютерною технікою в кабінеті інформатики.

Кабінет інформатики обладнаний персональними комп'ютерами, які працюють в мережі. Кількість робочих місць: 6-10 - учнівських і одне вчителя. Кожний учень постійно закріплений за робочим місцем і слідує за його станом протягом часу роботи. Кожне робоче місце обладнане: клавіатурою, монітором і системним блоком.

Робота учня полягав у використанні комп'ютера в процесі навчання для здобуття певних знань і вмінь з інформатики. До роботи на персональних комп'ютерах допускаються учні:

- а) які ознайомлені із правилами безпеки при виконанні робіт;
- б) знають вимоги, які ставляться перед користувачем;
- в) для яких робота на комп'ютері не заборонена у зв'язку із станом здоров'я;
- г) які пройшли інструкцію перед виконанням запланованих робіт.

Робота на комп'ютері вимагає від кожного користувача правильного положення тіла на робочому місці, розміщення рук відносно клавіатури, відстані очей відносно монітора, певної тривалості роботи. Недотримання певних санітарно-гігієнічних вимог може привести до головного болю, викривлення хребта, погіршення зору, виникнення захворюваності.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Пройти інструктаж з техніки безпеки.
2. Розписатися у книзі проведення такого інструктажу.
3. Ознайомитися з відомостями про ознаки можливих аварій.
4. Оглянути робоче місце.
5. Підготувати робоче місце до роботи.
6. Перевірити справність пристроїв спочатку візуально, а потім в робочому режимі.

7. Зайняти правильну позицію перед комп'ютером.
8. В разі виявлення будь-яких недоліків повідомити вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Дотримуватися санітарно-гігієнічних вимог на робочому місці.
2. Слідкувати за дотриманням правил експлуатації обладнання.
3. Не торкатися до будь-яких струмопровідних місць в разі їх виявлення.
4. Слідкувати за порядком на робочому місці.
5. В разі відхилень від нормального режиму роботи обладнання та порушень технологічного регламенту необхідно вимкнути комп'ютер і сповістити про це вчителя.
6. В разі виникнення відчуття втоми або інших негараздів у здоров'ї вимкнути комп'ютер і сповістити вчителя.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Вимкнути комп'ютер з робочого режиму.
2. Здійснити огляд комп'ютера по виявленню певних відхилень в архітектурі, засобах зв'язку вузлів та інше, і в разі виявлення таких доповісти вчителю.
3. Не проводити самовільно ніяких робіт і операцій з розбирання комп'ютера, чи налагодження його.
4. Довести стан робочого місця до початкового.
5. Доповісти вчителю про закінчення роботи і стан робочого місця.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

З разі виникнення аварійних ситуацій на робочому місці учень зобов'язаний:

- а) припинити роботу на комп'ютері ;
- б) знеструмити комп'ютер, перевіривши положення вимикача в положення „вимкнуто” ;
- в) негайно звільнити робоче місце;
- г/ доповісти вчителю про виникнення аварійної ситуації.

Інструкція з охорони праці *під час роботи в кабінеті фізики*

1. Загальні положення

1. Дія даної інструкції поширюється на учнів під час проведення лабораторних робіт у кабінеті фізики.

2. До лабораторних робіт у кабінеті фізики допускаються учні, які добре засвоїли правила техніки безпеки, зміст даної інструкції та інструкції до конкретної роботи. Вхід стороннім особам у кабінет фізики під час проведення практичних занять забороняється.

3. У кабінеті фізики дозволяється проводити тільки лабораторні роботи і демонстраційні досліди, передбачені навчальними програмами.

4. Жоден прилад не можна використовувати без попередньої перевірки вчителем.

5. Усі роботи, досліди, призначені для проведення учнями, повинні бути попередньо виконані вчителем.

6. Видача учням необхідного для лабораторних робіт обладнання проводиться вчителем у кількостях, вказаних в описах робіт.

7. Доступ учнів до місця збереження приладів та обладнання (лаборантської) повинен бути виключений.

8. Забороняється залишати без догляду палаючі спиртівки, включені електронагрівальні прилади.

9. Спецодяг і засоби індивідуального захисту повинні зберігатися в шафах, спеціально призначених для цієї мети.

10. Використовувати спецодяг для інших цілей (при прибиранні класних приміщень, при роботах на пришкольній ділянці й ін.), а також нести додому забороняється.

11. Прання спецодягу повинно проводитися в пральнях чи особами з обслуговуючого персоналу школи, проінструктованими про запобіжні заходи при проведенні цієї роботи. Прання халатів самими учнями забороняється.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції. Прибрати зайві предмети з робочого стола.

2. Перед виконанням роботи необхідно уважно вивчити її зміст і хід виконання.

3. Усвідомити порядок і правила безпечного проведення лабораторної роботи, досліду.

4. Виконувати тільки ту роботу, що передбачена завданням чи доручена вчителем. Проводити роботи, не передбачені завданням чи вказівкою вчителя, забороняється.

5. Перевірити наявність і справність посуду, вимірювальних приладів і інших предметів, необхідних для виконання завдання. У випадку виявлення яких-небудь несправностей, що можуть створити підвищену небезпеку, повідомити вчителя.

6. Приступати до виконання завдання тільки після дозволу вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Будьте уважні, точно виконуйте вказівки вчителя.

2. Не приступайте до виконання роботи без дозволу вчителя.

3. Розміщуйте прилади, матеріали, устаткування на своєму робочому місці таким чином, щоб виключити їхнє падіння чи перекидання.

4. Для запобігання падіння при проведенні дослідів скляні посудини (пробірки, колби) обережно закріплюйте в лапці штатива.

5. При проведенні дослідів не допускайте граничних навантажень вимірювальних приладів. При роботі з приладами зі скла будьте особливо обережними. Не виймайте термометри з пробірок із затверділою речовиною.

6. Стежте за справністю всіх кріплень у приладах і пристосуваннях. Не доторкайтеся і не нахиляйтеся (особливо з неприбраним волоссям) до обертових частин машин.

7. При збиранні експериментальних установок використовуйте проводи з міцною ізоляцією без видимих ушкоджень (з наконечниками і запобіжними чохлами).

8. При збиранні електричного кола уникайте перетинання проводів, не використовуйте провідники зі зношеною ізоляцією і вимикачі відкритого типу (при напрузі вище 42 В).

9. Джерело струму до електричного кола підключайте в останню чергу. Зібране коло включаєте тільки після перевірки і з дозволу вчителя. Наявність напруги в колі можна перевірити тільки прила-

дами чи індикаторами напруги.

10. Не доторкайтеся до елементів кола, що знаходяться під напругою, без ізоляції. Не робіть перемикачів у колах і зміну запобіжників до відключення джерела електроживлення.

11. Стежте за тим, щоб під час роботи випадково не торкнутися обертових частин електричних машин.

12. Не доторкайтеся до корпусів стаціонарного електроустаткування, до затискачів відключених конденсаторів.

13. Користуйтеся інструментами з ізольованими ручками.

14. По закінченні роботи відключіть джерело електроживлення, після чого розберіть електричне коло.

15. Не залишайте робочого місця без дозволу вчителя.

16. Знайшовши несправність в електричних пристроях, що знаходяться під напругою, негайно відключіть джерело електроживлення і сповістіть про це вчителю.

17. Для приєднання споживачів до мережі користуйтеся штепсельними з'єднаннями.

18. При ремонті і роботі електроприладів користуйтеся розетками, гніздами, затискачами, вимикачами з не виступаючими контактними поверхнями.

19. Під час роботи в кабінеті фізики бути обережним, підтримувати порядок і чистоту на робочому місці, виконувати правила техніки безпеки.

20. Під час нагрівання рідин не можна заглядати в посудину (навіть у пробірку) зверху, тому що у випадку можливого викиду нагрітої речовини можуть бути нещасні випадки.

21. При нагріванні рідин тримати посудину (колбу, пробірку й ін.) отвором від себе і не направляти на сусідів.

22. Знімати з нагрівача колби чи склянки з рідинами, нагрітими до температури кипіння чи навіть близько до неї, обережно, захистивши руку рушником, не роблячи різких рухів.

23. Посудину з гарячою рідиною не закривати щільно пробкою доти, поки вона не остигне.

24. Нагріваючи рідини, не залишати їх без догляду, хоча б на короткий час.

25. Закріплювати посудини у затискачах штатива треба обережно, обертаючи посудину навколо осі, поки не відчується невеликий опір в обертанні.

26. Знімати з плити посудини (колби, склянки) з рідиною, нагрі-

тою до температури кипіння чи близької до неї, потрібно обережно, захистивши руку рушником.

27. Не відволікатися самим і не відволікати інших від роботи сторонніми розмовами.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Виключити живлення електричних схем.
2. Розібрати електричні схеми, скласти їх комплектуючі так, як вони були видані для виконання роботи.
3. Здати видане обладнання лаборанту або вчителю.
4. Прибрати робоче місце. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку одержання опіків повідомити вчителя і одержати першу допомогу, якщо це потрібно.
2. При виявленні яких-небудь несправностей у стані використовуваних приладів, установок, недоброякісності посуду негайно припинити роботу і повідомити вчителя.
3. У випадку пожежі діяти організовано, за вказівками вчителя.

Інструкція з охорони праці *під час лабораторних робіт* *з розділу „Електричні явища”*

1 . Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час проведення лабораторних робіт у кабінеті фізики з розділу „Електричні явища”.

До лабораторних робіт допускаються учні, які пройшли медичний огляд і добре засвоїли правила техніки безпеки, зміст даної інструкції.

Лабораторні роботи в кабінеті фізики проводяться тільки в присутності вчителя або лаборанта під їх керівництвом і постійним спостереженням за діями учнів, за виконанням ними робіт згідно з правилами техніки безпеки.

Під час проведення лабораторних робіт на робочих столах не повинне бути ніяких сторонніх предметів.

Особливу небезпеку являє собою робота з акумуляторами. Попадання лугу або кислоти на відкриті ділянки тіла може викликати опіки. Акумулятори не можна нахиляти. Вони повинні зберігатись в окремому приміщенні з доброю вентиляцією.

При використанні випрямлячів змінного струму слід стежити, щоб у споживачах струму не було короткого замикання.

Не можна приспівувати амперметр до затискачів джерела струму без будь-якого приймача струму, з'єднаного послідовно з амперметром, бо амперметр можна зіпсувати.

Реостат не можна повністю виводити, бо його опір при цьому дорівнюватиме нулю, і якщо в колі немає інших приймачів струму, то сила струму може бути великою і амперметр зіпсується.

Не можна доторкатися до електричного нагрівника під час його роботи, бо в цьому випадку можливі опіки.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчіть вимоги даної інструкції.
2. Приберіть зайві предмети з робочого стола.
3. Познайомтесь з описами приладів, полярністю їх підключення.

4. Перевірте справність з'єднувальних провідників, їхню цілісність.
5. Перевірте надійність клем на всіх приладах.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Складіть електричне коло за схемою або описом, вказаними в описі лабораторної роботи.
2. Поκληйте вчителя для перевірки правильності і надійності з'єднань.
3. Не вмикайте струм у колі без дозволу вчителя.
4. Після перевірки схеми вчителем увімкніть вилку джерела струму в розетку.
5. Замкніть коло вимикачем і виконайте необхідні вимірювання.
6. Пам'ятайте про полярність вимірювальних приладів.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Вимкніть вилку джерела струму з розетки.
2. Роз'єднайте всі елементи кола, вимірювальні прилади.
3. Складіть всі прилади і провідники на підставці.
4. Здайте видане обладнання лаборанту або вчителю.
5. Приберіть робоче місце.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У разі різкого відхилення стрілки вимірювального приладу за межі шкали негайно розімкніть коло.
2. У випадку появи диму з джерела струму негайно вимкніть вилку з розетки.
3. У разі виявлення будь-яких пошкоджень приладів, елементів кола повідомити вчителя.
4. У випадку одержання опіків повідомити вчителя і одержати першу допомогу, якщо це потрібно.

Інструкція з охорони праці

під час лабораторних робіт

з розділу „Теплові явища”

1 . Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів під час проведення лабораторних робіт у кабінеті фізики з розділу „Теплові явища”.

До лабораторних робіт допускаються учні, які пройшли медичний огляд і добре засвоїли правила техніки безпеки, зміст даної інструкції.

Лабораторні роботи в кабінеті фізики проводяться тільки в присутності вчителя або лаборанта, під їх керівництвом і постійним спостереженням за діями учнів, за виконанням ними робіт згідно з правилами техніки безпеки.

Під час проведення лабораторних робіт на робочих столах не повинно бути ніяких сторонніх предметів.

При проведенні лабораторних робіт і демонстрацій користуватись розбитим або скляним посудом з тріщинами забороняється.

Для уникнення опіків посудини, в яких нагрівається вода, не можна закривати глухою пробкою, скляні колби слід класти на спеціальні підставки, воду при виконанні робіт на встановлення теплового балансу слід нагрівати не вище 60-70°C.

Забороняється залишати без нагляду працюючі електронагрівальні прилади.

При використанні спиртівки не можна запалювати спиртівку від іншої спиртівки, яка горить. Для уникнення вибуху спиртівки не допускається вигорання спирту більше ніж на 2/3 об'єму посудини.

Проведення лабораторних робіт з використанням ртутних термометрів забороняється.

Небезпека при виконанні лабораторних робіт виникає, якщо користуватись скляним посудом з тріщинами. В цьому випадку можливі порізи рук.

При порушенні вимог техніки безпеки можливі опіки гарячою водою.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

Перед початком виконання роботи учні повинні:

1. Прибрати з робочого стола зайві предмети.
2. Уважно вивчити вимоги даної інструкції.
3. Переконатись у справності виданого обладнання, у відсутності тріщин і гострих виступів на скляному посуді.
4. Обережно відкрити футляри термометрів, не допускаючи падіння термометра на підлогу чи ударів об тверду поверхню стола.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Під час наливання в калориметр гарячої води не допускати її розливання.
2. При вимірюванні температури води і змішуванні води в калориметрі не допускати різких ударів термометра об стінки посудини.
3. При нагріванні циліндра у гарячій воді переміщування його проводити за допомогою міцно закріпленої нитки.
4. Не допускати падіння нагрітого циліндра в калориметр.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Злийте використану воду у відведену для цього посудину.
2. Протріть насухо поверхню стола.
3. Виконайте необхідні обчислення в зашиті.
4. Термометр надійно закрийте у футлярі.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку розливання води на поверхню стола чи на підлогу протріть поверхню сухою ганчіркою, зберіть розливу воду.
2. У випадку поранення негайно повідомте про це вчителя.
3. У випадку надзвичайних ситуацій дійте згідно інструкції № 1-НС.

Інструкція з охорони праці

під час роботи в кабінеті хімії

1. Загальні положення

1. Дія даної інструкції поширюється на учнів під час проведення практичних робіт у кабінеті хімії.

2. До практичних робіт у кабінеті хімії допускаються учні, які пройшли медичний огляд і добре засвоїли правила техніки безпеки, зміст даної інструкції. Вхід стороннім особам у кабінет хімії під час проведення практичних занять забороняється.

3. У кабінеті хімії дозволяється проводити тільки експерименти, передбачені навчальними програмами.

4. Жоден прилад не можна використовувати без попередньої перевірки вчителем.

5. Усі досліди, призначені для проведення учнями, повинні бути попередньо виконані вчителем. При цьому всі реактиви повинні використовуватися з того лабораторного посуду, з якого вони будуть видаватися учням, і в тих же кількостях, у яких будуть застосовуватися ними.

6. Видача учням хімічних реактивів, необхідних для дослідів, проводиться вчителем у кількостях, потрібних для проведення даного експерименту.

7. Доступ учнів до місць зберезнення хімічних реактивів повинен бути виключений.

8. Досліди, що супроводжуються виділенням шкідливих пар і газів, проводяться тільки у витяжній шафі при справно діючій вентиляції.

9. Для нейтралізації пролитих на стіл чи на підлогу кислот чи лугів у кабінеті хімії повинні стояти склянки з приготовленими заздалегідь нейтралізуючими розчинами (соди й оцтової кислоти).

10. Забороняється тримати вогне- і вибухонебезпечні речовини поблизу відкритого вогню і сильно нагрітих предметів, залишати без догляду палаючі спиртівки, включені електронагрівальні прилади.

11. Всі учні на час проведення практичних занять у кабінеті хімії повинні забезпечуватися спецодягом і засобами індивідуального захисту (халати, маски з оргскла, гумові рукавички й ін.) по діючим нормам, передбаченим для працівників хімічних лабораторій.

12. При роботі з легкозаймистими й вогне- та вибухонебезпечними реактивами не слід носити одяг із синтетичних чи змішаних тканин, тому що у випадку загоряння ці тканини не горять, а плавляться, пристають до шкірного покриву, заподіюючи важкі опіки.

13. Робота з органічними розчинниками повинна проводитися у витяжних шафах. Посуд, у якому проводиться дослід з органічними розчинниками, перед заповненням повинний бути чистий і сухий.

14. В усіх випадках при роботі з легкозаймистими і пальними розчинниками всі пальники, що знаходяться поблизу, повинні бути погашені, а електричні нагрівачі з відкритою спіраллю — виключені.

15. Нагрівання легкозаймистих і пальних органічних розчинників дозволяється робити тільки на чи водяник повітряній лазні.

16. Спецодяг і засоби індивідуального захисту повинні зберігатися в шафах, спеціально призначених для цієї мети.

Використовувати спецодяг для інших цілей (при прибиранні класних приміщень, при роботах на пришкольній ділянці й ін.), а також нести додому забороняється.

Прання спецодягу повинно проводитися в пральнях чи особами з обслуговуючого персоналу школи, проінструктованими про заповідні заходи при проведенні цієї роботи. Прання халатів самими учнями забороняється.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції. Прибрати зайві предмети з робочого стола.

2. Усвідомити порядок і правила безпечного проведення досліду.

3. Виконувати тільки ту роботу, що передбачена завданням чи доручена вчителем. Проводити роботи, не передбачені завданням чи вказівкою вчителя, забороняється.

4. Перевірити наявність і справність посуду, приладів і інших предметів, необхідних для виконання завдання, роботу вентиляції і т.д. У випадку виявлення яких-небудь несправностей, що можуть створити підвищену небезпеку, повідомити вчителя.

5. Приступати до виконання завдання тільки після дозволу вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Під час роботи в кабінеті хімії бути обережним, підтримувати порядок і чистоту на робочому місці, виконувати правила техніки безпеки.

2. Хімічні досліди потрібно виконувати з такими кількостями і концентраціями речовин, у приладах, у тих умовах і порядку, що зазначені в посібнику з проведення експерименту.

3. Забороняється брати реактиви незахищеними руками. Для цього використовуються порцелянові ложки, шпатель чи совочки.

4. Правильно вести нагрівання в пробірці розчинів кислот, лугів і інших хімічних речовин (крім вогнєнебезпечних) над полум'ям спиртівки. Злегка нагрівши пробірку над полум'ям пальника, подальше нагрівання вести над верхньою частиною полум'я, не торкаючись дном пробірки гніта спиртівки, щоб пробірка не тріснула.

5. Під час нагрівання рідин не можна заглядати в посудину (навіть у пробірку) зверху, тому що у випадку можливого викиду нагрітої речовини можуть бути нещасні випадки.

6. При нагріванні рідин тримати посудину (колбу, пробірку й ін.) отвором від себе і не направляти на сусідів.

7. Знімати з нагрівача колби чи склянки з рідинами, нагрітими до температури кипіння чи навіть близько до неї, обережно, захистивши руку рушником, не роблячи різких рухів.

8. Посудину з гарячою рідиною не закривати щільно пробкою доти, поки вона не остигне.

9. Нагріваючи рідини, не залишати їх без догляду, хоча б на короткий час.

10. При всіх операціях з концентрованими кислотами і лугами застосовувати гумові рукавички і захисні окуляри.

11. При розведенні концентрованих кислот водою обережно доливати кислоту у воду, а не навпаки.

12. При розведенні концентрованих кислот, при змішуванні їх одну з одною, користуватися тільки тонкостінним хімічним чи порцеляновим посудом.

13. Щоб уникнути опіків порожнини рота, а також можливості отруєння, не набирати розчини кислот і лугів у піпетку ротом. При засмоктуванні цих речовин треба користуватися піпетками з пастками, а всмоктування робити за допомогою гумової груші.

14. Розчинення лугу треба робити в порцеляновому посуді шлям-

хом додавання до води невеликих порцій речовини, при безупинному помішуванні. Шматочки лугу можна брати тільки пінцетом чи щипцями.

15. Закріплювати посудини у затискачах штатива треба обережно, обертаючи посудину навколо осі, поки не відчується невеликий опір в обертанні.

16. Великі хімічні склянки з розчинами потрібно брати і переносити двома руками так, щоб бортики склянки спиралися на вказівні і великі пальці.

17. Не пробувати хімічні речовини на смак, тому що кожна з них у тій чи іншій мірі отруйна і можна отруїтися.

18. При визначенні речовини по запаху не можна нахилитися над горловиною посудини і сильно вдихати пару чи газ, який виділяється. Для цього потрібно легким рухом долоні над горловиною посудини направляти пари чи газ до носа і вдихати обережно.

19. Знімати з плити посудини (колби, склянки) з рідиною, нагрітою до температури кипіння чи близької до неї, потрібно обережно, захистивши руку рушником.

20. Розсипаний чи пролитий випадково реактив зсипати чи злити назад у тару до основної кількості реактивів не дозволяється.

21. Випадково пролиті кислоти, розчини лугів збирати і зливати в місця, вказані вчителем.

22. Не відволікатися самим і не відволікати інших від роботи сторонніми розмовами.

23. При виконанні завдання користуватися посудом, приладами і реактивами, виданими вчителем. Брати посуд, реактиви і т.д. з інших столів не дозволяється.

24. При використанні яких-небудь речовин для дослідів потрібно уважно прочитати етикетку на склянці чи іншій тарі, у якій зберігаються реактиви, щоб уникнути помилки, результатом якої може бути нещасний випадок.

25. Насипати чи наливати реактиви потрібно на столі (сухі – над листом паперу, рідкі – над посудиною).

26. Правильно користуватися витяжною шафою:

- стулки витяжної шафи під час роботи треба тримати максимально закритими (опущеними, з невеликим зазором для тяги);

- відкривати стулки дозволяється тільки під час обслуговування встановлених у шафі приладів чи при іншій необхідності на висоту, зручну для роботи, але не більше половини висоти віконного про-

різу;

– підняті стулки на час роботи у витяжній шафі закріплюються за допомогою наявних для цієї мети пристосувань.

27. При роботі з розчинниками, зв'язаній з нагріванням, не залишати робоче місце без догляду.

28. Дотримуватись правил особистої гігієни. Тримати руки в чистоті. При неохайному стані рук під нігтями можуть накопичуватися шкідливі речовини, що при потраплянні з їжею в організм приводять до отруєння. При роботі в кабінеті не пити воду і не вживати їжу.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Виключити електроприлади, закрити водопровідні крани.
2. Не виливати в раковини залишки кислот, лугів, сірчистих з'єднань, вогненебезпечних рідин, а також розчини, отримані після досліду. Ці речовини треба зливати в призначені для цієї мети склянки.
3. Щоб не засмітити каналізацію, не кидати в раковину папір, пісок і інші тверді речовини.
4. Здати видане обладнання лаборанту або вчителю.
5. Прибрати робоче місце. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку одержання опіків повідомити вчителя і одержати першу допомогу, якщо це потрібно.
2. При виявленні яких-небудь несправностей у стані використовуваних приладів, установок, недоброякісності посуду негайно припинити роботу і повідомити вчителя.
3. У випадку пожежі діяти організовано, за вказівками вчителя.

Інструкція з охорони праці

під час роботи з кислотами і лугами

1. Загальні положення

1. Дія даної інструкції поширюється на учнів під час роботи з кислотами і лугами.

2. Основні (запасні) кількості кислот і інших агресивних рідин повинні зберігатися в приміщенні, спеціально для цього призначеному.

3. Недотримання правил роботи з кислотами і їдкими лугами приводить до сильних хімічних опіків. Концентровані кислоти викликають зневоднювання шкіри і інших тканин, причому ступінь їхнього впливу залежить у першу чергу від окисної здатності кислоти.

4. По швидкості дії і по швидкості руйнування тканин тіла кислоти розташовуються в наступному порядку, починаючи з найбільш сильних: царська горілка (суміш азотної і соляної кислот), азотна кислота, сірчана кислота, плавикова кислота, соляна кислота, оцтова кислота (90—100%), молочна кислота, шавлева кислота і т.д. Дуже небезпечні опіки хромовою сумішшю.

5. Великої обережності вимагає робота з плавиковою кислотою. Її дія на шкіру починає відчуватися тільки через 5—8 годин. Навіть одна крапля плавикової кислоти, що потрапила на шкіру і не змита негайно, викликає хворобливу рану, яка важко піддається лікуванню.

6. Деякі з концентрованих кислот (наприклад, соляна, азотна кислоти), мають сильну подразнюючу дію на слизоваті оболонки дихальних шляхів і очі.

7. При впливі концентрованих розчинів їдких лугів утворюються дуже хворобливі рани, які повільно загоюються. Тверді їдкі луги, притягаючи вологу, що міститься в повітрі, дуже легко переходять у розчин і тому їхня дія рівнозначна дії концентрованих розчинів лугів.

8. Для нейтралізації пролитих на стіл чи на підлогу кислот чи лугів у кабінеті хімії мають стояти склянки з приготовленими нейтралізуючими розчинами (соди й оцтової кислоти).

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції. Прибрати зайві предмети з робочого стола.
2. Усвідомити порядок і правила безпечного проведення досліду.
3. Виконувати тільки ту роботу, що передбачена завданням чи доручена вчителем. Проводити роботи, не передбачені завданням чи вказівкою вчителя, забороняється.
4. Перевірити наявність і справність посуду, приладів і інших предметів, необхідних для виконання завдання, роботу вентиляції і т.д. У випадку виявлення яких-небудь несправностей, що можуть створити підвищену небезпеку, повідомити вчителя.
5. Приступати до виконання завдання тільки після дозволу вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Розливання кислот і інших агресивних рідин із сулій великої ємності в склянки проводити за допомогою сифона, з використанням як джерела тиску гумової груші, ручного насоса чи ніжної повітродувки. Використання з цією метою електричних повітродувок забороняється.
2. Розливання концентрованих кислот: азотної, соляної, інших речовин, що димлять, а також аміаку для уникнення отруєння треба проводити з особливою обережністю, під тягою.
3. Перенесення склянок з реактивами повинно проводитися в плетених кошиках чи іншій тарі, що забезпечує безпечне і зручне транспортування.
4. Не можна переносити і навіть піднімати склянки з кислотами й іншими агресивними рідинами, узявши їх тільки за горловину посудини.
5. При розведенні концентрованих кислот водою потрібно лити кислоту у воду, а не навпаки, при постійному помішуванні.
6. Переливання води до концентрованої кислоти (особливо сірчаної) супроводжується сильним розігріванням і розбризкуванням рідини, що може призвести до опіків. При розведенні концентрованих кислот, змішуванні їх одна з одною і при змішуванні речовин, що супроводжується виділенням тепла, треба користуватися тільки тонкос-

тінним хімічним чи порцеляновим посудом.

7. Не можна вливати гарячі чи навіть теплі рідини в товстостінні посудини і прилади (наприклад, в апарат Кіппа) і додавати в них сірчану кислоту.

8. Щоб уникнути опіків порожнини рота, а також отруєння, забороняється набирати розчини кислот, лугів і інших агресивних рідин у піпетку ротом. При засмоктуванні цих речовин треба користуватися піпетками з різними пастками, за допомогою гумової груші.

9. При всіх операціях з кислотами і лугами варто обов'язково застосовувати гумові рукавички, захисні окуляри й інші запобіжні засоби.

10. Застосовувати сірчану кислоту в ексікаторі як водовбирний засіб забороняється.

11. Розчиняти луг треба в порцеляновому посуді шляхом повільного додавання до води невеликих порцій речовини при безупинному помішуванні. Шматки лугу можна брати тільки пінцетом чи щипцями.

12. Великі шматки їдких лугів треба розколювати на дрібні шматочки в спеціально відведеному місці, із застосуванням захисних окулярів і рукавичок.

13. Відпрацьовані кислоти і луги варто збирати окремо в спеціально призначений посуд і зливати в каналізацію тільки після нейтралізації.

14. Правильно вести нагрівання в пробірці розчинів кислот, лугів і інших хімічних речовин (крім вогненебезпечних) над полум'ям спиртівки. Злегка нагрівши пробірку над полум'ям пальника, подальше нагрівання вести над верхньою частиною полум'я, не торкаючись дном пробірки ґнота спиртівки, щоб пробірка не тріснула.

15. При визначенні речовини по запаху не можна нахилитися над горловиною посудини і сильно вдихати пару чи газ, який виділяється. Для цього потрібно легким рухом долоні над горловиною посудини направляти пари чи газ до носа і вдихати обережно.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Виключити електроприлади, закрити водопровідні крани.
2. Не виливати в раковини залишки кислот, лугів, а також розчини, отримані після досліду. Ці речовини треба зливати в призначені для цієї мети склянки.

3. Щоб не засмітити каналізацію, не кидати в раковину папір, пісок і інші тверді речовини.
4. Здати видане обладнання лаборанту або вчителю.
5. Прибрати робоче місце. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Розлиті кислоти чи луги негайно засипати піском, нейтралізувати і прибрати.
2. Коли розбився прилад, склянка з агресивною рідиною і починають виділятися значні кількості отрутних пар і газів, за вказівкою вчителя негайно вийти із приміщення.
3. У випадку одержання опіків повідомити вчителя і одержати першу допомогу, якщо це потрібно.
4. При виявленні яких-небудь несправностей у стані використовуваних приладів, установок, недоброякісності посуду негайно припинити роботу і повідомити вчителя.
5. У випадку пожежі діяти організовано, за вказівками вчителя.

Інструкція з охорони праці

під час роботи зі скляним хімічним посудом

1. Загальні положення

1. Дія даної інструкції поширюється на учнів під час роботи зі скляним хімічним посудом і іншими виробами зі скла.

2. Скляні посудини, призначені для роботи під вакуумом, попередньо випробовуються на максимальну напругу. Перед випробуванням посудину треба обгорнути рушником чи надягти на неї металеву сітку. Такого ж запобіжного заходу застосовують при виконанні фільтрування під розрідженням.

3. Кінці скляних трубок і паличок, що застосовуються для розмішування розчинів і інших цілей, повинні бути оплавлені, щоб уникнути порізів рук.

4. При мийці скляного посуду необхідно пам'ятати, що скло має крихкість, легко ламається і тріскається при ударах, різкій зміні температури.

5. При роботі зі скляним хімічним посудом, приладами, скляними трубками й іншими виробами зі скла через неправильне звертання з ними відбуваються нещасливі випадки:

- опіки рук при необережному звертанні зі скляними трубками, склянками, колбами й іншим хімічним посудом, нагрітої до високої температури;

- поранення рук і обличчя внаслідок розривів чи судин приладів при порушенні правил застосування виробів зі скла, що не відповідають по своїй якості умовам проведення реакції і т.д.

- Забороняється користуватися скляним посудом чи приладами, що мають хоча б невеликі тріщини.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції. Прибрати зайві предмети з робочого стола.

2. Перед проведенням механічної і термічної обробки скла одягнути запобіжні окуляри.

3. Приступати до виконання завдання тільки після дозволу вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. При роботі на установці зі скла в умовах, коли мається хоча б невелика імовірність аварії, розриву судини і т.п., обов'язково варто відгородити всю установку захисним екраном з оргскла, а найбільш небезпечної частини установки – металевою сіткою чи металевим кожухом.

2. Правильно вести нагрівання в пробірці розчинів кислот, лугів і інших хімічних речовин (крім вогнєнебезпечних) над полум'ям спиртівки. Злегка нагрівши пробірку над полум'ям пальника, подальше нагрівання вести над верхньою частиною полум'я, не торкаючись дном пробірки гніта спиртівки, щоб пробірка не тріснула.

3. Посудину з гарячою рідиною не можна закривати притертою пробкою доти, поки вона не остигне.

4. При закриванні тонкостінної судини гумовою пробкою варто тримати судина за верхню частину горлечка, пробку злегка повертають, руки при цьому захищають рушником.

5. Переносячи посудини з гарячою рідиною, треба брати їх руками, захищеними рушником; велику посудину при цьому потрібно тримати однією рукою за дно, іншою — за горлечко.

6. Великі хімічні склянки з розчинами потрібно піднімати двома руками так, щоб відігнуті краї (бортики) склянки спиралися на вказівні і великі пальці.

7. Щоб відкрити в посудини пробку, що «заїла», потрібно спочатку постукати по краях пробки знизу вгору дерев'яним молоточком чи брусочком. Постукувати потрібно з усіх боків обережно, щоб не розбити посудина чи не відколоти виступаючу частину пробки.

Якщо це не допомагає, треба обережно підігріти горлечко посудини так, щоб не нагрілася пробка, нагрівання можна вести рушником, змоченим гарячою водою, обгорнувши ним горло посудини, чи над полум'ям спиртового пальника, безупинно обертаючи посудину навколо осі, не торкаючись полум'я. Не можна вести підігрівання посудини над відкритим полум'ям, якщо в посудині знаходяться легкозаймисті, вибухонебезпечні чи отруйні речовини.

8. Установку чи окремі частини, що знаходяться під вакуумом, варто екранувати дротовим екраном (сіткою), при роботі обов'язково застосовувати запобіжні окуляри.

9. У вакуумних установках і приладах застосовувати плоскодонний посуд (перегінну колбу, приймач) не допускається.

10. При збиранні скляних приладів і з'єднань окремих частин їх за допомогою гумових трубок, а також при інших роботах зі склом необхідно захищати руки рушником. Для полегшення збирання приладів кінці скляних трубок змочуються водою, вазеліном чи гліцерином.

11. При змішуванні чи розведенні речовин, що супроводжується виділенням тепла, треба користуватися порцеляновим чи термостійким тонкостінним хімічним посудом.

12. При нагріванні рідин тримати посудину (колбу, пробірку й ін.) отвором від себе і не направляти на сусідів.

13. Знімати з нагрівача колби чи склянки з рідинами, нагрітими до температури кипіння чи навіть близько до неї, обережно, захистивши руку рушником, не роблячи різких рухів.

14. Закріплювати посудини у затискачах штатива треба обережно, обертаючи посудину навколо осі, поки не відчутся невеликий опір в обертанні.

15. Роботу з отрутними, вогне- і вибухонебезпечними речовинами, а також роботи під тиском чи вакуумом, треба проводити в приладах і посуді з високоякісного термічно стійкого скла.

16. Знімати з плити посудини (колби, склянки) з рідиною, нагрітою до температури кипіння чи близької до неї, потрібно обережно, захистивши руку рушником.

17. При різанні трубок і паличок всі операції зі склом виконуються обережно, без натиску і великих зусиль. При обрізуванні шматка скляної трубки чи палички треба зробити на ній надріз напилком чи яким-небудь інструментом, що ріже скло, після чого взяти трубку обома руками і легким натисканням у протилежному підрізу напрямку зламати її.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Здати видане обладнання лаборанту або вчителю.
2. Прибрати робоче місце. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку одержання травми повідомити вчителя і одержати першу допомогу.

2. При виявленні яких-небудь несправностей у стані використовуваних приладів, установок, недоброякісності посуду негайно припинити роботу і повідомити вчителя.

3. У випадку пожежі діяти організовано, за вказівками вчителя.

Інструкція з охорони праці

під час роботи з органічними розчинниками

1. Загальні положення

1. Дія даної інструкції поширюється на лаборанта під час роботи з органічними розчинниками.

2. При роботі з органічними розчинниками треба мати на увазі, що багато з них небезпечні як з'єднання, що мають значну токсичність, і що більшість з них є легкозаймистими. Багато з розчинників дуже летучі і легко утворюють з повітрям вибухонебезпечні суміші.

3. У практиці кабінету хімії знаходять застосування ацетон, бензин, бензол, дихлоретан, ксилол, толуол, етиловий, бутиловий і метиловий спирти й ін.

4. За ступенем небезпеки розчинники, які застосовуються в кабінетах хімії, відносяться до трьох груп:

1) Розчинники, що викликають переважно гострі отруєння з переважним явищем наркозу: бензин, етиловий і бутиловий спирти, ацетон.

2) Розчинники більш токсичні, що спричиняють гострі отруєння. До цієї групи відносяться метиловий спирт (метанол), дихлоретан і ін.

3) Розчинники, що володіють високою токсичністю, що викликають поряд з поразками перших двох груп – серйозні поразки і стійкі зміни функцій кровоносних органів і нервової системи. До даної групи відносяться бензол, толуол, ксилол і ін.

5. За ступенем пожежної небезпеки більшість з них відносяться до легкозаймистих.

6. Кількість розчинників, що одночасно знаходяться в кабінеті хімії, не повинна перевищувати потреби для уроку, який проводиться.

7. Розчинники потрібно зберігати в товстостінному скляному посуді з притертою пробкою. Збереження цих рідин у тонкостінному посуді забороняється.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції. Прибрати зайві

предмети з робочого стола.

2. Перед проведенням дослідів одягнути запобіжні окуляри.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Робота з розчинниками проводиться обов'язково у витяжній шафі.

2. При роботі з розчинниками завжди треба бути надзвичайно обережним, не можна допускати навіть незначної недбалості, тому що це може привести до нещасного випадку.

3. Прилад, у якому демонструється дослід, зв'язаний з небезпекою вибуху, з боку учнів повинний бути захищений екраном з оргскла.

4. Очі того, хто проводить експеримент, захищаються окулярами чи маскою з козирком із оргскла.

5. При роботі з легкозаймистими розчинниками всі пальники, що знаходяться у витяжній шафі, де проводиться дослід, повинні бути погашені, а електричні нагрівачі з відкритою спіраллю — вимкнені.

6. Посуд, у якому виконується дослід з органічним розчинником, перед заповненням повинен бути чистий і сухий.

7. Неприпустимо при досліді з розчинниками залишати робоче місце без догляду.

8. Нагрівання і відгін легкозаймистих і горючих органічних розчинників дозволяється робити тільки на водяній чи повітряній бані, використовуючи електронагрівники зі схованою спіраллю.

9. Роботу, зв'язану з небезпекою загоряння, спалаху чи вибуху, треба виконувати стоячи.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Забороняється виливати органічні розчинники в каналізацію.

2. Відпрацьовані рідини треба збирати у відведену для цих цілей тару, що герметично закривається, і знищувати в місцях, погоджених із санітарною і пожежною інспекціями.

3. Прибрати робоче місце. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. Якщо при аварії будуть пролиті органічні розчинники, то необхідно:

- а) учням негайно вийти із приміщення;
- б) вчителю:
 - погасити в приміщенні всі пальники і вимкнути електричні прилади;
 - закрити двері, відкрити чи вікна квартирки;
 - зібрати пролиту рідину ганчіркою чи рушником, які вичавити над широкою судиною, і потім рідину перелити в посудину для збирання відпрацьованих рідин;
 - припинити провітрювання приміщення тільки після повного зникнення запаху пролитого розчинника;
 - при збиранні використовувати запобіжні окуляри і гумові рукавички.

2. У випадку одержання травми повідомити вчителя і одержати першу допомогу.

3. При виявленні яких-небудь несправностей у стані використовуваних приладів, установок, недоброякісності посуду негайно припинити роботу і повідомити вчителя.

4. У випадку пожежі діяти відповідно до плану евакуації.

Інструкція з охорони праці *при наданні першої медичної допомоги* *в кабінеті хімії*

1. Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на учнів, учителя хімії, лаборанта при наданні першої медичної допомоги потерпілим в результаті нещасних випадків на уроках хімії.

При проведенні практичних занять у кабінеті хімії можливі нещасні випадки (отруєння, хімічні і термічні опіки, травми осколками скла і т.д.). Чим швидше буде надана допомога, тим менше буде небажаних наслідків.

При роботі в кабінетах хімії найбільш ймовірні термічні і хімічні опіки.

Причиною термічних опіків є дотик голими руками до розпечених чи сильно нагрітих частин лабораторного устаткування.

Хімічні опіки є результатом дії на шкіру різних хімічних речовин: кислот, лугів, ряду органічних сполук і ін.

З кислот найбільш небезпечними є концентровані азотна і фтористоводнева (плавикова) кислоти, які викликають дуже хворобливі і довго незагойні ушкодження. Серйозні поразення наносить «царська горілка» (суміш концентрованих азотної і соляної кислот). Дуже небезпечна концентрована сірчана кислота, особливо для очей.

Сильні опікиносять їдкі луги, особливо концентровані. Це пояснюється більш глибоким, у порівнянні з кислотами, проникненням лугу усередину шкірного покриву й утворенням необоротних з'єднань.

Вага опіків кислотами і лугами значно підвищується, якщо ці реагенти нагріті. Опіки очей при роботі в кабінеті хімії найчастіше відбуваються кислотами і лугами.

Якщо розглядати міру ушкодження очей кислотами і лугами, то за інших рівних умов (однакова температура розчину, однакові концентрації, тиск, під яким розчин попадає в кон'юнктивний мішок, і т.п.) ушкодження лугом завжди значно небезпечніше.

Опіки шкіри віка і кон'юнктиви кислотою викликають почуття різкого болю і печії. Кислота обпалює відразу; безпосередньо після опіку видні площа і вага поразки. Можна спостерігати почервоніння,

а в більш важких випадках омертвіння тканини і надалі відторгнення омертвілої тканини.

Опіки лугом носять інший характер. Звичайно зараз же після попадання лугу в око відчувається невеликий біль, незначне почервоніння кон'юнктиви, збліднення рогівки. Нерідко хворі без достатньої підстави заспокоюються й іноді навіть не звертаються до фахівців. Але через 1—2 дні почервоніння ока збільшується, рогівка каламутніє й іноді через кілька днів (у залежності від ваги опіку) стає зовсім мутною, людина втрачає зір.

Усе це відбувається внаслідок того, що кислота безпосередньо обпалює тканини, з якими вона стикається. Луг же просочується між клітками і чинить руйнівну дію на тканини.

От чому при влученні в око якої-небудь хімічної рідини необхідно терміново звернутися до лікаря-фахівця.

У кабінеті хімії повинна бути аптечка з набором медикаментів, перев'язочних засобів.

В аптечці повинна знаходитися інструкція з надання першої медичної допомоги.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції.
2. Перед наданням першої медичної допомоги впевнитись у правильності своїх дій, ще раз переглянувши дану інструкцію, яка знаходиться при аптечці.

3. Вимоги безпеки під час надання допомоги

Перша допомога при отруєннях

1. Окисом вуглецю.

▪ Ознаки отруєння: запаморочення і головні болі, слабкість, блювота, шум у вухах, судороги і утрата свідомості.

❖ Перша допомога: потерпілого негайно вивести на свіже повітря, звільнити від одягу, що стискує подих,, давати вдихати кисень (чистий чи з добавкою 5% вуглекислоти (Сог). Постраждалого необхідно тримати в теплі, зігрівати грілками. При необхідності робити штучне дихання до прибуття лікаря.

2. Сірководнем.

▪ Ознаки отруєння: запаморочення і головний біль, нудота, загальна слабкість. У деяких випадках може наступити смерть унаслідок поразення дихальних шляхів.

❖ Перша допомога: потерпілому забезпечити доступ свіжого повітря, дати вдихати кисень з добавкою 5—7% вуглекислоти.

3. Окислами азоту.

▪ Ознаки отруєння: окисли азоту діють насамперед на слизову оболонку і дихальні шляхи, потім викликають подразнення очей, сухість у горлі, кашель, іноді нудоту і блювоту. Отруєння окислами азоту особливо небезпечні для осіб зі слабким серцем.

❖ Перша допомога: потерпілому дати дихати чистим киснем, через можливий набряк легень і порушень кровообігу варто уникати всяких зусиль, потрібний повний спокій. Не допускати охолодження тіла.

4. Хлором.

▪ Ознаки отруєння: хлор володіє сильною подразнюючою дією на верхні частини дихальних шляхів. Кашель при тривалій дії підсилюється і може завершитися спазмом окремих ділянок дихальних шляхів і потім припиненням подиху.

Навіть при короткочасній дії хлору треба остерігатися гострого набряку легень.

❖ Перша допомога: негайно вивести потерпілого на свіже повітря, звільнити від одягу, що стискає подих. Дати дихати киснем. Зігрівати потерпілого грілками.

5. Бромом.

▪ Ознаки отруєння: бром уражає дихальні шляхи, подібно отруєнню хлором, викликає ще більше подразнення очей і всіх слизових оболонок. Потрапляючи на шкіру, заподіює сильні опіки.

❖ Перша допомога: потерпілого вивести на свіже повітря. Якщо потерпілий не знепритомнів, застосовувати інгаляцію (вдихання пари, розведеної аміаком) і полоскання горла розчином питної соди.

6. Сірчистим газом.

▪ Ознаки отруєння: сірчистий газ сильно дратує слизуваті

оболонки, викликає кашель і чхання.

❖ Перша допомога: потерпілого вивести на свіже повітря, застосовувати інгаляцію розчином соди.

7. Аміаком.

▪ Ознаки отруєння: аміак сильно діє на слизові оболонки, викликає сльозотечу і запалення очей, сильний кашель, печію в горлі. Крім того, у потерпілого з'являється нудота і приступи задишки.

❖ Перша допомога: при отруєнні через стравохід дати велику кількість води з додаванням до неї оцтової чи лимонної кислоти, викликати блювоту; дати молоко, яєчний білок; при отруєнні в результаті вдихання аміаку вивести потерпілого на свіже повітря і надати спокій.

8. Отруйними органічними рідинами.

❖ Якщо в організм через харчовий тракт потраплять отруйні органічні рідини: ацетон, формалін, метиловий, аміловий спирти, анілін і т.д., необхідно викликати блювоту, а потім дати молоко і яєчний білок.

9. Сірковуглецем.

❖ Потерпілого вивести на свіже повітря; давати вдихати нашатирний спирт; дати 15—20 крапель ефірно-валеріанових крапель з водою, напувати міцним солодким чаєм.

10. Фтористим натрієм.

❖ Створити потерпілому повний спокій, напувати молоком з яєчним білком чи дати вапняну воду.

11. Сірчаною кислотою.

❖ Дати потерпілому проковтнути шматочок льоду і покласти лід на живіт; прополоскати рот 1%-ним розчином марганцевокислого калію чи 2%-ним розчином питної соди.

Перша допомога при опіках

❖ Перша допомога при термічних опіках.

1. При термічних опіках першого ступеня обпалене місце треба присипати двовуглекислим чи натрієм тальком.

Добре допомагають примочки зі свіжоприготовленого 2%-ного

розчину питної чи соди 2%-ного розчину марганцевокислого калію. Кращим засобом для примочок є 96%-ний етиловий спирт. При більш важких опіках необхідно негайно відправити потерпілого в лікувальну установу.

2. При опіках кислотами і лугами уражену ділянку шкіри треба промити великою кількістю води, потім на обпалене місце накласти примочку: при опіках кислотою — з 2%-ного розчину питної соди, при опіках лугом — з 1—2%-ного розчину оцтової кислоти.

При опіках плавиковою кислотою відразу приступити до промивання ураженого місця проточною водою. Промивання варто вести доти, поки побіліла поверхня шкіри не почервоніє. Після цього прикласти до ураженого місця свіжоприготовлену 20%-ную пасту (суспензію) окису магнію в гліцерині. Гарні результати дає також накладання на уражене місце компресу з вати, змоченої розчином борної кислоти.

3. Якщо нещасний випадок відбувся при використанні металевого калію чи натрію, а також фосфору, то необхідно тампоном вати зняти зі шкіри ці речовини, а потім промити рясною кількістю води.

4. При опіках бромом треба швидко змити його з поверхні шкіри декількома порціями етилового спирту, а потім змазати уражені місця маззю від опіків.

❖ Перша допомога при опіках очей

Перша допомога при влученні в око яких-небудь хімічних речовин — це якнайшвидше ретельно промити його великою кількістю рідини.

Найкраще при потраплянні в око кислоти добре промити його 1—2%-ним розчином питної соди; при потраплянні луку — слабким розчином борної кислоти (1 чайна ложка борної кислоти на склянку води).

Якщо немає готового розчину борної чи кислоти соди, можна промивати око звичайною водою.

Промивати очі після опіку треба ретельно — протягом 20—30 хвилин, а потім обов'язково потерпілого доставити до лікаря.

Перша допомога при пораненні

При наданні першої допомоги при пораненні (поріз склом і ін.) необхідно дотримуватись наступних правил:

1. Чисто з милом вимити руки, а якщо зробити це неможливо —

змазати пальці йодною настояю.

Доторкатися до самої рани навіть вимитими руками не дозволяється. Не дозволяється обмивати рану водою.

2. Прочищати рану механічно можна, тільки застосовуючи стерильний пінцет і стерильну марлю.

3. Після очищення змазати поверхню шкіри навколо рани йодною спиртовою настояю.

4. Якщо поріз невеликий, то присипати його білим стрептоцидом чи порошком іншого сульфаніламідного препарату, покрити стерильною марлею і забинтувати.

5. При серйозному порізі і сильній кровотечі викликати лікаря. До його приходу накласти джгут вище рани, покрити рану стерильною марлею.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Використовувані медикаменти скласти в аптечку.
2. При потребі викликати швидку допомогу.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У всіх інших ситуаціях діяти відповідно до інструкції 1-НС

Інструкція з охорони праці

під час роботи з металічним калієм і натрієм

1. Загальні положення

1. Дія даної інструкції поширюється на учнів під час роботи з металічним калієм і натрієм у кабінеті хімії.

2. Зберігати металеві калій і натрій треба в скляній банці з щільно закритою корковою пробкою, під шаром збезводненого гасу, парафіну чи трансформаторної олії; банки поміщають у металеву шухляду з піском.

3. Лужні метали калій і натрій енергійно взаємодіють з водою, при цьому водень, що виділяється, спалахує з вибухом.

При роботі з металевим калієм і натрієм необхідно бути особливо обережними.

4. Для нейтралізації пролитих на стіл чи на підлогу лугів у кабінеті хімії повинні стояти склянки з приготовленими заздалегідь нейтралізуючими розчинами (соди й оцтової кислоти).

5. Всі учні на час проведення практичних занять у кабінеті хімії повинні забезпечуватися спецодягом і засобами індивідуального захисту (халати, маски з оргскла, гумові рукавички й ін.) по діючим нормам, передбаченим для працівників хімічних лабораторій.

6. Спецодяг і засоби індивідуального захисту повинні зберігатися в шафах, спеціально призначених для цієї мети.

Використовувати спецодяг для інших цілей (при прибиранні класних приміщень, при роботах на пришкольній ділянці й ін.), а також нести додому забороняється.

Прання спецодягу повинно проводитися в пральнях чи особами з обслуговуючого персоналу школи, проінструктованими про запобіжні заходи при проведенні цієї роботи. Прання халатів самими учнями забороняється.

.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

1. Уважно вивчити вимоги даної інструкції. Прибрати зайві предмети з робочого стола.

2. Усвідомити порядок і правила безпечного проведення дослідів.

3. Перевірити наявність і справність посуду, приладів і інших предметів, необхідних для виконання завдання, роботу вентиляції і

т.д. У випадку виявлення яких-небудь несправностей, що можуть створити підвищену небезпеку, повідомити вчителя.

4. Приступати до виконання завдання тільки після дозволу вчителя.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

1. Виконувати тільки ту роботу, що передбачена завданням чи доручена вчителем. Проводити роботи, не передбачені завданням чи вказівкою вчителя, забороняється.

2. Усі роботи з металевими калієм і натрієм повинні проводитися в посудині у витяжній шафі, у захисних окулярах і гумових рукавичках, удалині від джерел води і тепла.

3. Забороняється робота з лужними металами при високій вологості в приміщенні.

4. Виймати металеві калій і натрій з тари, завантажувати їх в апарати і т.п. треба тільки сухим пінцетом чи тигельними щипцями.

5. Гас, парафін чи трансформаторну олію з поверхні металу видаляють фільтрувальним папером.

6. Різати лужні метали необхідно на фільтрувальному папері сухим і гострим ножом.

7. Первинне різання лужного металу треба проводити під шаром трансформаторної олії чи гасу для зняття верхнього перекісного шару, тому що контакт перекісних з'єднань з чистим металом на відкритому повітрі може викликати вибух.

8. Відходи (обрізки) металевих калію і натрію необхідно збирати в окремі банки з обезводненим гасом для наступного знищення в той же день.

9. Не можна допускати зіткнення калію і натрію з водою, вологими предметами, а також із хлоровмісними органічними сполуками і твердим двоокисом вуглецю (сухий лід).

10. Щоб уникнути опіків порожнини рота, а також можливості отруєння, не набирати розчини лугів у піпетку ротом. При засмоктуванні цих речовин треба користуватися піпетками з пастками, а всмоктування робити за допомогою гумової груші.

11. Розчинення лугу треба робити в порцеляновому посуді шляхом додавання до води невеликих порцій речовини, при безупинному помішуванні. Шматочки лугу можна брати тільки пінцетом чи щипцями.

12. Закріплювати посудини у затискачах штатива треба обереж-

но, обертаючи посудину навколо осі, поки не відчується невеликий опір в обертанні.

13. Дотримуватись правил особистої гігієни. Тримати руки в чистоті. При неохайному стані рук під нігтями можуть накопичуватися шкідливі речовини, що при потраплянні з їжею в організм приводять до отруєння. При роботі в кабінеті не пити воду і не вживати їжу.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

1. Викидати відходи металевих калію і натрію в каналізаційну раковину чи тару для збору сміття забороняється. Ці речовини треба зливати в призначені для цієї мети склянки.

2. Знищення відходів калію і натрію в кількості до двох грамів проводиться шляхом повного розчинення їх в етиловому спирті, розчинення варто вести невеликими порціями, отриманий розчин зливається в каналізацію. Нагромадження залишків лужних металів забороняється.

3. Прилади і посуд, у яких можна підозрювати присутність часток металевих калію і натрію, треба спочатку промити етиловим спиртом і тільки після того, як весь метал буде розчинений у ньому, можна мити водою.

4. Щоб не засмітити каналізацію, не кидати в раковину папір, пісок і інші тверді речовини.

5. Здати видане обладнання лаборанту або вчителю.

6. Прибрати робоче місце. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. У випадку одержання опіків повідомити вчителя і одержати першу допомогу, якщо це потрібно.

2. При виявленні яких-небудь несправностей у стані використовуваних приладів, установок, недоброякісності посуду негайно припинити роботу і повідомити вчителя.

3. Металевий калій чи натрій, який загорівся, треба гасити порошковим вогнегасником, сухим піском, сухою магнезією чи за допомогою азбестової ковдри.

4. Забороняється застосовувати при гасінні лужних металів воду, пінні вогнегасники і двоокис вуглецю (вуглекислоту).

5. У випадку пожежі діяти організовано, за вказівками вчителя.

Інструкція з охорони праці *під час автобусних екскурсій* (для учнів)

1 . Загальні положення

Дія даної інструкції поширюється на всіх учнів, які беруть участь в автобусній екскурсії.

При проведенні автобусних екскурсій з учнями кількісний склад екскурсійної групи визначається директором школи виходячи з кількості місць для сидіння в автобусі.

До участі в екскурсійній поїздки допускаються учні, яким виповнилося 7 років.

2. Вимоги безпеки перед початком екскурсії

1. Пройти медичний огляд.
2. Подати довідку про стан здоров'я керівнику групи.
3. Подати керівнику групи копію свідоцтва про народження.
4. Вивчити дану інструкцію.
5. Підготувати для екскурсії речі особистої гігієни, спорядження відповідно до вказівок керівника групи.

3. Вимоги безпеки під час проведення екскурсії

1. Своєчасно виконувати розпорядження керівника групи.
2. Виконувати правила пожежної безпеки.
3. Не смітити в салоні автобуса.
4. Не створювати підвищеного шуму під час руху автобуса.
5. Не відкривати вікна і люки в автобусі без вказівки (дозволу) керівника групи.
6. Не допускати псування обладнання автобуса.
7. Дбайливо ставитись до природи, пам'яток історії, культури.
8. Не затримуватись, не відставати від групи під час пішого переміщення.
9. При знаходженні зброї, вибухонебезпечних та незнайомих предметів не торкатися і не зрушувати їх з місця. Про місце-знаходження таких предметів терміново попередити керів-

ника групи.

4. Вимоги безпеки після закінчення екскурсії

1. Виходячи з автобуса, залишити своє місце чистим, прибраним.
2. При виході з автобуса не штовхатись, не поспішати.
3. Якщо батьки не вийшли назустріч, самостійно йдіть додому, не затримуючись.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

1. При погіршенні стану здоров'я, травмі негайно повідомити про це керівнику групи.
2. У всіх надзвичайних ситуаціях, які можуть виникнути під час екскурсії, чітко виконувати вказівки керівника групи.

Інструкція з охорони праці

при очищенні коренеплодів і картоплі

1. Загальні положення

1.1 Дія даної інструкції поширюється на кухонного працівника, який очищує коренеплоди і картоплю.

1.2. На працівника, що виконує роботу по очищенню коренеплодів і картоплі, можуть впливати небезпечні і шкідливі виробничі чинники (рухомі частини технологічного устаткування, переміщувані сировина, тара; знижена температура повітря робочої зони; підвищений рівень шуму на робочому місці; підвищена вологість повітря, підвищена рухливість повітря; підвищене значення напруги в електричному ланцюзі, недостатня освітленість робочої зони; гострі кромки, задирки і нерівності поверхонь устаткування, інструменту, інвентаря, тари; фізичні перевантаження).

1.3. Працівник, що виконує роботу по очищенню коренеплодів і картоплі, сповіщає свого безпосереднього керівника про будь-яку ситуацію, загрозливу життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок, що відбувся на виробництві, про погіршення стану свого здоров'я, зокрема про прояв ознак гострого захворювання.

1.4. Працівнику, що виконує роботу по очищенню коренеплодів і картоплі, слідує:

- залишати верхній одяг, взуття, головний убір, особисті речі у вбиральні;

- перед початком роботи мити руки з милом, надягати чистий санітарний одяг, підбирати волосся під ковпак (косинку) або надягати спеціальну сіточку для волосся;

- працювати в чистому санітарному одязі, міняти її у міру забруднення;

- після відвідин туалету мити руки з милом;

- не приймати їжу на робочому місці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Застебнути одягнений санітарний одяг на всі гудзики (зав'язати зав'язки), не допускаючи звисаючих кінців одягу.

Не заколювати одяг шпильками, голками, не тримати в кишенях одягу гострі предмети, які б'ються.

2.2. Перевірити оснащеність робочого місця необхідним для роботи устаткуванням, інвентарем, пристосуваннями і інструментом.

2.3. Підготувати робоче місце для безпечної роботи:
забезпечити наявність вільних проходів;
перевірити міцність кріплення картоплечистки до фундаменту;
зручно і стійко розмістити запаси сировини, інструмент, пристосування відповідно до частоти використання і витрачання;
перевірити наявність і справність дерев'яних решіток під ногами.

2.4. Перевірити зовнішнім оглядом:
достатність освітлення робочої зони;
відсутність звисаючих і оголених кінців електропроводки;
надійність закриття всіх струмопровідних і пускових пристроїв устаткування;

наявність і надійність заземлюючих з'єднань (відсутність обривів, міцність контакту між металевими не струмопровідними частинами машини і заземлюючим дротом). Не приступати до роботи за відсутності або ненадійності заземлення;

наявність, справність, правильну установку і надійне кріплення огорож рухомих частин устаткування (клино-пасових і інших передач, сполучних муфт і т.п.);

цілісність абразивів і наявність завантажувальної лійки в картоплечистці;

відсутність сторонніх предметів в робочій камері і навколо устаткування;

справність гумової ущільнюючої прокладки на дверцях розвантажувального люка і замикаючого пристрою;

стан підлоги (відсутність вибоїн, нерівностей, слизькості, відкритих трапів, відкритих необгороджених люків, колодязів);

справність вживаного інвентаря, пристосувань і інструменту (рукоятки ножів повинні бути чистими, гладкими, без сколень, тріщин і задирок, щільно насадженими, неслизькими і зручними для захоплення, мають необхідний упор для пальців руки, не деформуються від дії гарячої води; полотна ножів повинні бути гладкими, відполірованими, без вм'ятин і тріщин).

2.5. Зібрати устаткування, правильно встановити і надійно закріпити знімні деталі і механізми.

2.6. Перевірити справність пускорегулюючої апаратури і роботи картоплечистки на холостому ходу.

2.7. Про всі виявлені несправності устаткування, інвентаря, електропроводки і інші неполадки повідомити свого безпосереднього керівника і приступити до роботи тільки після їх усунення.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Виконувати тільки ту роботу, з якої пройшов навчання, інструктаж з охорони праці і до якої допущений особою, відповідальною за безпечне виконання робіт.

3.2. Не доручати свою роботу ненавченим і стороннім особам.

3.3. Застосовувати необхідні для безпечної роботи справне устаткування, інструмент, пристосування і засоби індивідуального захисту, передбачені відповідними типовими нормами безкоштовної видачі спецодягу, спецвзутті і інших засобів індивідуального захисту; використовувати їх тільки для тих робіт, для яких вони призначені.

3.4. Дотримуватися правил переміщення у приміщенні, користуватися тільки встановленими проходами.

3.5. Утримувати робоче місце в чистоті, своєчасно прибирати з підлоги розсипані продукти, відходи, розлилу воду.

3.6. Не захащувати робоче місце, проходи до нього і між устаткуванням, стелажми, штабелями з картоплею і овочами, проходи до пультів управління, рубильників, шляхи евакуації і інші проходи порожньою тарою, інвентарем, зайвими запасами сировини, готовою продукцією.

3.7. Вентилі, крани на трубопроводах відкривати поволі, без ривків і великих зусиль. Не застосовувати для цього молотки, гайкові ключі і інші предмети.

3.8. При роботі з ножом дотримуватися обережності, берегти руки від порізів.

При перервах в роботі вкладати ніж в пенал (футляр). Не ходити і не нахилятися з ножом в руках, не переносити ніж, не вкладений у футляр (пенал).

Під час роботи з ножом не допускається:

використовувати ножі з неміцно закріпленими полотнами, з рукоятками, що мають задирки, із затупленими лезами;

виконувати різкі рухи;

перевіряти гостроту леза рукою;

залишати ніж під час перерви в роботі на столі без футляра;

спиратися на наждак при правці ножа. Правити ніж об наждак

треба в стороні від інших працівників.

3.9. Пересувати візки, пересувні стелажі в напрямі „від себе”.

3.10. Переносити сировину тільки в справній тарі. Не завантажувати тару більш номінальної маси брутто.

3.11. Не використовувати для сидіння випадкові предмети (ящики, бочки і т.п.), устаткування.

3.12. Під час роботи на картоплечистці:

дотримуватися вимоги безпеки, викладені в експлуатаційній документації заводу-виготівника, використовувати машину тільки для тієї роботи, яка передбачена інструкцією з експлуатації;

попереджати про майбутній пуск машини працівників, що знаходяться поряд;

включати і вимикати машину сухими руками і лише за допомогою кнопок „пуск” і „стоп”;

не торкатися до відкритих і необгороджених струмопровідних частин машини, оголених і з пошкодженою ізоляцією дротів;

встановлювати (знімати) теркові робочі органи за допомогою спеціального гачка при вимкненому електродвигуні машини;

надійно закріплювати змінні виконавчі механізми, робочі органи;

завантаження картоплі або коренеплодів проводити через бункер рівномірно, при включеному електродвигуні і після подачі води в робочу камеру;

дотримуватися норм завантаження машини продукцією;

не опускати руки в робочу камеру картоплечистки під час її роботи;

не видаляти застряглі бульби руками, використовувати для цієї мети спеціальні пристосування;

оглядати, регулювати, усувати виниклу несправність машини, встановлювати (знімати) робочі органи, витягувати застряглий продукт, очищати використовуване устаткування тільки після того, як воно зупинене за допомогою кнопки „стоп”, відключене від джерела живлення і на пусковому пристрої вивішений плакат „Не включати! Працюють люди!”, а також після повної зупинки обертових і рухомих частин, що мають небезпечний інерційний хід.

3.14. При використанні картоплечистки не допускається:

працювати із знятими загороджувальними і запобіжними пристроями, з відкритими дверцями, кришками, вікнами і т.п.;

перевищувати допустимі швидкості роботи машини;

експлуатувати машину без завантажувального вікна з кришкою, бункера, завантажувальної лійки з шторками, перешкоджаючих викиду бульб, і розвантажувальних пристроїв;

прошовхувати продукт руками або сторонніми предметами; працювати на машині з дефектними абразивами (сколи, тріщини);

залишати без нагляду працюючу машину, допускати до її експлуатації ненавчених і сторонніх осіб;

складати на машину інструмент, продукцію, тару.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Вимкнути і надійно знеструмити устаткування за допомогою рубильника або пристрою, який його замінює і запобігає випадковому пуску. На пусковий пристрій вивісити плакат „Не включати! Працюють люди!”.

4.2. Зняти завантажувальну лійку, очистити від відходів і промити робочу камеру машини водою з шланга.

4.3. Не прибирати сміття, відходи безпосередньо руками, використовувати для цього щітки, совки і інші пристосування.

4.4. При митті приміщення з шланга стежити, щоб вода не потрапляла в електродвигун і електропусковий пристрій машини.

4.5. Закрити вентиля (крани) на підвідних трубопроводах холодної води.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При виникненні поломки устаткування, яка загрожує аварією на робочому місці:

припинити його експлуатацію, а також подачу до нього електроенергії, води, сировини, і т.п.;

доповісти про вжиті заходи безпосередньому керівнику (працівнику, відповідальному за безпечну експлуатацію устаткування) і діяти відповідно до одержаних вказівок.

5.2. У аварійній обстановці: оповістити про небезпеку навколишніх людей, доповісти безпосередньому керівнику про випадок, що трапився, і діяти відповідно до плану ліквідації аварії.

5.3. При виявленні запаху газу в приміщенні:

попередити людей, що знаходяться в приміщенні, про неприпу-

стимість користування відкритим вогнем, куріння, включення і виключення електричного освітлення і електроприладів;

відкрити вікна (кватирки, фрамуги) і провітрити приміщення;

повідомити про це адміністрації навчального закладу, і, при необхідності, викликати працівників аварійної газової служби.

5.4. Потерпілому при травмуванні, отруєнні і раптовому захворюванні повинні бути надані перші (долікарська) допомоги і, при необхідності - організована доставка його до установи охорони здоров'я.

Інструкція з охорони праці

під час профільного навчання з автосправи

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці під час профільного навчання за професією слюсар з ремонту автомобілів для учнів встановлює вимоги охорони праці під час професійно-практичної підготовки учнів за професією слюсар з ремонту автомобілів, у навчально-виробничих приміщеннях і в інших місцях, де згідно з планами та програмами виробничого навчання учні виконують практичні роботи і одержують навички безпечного виконання робіт.

1.2. Професійно-практична підготовка учнів з автосправи за професією слюсар з ремонту автомобілів пов'язана з роботами в шкідливих і важких умовах праці, при цьому режим роботи становить не більше 4 годин для неповнолітніх.

1.3. Приймання учнів для навчання за професією слюсар з ремонту автомобілів проводиться за умови досягнення ними 18-річного віку на момент закінчення навчання.

1.4. Перед вступом на навчання майбутні учні мають пройти медогляд з метою визначення їх професійної придатності за станом здоров'я.

1.5. Навчальні робочі місця під час професійно-практичної підготовки учнів мають бути атестовані щодо їх відповідності нормативно-правовим актам з охорони праці.

1.6. Поряд із вимогами даної інструкції треба знати і виконувати вимоги, що надаються іншими джерелами, у першу чергу:

інструкціями і технічними описами обладнання, інструменту;

інструктажами з охорони праці, які учні одержують протягом роботи від учителя, викладача, майстра виробничого навчання та інших осіб (далі — викладач), на яких покладено проведення інструктажів;

підручниками навчального закладу, технічною літературою тощо.

1.7. Ця інструкція передбачає, що учні:

протягом теоретичного навчання одержали знання про загальні вимоги охорони праці та виробничої дисципліни під час використання устаткування, інструменту, пристосування тощо, з якими вони матимуть справу протягом виробничого навчання;

одержують потрібні види інструктажів з охорони праці, передбачені нормативно-правовими актами;

постійно знаходяться під належним керівництвом і наглядом викладача.

1.8. Учні під час навчання за професією слюсар з ремонту автомобілів повинні забезпечуватися спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Типових норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту робітникам і службовцям наскрізних галузей народного господарства і окремих виробництв:

костюм віскозно-лавсановий, рукавиці комбіновані.

1.9. Під час слюсарних робіт перенесення вантажів неповнолітніми учнями має становити не більш як 1/3 робочого часу в разі максимальної маси вантажу, що переноситься, а саме: 5,6—6,3 кг - для дівчат 16—17 років, 11,2—12,6 кг - для хлопців 16—17 років.

1.10. Під час виконання слюсарних робіт користуватися вантажопідіймальними механізмами неповнолітнім учням не дозволяється, цю роботу можуть виконувати особи, яким виповнилося 18 років і які пройшли відповідне навчання.

1.11. Під час слюсарних робіт основними небезпечними та шкідливими виробничими факторами є:

рухомі автомобілі, машини, механізми, рухомі частини виробничого устаткування; вироби, заготовки, матеріали, що пересуваються;

шкідливі компоненти в складі застосовуваних матеріалів, які діють через шкіряний покрив, дихальні шляхи, шлункову систему та слизові оболонки органів зору та нюху;

осколки металу, що відлітають при випресовуванні та запресовуванні шкворнів, пальців, підшипників, валів, осей, при рубці металу;

наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (акролеїну, вуглецю оксиду, вуглеводнів аліфатичних тощо);

1.12. Учні повинні вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння.

1.13. У разі скоєння нещасного випадку учні повинні мати навички в наданні першої (долікарської) допомоги.

1.14. Під час проведення слюсарних робіт учням надаються засоби особистої гігієни: мило та миючі засоби, рушник, пасти для змащування рук тощо.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Отримати завдання від керівника робіт.
- 2.2. Привести до ладу спецодяг, застібнути або обв'язати рукава, заправити одяг таким чином, щоб кінці його не розвіювались.
- 2.3. Уважно оглянути робоче місце, прибрати все, що заважає роботі.
- 2.4. Упевнитись у тому, що робоче місце достатньо освітлене, а світло не буде засліплювати очі.
- 2.5. Робочий інструмент та деталі розташувати в зручному та безпечному для користування порядку.
- 2.6. Упевнитись у тому, що робочий інструмент, пристосування, обладнання та засоби індивідуального захисту справні та відповідають вимогам охорони праці.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. Після постановки автомобіля на пост профілактичного обслуговування або ремонту (без примусового переміщення) зупинити двигун, установити важіль перемикачів передач в нейтральне положення, загальмувати автомобіль стоянковим гальмом, а під колеса з обох боків підкласти упорні колодки (башмаки). На рульове колесо вивісити табличку з написом „Двигун не запускати —працюють люди!”.

3.2. На автомобілях, що мають дублюючі пристрої для запуску двигуна, слід аналогічну табличку вивісити і біля цього пристрою.

Під час обслуговування транспортного засобу на підйомнику (гідравлічному, пневматичному, електромеханічному) на пульті управління підйомником вивісити табличку із написом „Підйомник не вмикати—працюють люди!”.

3.3. Плунжер гідравлічного, пневматичного підйомника у робочому (піднятому) положенні зафіксувати упором (штангою), що гарантує неможливість довільного опускання підйомника.

3.4. Переміщення транспортних засобів з поста на пост здійснювати тільки після подання сигналу (звукового, світлового).

3.5. Перед переміщенням частин автомобіля (причепа, напівпричепа) підйомними механізмами (домкратами, накатними пересувними підйомниками, талями тощо), крім стаціонарних, необхідно спочатку встановити транспортний засіб на рівній поверхні, зупинити двигун, включити знижену передачу, загальмувати його стоянковим гальмом, підставити під колеса, що не підіймаються, упорні колодки

(башмаки).

3.6. При вивішуванні частини транспортного засобу плунжер домкрата (наканавного пересувного підйомника) або надставка до нього повинні бути встановлені в місцях, які вказані у технологічній документації, інструкціях з експлуатації транспортних засобів.

3.7. Домкрат установлювати на рівну неслизьку поверхню. У разі неміцного ґрунту під основу домкрата необхідно підкласти міцну дерев'яну підставку площею не менше 0,1 м² або дошку.

3.8. Під частини транспортного засобу, які вивішуються за допомогою домкратів (пересувних наканавних підйомників, талей тощо) для огляду, виконання профілактичних робіт та ремонту, у місцях, вказаних у технологічній документації, інструкціях з експлуатації транспортного засобу, установити підставки (козелки).

3.9. Роботи, пов'язані із зняттям та установленням агрегатів, виконувати за участю ще однієї особи або в присутності викладача.

3.10. При обслуговуванні та ремонті автомобілів (у т.ч. двигунів) на висоті понад 1 м використовувати спеціальні помости, естакади або драбини-стрем'янки з гумовими кінцівками.

3.11. Під час підймання на драбині не тримати у руках інструмент, деталі, матеріали та інші предмети. Для цієї мети повинна застосовуватись сумка або спеціальні ящики.

3.12. Не проводити одночасно роботи на драбині, помостах та під ними.

3.13. Під час роботи на поворотному стенді (перекидачі) попередньо надійно укріпити на ньому автомобіль, злити паливо із паливних баків і рідину із системи охолодження у призначені для цього ємності, щільно закрити маслоналивну горловину двигуна і зняти акумуляторну батарею.

3.14. Перед проведенням робіт, які пов'язані з прокручуванням колінчастого та карданного валів у відповідності з технологічним процесом:

додатково перевірити вимикання запалювання (перекриття подачі палива для дизельних двигунів), нейтральне положення важеля перемикання передач;

звільнити важіль стоянкового гальма.

Після виконання необхідних робіт автомобіль слід загальмувати стоянковим гальмом.

3.15. За необхідності виконання робіт під автомобілем, що знаходиться поза межами оглядової канави, підйомника, естакади, ви-

користовувати лежаки.

3.16. Для роботи попереду та позаду автомобіля і для переходу через оглядову канаву користуватися перехідними містками.

3.17. Усі регулювальні роботи на двигуні, за виключенням регулювання карбюратора та кута випередження запалювання, проводити при непрацюючому двигуні.

3.18. Перед зняттям вузлів та агрегатів, які пов'язані із системами живлення, охолодження, змащення автомобіля (паливні баки, двигуни, коробки передач, задні мости тощо), спочатку злити з них паливо, масло та охолоджувальну рідину в спеціальну тару, не допускаючи їх проливання.

3.19. При проведенні ремонту паливних баків, а також паливопроводів, через які може витікати паливо із баків, останні перед ремонтом повністю звільнити від нього. Зливання палива здійснювати у місцях, що унеможливають його загорання.

3.20. Змащення важкодоступних місць виконувати за допомогою наконечників із гнучким шлангом або наконечників з шарнірами.

3.21. Для подання мастила у високо розміщені маслянки в оглядовій канаві користуватися підставкою під ноги.

3.22. При профілактичному обслуговуванні та ремонті транспортних засобів:

- не виконувати будь-які роботи на автомобілі (причепі, напівпричепі), який вивішений тільки на одних підйомних механізмах (домкратах, накатних пересувних підйомниках, телях тощо);

- не підкладати під вивішені частини автомобіля (причепа, напівпричепа) замість підставок (козлів) інші випадкові предмети;

- не проводити обслуговування та ремонт автомобілів при працюючому двигуні, за винятком окремих видів робіт, технологія проведення яких вимагає запуску двигуна;

- не залишати інструмент і деталі на автомобілі (рамі, агрегатах, підніжках, капоті тощо), краях оглядової канави;

- не проводити обслуговування та ремонт наливної системи автомобілів, що працюють на етилованому бензині;

- не транспортувати агрегати на візках, не обладнаних пристроями, що запобігають їх падінню.

3.23. Ремонт, заміну підйомного механізму кузова автомобіля-самоскида, самоскидного прицепа або доливання в нього масла проводити після установа під піднятий кузов спеціального додаткового упору, що унеможливає падіння або довільне опускання кузову.

ва.

3.24. Не проводити ремонтні роботи під піднятим кузовом автомобіля-самоскида, самоскидного причепа без попереднього його звільнення від вантажу.

3.25. Для збирання та зливання відпрацьованих мастил користуватися спеціальними пристроями або візками, що унеможливають їх розливання.

3.26. Зняті з автомобіля вузли та агрегати установлювати на спеціальні стійкі підставки, а довгі деталі – тільки на горизонтальні стелажі.

3.27. Якщо зняття агрегатів і деталей пов'язане з великою фізичною напругою, а також створює незручність у роботі (гальмівні та клапанні пружини, барабани, ресорні пальці тощо), застосовувати відповідні пристосування (знімачі), що забезпечують безпеку при виконанні цих робіт.

3.28. Перевіряти співосність отворів за допомогою конусної оправки, а не пальцями.

3.29. Випресовування втулок, півосей, підшипників та інших деталей проводити за допомогою знімачів і пресів.

3.30. При запресовуванні та випресовуванні деталей на пресі не підтримувати деталі рукою.

3.31. При роботі гайковими ключами підбирати їх відповідно до розмірів гайок, правильно накладати ключ на гайку; не підтискувати гайку ривком.

3.32. Під час роботи з пневматичним інструментом подавати повітря тільки після установлення інструмента у робоче положення.

3.33. Під час робіт з електроінструментом дотримуватися усіх вимог безпеки згідно з інструкцією з експлуатації.

3.34. Перед тим як користуватися переносними світильниками (на 12 або 36 В), перевірити наявність на лампі захисного скляного ковпака, захисної сітки і справність кабелю.

3.35. У зоні профілактичного обслуговування автомобілів:

не користуватися для миття деталей, агрегатів, рук легкозаймистими рідинами (бензином, розчинниками тощо);

не залишати легкозаймисті та горючі рідини, злите паливо, кислоти, карбід кальцію, порожню тару з-під палива та мастильних матеріалів тощо;

не проводити роботи з відкритим вогнем без спеціального дозволу і вжиття заходів протипожежної безпеки;

не заправляти автомобілі паливом;
при постановці автомобіля на оглядову канаву не перекривати ним основний та запасний виходи з неї.

3.36. Під час роботи на заточувальному, свердлильному верстатах виконувати вимоги безпеки згідно з правилами роботи на цих верстатах.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Прибрати робоче місце. Інструмент, пристрої протерти та скласти на відведеному для них місці.

4.2. Перевірити надійність установа автомобіля на підставках. Не залишати автомобіль, піднятий тільки домкратом.

4.3. Повідомити викладача або керівника робіт про всі порушення та недоліки, які були виявлені під час роботи.

4.4. Зняти спецодяг, вимити руки та обличчя теплою водою з милом, при можливості прийняти душ.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації безпосередньо на робочому місці, на сусідніх ділянках, при небезпеці для людей тощо слід негайно повідомити викладача або керівника роботи та взяти участь в усуненні виниклої несправності чи її локалізації за вказівкою викладача або керівника робіт, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.2. У випадку відключення електроенергії слід терміново вимкнути все електрообладнання, яке знаходиться в роботі, підключення його можна виконувати тільки після того, як напруга електромережі буде відповідати нормам.

5.3. При ураженні електричним струмом негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення — відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал і викликати швидку медичну допомогу.

5.4. Якщо сталася пожежа, повідомити викладача або керівника робіт, виконувати всі їх вказівки щодо ліквідації небезпеки.

5.5. У разі скоєння нещасного випадку і травмування людей треба:

повідомити про нещасний випадок викладача;
звільнити потерпілого від дій травмуючого фактора;

визначити його стан, щоб вирішити, яка потребується допомога – у першу чергу – чи є загроза життю і чи є потреба негайного проведення штучного дихання й масажу серця, при проведенні штучного дихання і закритого масажу серця не припиняти цих дій до появи самостійного дихання і серцевої діяльності у потерпілого до прибуття медичних фахівців; смерть потерпілого можуть встановити тільки вони;

залучити для цих дій осіб, що можуть знаходитись поблизу для спільного надання допомоги й виклику медичної допомоги;

при прибутті медичних фахівців надавати потрібну їм допомогу;

якщо потерпілий зможе самостійно йти до лікувально-профілактичного закладу або у медпункт – супроводити його, бо в цей час його стан може раптово погіршитись;

якщо це можливо, намагатися зберегти предмети й обставини, за яких скоївся нещасний випадок; при неможливості цього – запам'ятати суттєві факти і обставини;

при розслідуванні нещасного випадку за потребою повідомити про всі обставини його скоєння.

Сигнали цивільного захисту

У мирний час

Аварія на атомній електростанції	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! Сталася аварія на АЕС. На території населених пунктів можливе випадання радіоактивних опадів. Населенню зазначених населених пунктів необхідно перебувати у приміщеннях. Провести додаткову герметизацію житлових приміщень і продуктів харчування. Про отриману інформацію повідомте сусідів. Надалі діяти відповідно до вказівок управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.
Аварія на хімічно небезпечному об'єкті	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! Сталася аварія на з викидом хімічно небезпечної речовини Хмара зараженого повітря поширюється у напрямку Населенню, яке проживає у населених пунктах, провести додаткову герметизацію житла і продуктів харчування, а населенню населених пунктів терміново залишити їх і вийти у райони (місце) Надалі діяти відповідно до вказівок управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.
Про можливий землетрус	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! У зв'язку з можливим землетрусом прийміть необхідні заходи обережності. Відключіть світло, газ, воду, погасіть вогонь у печах. Візьміть документи, необхідний одяг, запас продуктів і води. Попередьте сусідів і при необхідності допоможіть хворим і старим вийти на вулицю. Займіть місце подалі від будинків і ліній електропередач. При знаходженні у приміщенні під час першого поштовху станьте у дверний (балконний) отвір. Будьте уважні до вказівок управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.

Про повінь (катастрофічне затоплення)	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! У зв'язку з підвищенням рівня води у р. можливе затоплення (підтоплення) населених пунктів Населенню, що проживає у цих населених пунктах, зібрати необхідні речі, продукти харчування, воду, відключити газ, електроенергію і вийти у райони Про отриману інформацію повідомте сусідів, допоможіть літнім людям і хворим. При раптовому підвищенні рівня води зайняти підвищені місця (верхні поверхи будинків, дахи, горища, дерева) і чекайте допомоги. Будьте уважні до повідомлень управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.
Про штормове попередження	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! О годині можливе посилення вітру до м/с. Населенню необхідно перебувати у приміщеннях. Заберіть з балконів речі, які там є. Щільно зачиніть вікна і двері. Зробіть додаткове кріплення матеріальних цінностей, що зберігаються на території об'єктів. Про отриману інформацію повідомте сусідів, допоможіть те саме зробити літнім людям і хворим. Будьте уважні до повідомлень управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.

В особливий період

Повітряна не- безпека	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! Повітряна тривога! Відключіть світло, газ, воду, погасіть вогонь у печах. Візьміть засоби індивідуального захисту, документи, запас продуктів і води. Попередьте сусідів і при необхідності допоможіть хворим і старим вийти на вулицю. Якнайшвидше дійдіть до захисного укриття або укрийтеся на місцевості. Зберігайте спокій і порядок. Будьте уважні до повідомлень управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.
----------------------------------	---

Закінчення повітряної небезпеки	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! Відбій повітряної тривоги! Усім повернутися до місць роботи або проживання. Надайте при цьому допомогу хворим і старим. Будьте в готовності до можливого повторного нападу противника. Завжди майте при собі засоби індивідуального захисту. Будьте уважні до повідомлень управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.
Загроза хімічного зараження	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населенняобласті. Громадяни! Виникла безпосередня загроза хімічного зараження. Одягніть протигазу, укрийте малих дітей у захисних дитячих камерах. Для захисту поверхні тіла використовуйте спортивний одяг, комбінезони і чоботи (краще гумові). При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон і дверей. За герметизуйте продукти харчування і створіть у ємностях запас води. Попередьте сусідів про отриману інформацію. Допоможіть у цьому хворим і старим. Відключіть електронагрівальні прилади. Далі дійте за вказівками управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області.
Загроза радіоактивного зараження	Увага! Говорить Головне управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області. Громадяни! Виникла безпосередня загроза радіоактивного зараження. Приведіть у готовність засоби індивідуального захисту і тримайте їх постійно при собі. За вказівками органів управління цивільної оборони одягніть їх. Для захисту поверхні тіла від забруднення радіоактивними речовинами використовуйте спортивний одяг, комбінезони і чоботи. При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон і дверей. За герметизуйте продукти харчування і створіть у ємностях запас води. Попередьте сусідів про отриману інформацію. Допоможіть у цьому хворим і старим. Відключіть електронагрівальні прилади. Далі дійте за вказівками з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області

Інструкція з охорони праці *для працівників у разі виникнення* *надзвичайних ситуацій*

I. Організація захисту дітей, персоналу та дій у разі виникнення виробничих аварій, катастроф та стихійних лих.

1. При аварії на АЕС.

Отримавши повідомлення головного управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, штабу органів МВС: „Громадяни! Сталася аварія на АЕС. На території населених пунктів можливе випадання радіоактивних опадів. Населенню зазначених населених пунктів необхідно перебувати у приміщеннях. Провести додаткову герметизацію житлових приміщень і продуктів харчування. Про отриману інформацію повідомте сусідів. Надалі діяти відповідно до вказівок управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області”, необхідно:

- оповістити працівників про аварію та можливе радіоактивне забруднення місцевості і поставити завдання по організації захисту дітей від ураження (відповідальний директор школи);
- укрити дітей в приміщенні школи, затулити вікна, двері, го-рище, закласти в них щілини (відповідальні класні керівники, вихователі);
- організувати прийняття йодистого препарату (відповідальні медсестра, класні керівники);
- здійснити прогнозування радіаційної обстановки за даними головного управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, штабу органів МВС (відповідальний директор школи);
- ввести режим радіаційного захисту (відповідальний директор школи);
- провести додатково герметизацію продуктів харчування та питної води (відповідальна старший кухар);
- організувати евакуацію працівників і членів їх сімей згідно зі вказівками головного управління (управління) з питань надзвичай-

них ситуацій та цивільного захисту населення, штабу органів МВС (відповідальний директор школи).

2. При аварії на підприємствах з викидом СДОР.

Отримавши повідомлення головного управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, штабу органів МВС про аварію на хімічно - небезпечному об'єкті (Калуш, Івано-Франківськ і т.п.) з викидом аміаку, хлору та ін. і небезпеку хімічного зараження: „Громадяни! Сталася аварія на з викидом хімічно небезпечної речовини Хмара зараженого повітря поширюється у напрямку Населенню, яке проживає у населених пунктах, провести додаткову герметизацію житла і продуктів харчування, а населенню населених пунктів терміново залишити їх і вийти у райони (місце) Надалі діяти відповідно до вказівок управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області”, необхідно:

- негайно оповістити працівників та організувати вивід дітей із зони зараження у безпечне місце (відповідальний директор школи);
- укрити дітей у приміщенні в разі неможливості негайно вийти із зони зараження провести додаткову герметизацію приміщення (відповідальні класні керівники, вихователі);
- провести додатково герметизацію продуктів харчування та питної води (відповідальна старший кухар);
- евакуювати дітей у безпечне місце після проходження первинної хмари забрудненого повітря, якщо евакуацію не проведено до того (відповідальні класні керівники, вихователі);
- виявити уражених дітей та надати їм медичну допомогу; у разі необхідності направити до лікарні (відповідальна медсестра);
- доповісти начальнику відділу освіти про стан справ (відповідальний директор школи).

3. При забрудненні ртуттю, її парою:

- негайно повідомити відділ освіти тел. 21-561 та санепідемстанцію тел. 21-664, 21-775 (відповідальний директор школи);
- вивести дітей із забрудненої території та виключити доступ до неї (відповідальні класні керівники, вихователі);
- провести механічне вилучення ртуті (відповідальна медсестра);
- організувати демеркуризацію і санітарний контроль за її

проведенням – утримання пари ртуті в повітрі приміщення після демеркуризації не більше 0,0003 мл/м³ (відповідальний директор школи);

- зробити двічі з інтервалом 7 днів повторний контроль наявності пари ртуті (відповідальна медсестра);
- дозволити перебувати у приміщенні після дозволу райсанепідемстанції (відповідальний директор школи);
- доповісти начальнику відділу освіти про стан справ (відповідальний директор школи).

4. При виникненні пожежі в школі:

- негайно подзвонити по тел. **01** і викликати пожежну службу (відповідальний директор школи);
- евакуювати дітей у безпечне місце згідно зі схемою евакуації при пожежі (відповідальні класні керівники, вихователі);
- проконтролювати, щоб усі діти були евакуйовані із зони пожежі в безпечне місце (відповідальний директор школи);
- відключити електрику, організувати винесення майна у безпечне місце та його надійну охорону (відповідальний директор школи);
- організувати гасіння пожежі наявними первинними засобами пожежегасіння до прибуття пожежної служби (відповідальний заступник директора з адміністративно-господарської роботи);
- організувати зустріч пожежних підрозділів (відповідальний директор школи);
- організувати чергування з метою гасіння можливого загоряння споруд школи (відповідальний директор школи);
- доповісти начальнику відділу освіти про стан справ (відповідальний директор школи);
- при рятуванні потерпілих із охопленого полум'ям приміщення та гасінні пожежі дотримуватися правил:
 - 1) перш ніж увійти в приміщення, що горить, накрийтесь з головою мокрим покривалом;
 - 2) відчиняти двері в задимлене приміщення обережно, щоб запобігти спалаху полум'я від швидкого припливу свіжого повітря, відчиняючи двері, знаходитися з боку по ходу дверного полотна;
 - 3) в сильно задимленому приміщенні рухатись, зігнувшись, або повзком;

4) для захисту від чадного газу дихати через зволожену тканину.

Потрібно пам'ятати:

- якщо на вас зайнявся одяг, лягайте на землю і, перекочуючись, збийте полум'я; бігти не можна – це ще більше роздмухає полум'я;
- побачивши людину в охопленому полум'ям одязі, накиньте на неї пальто, плащ або покривало і щільно притисніть; на місце опіку покласти пов'язку та відправити в лікарню;
- вогнегасні речовини направляти в місця найбільш інтенсивного горіння: не на полум'я, а на поверхню, охоплену вогнем;
- якщо горить електропроводка, то спершу відключіть рубильник, а потім гасіть;
- виходити із зони пожежі в навітряний бік поблизу школи.

5. При снігових бурях, ураганах, смерчах та інших стихійних лихах:

Отримавши попередження головного управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, штабу органів МВС про можливі стихійні лиха: „Громадяни! О годині можливе посилення вітру до м/с. Населенню необхідно перебувати у приміщеннях. Заберіть з балконів речі, які там є. Щільно зачиніть вікна і двері. Зробіть додаткове кріплення матеріальних цінностей, що зберігаються на території об'єктів. Про отриману інформацію повідомте сусідів, допоможіть те саме зробити літнім людям і хворим. Будьте уважні до повідомлень управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області”, необхідно:

- сповістити працівників про обстановку та поставити завдання відповідно до розпорядження головного управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення або штабу органів МВС;
- організувати герметизацію приміщень;
- організувати укріплення окремих елементів будівлі;
- підготувати засоби аварійного освітлення;
- створити запас питної води та продуктів харчування;
- у час бурі або інших стихійних лих заборонити вихід із приміщення;
- доповісти начальнику відділу освіти про наслідки стихійного лиха.

6. При виникненні надзвичайних ситуацій епідеміологічного характеру:

У разі виникнення і розповсюдження групових та масових інфекційних захворювань необхідно:

- забезпечити виконання заходів, рекомендованих органами охорони здоров'я з профілактики інфекційних захворювань (відповідальні директор школи, медсестра);
- посилити контроль за дотриманням гігієни та протиепідемічного режиму у групах, за станом здоров'я дітей з метою активного виявлення хворих (відповідальна медсестра);
- забезпечити захист продуктів харчування та питної води від зараження (відповідальна старший кухар);
- організувати лабораторну перевірку питної води та продуктів харчування, які є в наявності (відповідальний директор школи);
- щоденно проводити дезинфекцію приміщення, звернути особливу увагу на побутові об'єкти (відповідальний заступник директора з адміністративно-господарської роботи);
- посилити контроль за регулярним профілактичним обстеженням працівників їдальні (відповідальна медсестра);
- щоденно доповідати начальнику відділу освіти про захворюваність у школі (відповідальний директор школи).

II. Організація виконання заходів ЦО в разі підвищення ступеня готовності системи цивільної оборони.

Встановлено чотири ступені готовності ЦО: повсякденна, підвищена, воєнна загроза і повна. Введення ступенів готовності ЦО залежно від обставин може здійснюватись послідовно або відразу вищих, міняючи проміжні.

При повсякденній готовності ЦО здійснюється поточне і перспективне планування, організовується і забезпечується виконання заходів повсякденного режиму роботи школи.

Отримавши розпорядження від начальника відділу освіти про переведення ЦО у повний ступінь готовності, необхідно:

1. При підвищеній готовності ЦО:

- зібрати працівників школи, повідомити про обстановку і поставити завдання згідно з отриманим розпорядженням;
- ввести цілодобове чергування працівників школи;
- уточнити заходи на готовність ЦО до воєнної загрози;

- привести в готовність захисні споруди, які є;
- отримати протигази, індивідуальні протихімічні пакети, медичні аптечки на пункті видачі штабу ЦО району та зосередити їх у підвальному приміщенні;
- провести підготовчі заходи по введенню режиму світломаскування;
- провести профілактичні заходи протипожежного захисту;
- доповісти штабу органів МВС про виконані заходи.

2. При готовності ЦО до воєнної загрози:

- повідомити працівників про обстановку і поставити завдання згідно з отриманим розпорядженням;
- перевести керівний склад школи на цілодобовий режим роботи;
- уточнити заходи стосовно повної готовності ЦО;
- організувати виготовлення ватно-марлевих пов'язок на всіх дітей і працівників;
- привести в готовність до укриття підвальні та інші заглиблені приміщення;
- доповісти штабу органів МВС про виконані заходи.

3. При повній готовності ЦО:

- повідомити працівників про обстановку і поставити завдання по виконанню заходів з переведення у повну готовність ЦО;
- видати працівникам і дітям засоби індивідуального захисту;
- уточнити заходи по евакуації;
- забезпечити світломаскування;
- доповісти штабу органів МВС про виконані заходи.

Інструкція з охорони праці

при митті посуду

1. Загальні положення

1.1. Дія даної інструкції поширюється на кухонного робітника при збиранні і митті посуду у їдальні навчального закладу.

1.2. На працівника, який збирає і миє посуду, можуть впливати небезпечні і шкідливі виробничі чинники:

підвищена рухливість повітря;
гострі кромки битого посуду, приладів;
задири і нерівності поверхонь устаткування, інвентаря;
фізичні перевантаження;
вплив дезинфікуючих розчинів.

1.3. Працівник, який миє посуду, сповіщає кухаря про будь-яку ситуацію, яка загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок, що відбувся на виробництві, або про погіршення стану свого здоров'я, зокрема про прояв ознак гострого захворювання.

1.4. Працівнику, який миє посуду, слід:
залишати верхній одяг, взуття, головний убір, особисті речі у вбиральні;
працювати в чистому санітарному одязі, міняти його у міру забруднення;
після відвідин туалету мити руки з милом;
не приймати їжу на робочому місці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Застебнути одягнений санітарний одяг на всі гудзики (зав'язати зав'язки), не допускаючи звисаючих кінців одягу.

Не заколювати одяг шпильками, голками, не тримати в кишенях одягу гострі, крихкі предмети.

2.2. Перевірити оснащення робочого місця необхідним для роботи устаткуванням, інвентарем, пристосуваннями.

2.3. Забезпечити наявність вільних проходів в приміщенні для миття посуду.

2.4. Перевірити зовнішнім оглядом:
достатність освітлення проходів;

стан підлоги (відсутність вибоїн, нерівностей, слизькості, відкритих трапів, відкритих необгороджених люків, колодязів і сторонніх предметів на шляху транспортування посуду);

справність вживаного інвентаря, пристосувань (підносів, візків для збору посуду).

2.5. Про всі виявлені несправності устаткування, інвентаря повідомити кухаря і приступити до роботи тільки після їх усунення.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Виконувати тільки ту роботу, по якій пройшов навчання, інструктаж по охороні праці і до якої допущений працівником, відповідальним за безпечне виконання робіт.

3.2. Не доручати свою роботу ненавченим і стороннім особам.

3.3. Застосовувати необхідні для безпечної роботи справне устаткування, інвентар, пристосування і засоби індивідуального захисту, передбачені відповідними типовими нормами безкоштовної видачі спецодягу, спецвзутті і інших засобів індивідуального захисту; використовувати їх тільки для тих робіт, для яких вони призначені.

3.4. Дотримуватися правил переміщення в приміщенні, користуватися тільки встановленими проходами.

3.5. Утримувати підлоги на шляхах проходження в чистоті, вимагати своєчасного прибирання з підлоги розсипаних (розлитих) відходів, жирів, рідин і ін.

3.6. Не захаращувати проходи і проїзди між устаткуванням, столами, стелажми, штабелями, до пультів управління, рубильників, шляхи евакуації і інші проходи.

3.7. Пересувати візки з посудом в напрямі „від себе”.

3.8. Переносити (перевозити) посуд тільки на справних підносах (візках).

3.9. Тарілки у візок для збору посуду ставити невеликими стійкими стопами, не ставити стакани один в інший.

3.10. Не перенавантажувати візки і підноси використаним посудом.

3.11. Негайно вилучати з вживання чайний і столовий посуд, що має сколи і тріщини.

3.12. Бій посуду з підлоги прибирати за допомогою щітки і совка, не прибирати його безпосередньо руками.

3.13. Столи з гігієнічним покриттям протирати із застосуванням розчинів миючих засобів; підноси після кожного використання протирати чистими серветками.

3.14. Не використовувати для сидіння випадкові предмети (ящики, бочки і т.п.), устаткування.

3.15. При приготуванні миючих і дезинфікуючих розчинів: застосовувати тільки дозволена органами охорону здоров'я миючі і дезинфікуючі засоби;

не перевищувати встановлені концентрацію і температуру миючих розчинів (вищий 50°C);

не допускати розпилювання миючих і дезинфікуючих засобів, попадання їх розчинів на шкіру і слизисті оболонки;

зберігати миючі і дезинфікуючі засоби в маркірованому посуді у спеціально виділених місцях.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Використаний інвентар (підноси і візки) промити гарячою водою з додаванням миючих засобів, обполоснути, висушити і прибрати у відведені місця зберігання.

4.4. Ганчірки і дрантя для прибирання обідніх столів промити в гарячій воді з додаванням миючих засобів, просушити і прибрати в спеціально відведене місце зберігання.

4.5. Бачки і відра після видалення відходів промити 2%-ним розчином кальцієвеної соди, обполоснути гарячою водою і просушити. Не перевищувати встановлену температуру і концентрацію миючих розчинів.

4.6. Не прибирати сміття, відходи безпосередньо руками, використовувати для цього щітки, совки і інші пристосування.

4.7. Винести бій посуду у встановлене місце.

5. Вимоги безпеки в аварійній ситуації

5.1. У аварійній обстановці: оповістити про небезпеку навколишніх людей; доповісти безпосередньому керівнику про той, що трапився і діяти відповідно до плану ліквідації аварій.

5.2. При виявленні запаху газу в приміщенні:

закрити ніс і рот мокрою серветкою;

відкрити вікна і двері, провітрити приміщення;

перекрити замковий пристрій на підвідному газопроводі до кип'ятильника;

не включати і не вимикати електроприлади, освітлення, вентиляцію;

виключити користування відкритим вогнем.

Якщо після провітрювання і перевірки всіх газових кранів запах газу не зникне, перекрити газ на введенні в будівлю, повідомити про це адміністрації організації, а, при необхідності, викликати працівників аварійної газової служби.

5.3. Якщо в процесі роботи відбулося забруднення підлоги на шляху транспортування посуду жирами або порошкоподібними речовинами (мукою, крохмалем і т.п.), що розсипаються, роботу припинити до видалення забруднюючих речовин.

5.4. Пролитий на підлозі жир видалити за допомогою дрантя або інших жиропоглинаючих матеріалів. Забруднене місце слід промити нагрітим розчином кальцинованої соди і витерти насухо.

5.5. Потерпілому при травмуванні, отруєнні і раптовому захворюванні повинна бути надана перша (долікарська) допомога і, при необхідності, організована доставка його до установи охорони здоров'я.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА, НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

1. **Конституція України.** Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К. 1996. Українська правнича фундація.
2. **Закон України „Про освіту”.**
3. **Закон України „Про загальну середню освіту”** (13 травня 1999 р.).
4. **Закон України „Про охорону праці”** (ВВР, 1992, № 49, ст.668; ВВР, 1992, № 49, ст.669; ВВР, 1996, № 31, ст. 145; ВВР, 1999, № 34, ст.274; 21 листопада 2002 р. №229-IV).
5. **Кодекс законів про працю України** (із змінами, внесеними станом на 19.06.97).
6. **Закон України „Про пожежну безпеку”** (ВВР, 1994, № 5, ст. 22; ВВР, 1998, № 2, ст. 12; ВВР, 1998, № 10, ст. 36; ВВР, 2002, № 43, ст.313; ВВР, 2003, № 30, ст.247; ВВР, 2004, № 10, ст. 95)
7. **Закон України „Про дорожній рух”** (Із змінами і доповненнями на 26.12.04).
8. **Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища”** (Із змінами і доповненнями на 09.02.06).
9. **Закон України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”** (Із змінами, внесеними на 02.06.05).
10. **Закон України „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”** (ВВР, 1994, № 27, ст.218; ВВР, 1994, № 27, ст.219; ВВР, 1997, № 6, ст. 49; ВВР, 1997, № 31, ст.199; ВВР, 1998, № 10, ст. 36; ВВР, 1999, № 34, ст.274; ВВР, 2000, № 5, ст.34; ВВР, 2001, № 9, ст.38; ВВР, 2002, № 7, ст.52; ВВР, 2002, № 29, ст.190; ВВР, 2003, № 37, ст.300; ВВР, 2004, № 36, ст.434; ВВР, 2005, № 2, ст.38; ВВР, 2006, № 5-6, ст.74).
11. **Закон України „Основи законодавства України про охорону здоров'я”** (ВВР, 1993, № 4, ст.19-20; ВВР, 1993, № 11, ст. 93; ВВР, 1993, № 15, ст.132; ВВР, 1994, № 28, ст.23; ВВР, 1994, № 41, ст.376; ВВР, 1994, № 45, ст.404; ВВР, 1997, № 15, ст.115; ВВР, 2000, № 19, ст.143; ВВР, 2003, № 10-11, ст.86; ВВР, 2004, № 17-18, ст.250; ВВР, 2005, № 4, ст.83; ВВР, 2004, № 43-44, ст.493; ВВР, 2005, № 7-8, ст.162; ВВР, 2005, № 13, ст.231; ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267; ВВР, 2005, № 26, ст.355; ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96).
12. **Закон України „Про колективні договори і угоди”** (Із змінами, внесеними на 23.01.97).
13. **Закон України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”** (ВВР, 2001, № 4,

ст.21; ВВР, 2001, № 17, ст.80; ВВР, 2002, № 16, ст.114; ВВР, 2002, № 17, ст.124; ВВР, 2003, № 26, ст.192; ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст. 267; ВВР, 2005, № 31, ст.420).

14. Закон України „Про об'єкти підвищеної небезпеки”

15. НПАОП 0.00-4.12-05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (Затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці 26.01.2005 № 15).

16. ДНАОП 0.00-4.15-98. Положення про розробку інструкцій з охорони праці (Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 29.01.98 №9 [z0226-98], зареєстровано в Мін'юсті України 07.04.98 за №226/2666). - „Охорона праці”, 1999, №№6, 7, 8.

17. НПАОП 0.00-4.35-04. Типове положення про службу охорони праці.

18. НПАОП 0.00-1.31-01 Правила безпечної роботи з інструментом і пристосуваннями. (Затверджено наказом Міністерства праці і соціальної політики України 05.06.2001р. № 252).

19. НПАОП 0.00-2.24-05. Перелік робіт з підвищеною небезпекою (Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України 26.01.2005 № 15).

20. Положення про порядок трудового і професійного навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з роботами із шкідливими та важкими умовами праці, а також з роботами підвищеної небезпеки (Затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці 15.12.2003 № 244).

21. ДСанПіН 5.5.2.008-98. Устаткування, утримання середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів та організація навчально-виховного процесу. Державні санітарні правила та норми.

22. ДНАОП 0.01-1.01-95. Правила пожежної безпеки в Україні. (Затверджено наказом Управління державної пожежної охорони МВС України від 14 червня 1995 року, зареєстровано в Мінюсті України 14 липня 1995 року за № 219/755).

23. ДНАОП 0.03-3.29-96. Граничні норми підймання і переміщення вантажів неповнолітніми (Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 березня 1996 року № 59, зареєстровано в Мінюсті України 16 квітня 1996 року за № 183/1208).

24. ДНАОП 0.03-8.07-94. Перелік важких робіт і робіт з шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх (Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 року № 46, зареєстровано в Мінюсті України 28 липня 1994 року за № 176/385).

25. НПАОП 55.0-1.02-96 Правила охорони праці для підприємств громадського харчування

26. **Положення про медичний огляд працівників певних категорій**, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 р. № 45, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21 червня 1994 р. за № 136/345

27. **Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі**, затверджений наказом МОЗ України та Держнаглядохоронпраці України від 23 вересня 1994 року № 263/121, зареєстрований Міністерством юстиції України 25 січня 1995 року за № 18/554.

28. **Типове положення про кабінет охорони праці**, затверджене наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 18 липня 1997 р. № 191, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 8 жовтня 1997 р. за № 458/2262. - „Офіційний вісник України” 1997, число 42, с.119.

29. **„Про внесення змін до Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах”**. Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.07.2004 № 773, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 26 жовтня 2004 р. за № 1364/9963

30. **ДНАОП 0.00-1.03-93. Правила будови і безпечної експлуатації вантажопідйомних кранів**. Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 16.12.93, №128.

31. **ДНАОП 0.00-1.07-94. Правила будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском**. Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 18.10.94, №104.

32. **ДНАОП 0.00-1.16-96. Правила атестації зварювачів**. Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 19.04.96, № 61. Зареєстровано в Мініюсті України 31 травня 1996 р. за № 262/1287.

33. **ДНАОП 0.00-1.20-98. Правила безпеки систем газопостачання України**. Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 01.10.97, № 254. Зареєстровано в Мініюсті України 15 травня 1998 р. за № 318/2758.

34. **ДНАОП 0.03-4.02-94. Положення про медогляд працівників певних категорій**. Затверджено наказом МОЗ України від 31.03.94, № 45.Зареєстровано у Мініюсті України 21 червня 1994 р. за № 136/345.

35. **ДНАОП 0.03-8.07-94. Перелік важких робіт і робіт з шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх**. Затверджено наказом МОЗ України від 31.03.94, № 46.Зареєстровано у Мініюсті України 28 липня 1994 р. за № 176/385.

36. **ДНАОП 1.1.10-1.01-97. Правила безпечної експлуатації електроустановок**. Затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 06.10.97, № 257. Зареєстровано у Мініюсті України 13 січня 1998 р. за № 11/2451. Із змінами і доповненнями, затвердженими наказом Держнаглядо-

хоронпраці України від 25.02.2000, № 26. Зареєстровано у Мінюсті України 06 квітня 2000 р. за № 213/4434.

37. **ДНАОП 1.1.10-1.02-01. Правила безпечної експлуатації тепло-механічного устаткування електростанцій і теплових мереж.** Затверджено наказом Міністерства праці і соціальної політики України від 13.07.01 № 296.

38. **ДНАОП 1.1.10-1.07-01. Правила експлуатації електрозахисних засобів.** Затверджено наказом Міністерства праці і соціальної політики України від 05.06.01 № 253.

39. **НАОП 1.4.10-1.03-85. Правила техніки безпеки і виробничої санітарії при виробництві ацетилену, кисню і газополум'яній обробці металу.** Затверджено Мінхімаш СРСР 08.07.85.

40. **НАОП 1.4.10-1.04-86. Правила техніки безпеки і виробничої санітарії при електрозварювальних роботах.** Затверджено Мінхімаш СРСР 22.05.86.

41. **НАПБ А.01.001-95. Правила пожежної безпеки в Україні.** Затверджено наказом МВС України 22.06.95, № 400. Зареєстровано в Мінюсті України 14 липня 1995 р. за № 219/755.

42. **НАПБ В.01.034-99/111 (ГДК 34.03.303-99) Правила пожежної безпеки в компаніях, на підприємствах і в організаціях енергетичної галузі України.** Затверджено наказом Міненерго України 25.01.99, № 27. Зареєстровано в Мінюсті України 01 квітня 1999 р. за № 203/3496.

43. **НАПБ В.01.050-98/920 „Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України”,** затверджені наказом Міністерства освіти України і ГУДПО МВС України 30.09.98 № 348/70, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 17 грудня 1998 р. за № 800/3240.

44. **ДБН В.2.2-3-97 „Будинки та споруди навчальних закладів”.** Затверджено наказом Держкоммістобудування України від 27.06.96 № 117.

45. **ГОСТ 12.1.005-88. ССБТ. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони.**

46. **ГОСТ 12.2.003-91. ССБТ. Обладнання виробниче. Загальні вимоги безпеки.**

47. **ГОСТ 12.2.007.0-75. ССБТ. Вироби електротехнічні. Загальні вимоги безпеки**

48. **ГОСТ 12.2.007.8-75. ССБТ. Пристрої електрозварювання і для плазмової обробки. Вимоги безпеки.**

49. **ГОСТ 12.2.008-75. ССБТ. Обладнання і апаратура для газополум'яної обробки металів і термічного напilenня покриттів. Вимоги безпеки.**

50. **ГОСТ 12.2.009-80. ССБТ. Верстати металообробні. Загальні вимоги безпеки.**

51. **ГОСТ 12.2.013.0-91 (МЕК 745-1-82). ССБТ. Машини ручні електричні. Загальні вимоги безпеки і методи випробувань.**

52. ГОСТ 12.2.017-93. ССБТ. Обладнання ковальсько-пресове. Загальні вимоги безпеки .
53. ГОСТ 12.2.026.0-93. ССБТ. Обладнання деревообробне. Загальні вимоги безпеки до конструкції.
54. ГОСТ 12.2.029-88. ССБТ. Пристосування верстатні. Вимоги безпеки.
55. ГОСТ 12.2.032-78. ССБТ. Робоче місце при виконанні робіт сидячи. Загальні ергономічні вимоги.
56. ГОСТ 12.2.054-81. ССБТ. Установки ацетиленові. Вимоги безпеки.
57. ГОСТ 12.2.054.1-81. ССБТ. Установки ацетиленові. Приймання і методи випробувань.
58. ГОСТ 12.2.062-81. ССБТ. Обладнання виробниче. Огорожі захисні.
59. ГОСТ 12.3.003-86. ССБТ. Роботи електрозварювальні. Вимоги безпеки.
60. ГОСТ 12.3.010-82. ССБТ. Тара виробнича. Вимоги безпеки при експлуатації.
61. ГОСТ 12.3.026-81. ССБТ. Роботи ковальсько-пресові. Вимоги безпеки.
62. ГОСТ 12.3.028-82. ССБТ. Процеси обробки абразивним і ельборовим інструментом. Вимоги безпеки.
63. ГОСТ 12.4.026-76. ССБТ. Кольори сигнальні і знаки безпеки.
64. ГОСТ 12.4.035-78. ССБТ. Щитки захисні лицьові для електрозварників. Технічні умови.
65. ГОСТ 12.4.040-78. ССБТ. Органи управління виробничим устаткуванням. Позначення.
66. ГОСТ 12.4.089-86. ССБТ. Будівництво. Пояси запобіжні. Технічні умови.
67. ГОСТ 380-94. Сталь вуглецева звичайної якості. Марки і загальні технічні умови.
68. ГОСТ 977-88. Відливки сталеві. Загальні технічні умови.
69. ГОСТ 1050-88. Сталь вуглецева якісна. Технічні умови.
70. ГОСТ 2270-78. Інструмент абразивний. Основні розміри елементів кріплення.
71. ГОСТ 2424-83. Круги шліфувальні. Технічні умови.
72. ГОСТ 2695-83. Пиломатеріали листяних порід. Технічні умови.
73. ГОСТ 3241-91. Канати сталеві. Технічні вимоги.
74. ГОСТ 7399-80. Дроту і шнури сполучні на напругу до 450В. Технічні умови.
75. ГОСТ 8486-86. Пиломатеріали хвойних порід. Технічні умови.
76. ГОСТ 9347-74. Картон прокладка і прокладки ущільнювачів з нього. Технічні умови.

77. ГОСТ 9462-88 Лісоматеріали круглі листяних порід. Технічні умови.
78. ГОСТ 9463-88 Лісоматеріали круглі хвойних порід. Технічні умови.
79. ГОСТ 12634-80 Машини ручні шліфувальні пневматичні. Технічні умови.
80. ГОСТ 13861-89. Редуктори для газополум'яної обробки. Загальні технічні умови.
81. ГОСТ 14651-78Е. Електродотримачі для ручної дугової зварки. Технічні умови.
82. ГОСТ 16519-78. Машини ручні. Методи вимірювання вібраційних характеристик.
83. ГОСТ 16844-93. Вібрація. Вимоги до випробувань механічних молотків.
84. ГОСТ 21963-82Е. Круги відрізнi. Технічні умови.
85. ГОСТ 23182-76. Круги шліфувальні для ручних машин. Технічні умови.
86. ГОСТ 24258-86. Засоби підмошування. Загальні технічні умови.
87. ГОСТ 25835-83. Крани вантажопідйомні. Класифікація механізмів по режимах роботи.
88. ГОСТ 27321-87. Риштовання будівельні приставні для будівельно-монтажних робіт. Технічні умови.
89. ГОСТ 27553-87 (ISO 4301/2-85). Крани стріловидні самохідні. Класифікація за режимами роботи.
90. ГОСТ 28012-89. Підмостки пересувні збірно-розбірні. Технічні умови.
91. ОСТ 21-6-87. ССБТ. Світлофільтри скляні для захисту очей від шкідливих випромінювань на виробництві. Технічні умови.
92. ОСТУ 26-05-350-89. Устаткування ацетиленове. Загальні технічні вимоги.
93. СНіП II-4-79. Норми проектування. Природне і штучне освітлення.
94. СНіП III-4-80. Техніка безпеки в будівництві.
95. Правила будови електроустановок. 6-е видання, перероблене і доповнене, М.:Енергоатомиздат,1986 Затверджено Міненерго СРСР 1.06.85.
96. Рекомендації про укладення колективних договорів в закладах освіти. – К., 1999. Центральний комітет профспілки працівників освіти і науки України.
97. Організація роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти (Законодавчо-нормативні акти з охорони праці)/ Укладач Юхименко А.П. – Кам'янець-Подільський, 2004.

98. Л.С. Сачков, М.К. Медвідь – **Охорона праці (законодавчі та нормативні акти, порядок реалізації і коментарі до них)**. К.: АТ „ОКО”, 1995.

99. П.Г. Чурко – **Охорона праці в навчальних закладах освіти. Навчально-методичний посібник** – Київ. ІЗМН, 1998.

100. **Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу**. Затверджено наказом Міністерства освіти України від 14.05.99 № 139. (Інформаційний збірник МО України, 1999, № 12).

101. ПІ-9.2.30-325-2004 **„Примірна інструкція з охорони праці під час виробничого навчання за професією слюсар з ремонту автомобілів для учнів професійно-технічних навчальних закладів”**. Затверджено наказом Міносвіти і науки України від 18.08.04 № 663, узгоджено листом Національного науково-дослідного інституту охорони праці Держнаглядохоронпраці України від 21.06. 04 № 357. (Інформаційний збірник МОН України, 2005, № 3).

102. ПІ-9.2.30-234-2003 **„Примірна інструкція з охорони праці під час виконання токарних робіт для учнів професійно-технічних навчальних закладів”**. Затверджено наказом Міносвіти і науки України від 17.12.03 №832, узгоджено листом Національного науково-дослідного інституту охорони праці Держнаглядохоронпраці України від 15.12.03 № 764. (Інформаційний збірник МОН України, 2005, № 3).

103. **Тимчасове положення про класного керівника середнього закладу освіти** – Інформаційний збірник МО України, 1997, №19.

104. **Положення про кабінет інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій навчання загальноосвітніх навчальних закладів**.

105. **Положення про психологічну службу системи освіти України**.

Примітка: ВВР – Вісник Верховної Ради України.

ЗМІСТ

Перелік необхідних інструкцій з охорони праці для педагогічних працівників та учнів	3
Посадова інструкція бібліотекаря	6
Інструкція з охорони праці для лаборанта	13
Інструкція з охорони праці для секретаря	25
Інструкція з охорони праці для кухаря	37
Інструкція з охорони праці для кухонного робітника	54
Інструкція з охорони праці для операторів парових та водогрійних котлів	63
Інструкція з охорони праці для оператора ПЕОМ	82
Інструкція з охорони праці для сторожа	96
Інструкція з охорони праці для двірника	99
Інструкція з охорони праці для гардеробниці	104
Інструкція з охорони праці для прибиральниці приміщень	106
Інструкція з охорони праці при зберіганні хімічних реактивів	112
Інструкція з охорони праці при роботі на круглопилковому (циркульному) верстаті	117
Інструкція з охорони праці для робітника з комплексного обслуговування (електрика)	120
Інструкція з охорони праці для робітника з комплексного обслуговування (столяра)	130
Інструкція з охорони праці для робітника з комплексного обслуговування (токаря-слюсар)	138

Інструкція з охорони праці для робітника з комплексного обслуговування (слюсаря-сантехніка)	145
Інструкція з охорони праці при роботі з тканинами (для учнів)	152
Інструкція з охорони праці при обробці харчових продуктів (для учнів)	155
Інструкція з охорони праці при виконанні сільськогосподарських робіт (для учнів)	158
Інструкція з охорони праці при виконанні електромонтажних робіт (для учнів)	161
Інструкція з охорони праці при роботі на фрезерному верстаті	164
Інструкція з охорони праці при електропаянні	167
Інструкція з охорони праці при роботі на токарному верстаті по дереву	170
Інструкція з охорони праці під час виконання токарних робіт для учнів	173
Інструкція з охорони праці при роботі з переносним електроінструментом	181
Інструкція з охорони праці під час ручної обробки деревини	184
Інструкція з охорони праці під час ручної обробки металів	187
Інструкція з охорони праці при роботі на свердлильному верстаті	190
Інструкція з охорони праці при роботі на фугувальному верстаті	193

Інструкція з охорони праці при роботі на абразивному верстаті	195
Інструкція з охорони праці під час екскурсії на виробництво	197
Інструкція з охорони праці під час занять легкою атлетикою	200
Інструкція з охорони праці під час занять спортивними іграми	203
Інструкція з охорони праці під час занять плаванням	206
Інструкція з охорони праці під час занять гімнастикою	209
Інструкція з охорони праці під час спортивно-масових заходів	212
Інструкція з охорони праці під час занять лижною підготовкою	214
Інструкція з охорони праці під час занять і заходів у спортивній залі	217
Інструкція з охорони праці під час стрільби	221
Інструкція з охорони праці під час занять з прикладної фізичної підготовки	224
Інструкція з охорони праці під час роботи з комп'ютерами	227
Інструкція з охорони праці під час роботи в кабінеті фізики	229
Інструкція з охорони праці під час лабораторних робіт з розділу „Електричні явища”	233
Інструкція з охорони праці під час лабораторних робіт з розділу „Теплові явища”	235

Інструкція з охорони праці під час роботи в кабінеті хімії	237
Інструкція з охорони праці під час роботи з кислотами і лугами	242
Інструкція з охорони праці під час роботи зі скляним хімічним посудом	246
Інструкція з охорони праці під час роботи з органічними розчинниками	249
Інструкція з охорони праці при наданні першої медичної допомоги в кабінеті хімії	252
Інструкція з охорони праці під час роботи з металічним калієм і натрієм	258
Інструкція з охорони праці під час автобусних екскурсій (для учнів)	261
Інструкція з охорони праці при очищенні коренеплодів і картоплі	263
Інструкція з охорони праці під час профільного навчання з автосправи	269
Сигнали цивільного захисту	277
Інструкція з охорони праці для працівників у разі виникнення надзвичайних ситуацій	280
Інструкція з охорони праці при митті посуду	286
Використана література, нормативні посилання	290
Зміст	297